

Центрально-
український
національний
технічний
університет

Central
Ukrainian
National
Technical
University

Економічний
факультет

Faculty of
Economics

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

*Центральноукраїнський національний технічний університет (ЦНТУ)
Економічний факультет*

*MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Central Ukrainian National Technical University (CNTU)
Faculty of Economics*

Центрально-
український
національний
технічний
університет

Central
Ukrainian
National
Technical
University

Faculty of
Economics

ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ І КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ

**ACCOUNTING, TAXATION AND CONTROL
IN MANAGEMENT**

Матеріали

III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції здобувачів
вищої освіти і учнівської молоді
17 квітня 2024 р., м. Кропивницький

Thesis

III International Scientific and Practical Internet Conference of applicants
of higher education and student youth
APRIL 17, 2024

Кропивницький – 2024
Kropyvnytskyi – 2024

УДК 657:336.221:334.72

Представлено матеріали досліджень здобувачів вищої освіти і учнівської молоді з проблем інноваційної моделі соціально-економічного розвитку держави і регіонів; розвитку професій бухгалтера, аудитора, економіста, фінансиста в глобальному економічному середовищі; тенденцій, проблем та перспектив розвитку науки про бухгалтерський облік, облікової методології та практики; проблем та перспектив розвитку системи оподаткування та інформаційного забезпечення формування податкової звітності; стану та перспектив використання інформаційних технологій в обліку, аналізі, аудиті, фінансово-кредитній та маркетинговій діяльності; проблем та перспектив розвитку аналізу та контролю в системі управління.

Для здобувачів вищої освіти, учнів, викладачів, практиків.

Редакційна колегія:

А.А. Тихий, к.т.н., доц.; **Н.С. Шалімова**, д.е.н., проф. (відп. редактор);
Г.І. Кузьменко, к.е.н., доц.; **О.А. Магопець**, к.е.н., доц.; **Н.В. Смірнова**,
к.е.н., доц. (відп. секретар); **О.М. Гай**, к.е.н., доц.

Облік, оподаткування і контроль в управлінні: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і учнівської молоді, 17 квітня 2024 р. Кропивницький: ЦНТУ, 2024. 195 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Центральноукраїнського національного технічного університету, протокол № 10 від 26 червня 2024 року.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ І РЕГІОНІВ

Mary Elijo P. Sugui	Cross-cultural perspectives on compliance management: a comparative analysis of asian and european multinational corporations	7
Бартось Олександр, Олейніченко Денис	Публічне адміністрування: сутністний аналіз категорії	9
Зеленська Вікторія	Варіанти оцінювання рівня національного щастя	12
Коваліцька Яніна	Мета і завдання логістики	15
Орлов Денис	Інновації в сучасній структурі економіки ФРН	17
Поліщук Антоніна	Розвиток та впровадження інноваційних підходів до фінансового управління страховими компаніями в умовах військового стану	20
Сметана Дмитро, Кондращенко Павло	Інвестиційна привабливість як один з факторів підвищення ефективності роботи підприємства	24
Сосновський Максим	Фінансова автономія Органів місцевого самоврядування	27
Чорногура Валерій	Інноваційна модель сталого розвитку економіки держави та регіонів України	31
Лузан Андрій	Напрями підвищення ефективності управління оборотними активами аграрних підприємств	34

СЕКЦІЯ 2. РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙ БУХГАЛТЕРА, АУДИТОРА, ЕКОНОМІСТА, ФІНАНСИСТА В ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Бойко Таїсія	Стратегії фінансового управління для забезпечення стійкості страхових компаній під час кризових ситуацій	36
Кураченко Тетяна, Ісаншина Галина	Розвиток професійних бухгалтерів в глобальному економічному середовищі	40
Пачис Ангеліна, Садовінський Дмитро	Історія виникнення слова бухгалтер: від книги до професії	43
Руда Валерія	Адаптація та розвиток працівників як чинники ефективного управління персоналом	45

СЕКЦІЯ 3. ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКИ ПРО БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, ОБЛІКОВОЇ МЕТОДОЛОГІЇ ТА ПРАКТИКИ

Біденко Віталій, Писаренко Ігор	Політика управління активами підприємств сфери обслуговування	49
Грабовська Наталя	Нормативно-правове регулювання обліку основних засобів в контексті гармонізації національних та міжнародних стандартів	52
Клівіцька Вікторія	Тенденції та перспективи розвитку науки про бухгалтерський облік в Україні	55
Коваль Наталія	Можливості застосування штучного інтелекту в управлінському обліку	57
Кузьо Олена	Використання інформації управлінського обліку для розширення бізнесу	60

Міньковський Петро	Структура виробництва та облік витрат з випуску будівельних матеріалів і конструкцій	63
Фартушний Ростислав	Власний капітал підприємств як економічна категорія та його облік	65
Філь Максим	Особливості обліку та контролю розрахунків із постачальниками в умовах цифрової економіки	68
Бондарєв Михайло	Блокчейн технології в управлінському обліку	70

СЕКЦІЯ 4. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИН

Chachura Serhii	Peculiarities of forming financial statements of small business entities	73
Глазков Андрій	Особливості оподаткування діяльності адвокатських бюро (адвокатських об'єднань)	75
Клявіна Олена	Особливості функціонування податкової системи України в умовах воєнного стану	78
Космина Анастасія	Виплата дивідендів фізособам: облікові та податкові наслідки	81
Кузьміна Анастасія	Проблеми системи оподаткування та шляхи їх вирішення	84
Литовка Анастасія	Еволюція прибуткового оподаткування громадян України	86
Матвєєва Анастасія, Ісаншина Галина	Система оподаткування: реалії та перспективи	90
Мачульський Олександр	Системи оподаткування та їх вплив на фінансові результати підприємств: міжнародний порівняльний аналіз	93
Орлович Пилип	Податкові пільги з ПДВ в умовах воєнного стану	96
Ропало Дмитро	Напрями реформування спрощеної системи оподаткування	99
Сударикова Карина	Шляхи вдосконалення організації обліку доходів і витрат майбутніх періодів промислового підприємства	102
Телега Роксолана	Особливості проведення податкових перевірок у 2024 році	105
Фефелов Олег	Стратегічне управління податковими ризиками аграрних підприємств	108
Цехмістер Євгеній	Сутність касового методу визначення податку на додану вартість	110

СЕКЦІЯ 5. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ, АНАЛІЗІ, АУДИТІ, ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІЙ ТА МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Войтюк Микита	Digital-маркетинг як фактор розвитку сучасного ритейлу	113
Головко Андрій	Особливості формування системи обліково-інформаційного забезпечення аудиту та аналізу у фермерських господарствах	116
Доценко Вікторія	Перспективи використання інформаційних технологій в бухгалтерському обліку	119
Кононенко Тетяна	Цифрові валюти та їхні можливості для банків в	121

	УКРАЇНІ	
Костик Андріана	Переваги та недоліки електронних розрахунків та електронних грошей у підприємницькій діяльності	125
Медвідь Владислав	Вплив цифрової економіки на організацію обліку та контролю розрахунків між контрагентами	128
Мужевич Тетяна	Класифікація логістичних витрат для потреб бухгалтерського обліку	131
Оришич Олександра	Ефективність використання інформаційних технологій в бухгалтерському обліку на підприємстві	134
Чевільча Ростислав	Обліково-інформаційне забезпечення аудиту та аналізу в житлово-експлуатаційних організаціях	136

СЕКЦІЯ 6. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ

Гавриленко Артем, Дадиверін Віталій Годованюк Володимир Горохова Олена	Внутрішній контроль в системі управління розрахунків на оплату праці (на прикладі бюджетних установ) Планування аудиторської перевірки фінансових результатів діяльності підприємства Динаміка та аналіз експорту товарів аграрного сектору	139 142 144
Жуган Вікторія	Актуальні проблемні аспекти та перспективи розвитку аналізу, обліку та контролю основних засобів	147
Івлєв Ігор, Пода Петро Кинашенко Альона	Інформаційні технології при веденні бухгалтерського обліку Перспективи формування служб внутрішнього аудиту для дошкільних навчальних закладів	150 152
Кісіль Владислав	Державна політика щодо безперервного професійного розвитку медичних працівників	156
Крупа Андрій	Методологічні аспекти аналізу фінансового стану підприємств	159
Магопець Михайло	Порядок організації аудиторської перевірки виплат працівникам	162
Маркідов Павло	Нормативно-правова регламентація аудиту зобов'язань підприємства	165
Нагінайлов Олександр, Пальчиков Роман Новіков Віталій	Інформаційне забезпечення обліку та контролю витрат на виробництво сільськогосподарської продукції Аналітичні методи як складові аудиторських процедур перевірки дебіторської заборгованості	167 169
Панченко Ярослав	Вибір виду аудиторських послуг при перевірці розрахунків з бюджетом по пдв для фермерських господарств	172
Поповкіна Олена	Характеристика та основні показники діяльності суб'єктів аудиту, що входять до «великої четвірки»	175
Почка Олександр	Аудит діяльності науково-дослідних установ в системі державного фінансового контролю	178
Роженко Андрій, Борисов Микита Терещенко Дмитро	Ефективні методи управління кредиторською заборгованістю на вітчизняних підприємствах Використання аудиторських послуг в договірних відносинах між замовником та виконавцем	182 184
Терьохіна Дар'я	Оптимізація управлінських процесів через аналіз взаємодії працівників різних поколінь на робочому місці	187

Тітова Олена, Яковенко Роман Шевченко Олена	Управління конкурентоспроможністю підприємства тов «КІЗ «ЛЕЗО»	189
	Механізми державного регулювання надання якісної медичної допомоги населенню в Україні в умовах військової агресії	193

СЕКЦІЯ 1
ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ДЕРЖАВИ І РЕГІОНІВ

UDC 346.52

Mary Elijo P. Sugui

Applicant of the second (master's) level of
higher education

Wismar University of Applied Sciences
Wismar, Germany

Supervisor:

Anna Fomenko, PhD

Faculty of Economics, Wismar University of Applied Sciences

**CROSS-CULTURAL PERSPECTIVES ON COMPLIANCE MANAGEMENT:
A COMPARATIVE ANALYSIS OF ASIAN AND EUROPEAN
MULTINATIONAL CORPORATIONS**

The objective of this study is to describe how cultural differences across regions or countries affect Compliance Management Systems in multinational corporations. More specifically, it aims to compare and contrast compliance issues in multinational corporations located in Europe and Asia.

With the rise of Globalization, multinational companies have rapidly expanded their global footprint. This leads to international teams, composed of members from different nationalities. The Theory of International Cultures published by Hofstede in 1997 attempts to explain the differences between individuals from collectivistic and individualistic cultures. Hofstede's (1997) theory of international cultures. While there are also many foundational studies in Psychology on the effects of individualistic and collectivistic cultures such as those of Norenzayan et al (2002), there is a need to further explore its effects on Compliance and Compliance Behavior in the management field. Majority of previous research has also been conducted in the context of North America, with a lack of focus on other cultures outside of the continent.

Previous studies on this topic centers around different lenses on compliance. One definition is the ability to demonstrate consistent actions. In their research on consistency-based compliance across cultures, Petrova, Cialdini and Sills (2007) found that individuals from Individualistic cultures (United States) have a higher tendency to act consistently with their choices versus those from Collectivistic cultures (China, South Korea, Japan, Taiwan and Vietnam).

Similar findings were echoed by Sims (2007), who compared the collective culture of Taiwan with the individualistic culture of the United States. Results showed that employees from collectivistic cultures would more likely make an unethical decision if it would benefit the company, and are less likely to report non-

compliant behavior. From the European Perspective, Dols and Silvius (2010) also confirmed the influence of national culture in terms of compliance with companies' IT security rules.

Other perspectives and findings are present. In contrast, Oh (2013) argued that there is a lower difference in cross-cultural compliance when viewed from the internalization perspective between Asian and American respondents. Schouten (2008) studied level of authority as an influence on compliance behavior between individuals from Morocco, Turkey and the Netherlands. Similarly, this also showed no significant variances between ethnic backgrounds and significant effects on compliant behavior.

From a German standpoint, Bussman (2017) disregarded cultural theory and published that regional differences do not have a significant impact on non-compliant behavior. Instead, he pushed the responsibility towards companies to implement a culture of compliance within the organization.

To sum up, the study underscores the significant role cultural differences play in shaping Compliance Management Systems within multinational corporations. While individualistic and collectivistic cultures exhibit distinct compliance behaviors, the impact of these cultural dimensions varies across regions and contexts. Previous research highlights both the influence of national culture and the potential overriding effect of organizational culture on compliance behavior. However, the current body of literature remains geographically limited and somewhat outdated, signaling a clear need for further, more diverse studies to deepen our understanding of cross-cultural compliance in the global business environment.

Literature

1. Mahanta, M., Goswami, K. Exploring the role of ethics in the emotional intelligence-organizational commitment relationship. *Asian J Bus Ethics*9, 275–303 (2020).<https://doi.org/10.1007/s13520-020-00110-x>
2. Oh, S. H. (2013). Do collectivists conform more than individualists? Cross-cultural differences in compliance and internalization. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 41(6), 981-994. <https://doi.org/10.2224/sbp.2013.41.6.981>
3. Petrova, P. K., Cialdini, R. B., & Sills, S. J. (2007). Consistency-based compliance across cultures. *Journal of Experimental Social Psychology*, 43(1), 104-111. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2005.04.002>
4. Lewis, A., Carrera, S., Cullis, J., & Jones, P. (2009). Individual, cognitive and cultural differences in tax compliance: UK and Italy compared. *Journal of Economic Psychology*, 30(3), 431-445. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2008.11.002>
5. Bik, O., & Hooghiemstra, R. (2018). Cultural differences in auditors' compliance with audit firm policy on fraud risk assessment procedures. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 37(4), 25-48. <https://doi.org/10.2308/ajpt-51998>
6. Dols, T., & Silvius, A. J. (2010). Exploring the influence of national cultures on non-compliance behavior. *Communications of the IIMA*, 10(3), 2. <https://doi.org/10.58729/1941-6687.1140>
7. Schouten, B. C. (2008). Compliance behavior and the role of ethnic background, source expertise, self-construals and values. *International Journal of Intercultural Relations*, 32(6), 515-523. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2008.06.006>
8. Ralston, D. A., Holt, D. H., Terpstra, R. H., & Kai-Cheng, Y. (1997). The Impact of National Culture and Economic Ideology on Managerial Work Values: A Study of the United States,

- Russia, Japan, and China. *Journal of International Business Studies*, 28(1), 177–207. <http://www.jstor.org/stable/155453>
9. Bussmann, K. D., & Niemeczek, A. (2019). Compliance through company culture and values: An international study based on the example of corruption prevention. *Journal of Business Ethics*, 157(3), 797-811. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10551-017-3681-5>
10. Sims, R. L. (2009). Collective versus individualist national cultures: Comparing Taiwan and US employee attitudes toward unethical business practices. *Business & Society*, 48(1), 39-59. <https://doi.org/10.1177/0007650307299224>
11. O'Reilly, C. A., & Chatman, J. (1986). Organizational commitment and psychological attachment: The effects of compliance, identification, and internalization on prosocial behavior. *Journal of applied psychology*, 71(3), 492.

УДК 657

Бартось Олександр, Олейніченко Денис
здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Смірнова Ірина, к.е.н., доц.
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ: СУТНІСТНИЙ АНАЛІЗ КАТЕГОРІЙ

Тенденції та перетворення, що відбуваються в економіці України, зумовлюють, серед іншого, і трансформацію сфери державного управління. Це, в свою чергу, актуалізує питання визначення змісту категорії «публічне адміністрування» та удосконалення системи його механізмів з використанням світового досвіду. Невизначеність сутності поняття «публічне адміністрування» призводить до неправильного розуміння чинників його формування та розвитку.

Перш за все, розглянемо сутність складових терміну «публічне адміністрування».

Так, Oxford Wordpower Dictionary (1998) пропонує наступні тлумачення адміністрування:

- 1) контроль або управління чимось (наприклад, системами, організацією або бізнесом);
- 2) група людей, які організують або контролюють щось;
- 3) часто Адміністрація (в американському тлумаченні) – уряд країни, особливо США [8].

Longman Exams Dictionary, виданий у Единбурзі 2006 р., подає таке тлумачення «адміністрування»:

- 1) діяльність, яка поєднує управління роботою підприємства чи організації;
- 2) уряд країни в особливий період часу;

3) процес управління чимось, особливо стосується законів, певних урядових перевірок [7].

У загальному вигляді науковці при розгляді терміну «адміністрування» зазначають, що воно являє собою прерогативу виконавчих органів влади або державних службовців, наділених державно-владними повноваженнями [6, с. 19].

Поняття «публічний» походить від латинського слова *publicus* – суспільний, народний, громадський. Словник іншомовних слів визначає поняття «публічний» як відкритий, гласний, суспільний [22, с. 560]. Новий тлумачний словник української мови подає кілька значень слова «публічний»:

1. Який відбувається в присутності публіки, людей; прилюдний, привселюдний, гласний, відкритий.

2. Призначений для широкого відвідування, користування; громадський, загальний, загальнодоступний.

3. Стосується публіки [5, с. 843].

Публічне адміністрування як науковий концепт і практична діяльність – регламентована законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність суб'єктів публічного адміністрування, спрямована на здійснення законів та інших нормативно-правових актів шляхом прийняття адміністративних рішень, надання встановлених законами адміністративних послуг [6, с. 20].

Особливості публічного адміністрування дають змогу говорити, що воно виступає одним із своєрідних засобів реалізації прав та збережених законом інтересів громадян через послуги та функції, які надає їм та при цьому гарантує їх належне виконання та охорону на державному рівні.

В розрізі сучасних наукових досліджень публічне адміністрування, як будь-який правовий інститут має свої принципи: пріоритету державної політики, об'єктивності, економії ентропії, раціонального використання часу, самоорганізації громадянського суспільства, зворотного зв'язку [4, с. 10].

Пріоритет державної політики, як принцип публічного адміністрування, розкривається у тому, що управлінська діяльність ґрунтується на цілях, завданнях, основних формах і методах, які притаманні державі. Принцип об'єктивності в публічному управлінні означає діяльність, яка опирається на достовірно об'єктивну інформацією, що виходить з реального стану справ, а не з умовних передбачень. Пріоритетність результатів та об'єктивних напрямів суспільного розвитку над діями і рішеннями органів публічного адміністрування є основою принципу публічного адміністрування щодо самоорганізації громадянського суспільства. А засади зворотного зв'язку, як принцип адміністрування, потребують від управляючого суб'єкта постійного контролю за тим, як об'єкт управління реагує на його дії. Трактуювання державного управління як керівного впливу держави на суспільну систему є найкращою ілюстрацією того, як в Україні сприймається та розуміється поняття державного управління [2, с. 211].

Публічне адміністрування за своєю природою спрямоване на досягнення остаточної мети механізму державного управління - ефективну реалізацію прав, свобод та охоронюваних законом інтересів. Діяльність людини, як носія прав та

свобод, характеризується як правомірна та активна якщо відбувається безпосередня реалізація прав і свобод. А діяльність державних органів проявляється через здійснення функцій - охорони, захисту, контрольної, правозастосовної функції тощо. В той же час державне управління характеризується своїм внутрішнім виразом – тобто державне управління здійснюється по відношенню до системи органів і установ держави, об'єктів права власності держави. Об'єктом державного управління є сам апарат держави, який в свою чергу побудований і призначений для того щоб в якості зовнішньої функції здійснювати публічне адміністрування, надаючи таким чинним публічно-сервісну послугу суспільству, яке створило цю державу і бенефіціаром та носієм влади щодо якої воно є [1].

Отже, публічне адміністрування сьогодні виступає механізмом, що забезпечує: надання суспільству послуг щодо законодавства, а також реалізацію обраного типу політики, яку втілюють державні службовці, яким було делеговано повноваження під час волевиявлення народу на виборах, як в межах країни, так і закордоном, у всіх напрямках її прояву. Воно має свою специфіку, оскільки спирається на державну владу, підкріплюється і забезпечується нею; поширюється на все суспільство і за його межі у сфері проведення державної міжнародної політики.

Література:

1. Бінько І. Публічне управління і публічне адміністрування: співвідношення понять. *Вісник АПСВТ*, 2020, № 3-4, 41-47.
2. Бондар Ю.А. Менеджмент в органах державної влади. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*, 2013, Вип. 24, 206-212.
3. Новий тлумачний словник української мови: у 4 т. 42000 слів / [уклад.: В. Яременко, О. Сліпушко]. К. : Аконіт, 2000. Т. 3 (О-Р). 927 с.
4. Оболенський О.Ю. Борисевич С.О., Коник С.М. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни «Публічне управління»: наукова розробка. К.: НАДУ, 2011. 56 с.13
5. Словник іншомовних слів / [за ред. чл.-кор. АН УРСР О.С. Мельничука]. К., 1977.
6. Шатило О.А. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування». Житомир: Кафедра менеджменту організацій і адміністрування ЖДТУ, 2014. 51 с
7. Longman Exams Dictionary. Pearson Education Limited, Edinburg, 2006.
8. Oxford Wordpower Dictionary. Oxford University Press, New York, 1998.

Зеленська Вікторія
слухачка Кіровоградської Малої академії наук учнівської молоді
КЗ «Центральноукраїнський науковий ліцей-інтернат
Кіровоградської обласної ради»
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Пугаченко Ольга, к.е.н., доц.
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ВАРІАНТИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЩАСТЯ

Дослідження економіки щастя почалося відносно недавно, але швидко набирає обертів серед економістів, які зосереджується на розумінні та вимірюванні суб'єктивного благополуччя або щастя. Економічний розвиток часто асоціюється з підвищенням рівня життя, доступом до освіти, охорони здоров'я та інших якісних послуг, а економіка щастя дозволяє зрозуміти вплив цих факторів на загальну задоволеність життям і благополуччя людини.

Вивченню й аналізу теоретичних і практичних засад економіки щастя присвятили свої роботи такі українські дослідники Ю. Білаш, О. Голубник, В. Животенко, О. Зернецька, В. Кальба, О. Кириленко, О. Комісаренко, В. Лавриненко, Г. Міщук, О. Підхонний, В. Приймак, О. Сакало, Н. Самолюк, С. Степаненко, М. Тесленко та інші.

Закордонні ж науковці частіше використовується термін «суб'єктивне благополуччя» («subjectivewell-being»), що включає в себе як критерій щастя, так і критерій задоволеності життям.

Тривалий час щастя було об'єктом дослідження філософії, психології, соціології та лише нещодавно стало сферою інтересів економістів. Багато десятиліть, як показник успішності країни, використовували лише розмір ВВП, котрий хоч і відображає зміни матеріального добробуту, проте ігнорує характеристики якості життя та обґрунтовує твердження, що для визначення рівня щастя населення цього недостатньо [1].

Першим сучасним економістом, який переглянув концепцію щастя був Р. Істерлін, дослідивши рівень щастя в Сполучених Штатах з 1946 р. протягом наступних 24 років. Через кілька десятиліть він провів опитування в різних країнах і виявив, що протягом коротких періодів економічне зростання та щастя позитивно корелюють, тоді як у довгостроковій перспективі тенденції щастя та доходу не пов'язані. Ще одна різюча суперечність дослідження полягала в тім, що

у Китаї незважаючи на збільшення реального ВВП на душу населення, задоволеність життям не зростає [2].

У 1970-х рр. король Бутану запровадив замість ВВП показник – Валове національне щастя (Gross National Happiness (GNH)). «Чотири стовпи» GNH – належне врядування, сталий розвиток, збереження й просування культури та охорона навколишнього середовища [3]. У 2012 р. Бутан виступив ініціатором резолюції 65/309 «Щастя: на шляху до цілісного підходу до розвитку» [4]; 12.04.2012 р. було представлено перший звіт про щастя у світі [5]; 28.06.2012 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію [4], що проголосила 20 березня Міжнародним днем щастя у рамках святкування якого щорічно виходить Доповідь про щастя у світі [6].

Останнім часом все більшої популярності набуває так званий Індекс щастя (Happy PlanetIndex (HPI)) – міжнародний індекс, що відображає добробут людей у різних країнах світу, показує їх шляхи у досягненні довгого і щасливого життя населення та стан навколишнього середовища. Індекс HPI не враховує економічний показник ВВП, а використовуються результати соціологічних досліджень (середня тривалість життя, оцінка благополуччя, показники нерівності, екологічний стан). Згідно Індeksu щастя, заможні західні країни, які часто сприймаються успішними, не займають високих позицій, а, натомість, кілька країн Латинської Америки та Азіатсько-Тихоокеанського регіону лідирують завдяки досягненню високої тривалості життя та добробуту із значно меншими екологічними наслідками [7, с. 60].

Мережа рішень зі сталого розвитку ООН, щороку готує Звіт зі Всесвітнього Щастя (The World Happiness Report), в якому також розглядають як війна між Україною та РФ із 2014 р., а особливо з 2022 р., пов'язана з моделями оцінок життя, емоціями, довірою до урядів і доброзичливістю в обох країнах [8]. Система показників Рейтингу щастя містить 12 основних блоків: статистичні показники – 1) ВВП на душу населення з поправкою коефіцієнтом нерівності Джині; статистичний показник ВООЗ – 2) очікувана тривалість здорового життя; соціологічні показники – 3) оцінка якості життя за 10-бальною системою; 4) соціальна підтримка рідних і друзів; 5) свобода життєвого вибору; 6) щедрість і благодійність; 7) рівень поширення корупції в державних органах і бізнесі; 8) позитивні емоції (почуття радості, щастя, насолоди); 9) негативні емоції (почуття печалі, неспокою, гніву); 10) рівень довіри до уряду; 11) рівень довіри до людей і суспільства; 12) якість державного управління та рівень демократичності [9, с. 25].

Отже, можна стверджувати, що зв'язок між доходами і рівнем задоволеності є досить складним, проте концепція економічної теорії щастя допомагає з'ясувати його наявність та вплив на зростання суб'єктивного благополуччя. Економіка щастя також дозволяє зрозуміти, як політичні системи та демократичні свободи впливають на якість життя, надаючи можливість громадянам приймати участь у соціально-політичному становленні країни, потенційно впливаючи на відчуття

щастя. Розуміння зв'язку між демократією, економічним розвитком і щастям може допомогти у формулюванні національної політики, що сприятиме інклюзивному зростанню, скеровуватиме політиків у розробці стратегій, спрямованих на подолання економічної нерівності, зміцнення демократичних інститутів і сприяння добробуту населення. Дослідження економіки щастя в контексті економічного розвитку та демократичних цінностей дозволить підвищити загальну якість життя в суспільстві.

Література:

1. PeopleMatter: Клаус Циммерманн: Щастя і добробут – життєва мета кожної людини. KyivSchoolofEconomics. 31.10.2017. URL: <https://kse.medium.com/%...%B8-1dc356592c1f> (дата звернення: 03.04.2024)
2. Jain M., Sharma G.D. &Mahendru M. (2019). Can I SustainMyHappiness? A Review, CritiqueandResearchAgendaforEconomicsofHappiness. *Sustainability*. № 11 (22). URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/22/6375https://www.mdpi.com/2071-1050/11/22/6375> (дата звернення: 03.04.2024)
3. Kagan J. (2021). GrossNationalHappiness (GNH): DefinitionofIndexand 4 Pillars. October. URL:[https://www.investopedia.com/terms/g/gnh.ashhttps://www.investopedia.com/terms/g/gnh.a](https://www.investopedia.com/terms/g/gnh.ashhttps://www.investopedia.com/terms/g/gnh.asp)
<sp> (дата звернення: 02.04.2024)
4. ResolutionadoptedbytheGeneralAssembly № 66/281 on 28 June 2012 [withoutreferenceto a MainCommittee (A/66/L.48/Rev.1)]. URL: <https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FRES%2F66%2F281&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=Falsehttps://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FRE%2F66%2F281&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False> (дата звернення: 02.04.2024)
5. Defining a NewEconomicParadigm: TheReportoftheHigh-LevelMeetingonWellbeingandHappiness. DivisionforSustainableDevelopmentGoals. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=400&nr=617&menu=35https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=400&nr=617&menu=35> (дата звернення: 02.04.2024)
6. WorldHappinessReport. URL: <https://worldhappiness.report/about/https://worldhappiness.report/about/> (дата звернення: 02.04.2024)
7. Підхомний О., Білаш Ю., Кальба В. Методологія дослідження чинників безпеки в контексті розвитку теорії економіки щастя. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2019. Випуск 57. С. 59-66.
8. Helliwell J.F., Huang H., Norton M., Goff L. &Wang S. (2023). WorldHappiness, TrustandSocialConnectionsinTimesofCrisis. WorldHappinessReport 2023 (11th ed., Chapter 2). SustainableDevelopmentSolutionsNetwork. URL: <https://worldhappiness.report/ed/2023/world-happiness-trust-and-social-connections-in-times-of-crisis/ - ranking-of-happiness-2020-2022https://worldhappiness.report/ed/2023/world-happiness-trust-and-social-connections-in-times-of-crisis/#ranking-of-happiness-2020-2022> (дата звернення: 02.04.2024)
9. Кириленко О.М. Благополуччя людей як об'єкт соціологічних досліджень: феліцитарний підхід. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2017. № 3(30). С. 18-33.

слухачка Кіровоградської Малої академії наук учнівської молоді
КЗ «Центральноукраїнський науковий ліцей-інтернат
Кіровоградської обласної ради»

м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Пугаченко Ольга, к.е.н., доц.

доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

МЕТА І ЗАВДАННЯ ЛОГІСТИКИ

Наразі значного розвитку в управлінні матеріальними потоками набула концепція під назвою «логістика». Її суть полягає в об'єднанні всіх функціональних сфер, що пов'язані з проходженням матеріального потоку від виробника до споживача через формування так званого логістичного комплексу. Формування логістичних зв'язків є ключовим елементом успішного управління ланцюгом постачання та допомагає досягти стратегічних цілей і завдань. Значення логістики наразі підвищується через розвиток технологій і глобалізаційні процеси та діджиталізацію усіх сфер діяльності.

Походження слова «логістика» має грецьке коріння й може означати – «мислення», «розрахунок», «доцільність». У роботі [5, с. 12-14] згруповано 25 визначень поняття «логістика», але ми вважаємо, що відсутність єдино прийняттого визначення терміну «логістика» призводить до різноманітності підходів до його трактування і неузгодженості змісту на теоретичному рівні.

Для кращого розуміння суті логістики необхідно визначити її основні елементи, так звані «сім правил логістики»: вантаж (необхідний товар) → якість (необхідної якості) → кількість (у необхідній кількості) → споживач (необхідному споживачу) → час (у необхідний час) → місце (в необхідне місце) → витрати (з мінімальними витратами).

Мету логістики визначають і як «своєчасне та економічно ефективно задоволення вимог клієнтів» [6, с. 97], і як наскрізне управління «матеріальним потоком (сім правил логістики)» [3, с. 25], і як «поставка ресурсів і готової продукції в необхідній кількості, у зазначений час і місце, із заданою якістю при мінімальних витратах» [8, с. 14], і як «оптимізація сукупних витрат, які виникають в процесі формування потоку матеріалів та інформації у ланках логістичного ланцюга у виробництві та розподілі продукції» [3, с. 10], і як потреба щоб «необхідні вантажі були доставлені у необхідне місце в потрібний час» [1], і як раціональне координування фізичного розподілу та ефективного управління «матеріальними потоками та потоками, що їх супроводжують, задля економії витрат, підвищення рівня обслуговування та досягнення цілей стратегії підприємства та отримання конкурентних переваг» [7, с. 20] тощо.

У статті [2, с. 98] основними завданнями логістики встановлено: цикл замовлення та управління ланцюгом поставок; управління запасами сировини і товарів; безпечне транспортування людей або товарів до місця призначення; графіки і терміни доставки та транспортні витрати; завантаження і розвантаження готової продукції; розвиток бізнесу; безпека і здоров'я; автоматизація обслуговування; аудит запасів й інвентаризації; переміщення обладнання або продуктів всередину та зі складу. У роботі [7, с. 11-12] завдання логістики доволі розширені за блоками: при оптимізації фізичних потоків майна – 6 штук; при вдосконаленні інформаційних процесів і процесів прийняття рішень – 5; при утриманні оптимальних майнових запасів – 4; при синхронізації інфраструктури логістичних процесів – 5; при оптимізації витрат логістичних процесів – 8. У навчальному посібнику [3, с. 51] до завдань логістики відносять: прогнозування попиту; визначення оптимального обсягу й напрямів матеріальних потоків і виробництва; прогнозування обсягу перевезень; організацію пакування, транспортування тощо. Автори [4, с. 219] завданнями сучасної логістики підприємства (компанії) вважають: своєчасну поставку відповідної кількості, якості та асортименту до місця споживання всіх необхідних матеріалів; зміну рівня запасів матеріалів згідно інформації про можливість їх швидкого придбання або споживання; зниження оптимального розміру партії обробки та постачань до одиниці; узгодження політики розподілу продукції із політикою їх виробництва; виконання всіх замовлень у стислі терміни та із найвищою якістю. У підручнику [3, с. 10-11] завдання логістики пов'язані із її функціями й узагальнені у 6 груп для управління логістичною системою та управління матеріальними й інформаційними потоками при постачанні матеріальних ресурсів, у процесі транспортування і складування, у виробничих процесах, при розподілі готової продукції (товару).

Логістика відіграє важливу роль ще й тому, що за відсутності можливості доставки необхідної кількості товару «точно і вчасно», усі наступні потоки будуть призупинені. Саме тому однією з визначальних умов встановлення якісних логістичних зв'язків є чітке визначення її мети і завдань задля створення ефективної системи регулювання і контролю матеріальних й інформаційних потоків при побудові логістичних шляхів.

Література:

1. Гринів Н.Т., Равліковська А.А. Перебудова логістики в умовах воєнного стану в Україні. *Академічні візії*. 2022. Вип. 13. URL: <file:///C:/Users/%D0%9E/Downloads/%...%A2..pdf> (дата звернення: 07.01.2024)
2. Гурч Л.М. Логістика : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. 560 с.
3. Марченко В.М., Шутюк В.В. Логістика : Підручник. 2-ге вид., доповн. К.: НУХТ, 2022. 334 с.
4. Основи логістики : Конспект лекцій. Дніпро: ДВНЗ «НГУ», 2017. 44 с.
5. Пугаченко О.Б. Економічний зміст поняття «логістика». *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2012. Вип. 22 (1). С. 11-19
6. Резнік Н., Руденко С., Пилипчук К. Основні характеристики поняття логістики і системи управління ланцюгами постачань. *InnovationandSustainability*. 2022. № 3. С. 9

7. Рудківський О.А., Гонгало Ю.В. Проблеми та шляхи розвитку логістичної системи підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 30. С. 218-224. 95-102
8. Тюріна Н.М., Гой І.В., Бабій І.В. Логістика : Навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 392 с.
9. Федорова В.О., Блага В.В. Логістика : навчальний посібник. Х.: ФОП Бровін О.В., 2019. 153 с.

УДК 339.97

Орлов Денис

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Насипайко Дар'я, к.е.н., доц.
доцент кафедри міжнародних економічних відносин

ІННОВАЦІЇ В СУЧАСНІЙ СТРУКТУРІ ЕКОНОМІКИ ФРН

У ХХІ столітті на нашій планеті нелегко знайти країни, в плани яких не входить розробка технологічних нововведень. Дослідники зазначають, що сьогодні потреби економіки можна задовольнити лише інтенсивним розвитком всіх галузей промисловості. Як наслідок, державне фінансування інноваційної діяльності сприяє покращенню ситуації всередині країни і водночас дає можливість впливати на глобальний ринок. Отже, вирішальним чинником творення інновацій є присутність конкуренції [1].

Поміж європейських націй, які у вирішальний момент не допустили явище «відтоку мізків» і тому спромоглися швидко втілити нові розробки, вирізняються німці. Історично склалося так, що розквіт інновацій у ФРН настав тільки опісля закінчення Другої світової війни і подальшого розділення держави. Частина грошей, наданих США, уряд Західної Німеччини використав задля вдосконалення нафтохімічної та електротехнічної галузей промисловості і на перепідготовку фахівців. В орієнтованих на експорт галузях, як-от в автомобільній та авіаційній, теж активно застосовували новинки.

Політика впровадження розробок, сформована ще понад пів століття тому, діяла досить ефективно, проте зараз статус Німеччини як одного зі світових лідерів все-таки піддають сумнівам, адже відсоток нововведень у всіх галузях економіки повільно, але неухильно зменшується [2].

Проаналізувавши позитивні та негативні тенденції в економіці ФРН, можна виділити декілька основних факторів інноваційної діяльності.

Перш за все, Німеччина одразу розгледіла переваги використання відновлюваних ресурсів (тобто енергії сонця, вітру та ін.) і поступово почала зменшувати обсяги атомної енергетики. Упродовж тривалого часу витрати на це повністю забезпечувалися урядом для покращення екології країни.

Щоправда, цей процес мав відбуватися поступово, а ФРН виявилася не готовою до різкої відмови від недорогого природного газу з РФ у 2022 році. В такий нестабільний період уряд ще й прийняв постанову про припинення роботи останніх АЕС, які генерували понад 10% електроенергії Німеччини. Але проблема полягає не тільки в цьому: витрачаючи гроші на встановлення нових вітрових і сонячних електростанцій, виготовлених місцевими виробниками, країна переплачує, адже подібні технології активно розвиваються в КНР і коштують значно менше. Тепер підприємці повинні вкладати капітал одночасно і в перебудову потужностей відповідно до екологічних норм, і в закупівлю додатково дорожчої та залежної від погодних умов енергії[3, 4].

Наступним надважливим фактором є збільшення кількості інноваційно активних підприємств. Уже наприкінці минулого сторіччя сталося захоплення німецького ринку компаніями-гігантами, котрі переважно діяли в хімічній та машинобудівній галузях промисловості. Постійно оновлюючи виробництво й турбуючись про доступність і якість своєї продукції, хімічні корпорації типу BASF, виробники автомобілів Volkswagen, Siemens та інші стали відомі в усіх куточках світу. Проте посилення контролю з боку держави, брак робочої сили і високі ціни на енергоресурси призвели до того, що вказані фірми шукають інші ринки, паралельно закриваючи або продаючи свої заводи в Німеччині.

До прикладу, BASF у 2023 році вирішила інвестувати свої капітал та технології у заводи в Китаї. Та й в конструкціях машин будь-які нововведення роблять продукцію дорожчою, а оскільки підвищення цін наразі є не вельми бажаним, відбувається автоматичне скорочення витрат на розробку і закупівлю деталей, через що сучасні моделі автомобілів зношуються швидше. Створення філій німецьких корпорацій виключно за кордоном призводить до зростання кількості безробітних, а також до зменшення обсягів коштів на покращення інфраструктури [4, 5].

Відповідно, державна політика у вирішенні проблемних питань має бути достатньо гнучкою. Час від часу необхідне прийняття нових нормативно-правих актів стосовно розвитку інновацій, адаптованих до викликів часу. Німеччина намагається і втримувати власні підприємства під контролем, і залучати до своєї економіки закордонних інвесторів.

Нині відбувається швидке посилення впливу китайських компаній в економічному просторі ЄС. Товаровиробники КНР мають значно більшу державну підтримку, яка полягає у зниженні екологічних стандартів та у доволі щедрому фінансуванні національних компаній з бюджету. Доповнюють переваги майже необмежена кількість робочої сили та дешева електроенергія; це дає змогу зменшити собівартість виготовлених товарів, до речі, створених переважно на основі саме німецьких технологій. Однак навіть в таких умовах ФРН і не пробує захистити свої підприємства за рахунок додаткових мит на товари з Китаю, побоюючись падіння рівня життя народу, а натомість погоджується на спонсорство проєктів, які можуть щось протиставити китайським товарам. Так, провідний американський виробник електромашин Tesla розмістив один зі своїх заводів зі створення машин типу Model Y в Німеччині, там же почав розробляти і тестувати методи прискорення

виробництва та істотного зниження витрат. Уряд продовжує шукати компроміс, завдяки якому національний бізнес збереже свій панівний статус хоча б у Європі. Та парадокс полягає в тому, що республіка, спрямовуючи всі сили на послаблення експансії китайських корпорацій і підтримуючи американських виробників, у довгостроковій перспективі може стати залежною вже від товарів США [3, 6].

Ще одним чинником розвитку інноваційної діяльності є співпраця і поетапне об'єднання національного бізнесу, науки та влади. Сформовані з дотриманням такої вимоги організації зазвичай мають вигляд науково-дослідницьких інституційних утворень. Тобто вони займаються розробками і дослідженнями у певних напрямках, нічого не продаючи, тому про їхню самоокупність не може бути й мови. На противагу корпораціям, які зазвичай використовують створені інноваційні продукти чи ідеї для власного збагачення, ці організації тісно співпрацюють з державою; можна додати, що саме вони визначають рівень розвитку технологій усієї Німеччини.

Виділяють дві категорії цих організацій. Найбільше власне інституційних утворень. Сюди належать найвідоміші об'єднання інститутів ФРН: Товариство ім. Макса Планка, Товариство імені Фраунгофера, Товариство Гельмгольца та Наукове товариство імені Лейбніца. Ці товариства запропонували величезну кількість принципово нових рішень в медицині, фізиці, ІТ тощо [7].

Отже, впровадження інновацій у промисловість Німеччини почалося після закінчення Другої світової війни і триває до наших днів. Але протягом останніх років виникають сумніви, чи зможе ФРН втримати лідерство на світових ринках. Підставами для таких зауважень є ряд факторів, до яких належать: відмова від дешевого газу з Росії і пов'язані з цим додаткові витрати на встановлення сонячних та вітрових електростанцій; підвищення цін на електроенергію; пошук найбільшими інноваційними компаніями виходів на нові ринки, через що їх місце в регіоні поступово займають китайські фірми. Зараз Німеччина є постійним учасником міжнародних програм з розробки нововведень, а тому уряд на тлі певного економічного спаду бачить переваги фінансування науково-дослідних інститутів, технопарків і технополісів, які залежать від держави і своїми численними розробками покликані підтримувати її імідж у світі як інноваційного лідера.

Література:

1. Від руїн до світового лідерства в економіці. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/06/27/688588/> (дата звернення: 22.03.2024).
2. Єрмакова О.А. Глобальні тенденції в політиці інноваційного розвитку з позицій системної стійкості економіки. *Економіка і суспільство*. 2017. №13. С. 839-846. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/143.pdf (дата звернення: 22.03.2024).
3. Німецький пацієнт. Чому занепадає найбільша економіка Євросоюзу. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/03/5/710720/> (дата звернення: 22.03.2024).
4. Чому промислові компанії Німеччини все менше розвивають бізнес за кордоном. *Forbes.ua*: вебсайт. URL: <https://forbes.ua/svit/deindustrializatsiya-nimechchini-chomu-flagmanski-brendi-kraini-pokidayut-ii-rozpovid-politico-14072023-14820> (дата звернення: 23.03.2024).

5. Чому німецькі авто перестали бути надійними, або сучасні технології вбивають? *БукІнфо*: вебсайт. URL: <https://bukinfo.com.ua/tehnologiji/chomu-nimecki-avto-perestaly-byty-nadiynymy-abo-suchasni-tehnologiji-vbyvayut> (дата звернення: 23.04.2024).
6. Tesla планує виготовляти електромобіль вартістю 25 тисяч євро на заводі у Німеччині. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/11/6/706264/> (дата звернення: 23.04.2024).
7. Наука в Німеччині. *Вікіпедія*: вебсайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B0_%D0%B2_%D0%9D%D1%96%D0%BC%D0%B5%D1%87%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%96 (дата звернення: 23.03.2024).

УДК: 368.01

Поліщук Антоніна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Черкаський державний бізнес-коледж
м. Черкаси, Україна
Науковий керівник:
Гриліцька Анжела, к.е.н., доц.,
доцент кафедри економіки, управління та адміністрування

РОЗВИТОК ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ КОМПАНІЯМИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Зростаюча роль глобалізації та процес європейської інтеграції призвели до посилення конкуренції на ринку, зокрема на ринку фінансових послуг та його складовій - страховому ринку. Сильна конкуренція іноземних страхових компаній на українському страховому ринку зумовлена насамперед їхнім багаторічним досвідом та ефективними інноваційними розробками на внутрішньому і зовнішньому ринках. У зв'язку з цим, інноваційний розвиток страхової діяльності в Україні є головною умовою підвищення конкурентоспроможності вітчизняних страхових компаній.

Складність управління інноваційним процесом у страховій галузі зумовлена нерозвиненістю інфраструктури вітчизняного страхового ринку, відсутністю довгострокових програм розвитку страхової діяльності, обмеженістю механізмів інвестування страхових резервів, нестачею компетентних кадрів в інноваційній сфері, низькою страховою культурою населення та загальним економічним розвитком країни [5].

Під час дії воєнного стану економіка України зупинилася. Сьогодні немає жодної галузі, яка б не постраждала від вторгнення росії в Україну. На жаль, руйнування та втрати є неминучими наслідками війни, а страхування зазвичай є механізмом компенсації та відшкодування збитків. Слід зазначити, що різні страхові компанії мають різні положення щодо страхування на випадок війни

залежно від конкретних умов полісу. Як правило, всі страхові поліси містять пункт про те, що збитки, спричинені військовими діями, не відшкодовуються. Це означає, що факт введення воєнного стану не є підставою для невизнання події страховим випадком і відмови у виплаті страхового відшкодування.

Страховим випадком є подія, яка передбачена договором страхування або законом і з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити страхову виплату (частина 2 статті 8 Закону України «Про страхування»). Наприклад, шкода, завдана внаслідок воєнних дій, поки що не визначена як страховий випадок. Загалом страхові компанії здійснюють виплати страхових відшкодувань у звичайному порядку, з дотриманням усіх договірних та законодавчих вимог. Українська система страхових відносин гарантує права, свободи та законні інтереси клієнтів страхових компаній навіть в умовах воєнного стану [2, с.7-8].

Нині український страховий ринок характеризується досить помірними темпами розвитку: на ньому працюють 128 страхових компаній із загальними активами 70338 млн. грн. У період з 2017 по 2022 рік кількість компаній на ринку скоротилася у 2,3 р. (рис. 1), що свідчить про посилення нагляду з боку НБУ та зростання конкуренції.

Незважаючи на скорочення кількості страхових компаній, оператори ринку, які продовжують працювати, значно збільшили свою ринкову капіталізацію: 2017 року на одну компанію припадало 195,2 млн. грн. активів; 2019 року - 274,1 млн. грн.; 2021 року - 410,5 млн. грн., а 2022 року - вже 549,5 млн. грн.

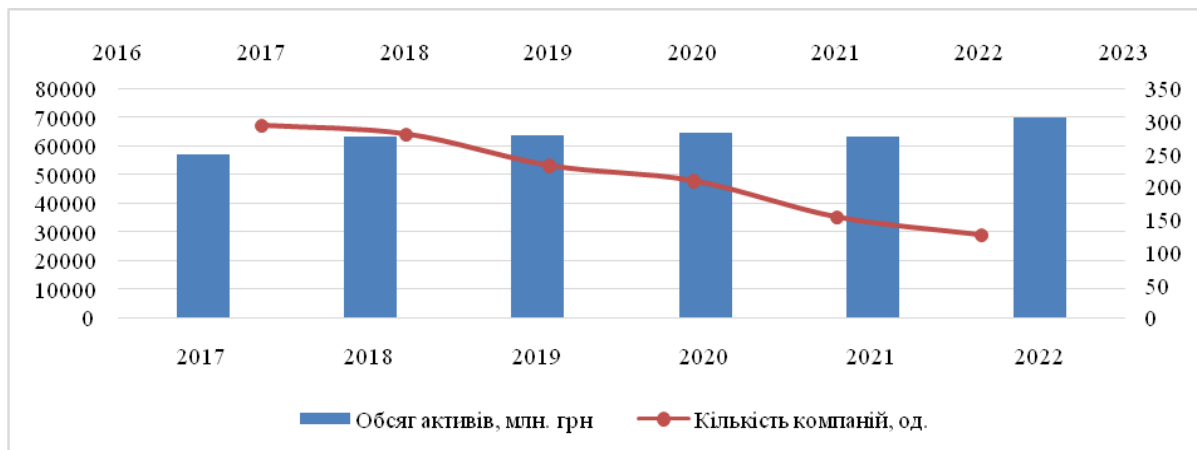

Рис.1. Кількість страхових компаній в Україні та обсяг їх активів*

*джерело: побудовано за даними [4]

З погляду політичних векторів, що впливають на страховий ринок, найсерйознішою проблемою у вітчизняній практиці є відсутність повноцінного законодавства, що сприяє розвитку страхового ринку, формуванню та використанню страхових резервів, запобіганню сумнівних операцій. У листопаді 2021 року було ухвалено новий український закон «Страховий Закон про страхування», який суттєво врегулював низку страхових процедур, частково розв'язавши цю проблему, але його ефективність ще треба буде оцінити повною мірою, оскільки він набере чинності тільки 2024 року. Крім того, державі необхідно впровадити систему всебічної підтримки учасників

ринку з боку професійних асоціацій та професійних органів для просування їхніх інтересів і підвищення довіри суспільства.

Воєнний стан в Україні приніс додаткові політичні виклики, які негативно вплинули на розвиток страхового ринку. Наприклад, спрощення нормативних вимог для підтримки і становлення ринку в період воєнного стану призвело до виявлення серйозних порушень необхідних фінансових стандартів з боку деяких компаній, що наразі загрожує стабільності ринку і може знизити довіру до його операторів. Єдиний спосіб подолати цю проблему - повернутися до чітких нормативних вимог і суворо їх дотримуватися.

Серед проблем економічного вектора надзвичайно серйозною є проблема використання страхування для ухилення від податків і виведення капіталу. Певні організації, які використовують механізми тіньового обігу капіталу або відмивання нелегальних грошових потоків, застосовують страхування з такою метою, що призводить до викривленого відображення результатів діяльності, зниження доходів місцевих і національних бюджетів та уповільнення економічного зростання. Розв'язати цю проблему можна шляхом посилення впливу регуляторів та вдосконалення законодавства, що сприятиме розвитку страхового ринку в цілому.

У розвинених країнах ресурси, що генеруються на страховому ринку, спрямовуються на розвиток національної економіки, зокрема на інвестиційні проекти, підтримку пріоритетних секторів і галузей. В Україні ж механізм розподілу страхових ресурсів залишається не відпрацьованим, вони не раціонально розподіляються і не сприяють розвитку національної економіки. Для розв'язання цієї проблеми держава має оголосити низку інвестиційних та інноваційних проектів, реалізація яких має бути гарантована державою, а страхові компанії мають вкладати мобілізовані кошти в такі проекти й очікувати на їхнє ефективне використання та збільшення [5].

Розвиток та впровадження інноваційних підходів до фінансового управління страховими компаніями в умовах військового стану представляє собою актуальну та складну проблему, яка вимагає системного підходу та врахування специфіки воєнного конфлікту. Перш за все, страхові компанії мають ретельно аналізувати потенційні ризики, пов'язані з воєнним станом, і розробляти адекватні стратегії управління цими ризиками. Другим аспектом є використання новітніх технологій та аналітичних інструментів для прогнозування ризиків та управління фінансовими потоками в умовах воєнного стану. Штучний інтелект, аналітика даних, блокчейн та інші інноваційні технології можуть допомогти страховим компаніям ефективно адаптуватися до нового середовища та швидко реагувати на нові виклики.

Третім важливим аспектом є партнерство та співпраця з урядовими та міжнародними організаціями, а також з іншими суб'єктами страхового ринку. Спільні зусилля можуть сприяти розробці спеціалізованих програм та механізмів фінансового захисту в разі воєнного конфлікту.

На сьогоднішній день, український страховий ринок зазнає впливу багатьох факторів, включаючи політичні та економічні нестабільності, територіальні конфлікти та міжнародні санкції. Ці фактори створюють низку

викликів для фінансового управління страховими компаніями, особливо в умовах воєнного стану. Незважаючи на це, в Україні спостерігається певний прогрес у розвитку інноваційних підходів до фінансового управління страховими компаніями. Деякі страхові компанії активно впроваджують сучасні технології та аналітичні інструменти для прогнозування ризиків та оптимізації фінансових процесів.

Також відбувається посилення співпраці між урядовими органами та страховими компаніями з метою розробки ефективних стратегій управління ризиками в умовах військових загроз. Важливим є також підвищення свідомості та компетентності фахівців у галузі фінансового управління, що дозволяє їм краще реагувати на зміни в середовищі та впроваджувати інноваційні підходи. Проте, існують деякі виклики, з якими стикаються страхові компанії в Україні. Насамперед це - нестабільність економічної ситуації, недостатня регуляторна база та високий рівень конкуренції на ринку.

В умовах воєнного стану інноваційні підходи до фінансового управління стають вирішальними для забезпечення стійкості та виживання страхових компаній. Важливою є гнучкість та готовність до швидкого реагування на зміни в економічному та політичному середовищі, а також здатність до постійного вдосконалення та інновацій. Активна діджиталізація суспільства ставить перед страховиками нові виклики в організації та впровадженні інноваційних рішень у сфері онлайн-сервісів. Сьогодні створюється глобальна мережа фінансових та страхових технологій, що дозволяють покращити сервіс, якість та доступність різноманітних послуг.

Розвиток і використання новітніх цифрових технологій у страховій галузі об'єднується поняттям InsurTech - сфера FinTech, у якій інноваційні технології використовуються учасниками страхового ринку для задоволення потреб споживачів страхових послуг шляхом оптимізації їхньої діяльності. Для страхового ринку ці технології насамперед являють собою можливості підвищення вартості послуг, оптимізації транзакційних витрат, удосконалення бізнес-процесів, підвищення рівня безпеки та кібербезпеки під час організації, а також здійснення страхової діяльності. FinTech-технології свідчать про те, що страховий ринок поступово впроваджує інноваційні управлінські рішення на всіх етапах взаємовідносин між учасниками страхового процесу. Починаючи з андеррайтингу ризиків і закінчуючи виплатою страхових сум і страхових відшкодувань, страховики мають у своєму розпорядженні цифрові інструменти для задоволення потреб потенційних страхувальників у страховому покритті. З точки зору стратегічного маркетингу, використання таких інструментів може сприяти розширенню асортименту страхових продуктів і каналів дистрибуції, встановленню комунікаційних зв'язків між учасниками ринку, збільшенню кількості потенційних страхувальників і спрощенню механізмів врегулювання збитків. Водночас існують загрози, пов'язані з недостатнім захистом персональних даних і прав споживачів страхових послуг, а також недостатньою поінформованістю операторів фінансових технологій щодо функціонування страхових ринків, але ці проблеми поступово розв'язуватимуться в міру

накопичення учасниками страхового ринку практичного досвіду використання цифрових технологій [1, с.124-137].

Література:

1. Волосович С.В., Фоміна О.В. Технологічні інновації на страховому ринку. Вісник КНЕУ. 2018. № 5. С. 124–137
2. Гаврилюк Д.С. Страхова діяльність в умовах російської агресії. Трансформація страхового ринку України в світлі сучасних економічних викликів : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених. Миколаїв : МНАУ, 2023. С.7-8
3. Пікус Р. Інноваційний розвиток страхової діяльності як основа підвищення її ефективності. URL: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2015/10/168_11.pdf (дата звернення: 05.03.2024)
4. Показники діяльності страхових компаній. Наглядова статистика. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6>. (дата звернення: 06.03.2024)
5. Хропонюк Д.О. Сучасні проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України. URL: <file:///C:/Users/andre/Downloads/13.pdf> (дата звернення: 09.03.2024)

УДК 338.24:658.14

Сметана Дмитро
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Кондращенко Павло
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 073 «Менеджмент»
Харківській національний автомобільно-дорожній університет
м. Харків, Україна
Науковий керівник:
Бочарова Надія, к.е.н., доц.
доцент кафедри менеджменту

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЯК ОДИН З ФАКТОРІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах глобалізації та підвищеної конкуренції, здатність підприємства залучати інвестиції, ефективно їх використовувати для модернізації виробництва, розширення асортименту продукції або послуг, підвищення якості та конкурентоспроможності, стає вирішальним фактором його успіху на ринку.

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується інтенсифікацією інвестиційних процесів, зростанням ролі інновацій та технологічного оновлення в економічному рості країн та регіонів. У цьому контексті підприємства, що активно залучають інвестиції та впроваджують новітні технології, мають значні переваги перед конкурентами, забезпечуючи собі стійкі позиції на ринку.

Крім того, інвестиційна привабливість підприємства тісно пов'язана з його фінансовою стабільністю, рівнем корпоративного управління, ефективністю використання ресурсів, що, в свою чергу, впливає на здатність підприємства адаптуватися до змінних умов ринку, виявляти гнучкість у

прийнятті стратегічних рішень, швидко реагувати на нові виклики та можливості.

У зв'язку з цим дослідження інвестиційної привабливості підприємства, аналіз факторів, що її впливають, та розробка рекомендацій щодо її підвищення набуває актуального значення. Це дозволить підприємствам не лише покращити свої інвестиційні позиції, а й сприятиме зростанню їх економічної ефективності та конкурентоспроможності, що є основою для сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

Питаннями інвестиційної привабливості займаються багато закордонних та українських вчених, серед останніх виділимо наступних: Гончарук А. Г., Яцик А.А. [1], Гуляєва Н.М., Рябченко Н.К. [2], Очерedyкo О.О. [3], Пилипенко О.І. [4], Рудницька О.М., Марків І.В. [5], Скалюк Р.В., Лоїк О.І. [6].

Підвищення інвестиційної привабливості підприємства є комплексним завданням, що вимагає реалізації низки заходів у різних сферах його діяльності. Основні напрямки включають:

1. Покращення фінансових показників:
 - Оптимізація структури капіталу та зниження вартості капіталу.
 - Підвищення рентабельності та ефективності використання активів.
 - Забезпечення прозорості фінансової звітності.
2. Управління ризиками:
 - Розробка та впровадження системи ризик-менеджменту.
 - Аналіз внутрішніх та зовнішніх ризиків і розробка стратегій їх мінімізації.
3. Стратегічне планування та інноваційний розвиток:
 - Розробка довгострокової стратегії розвитку, орієнтованої на інновації.
 - Інвестиції в дослідження та розробки, новітні технології.
4. Корпоративне управління:
 - Впровадження принципів прозорості, відповідальності та ефективності управління.
 - Забезпечення прав і захисту інтересів акціонерів та інвесторів.
5. Маркетингова стратегія:
 - Аналіз ринку, конкурентів та потреб споживачів.
 - Розробка та впровадження ефективної маркетингової стратегії, включаючи цифровий маркетинг.
6. Оптимізація виробничих процесів:
 - Впровадження Lean, SixSigma та інших методологій для підвищення продуктивності.
 - Модернізація обладнання та технологій.
7. Розвиток людських ресурсів:
 - Програми навчання та розвитку персоналу.
 - Створення мотиваційних систем та корпоративної культури.
8. Екологічна відповідальність:
 - Впровадження екологічно чистих технологій.
 - Розробка та реалізація програм екологічної відповідальності.
9. Зовнішнє партнерство та міжнародна співпраця:

- Розширення мережі бізнес-партнерів та участь у міжнародних проектах.

- Залучення іноземних інвестицій.

Реалізація заходів у цих напрямках дозволить підприємству не лише підвищити свою інвестиційну привабливість, але й забезпечити сталий розвиток, конкурентоспроможність на ринку та зростання вартості компанії в довгостроковій перспективі.

Дослідження підтвердило, що інвестиційна привабливість має вирішальне значення для забезпечення сталого розвитку підприємства, його конкурентоспроможності та ефективності роботи. Інвестиції дозволяють модернізувати виробництво, впроваджувати інновації та покращувати якість продукції або послуг.

Було визначено, що на інвестиційну привабливість підприємства впливають різноманітні фактори, включаючи фінансову стабільність, рівень управління ризиками, якість корпоративного управління, інноваційну активність, маркетингові стратегії, ефективність виробництва та соціальну відповідальність.

Дослідження визначило низку стратегій та напрямків діяльності для підвищення інвестиційної привабливості, серед яких оптимізація фінансової структури, розвиток інновацій, удосконалення корпоративного управління, активізація маркетингових зусиль та інвестиції в людські ресурси.

Підкреслюється зростаюча роль екологічної відповідальності та принципів сталого розвитку в підвищенні інвестиційної привабливості. Підприємства, що активно впроваджують "зелені" технології та практики, мають більш високу привабливість для еко-свідомих інвесторів.

Встановлено, що активне залучення до міжнародної співпраці та використання можливостей глобального ринку дозволяє підприємствам збільшувати свої інвестиційні ресурси, розширювати ринки збуту та впроваджувати світові інноваційні практики.

У сукупності ці висновки підкреслюють, що інвестиційна привабливість є багатограним явищем, яке вимагає комплексного підходу до управління та постійного вдосконалення різних аспектів діяльності підприємства. Забезпечення високої інвестиційної привабливості вимагає зусиль як на рівні окремого підприємства, так і в контексті загальноекономічної політики та регулювання.

Література:

1. Гончарук А. Г., Яцик А.А. Інвестиційна привабливість промислового підприємства як об'єкт управління. *Економіка харчової промисловості*. 2011. № 4. С. 29-33.
2. Гуляєва Н.М., Рябченко Н.К. Сутнісні ознаки інвестиційної привабливості підприємства: факторна природа формування. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 1. С. 13.
3. Очередыко О.О. Напрямки підвищення інвестиційної привабливості промислових підприємств холдингу. *Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Серія: Економічні науки*. 2017. Вип. 34. С. 401-407.

4. Пилипенко О.І. Аналіз інвестиційної привабливості підприємства: огляд методик. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2009. № 1 (13). С. 323-329.
5. Рудницька О.М., Марків І.В. Інвестиційна привабливість підприємств. *Вісник Національного університету Львівська політехніка. Логістика*. 2014 Вип. 811. 299-304.
6. Скалюк Р.В., Лоїк О.І. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2 С.016. № 1. С. 115-122.

УДК 336.1

Сосновський Максим

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Центральноукраїнський інститут розвитку людини

м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Переверзев Євген, к.е.н., доц.

доцент кафедри права та соціально-економічних відносин

ФІНАНСОВА АВТОНОМІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Підвищення фінансової автономії місцевого самоврядування та зміцнення фінансової бази їх органів в умовах демократизації суспільства й євроінтеграційних трансформацій набирає все більшої актуальності. Фінансова автономія функціонування всієї системи місцевого самоврядування є необхідною умовою для вирішення питань, що знаходяться у її компетенції.

Місцеве самоврядування в Україні – «це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України» [1].

Фінансова автономія – це вирішальний фактор для зміцнення органів місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування у розумінні Європейської хартії місцевого самоврядування стає можливим лише за умови надання органам місцевого самоврядування фінансової автономії в юридично обов'язковому порядку. При цьому, ключовими є два аспекти:

- гарантія наявності достатньої кількості власних фінансових ресурсів;
- здатність незалежно приймати рішення у частині їх використання.

Фінансово-економічний словник декларує, що «фінансова автономія органів місцевого самоврядування це спроможність адміністративно-територіальних одиниць та їх органів самоврядування здійснювати покладені на них законом функції коштом власних фінансових джерел» [2].

Авторський колектив за редакцією Булгакової С. декларує, що «ознакою

фінансової незалежності органів місцевого самоврядування є володіння і самостійне розпорядження фінансовими ресурсами, розмір яких відповідає функціям і завданням, що покладаються на ці органи. Водночас, фінансова незалежність розглядається як матеріально підкріплена незалежність від загальнодержавних органів влади у прийнятті певних рішень щодо місцевих проблем» [3, с. 137].

Гризоглазов Д. бюджетно-фінансову автономію ОТГ розуміє як «комплекс самостійних повноважень щодо стратегічного соціально-економічного розвитку об'єднаної території з достатнім ресурсним і фінансовим забезпеченням» [4]. Він вважає, що реальне забезпечення фінансової автономії для органів місцевого самоврядування потребує виконання двох вимог до формування бюджетних коштів: стабільність джерел доходів та достатність фінансових ресурсів.

Іваненко В. фінансову автономію визначає, як «право і можливість прийняття рішень у фінансовій сфері» [5, с. 32].

Кириленко О. розглядає «фінансову автономію місцевих органів влади з точки зору забезпечення місцевих бюджетів достатніми дохідними джерелами для виконання власних повноважень самоврядування» [6, с. 324]. Також ним зазначається, що «фінансова автономія – це самоврядування або надання прав на нього у сфері фінансів, що проявляється, перш за все, стосовно формування, розподілу та використання фінансових ресурсів [7, с. 35].

На думку, Клець Л., фінансова автономія – це, «по-перше, наявність в органів місцевого самоврядування прав самостійного прийняття рішень щодо формування своїх бюджетів та фінансування завдань і повноважень з метою забезпечення гідних умов для життєдіяльності громадян територіальних одиниць; по-друге, – це реальна можливість місцевих органів за рахунок наявних в їх розпорядженні матеріально-фінансових ресурсів якісно і в повному обсязі забезпечувати населення суспільними товарами та послугами» [8, с. 48]. Тобто, фінансова незалежність частково визначається обсягом фінансових ресурсів наявних у розпорядженні місцевих органів як надійної бази для розв'язання власних завдань.

Корнєєв М. вважає, що «фінансова автономія органів місцевого самоврядування – це законодавчо обмежена система правоспроможностей органів місцевого самоврядування щодо самоврядування, розподілу та використання фінансових ресурсів» [9, с. 231]. Він у співавторстві з Кухаревою О. наголошують, що «фінансова автономія – це самоврядування або надання прав на нього у сфері фінансів, що проявляється, перш за все, стосовно формування, розподілу та використання фінансових ресурсів» [10, с. 25]; а «засобом для досягнення фінансової автономії є фінансове забезпечення, під яким розуміють систему організаційно-правових заходів, спрямованих на створення, розподіл та використання фінансових ресурсів держави, певної адміністративно-територіальної одиниці або іншого суб'єкта правових відносин» [10, с. 25].

Кравченко В. зазначає, що «фінансова автономія місцевих органів влади – це фінансова незалежність цих органів при виконанні покладених на них

функцій» [11, с. 147].

Легкоступ І. та Зельонка С. пропонують фінансову автономію місцевого самоврядування розглядати як «сукупність повноважень, прав, обов'язків та відповідальності органів місцевого самоврядування стосовно здійснення і прийняття ними в межах своєї компетенції управлінських рішень щодо формування і використання фінансових ресурсів, реалізації фінансової політики на території свого населеного пункту або регіону» [12, с. 136].

Міронова Л. вказує, що «фінансова автономія органів місцевого самоврядування – це їх спроможність здійснювати свої функції та повноваження, які закріплені законодавчо, за рахунок власних фінансових ресурсів» [13, с. 175]. Також вона зазначає, що «фінансова самостійність місцевих органів влади – це можливість органів місцевих органів влади самостійно і незалежно формувати й затверджувати бюджети, а як результат – підвищувати економічний потенціал та рівень життя населення регіону. Іншими словами, фінансова самостійність реалізує принцип бюджетної системи, а саме принцип самостійності» [13, с. 176].

Сунцова О. наголошує, що «фінансова автономія органів місцевого самоврядування – це їх фінансова незалежність при виконанні покладених на них функцій та повноважень» [14, с. 62].

У підручнику за редакцією Федосова В. фінансова автономія органів місцевого самоврядування трактується як «їх фінансова незалежність при виконанні покладених на них функцій та повноважень [15, с. 62]. Така автономія проявляється через самостійне формування, розподіл і використання органами місцевого самоврядування належних їм фінансових ресурсів.

Чікіта І. стверджує, що «фінансову автономію місцевого самоврядування треба розглядати як самоуправління у сфері фінансів, можливість прийняття рішень, що впливають на фінансові ресурси регіону» [16, с. 41] та пропонує «розглядати фінансову автономію місцевого самоврядування як такий стан політично-розподільчої моделі організації публічних фінансів, за якого досягається конгруентність дохідних і видаткових повноважень та відповідальності на кожному рівні бюджетної системи для найкращого задоволення індивідуальних інтересів громадян» [16, с. 42].

Деякі дослідники використовують поняття «фінансова незалежність місцевого самоврядування». Так, Власюк Н. вважає, що «фінансова незалежність органів місцевого самоврядування – це незалежність їх від загальнодержавних органів влади у прийнятті певних рішень щодо місцевих проблем та забезпечення їхнього вирішення відповідними коштами» [17, с. 310].

Музика-Стефанчук О. під фінансовою незалежністю розуміє «можливість самостійно вирішувати питання комплексного фінансового забезпечення економічного і соціального розвитку даної території, що входять до компетенції відповідного рівня місцевого управління» [18].

Фінансова автономія у світлі Європейської хартії місцевого самоврядування означає право органів місцевого самоврядування: «мати власні адекватні фінансові ресурси, співмірні з їхніми повноваженнями; управляти

цими фінансовими ресурсами й використовувати їх на власну відповідальність без втручання держави з метою ефективного регулювання та управління справами органів місцевого самоврядування; отримувати адекватні кошти для виконання делегованих повноважень; отримувати допомогу в посиленні здатності генерувати власні доходи; отримувати частку державних доходів як власні (не цільові, наскільки це можливо) ресурси, розподілені на основі об'єктивних, справедливих, прозорих та послідовних критеріїв; захищати фінансово більш слабкі органи місцевого самоврядування за допомогою процедур фінансового вирівнювання або еквівалентних заходів; отримувати відповідні консультації з усіх фінансових питань, що впливають на самоврядування, зокрема з питань надання перерозподілених ресурсів» [19].

Ключовим принципом Європейської хартії місцевого самоврядування є те, що фінансова автономія ніяким чином не може бути підірвана через широкий державний нагляд або надмірне використання цільових коштів. При цьому, фінансова автономія органів місцевого самоврядування має бути гарантованою та захищеною з боку держави.

Отже, фінансова автономія органів місцевого самоврядування – це спроможність у повному обсязі та своєчасно здійснювати платежі за всіма своїми зобов'язаннями.

Література:

1. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/conv#Text> (дата звернення: 04.04.2024)
2. Завгородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. К.: Знання, 2007. 1072 с.
3. Булгакова С.О., Василенко Л.І., Єрмоленко Л.В. та ін. Бюджетна система України: Навч. посібн. ; За ред. С.О. Булгакової. К.: КНТЕУ, 2002. 288 с.
4. Гризоголазов Д.В. Бюджетно-фінансова автономія об'єднаних територіальних громад. *Ефективна економіка*. 2015. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4613> (дата звернення: 04.04.2024)
5. Іваненко В. Місце та роль місцевих податків і зборів у забезпеченні місцевого самоврядування. *Фінанси України*. 2012. № 4. С. 32-34
6. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). К.: НІОС, 2000. 384 с.
7. Кириленко О.П. Фінансова незалежність місцевого самоврядування. *Фінанси України*. 2011. № 1. С. 34-39
8. Клець Л.Є. Система кількісних показників фінансової автономії місцевих органів влади. *Вісник Донецького інституту економіки та господарського права*. 2009. № 1. С. 46-57.
9. Корнєєв М.В. Удосконалення теоретико-методологічного забезпечення узагальнюючої оцінки рівня фінансової автономії. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 7 (97). С. 229-235.
10. Кухарєва О.О., Корнєєв М.В. Форми фінансової автономії органів місцевого самоврядування у контексті реалізації взаємодії бюджетних концепцій. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2011. № 5/1. С. 24-30.
11. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України : навч. посіб. К.: Знання, 1999. 487 с.
12. Легкоступ І.І., Зельонка С.В. Фінансова автономія місцевого самоврядування та необхідність її розширення в Україні. *Науковий вісник Чернівецького університету*.

- Економіка*. 2015. Вип. 730-731. С. 136-140
13. Міронова Л.О. Фінансова автономія органів місцевого самоврядування в умовах економічних трансформацій. *Культура народів Причорномор'я*. 2012. № 239. С. 175-177
 14. Сунцова О.О. Місцеві фінанси : навч. посіб. К., 2005. 560 с.
 15. Федосов В., Опарін В., Сафонова Л. та ін. Бюджетний менеджмент : підручник ; за заг. ред. В. Федосова. К., 2007. 864 с.
 16. Чікіта І. Фінансова автономія органів місцевого самоврядування як умова демократичного розвитку. *Світ фінансів*. 2012. № 3. С. 37-45
 17. Власюк Н.І. Використання економіко-математичних методів для оцінки фіскального потенціалу доходів місцевого самоврядування. *Науковий вісник НЛТУ*. 2011. Вип. 21.10. С. 309-311.
 18. Музика-Стефанчук О.А. Фінансова незалежність, самостійність й автономія органів місцевого самоврядування. URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/prtup/2011_1/pdf/11moaomc.pdf (дата звернення: 04.04.2024)
 19. Золлер-Вінклер М. Фінансова автономія – основа місцевого самоврядування / Децентралізація. 2021. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13610> (дата звернення: 04.04.2024).

УДК 330.341.1:658.589 (477)

Чорногура Валерій

здобувач фахового молодшого бакалавра з професійної освіти,
спеціальність 015 «Професійна освіта»,
спеціалізація 015.39 Цифрові технології
ВСП Кам'янець-Подільський фаховий коледж
НРЗВО «Кам'янець-подільський державний інститут»
м. Кам'янець-Подільський, Україна
Науковий керівник:
Герасимова Тамара,
викладач циклової комісії обліково-економічних дисциплін

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ ТА РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Україна, як незалежна держава, безперестанно відчуває економічну та політичну конкуренцію, особливо сьогодні, коли відбуваються натиск російського агресора та всі сили покладаються на зупинення ворога., а також, коли відбуваються динамічні процеси євроінтеграції та глобалізації світової економіки.

Глобалізація, на сьогоднішній день, стала однією з найважливіших характеристик сучасної світогосподарської системи, що визначають хід розвитку не тільки України, але в цілому нашої планети.

Основним фактором економічного росту в промислово розвинутих країнах - це нові ідеї, які забезпечували би випуск конкурентоспроможної високоякісної продукції

В сьогоднішній час, динамічний розвиток держави та рівень життя населення забезпечуються саме інноваційно-інтелектуальним характером

економіки. Саме цими обставинами визначається актуальність формування інноваційної моделі забезпечення ефективного використання регіональних ресурсів на сонові системного і комплексного підходів.

«Інноваційна модель розвитку економіки – це модель, що ґрунтується безпосередньо на одержанні нових наукових результатів і їхньому технологічному впровадженні у виробництво, забезпечуючи приріст ВВП переважно за рахунок виробництва і реалізації наукомістких продукції і послуг. Її головною метою є забезпечення підвищення конкурентоздатності національної економіки за рахунок використання вітчизняного і світового науково-технічного й освітнього потенціалів» [1].

Економічний розвиток регіонів та держави в цілому і підвищення конкурентоздатності продукції до світового рівня має відбуватися за рахунок упровадження сучасних технологій і створення господарського комплексу, що стабільно і динамічно розвивається в нових економічних відносинах. А це є залучення наукового, інженерного й іншого інтелектуального потенціалу для здійснення структурної перебудови економіки, технологічної модернізації виробництва і стійкого розвитку в сучасних умовах ринкових відносин.

Розвиток держави, як і розвиток регіону, не можливий без інвестицій та нових технологій і стратегія розвитку інноваційної діяльності повинна бути асоційована з пріоритетами соціально-економічного розвитку регіону, офіційно визнаними державою і суспільством. В Україні інноваційна діяльність набула статусу одного з чинників розвитку економіки та суспільства на законодавчому рівні.

«Найбільш актуальними проблемами сьогодення є забезпечення стійкого розвитку в стратегічній перспективі суб'єктів господарювання. З метою забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання, інноваційна діяльність полягає у їх здатності сприяти досягненню економічного, ресурсного, технічного та соціального ефектів, а також, направлена на пошуки шляхів зростання економічної ефективності підприємств та забезпечує перехід на новий якісний рівень функціонування, що в свою чергу, сприяє їх життєздатності та конкурентоспроможності. Адже, «Ефективність діяльності підприємства є тим дороговказом, який направляє його розвиток в потрібне русло» [2].

На сучасному етапі економічного розвитку держави і регіонів актуальним є завдання щодо забезпечення сталого розвитку й досягнення надійності функціонування економічної системи України. Відповідно до зазначеного виникає потреба не лише у проектуванні дієвої системи управління потенціалом сталого розвитку, а й формалізації системи критеріальних показників, що вже на передпроектному етапі забезпечать достатній рівень її ефективності. Необхідною умовою інноваційного розвитку економіки є забезпечення засобами державної політики тісного взаємозв'язку між усіма складовими суспільного життя, які входять в систему сталого розвитку.

Сталий розвиток держави та її регіонів, а також, задоволення потреб сучасного суспільства і забезпечення соціально-економічного зростання є

неможливим без активної інноваційної діяльності і саме інноваційна діяльність є головним джерелом суспільного прогресу.

Основними напрями інноваційної діяльності є:

- 1) модернізація електростанцій, нові та відновлювальні джерела енергії, новітні ресурсозберігаючі технології;
- 2) машинобудування та приладобудування як основа високотехнологічного оновлення всіх галузей виробництва; розвиток високоякісної металургії;
- 3) нанотехнології, мікроелектроніка, інформаційні технології, телекомунікації;
- 4) вдосконалення хімічних технологій, нові матеріали, розвиток біотехнологій;
- 5) високотехнологічний розвиток сільського господарства і переробної промисловості;
- 6) транспортні системи: будівництво і реконструкція;
- 7) охорона і оздоровлення людини та навколишнього середовища.

Правильно визначені стратегічні напрями інноваційної діяльності дають можливість інтегруватися в глобалізований світ та закласти міцні підвалини для подальшого стабільного поступу. Жвавий перехід на інноваційну модель сталого розвитку є єдиним шансом уникнути кризових ситуацій і незворотнього відставання від розвинутих країн. Наукова новизна результатів полягає у виявленні окремих проблем інноваційного забезпечення сталого розвитку, поглибленні аналізу стану державної інноваційної політики в контексті вимог сталого розвитку держави, поданні методологічних положень щодо вдосконалення інноваційної політики, визначенні та характеристики етапів формування суспільства сталого розвитку.

Процес реалізації інноваційних стратегій на засадах розумної спеціалізації дозволяє отримати суттєві конкурентні переваги у ключових стратегічних сферах економіки країни. На сьогодні зрозуміло, що підприємства досягають власних конкурентних переваг через використання і нових технологій, і інноваційних методів управління, проте, при цьому, суб'єкти господарювання перебувають у постійному пошуку для оновлення та збереження наявних конкурентних переваг. Відтак на даному етапі економічного розвитку ключовою ознакою конкурентоспроможності економіки є її інноваційність або здатність системи до постійного розвитку, трансформації та оновлення діяльності в контексті нововведень різного характеру.

Література:

1. Ахромкін Є.М. «Концепт інноваційної моделі забезпечення ефективного використання регіональних ресурсів» (2011), Електронний журнал «Ефективна економіка», № 2. Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет. Видавництво ТОВ «ДКС–центр». [Електронний ресурс]. Вилучено із : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=461>(дата звернення 05.03.2024 р.)
2. Шморгун Л.Г. Імідж організації, його характеристика та взаємозв'язок з культурою. Менеджмент організацій: навч. посіб. К.: Знання, 2010. 252 с [Електронний ресурс]. Вилучено із https://pidru4niki.com/16520205/menedzhment/imidzh_organizatsiyi_yogo_harakteristika_vzayemozvyazok_kulturoyu.(дата звернення 08.03.2024 р.)

Лузан Андрій
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік та оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Магопєць Олена, к. е. н., проф.
завідувач кафедри аудиту, обліку та оподаткування, ЦНТУ

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Аграрний сектор України є стратегічною галуззю національної економіки, що забезпечує продовольчу безпеку країни та формує значну частину експортного потенціалу. Водночас, управління оборотними активами аграрних підприємств потребує особливої уваги, оскільки саме ці активи визначають фінансову стійкість, ліквідність та ефективність виробничих процесів. З огляду на специфіку діяльності сфери аграрної діяльності, важливо впроваджувати сучасні методи управління оборотними активами для забезпечення стабільності та конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Оборотні активи – це сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаються протягом одного операційного (виробничо-комерційного) циклу[1].

Оборотні активи беруть одноразову участь у виробничому процесі, кардинально змінюючи при цьому свою натурально-речову форму. Основним призначенням коштів в оборотних активах є забезпечення безперервності виробничого процесу[2].

Оборотні активи аграрних підприємств включають запаси (насіння, добрива, корми), готову продукцію, дебіторську заборгованість, грошові кошти та інші активи. Їх специфіка визначається: сезонністю виробництва (нерівномірне використання активів впродовж року); залежністю від природно-кліматичних факторів (ризик втрати частини запасів); високою вартістю ресурсів (паливно-мастильні матеріали, добрива, засоби захисту рослин); залежністю від ринкової кон'юнктури (нестабільність цін на продукцію).

До основних проблем, які впливають на ефективність управління оборотними активами аграрних підприємств, відносяться: недостатність фінансових ресурсів; низька ефективність використання запасів; несвоєчасна оплата продукції з боку контрагентів; недостатній рівень автоматизації процесів обліку та управління; використання застарілих методів планування та контролю.

Для підвищення ефективності управління оборотними активами аграрних підприємств пропонуються такі напрями:

1. Оптимізація структури оборотних активів (визначення оптимального співвідношення між запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими

коштами), використання методів прогнозування для визначення реальної потреби в запасах.

2. Впровадження сучасних технологій обліку та планування (автоматизація обліку запасів, дебіторської заборгованості та витрат на основі використання спеціалізованого програмного забезпечення (наприклад, SAP ERP), впровадження цифрових технологій для контролю за використанням оборотних активів.

3. Управління дебіторською заборгованістю (встановлення лімітів кредиту для контрагентів, розробка механізмів штрафних санкцій за несвоєчасну оплату продукції, використання факторингу як інструменту прискорення оборотності дебіторської заборгованості).

4. Залучення фінансових ресурсів (співпраця з фінансовими установами для розширення доступу до кредитних ресурсів, участь у державних програмах підтримки аграрного сектору (дотації, субвенції).

5. Зменшення впливу сезонності виробництва (використання складських приміщень для зберігання продукції, що дозволить продавати її за більш вигідними цінами впродовж року).

6. Управління запасами (впровадження системи Just-in-Time для зменшення зайвих запасів і пов'язаних з ними витрат, оптимізація логістичних процесів для зменшення витрат на транспортування).

На нашу думку, застосування запропонованих напрямів дозволить: підвищити оборотність активів; забезпечити більш ефективне використання фінансових ресурсів; мінімізувати витрати, пов'язані із зберіганням і транспортуванням запасів; знизити рівень ризиків, пов'язаних із дебіторською заборгованістю; підвищити конкурентоспроможність аграрних підприємств.

Таким чином, ефективне управління оборотними активами є ключовим фактором фінансової стабільності аграрних підприємств України. В умовах зростаючих викликів аграрний сектор потребує впровадження сучасних підходів до управління ресурсами, автоматизації облікових процесів та доступу до фінансових ресурсів. Інтеграція запропонованих заходів сприятиме підвищенню прибутковості підприємств та їх конкурентоспроможності на внутрішньому й зовнішньому ринках.

Література:

1. Хохлов М.П., Щербань О.Д., Крилова М.А. Поняття оборотних активів підприємства. Інфраструктура ринку. Вип. 31. 2019. С. 409-414. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/63.pdf (дата звернення : 04.04.2024).
2. Магопець О.А., Шалімова Н.С., Черновол О.М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. 2-ге вид., випр. і доп. Кропивницький : ЦНТУ. 2022. 230 с. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/13973> (дата звернення : 04.04.2024).

СЕКЦІЯ 2
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙ БУХГАЛТЕРА, АУДИТОРА, ЕКОНОМІСТА,
ФІНАНСИСТА
В ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

УДК: 368.01

Бойко Таїсія,
Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Черкаський державний бізнес-коледж
м. Черкаси, Україна
Науковий керівник:
Гриліцька Анжела, к.е.н., доц.,
доцент кафедри економіки, управління та адміністрування

СТРАТЕГІЇ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СТІЙКОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ ПІД ЧАС КРИЗОВИХ
СИТУАЦІЙ

У сучасному світі, де фінансові ризики постійно зростають, страхові компанії є ключовими гравцями в забезпеченні фінансової стійкості для своїх клієнтів. Проте, кризові ситуації, такі як економічні спади, природні катастрофи, чи глобальні пандемії, ставлять під загрозу їхню діяльність та фінансову стабільність.

Дослідженнями стратегічного управління страховою компанією та забезпечення її фінансової стійкості займалися багато вчених, таких як Александрова М.М., Базилевич В.Д., Бігдаш В.Д., Бланд Д., Внукова Н.М., Залетов О.М., Масленіков В.В., Овсак О.П., Осадець С.С., Філонюк В.М., Фурман О.Ф., Дж. Хемптон та інші.

Фінансова стійкість страхової компанії залежить від зовнішніх і внутрішніх факторів, які не завжди добре впливають на неї. Тому успішне функціонування страховика визначається його здатністю витримувати негативний вплив таких чинників [3].

Забезпечення фінансової стійкості страхової компанії вимагає систематичного моніторингу всіх аспектів його функціонування та оперативної реакції менеджменту на зміни у внутрішньому та зовнішньому оточенні. До основних критеріїв забезпечення стабільної діяльності страховика належать: достатність власного капіталу; врівноважена тарифна політика; збалансованість страхового портфеля; наявність безпечної програми перестраховування; адекватні методи формування страхових резервів; оптимальна інвестиційна політика; високий рівень платоспроможності [1].

Важливо відзначити, що неспроможність стабілізувати фінансовий стан страхової компанії може призвести до серйозної фінансової кризи, яка, у подальшому, може вимагати ліквідації. Це вимагає вжиття заходів для протидії

кризі та розробки комплексу санаційних заходів. Основною метою санаційних заходів є запобігання критичному погіршенню фінансового стану страхових компаній у короткостроковій перспективі та стабілізація їх у середньостроковому періоді.

До інструментів, які спрямовані на оптимізацію управління страховою компанією в умовах розвитку фінансової кризи, належить: зміна керівництва та всієї команди топ-менеджерів; суттєві зміни в маркетинговій діяльності; адаптація та психологічна підготовку персоналу до роботи в умовах фінансової кризи; упровадження нових, прогресивних форм та методів управління.

Стратегічне управління фінансовою стійкістю складається з таких логічних етапів:

1. Оцінка поточного фінансового стану компанії включає в себе аналіз ліквідності її активів та її здатність виконати фінансові зобов'язання. Цей процес передбачає оцінку діяльності компанії протягом останніх років і порівняння її фінансових показників з економічними стандартами, що встановлені державним регулятором;

2. Визначення поставленої мети щодо фінансового стану та встановлення терміну для досягнення цієї мети. У цьому процесі слід враховувати лідерство на ринку, звертаючи увагу на довгострокову перспективу. У випадку управління компанією-лідером рекомендується використовувати модель умовного ідеального страховика, який функціонує як абсолютний монополіст на ринку з оптимально збалансованим страховим та інвестиційним портфелем та володіє високим рівнем довіри на фінансовому ринку;

3. Вибір методів та засобів досягнення встановленого рівня фінансової стійкості є важливою складовою процесу. На наш погляд, оптимальним варіантом для вітчизняного страхового ринку є залучення фінансових ресурсів через продаж частини корпоративних прав стратегічному інвесторові. Цей підхід слід розглядати як складову стратегії диверсифікації джерел фінансування бізнесу;

4. Розробка системи підтримки досягнутого рівня передбачає створення бази даних щодо стану справ компанії, інструментів для оперативного втручання у ситуацію та показників, які дозволяють оцінити вплив ухвалених рішень. Ефективність використання цієї системи залежить від рівня впровадження інформаційних технологій, кваліфікації менеджменту та поточного рівня фінансової стійкості страхової компанії;

5. Розподіл відповідальності страховика за всіма напрямками його діяльності може бути здійснений через створення страхової групи, яка включає керуючу компанію та страхові підприємства, більшість корпоративних прав яких належить керуючій компанії [4].

Головним напрямком покращення розвитку страхового сектору є державне регулювання, яке сприятиме підвищенню ефективності управління та зменшенню кількості проблемних ситуацій у страхових компаніях, сприяючи виходу з кризи на ринку страхових послуг. Важливо відзначити, що держава має належні фінансові інструменти, які позитивно впливають на розвиток страхового ринку в країні і сприяють покращенню та оздоровленню бізнесу

страхових компаній, спрямованих на зменшення кризових ситуацій шляхом підвищення ефективності управління.

Проведення постійного фінансового моніторингу діяльності страховика є також необхідною умовою для забезпечення її фінансової стійкості, оскільки страхові операції можуть бути використані для легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом, або в інших кримінальних схемах. Тому менеджмент страхової компанії повинно постійно здійснювати контроль за фінансовими операціями страхувальників і встановлювати джерела їхніх фінансових коштів [1].

Фінансову стабільність страхової компанії забезпечує правильно розрахована вартість страхових послуг, яка залежить від ефективної тарифної політики. Основне завдання при формуванні тарифів полягає у визначенні реалістичної суми збитку, що може виникнути для кожної одиниці страхової суми.

Стабільна робота страхової компанії багато в чому залежить від чіткої програми перестраховування. Зазвичай це забезпечує захист прямого страховика від фінансових втрат, які могли б виникнути в нього за умови необхідності здійснення страхових виплат за договорами страхування, не маючи перестрахового покриття [3]. Програма перестраховування компанії має відповідати політиці страхової компанії щодо:

1) Лімітів та ризиків андеррайтингу: визначення максимальних сум, які страхова компанія готова взяти на себе по кожному ризику, а також типів ризиків, які вона готова страхувати.

2) Ризиків катастроф: захист від збитків, спричинених масштабними катастрофами, такими як землетруси, повені, урагани тощо.

3) Бізнес-ризиків: захист від збитків, пов'язаних з непередбачуваними змінами в економіці, політиці або конкурентному середовищі.

4) Фінансових можливостей та кредитоспроможності перестраховиків: вибір перестраховиків з високим рейтингом та стійким фінансовим станом, які зможуть виконати свої зобов'язання у разі настання страхового випадку.

Також існує три основні стратегії антикризового управління страховими компаніями:

- Запланована зміна - процес підготовки всієї організації або значної частини для досягнення нової цілі або руху в новому напрямку. Ця зміна може включати аспекти культури компанії, організаційної структури, систем винагород, або інших факторів;

- Стратегія збалансування інтересів передбачає визначення пріоритетів, збір інформації про інтереси стейкхолдерів страхової компанії та оцінку ступеня їх задоволення, а також розвиток каналів комунікації між усіма зацікавленими сторонами з метою максимального задоволення потреб кожної з них;

- Інноваційна стратегія полягає в розробленні нових продуктів та послуг відповідно до об'єктивних подій на ринку, в країні та світі[2].

Хоч ці три стратегії й поділені умовно, проте на практиці немає чіткої межі між ними. Для забезпечення ефекту синергії необхідно застосовувати дані стратегії в сукупності, так, щоб вони доповнювали одна одну[2].

Ще однією з ключових стратегій є диверсифікація інвестиційного портфеля. Розподілення ризиків між різними класами активів дозволяє зменшити вразливість страхової компанії до конкретних ризикових факторів. Крім того, важливо ретельно аналізувати ризики кожного типу інвестицій та враховувати їх у стратегії управління.

Також однією з стратегій є збереження достатнього рівня ліквідності. Забезпечення належного доступу до грошових коштів у разі кризової ситуації дозволить страховій компанії швидко реагувати на негативні події і зменшити їх вплив на її фінансову стійкість.

Крім того, важливо підтримувати ефективний механізм оцінки та управління ризиками. Це включає в себе постійний моніторинг ризиків, адекватну оцінку їх впливу та вчасне прийняття заходів щодо їх зменшення або управління.

Узагальнюючи, використання цих стратегій разом з компетентним управлінням ресурсами може допомогти страховим компаніям забезпечити стійкість під час кризових ситуацій і зберегти довіру своїх клієнтів та партнерів.

Література:

1. Величко Г.О., Сташкевич Н.М., Сташкевич О.С.. Напрями вдосконалення фінансової стійкості страхових компаній. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. Вип. 18. С. 79-82. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/25-2-2017/18.pdf>
2. Лазик І. Митровці М. Антикризове управління страховими компаніями. *Галицький економічний вісник*. 2023. Вип. 2 (81). С. 83 – 88. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/41200/2/GEJ_2023v81n2_Lashchuk_I-Anti_crisis_management_of_83-88.pdf
3. Озерова А.Г., Левкович О.В. Управління фінансовою стійкістю страхової компанії. *Економіка: фінанси, грошовий обіг і кредит. Бізнесінформ*. 2020. Вип. 7. С.230-235. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/upravlinnya-finansovoyu-stiykisty-strahovoyi-kompaniyi>
4. Полчанов А. Ю. Фінансова стійкість страхової компанії як об'єкт стратегічного управління. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2021. Вип. 7. С. 116-122

Кураченко Тетяна
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Донбаська державна машинобудівна академія
м. Краматорськ-Тернопіль, Україна
Ісанишина Галина
старший викладач кафедри обліку, оподаткування та
економічної безпеки

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ БУХГАЛТЕРІВ В ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Професійні бухгалтерські організації – це організації, що об'єднують дипломованих бухгалтерів для вирішення професійних проблем та питань.

Суспільна значимість діяльності професійного бухгалтера зумовлює необхідність об'єднання осіб бухгалтерської професії у професійну спільноту для вироблення загальних правил професійної поведінки. Необхідність вирішення цих питань призвела до появи низки міжнародних, регіональних та національних бухгалтерських професійних організацій.

Міжнародна федерація бухгалтерів (англ. *International Federation of Accountants (IFAC)*, МФБ) – це всесвітня організація професійних бухгалтерів. МФБ заснована в 1977 р. Її завдання – сприяти розвитку й удосконаленню бухгалтерської професії за допомогою гармонізованих стандартів із тим, щоб бухгалтери – професіонали надавали послуги незмінно високої якості в інтересах суспільства [1].

МФБ відносить до «професійних бухгалтерів» наступні професії: головний бухгалтер, аудитор, фінансовий директор та податковий консультант.

До МФБ входять понад 150 організацій-членів з усього світу, які представляють понад 2,4 мільйона бухгалтерів, що мають власну практику, працюють у сфері освіти, в державному секторі, у промисловості й торгівлі.

До складу МФБ входять відомі міжнародні організації:

- міжнародна асоціація спеціалістів з бухгалтерського обліку (англ. *International Association of Accounting Professionals (IAAP)*);
- міжнародна асоціація професійних бізнес-еліт (англ. *International Alliance of Professional Business Elites (IAPBE)*);
- міжнародна асоціація бухгалтерів (англ. *International Association of Book-keepers (IAB)*);
- асоціація дипломованих сертифікованих бухгалтерів (англ. *Association of Chartered Certified Accountants (ACCA)*).

Основна мета створення професійних організацій бухгалтерів та аудиторів – це об'єднання зусиль представників професійної спільноти.

Логотипи міжнародних професійних бухгалтерських організацій представлені на рис. 1.

Рисунок 1. Логотипи міжнародних професійних бухгалтерських організацій
Складено за[1-5]

Національні організації бухгалтерів та аудиторів у різних країнах займаються саморегулюванням професійної діяльності та беруть участь у нормотворчості.

Федерація професійних бухгалтерів та аудиторів України (ФПБАУ) – єдина організація в Україні, яка представляє професію бухгалтера та аудитора на міжнародному рівні [6].

Місією Федерації є захист інтересів членів ФПБАУ та сприяння росту довіри громадськості до високої якості їх професійних послуг; розробка і впровадження стандартів і практики бухгалтерського обліку і аудиту, що базуються на міжнародних стандартах; підвищення рівня професійної освіти та дотримання Кодексу етики професійного бухгалтера.

Головною метою ФПБАУ є зміцнення та підвищення статусу бухгалтерської професії в Україні в інтересах суспільства шляхом:

- впровадження високоякісних міжнародних стандартів у галузі бухгалтерського й аудиту та надання впевненості бухгалтерського обліку в державному секторі етики та освіти для професійних бухгалтерів та підтримки їх впровадження і використання;
- надання методичної та практичної допомоги у гармонізації українського законодавства у галузі бухгалтерського обліку та аудиту із законодавством Європейського Союзу;
- сприяння взаємодії та співробітництву між членами Федерації;
- налагодження співпраці з іншими професійними організаціями у тому числі міжнародними;
- представництва професії бухгалтера в органах державної влади суспільстві;

- розробки впровадження кваліфікаційних вимог до членів Федерації, розробки впровадження підтримки власної системи професійної сертифікації;
- розробки рекомендацій щодо вдосконалення системи підготовки перепідготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів та аудиторів
- розробка та реалізації всеукраїнських регіональних та міжнародних проектів, які спрямовані на підвищення статусу професії бухгалтера у суспільстві [6].

Федерація представлена у всіх регіонах України, 27 територіальними відділеннями та на сьогодні є найчисленнішою професійною організацією бухгалтерів та аудиторів України.

ФПБАУ є єдиною організацією в Україні, яка представляє професію бухгалтера та аудитора на міжнародному рівні: є членом Міжнародної федерації бухгалтерів (IFAC). ФПБАУ має угоди про співпрацю з багатьма професійними організаціями Європи.

Ще однією вітчизняною професійною організацією бухгалтерів є Українська асоціація сертифікованих бухгалтерів і аудиторів (УАСБА). На даний момент УАСБА є асоційованим членом Міжнародної федерації бухгалтерів (IFAC) [7].

Сьогодні Українська асоціація сертифікованих бухгалтерів і аудиторів – це всеукраїнська, недержавна неприбуткова організація, яка згуртувала навколо себе понад 2 500 фахівців бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту.

Особливої уваги заслуговує програма підготовки та сертифікації бухгалтерів Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України (ФПБАУ). Тренінги, розроблені в рамках цієї програми, бухгалтеру вдосконалюватись у професії, а також підготуватися до отримання сертифіката міжнародного зразка за програмою DipIFR, CIPA.

УАСБА є провідником бухгалтерської сертифікації в Україні та має великий досвід розвитку програми CAP/CIPA, яка добре зарекомендувала себе за минуле десятиліття саме як сертифікаційна програма [7].

Професійні бухгалтерські організації є майбутнім для компетентності фахівців з обліку, оподаткування та аудиту на основі громадської та професійної думки, бачення стратегії розвитку міжнародних стандартів.

Література:

1. Офіційний сайт міжнародної федерації бухгалтерів. – URL : <https://www.ifac.org/>
2. Офіційний сайт міжнародної асоціації спеціалістів з бухгалтерського обліку. – URL : <https://www.iaapuk.org/>
3. Офіційний сайт міжнародної асоціації професійних бізнес-еліт. – URL : <https://iapbe-global.com/elite>
4. Офіційний сайт міжнародної асоціації бухгалтерів. – URL : <https://www.iab.org.uk/>
5. Офіційний сайт асоціації дипломованих сертифікованих бухгалтерів. – URL : <https://www.accaglobal.com/>
6. Офіційний сайт Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України. – URL : <http://www.ufpaa.org/>
7. Офіційний сайт Української асоціації сертифікованих бухгалтерів і аудиторів. – URL : <https://www.uacaa.org/>

Пачис Ангеліна, Садовінський Дмитро
здобувачі ОПС фаховий молодший бакалавр
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
ВСП «Кам'янець-Подільський фаховий коледж» НРЗВО «КПДІ»
м. Кам'янець-Подільський, Україна
Науковий керівник:
Свирида Ольга
викладач облікових дисциплін

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ СЛОВА БУХГАЛТЕР: ВІД КНИГИ ДО ПРОФЕСІЇ

Слово "бухгалтер" є одним із найпоширеніших і найважливіших понять у сучасному бізнесі. Воно використовується для позначення фахівця, відповідального за фінансовий облік та аналіз діяльності підприємства. Однак, не всім відомо, що це слово має давнє походження і зазнало суттєвих змін на своєму шляху до сучасної форми.

Досить цікавими є численні наукові дослідження щодо назви бухгалтерської професії та змісту її діяльності.

В Стародавньому Єгипті та Межиріччі в 4 тисячолітті до н. е. – 4 ст. н.е. професія називалась писар. Писарі здійснювали стягнення податків та зборів, працювали у великих господарствах землевласників в ролі управителів, вели облік і подавали звіти про доходи та видатки. Супроводжували фараонів у військових походах та вели облік військової здобичі.

В Стародавній Греції (3 тисячоліття до н. е. – 2 ст. н. е.) облікові функції виконували банкіри, торговці, управляючі господарством, а також державні службовці: полети, аподекти, логісти, ревізори-евфіни. В Греції облікова професія втратила престижність, хоча більшість державних діячів розуміли її важливість. Обліково-контрольні функції здійснювали державними чиновниками: полети контролювали оренду та відкуп; аподекти перевіряли погашення позик і внесків; логісти перевіряли звітність посадових осіб.

В Стародавньому Римі (8 ст. до н. е. – 5 ст. н.е.) облік здійснювали управляючі, аргентарії, чиновники-цензори. Облік здійснювався на різних рівнях. Так, у приватному секторі за помістя знатного римлянина відповідав управляючий, а римські банкіри називались аргентаріями. На державному рівні облік здійснювали чиновники. Чиновники-цензори виконували роботу з визначенням майнового стану громадян.

У 5-17 ст. в країнах Європейського Середньовіччя облікова професія називалась писар, бухгалтер. Як правило, облік в своїх господарствах вели їх власники. Проте, почали з'являтися артілі мандруючих бухгалтерів та писарів, які надавали професійні послуги в сфері обліку.

В імперії інків (13-14 ст.) існувала професія кіпукамайок, представники якої займались обліком всіх сфер життя імперії та її мешканців. Вони фіксували буквально всі факти життя, в тому числі історичні і релігійні обряди. Система

кіпукамайоків була доволі централізованою. Працівники нижчої ланки збирали базову статистику по своїх ділянках роботи і передавали ці дані вищестоящим працівникам. Для того, щоб запобігти зловживанням, існували служби особливих інспекторів, які зводили все воедино. [4]

Існують відповідні дані про облікову службу в українських козаків. Так, у 16-18 ст. в Запорізькій Січі існувала професія скарбник (підскарбій). Скарбники зі своїми підлеглими вели облік всього майна, доходів і видатків, касових операцій і рух матеріальних цінностей. Скарбник був близькою людиною до гетьмана і належав до військових служителів. Він визначав доходи та видатки.

Починаючи з кінця 15 століття поширилась назва професії “бухгалтер”. У 1498 р. імператор Священної Римської імперії Максиміліан I призначив бухгалтером Христофора Штехера.

Сьогодні професійних бухгалтерів неоднаково називають в різних країнах. Так, у Великій Британії – це присяжні бухгалтери, у Франції – експерт-бухгалтери, у США – публічні бухгалтери. [4]

В Україні назви бухгалтерської професії закріплені в Довідникові кваліфікаційних характеристик професій працівників № 336. Цим документом передбачено такі професії: головний бухгалтер (начальник управління, відділу (самостійного або в складі управління), бюро, сектора, завідувач відділу (бюро), сектора; бухгалтер (з дипломом спеціаліста), бухгалтер I, II категорії (з дипломом спеціаліста); бухгалтер, бухгалтер I, II категорії, аудитор, бухгалтер-ревізор (провідний, I, II категорії; документознавець (провідний, I, II категорії); економіст з бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності (провідний, I, II категорії); старший касир, касир, конторський службовець (бухгалтерія), обліковець (реєстрація бухгалтерських даних), рахівник.

В історичному плані в назві бухгалтерської професії домінувало дві назви – спочатку «писар», а потім «бухгалтер». Перша назва по своїй суті є зовнішнім проявом облікової функції, яку виконувала конкретна людина, саме – «той, що пише». І не так важливо, на чому пише – на глиняних табличках, папірусі чи папері. Друга назва якраз акцентує увагу на носії інформації – книзі, яка дала назву професії – «бухгалтер», тобто «книжник», «утримувач книг». Таким чином, в цих назвах акцент робиться саме на зовнішніх проявах аналізованої професії і, по суті, назва не в повній мірі відповідає сутності, а саме – функціям обліку та облікової професії. Хоча можна зрозуміти, що той, то пише – він і обліковує щось, а також може контролювати. Так само і той, що «утримує книги» – пише в них, веде облік і, певно, може контролювати те, про що він пише і обліковує.

Такі науковці як Жук В. та Шендерівська Ю. вважають, що залежно від розуміння предмета бухгалтерського обліку та набору здійснюваних функцій, існує п'ять модифікацій назви бухгалтерської професії: бухгалтер, публічний бухгалтер, фінансовий директор, інформаційний (обліковий) брокер, обліковий гарант. [3]

Продовжуючи цю думку, С. І. Василішин пропонує трансформувати професію бухгалтера в «облікового гаранта економічної безпеки», «що пов'язано з включенням економічної безпеки до об'єктного складу

бухгалтерського обліку та її надважливою можливістю створювати основу для сталого розвитку підприємства”. [1]

Отже, при розгляді питання щодо назви бухгалтерської професії слід враховувати точки зору як науковців, так і практичних працівників. Пояснюється це тим, що в повсякденному житті ця професія дуже сильно утвердилась, як «бухгалтер». Крім того, її назва зафіксована в різних модифікаціях в усіх нормативних кадрових документах і потрібно ще достатньо часу для зміни існуючої парадигми [2].

Література:

1. Василішин С. І. Трансформація місії та назви професії бухгалтера під впливом запитів зміцнення економічної безпеки підприємств в умовах діджиталізації економіки. Ефективна економіка. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8050>
2. Домінанти становлення інклюзивного соціуму в Україні: колективна монографія / За загальною редакцією М. Тріпака, С. Петрухи, А. Тимківа. Кам'янець-Подільський: ЗУНУ, 2022. 457 с.
3. Жук В. М., Попко Є. Ю., Шендерівська Ю. Л. Бухгалтерський облік: перегляд предмету і назви професії. Облік і фінанси. 2020. № 1 (87). С. 36-44
4. Лега О. В. Професія “бухгалтер” : від минулого до вимог сучасності / Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит. Том 30 (69). № 4. 2019.

УДК 005.95/96:658.3

Руда Валерія

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 073 «Менеджмент»

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

Науковий керівник:

Даниленко Олена, к.е.н., доц.

доцент кафедри соціоeкономіки та управління персоналом

АДАПТАЦІЯ ТА РОЗВИТОК ПРАЦІВНИКІВ ЯК ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

У сучасному конкурентному середовищі успіх будь-якої організації значною мірою залежить від ефективного управління людськими ресурсами. Одним із ключових аспектів цього процесу є адаптація та розвиток працівників. Підходи до ефективної адаптації та розвитку працівників в процесі управління персоналом організації узагальнено за літературними джерелами [1-8].

Ефективна адаптація – це процес взаємного пристосування працівника та організації, який веде до успішного виконання трудових завдань та задоволеності працею. У цьому процесі активну роль відіграють навчання та розвиток працівників, які мають тенденцію до безперервності у світі глобалізації.

Розвиток працівника – це комплексний процес, спрямований на вдосконалення його знань, навичок та компетентності, необхідних для успішного виконання роботи. Важливо, щоб організації мали чітку та продуману стратегію розвитку своїх працівників. Ця стратегія повинна бути заснована на потребах організації, а також на індивідуальних потребах та цілях працівників.

Вчені виділяють такі основні види адаптації:

– професійна адаптація – оволодіння працівником необхідними знаннями, навичками та вміннями для виконання роботи. Професійна адаптація може включати навчання, тренінги та підтримку від колег та керівництва;

– соціально-психологічна адаптація – пристосування працівника до нового колективу, корпоративної культури та норм поведінки. Процес включає в себе встановлення взаємодії з колегами, розвиток взаємовідносин та адаптацію до командної роботи;

– організаційна адаптація – ознайомлення працівника з цілями, правилами та процедурами роботи в організації, її корпоративною культурою [узагальнено за: 1-8].

Ці види адаптації можуть взаємодіяти між собою і допомагати новому працівнику швидше та ефективніше інтегруватися в нове робоче середовище.

Методи та інструменти адаптації працівників можуть бути різноманітні і включати в себе такі сучасні елементи:

– орієнтаційна програма – письмовий матеріал або презентація, що містить інформацію про організацію, її цінності, структуру, політику та процедури, що допомагає новому працівнику краще зрозуміти організацію та його місце в ній;

– наставництво та менторство – досвідчений працівник допомагає новачкові впоратися з труднощами та адаптуватися до нового середовища;

– тренінги та семінари, онлайн-навчання і електронні платформи для навчання – навчання працівників необхідним знанням та навичкам;

– використання систем управління віддаленими робочими групами – команди можуть ефективно співпрацювати навіть на відстані, використовуючи віртуальні засоби спілкування та спільної роботи;

– система обговорення та зворотній зв'язок – регулярні зустрічі з керівником для обговорення успіхів, проблем та потреб працівника [узагальнено за: 2-6; 8].

Навчання та розвиток працівника є важливою складовою його успішної адаптації та майбутньої кар'єри в організації. Прикладами методів та можливостей для розвитку працівника є:

– навчання – курси, семінари, тренінги, конференції;

– оцінка та розвиток компетентностей – визначення сильних та слабких сторін працівника, розробка плану розвитку;

– участь у проектах та ініціативах – дозволяє отримати працівникам нові знання та досвід у різних областях;

– самостійне навчання, використовуючи онлайн-курси, книги, вебінари та інші ресурси – дозволяє працівникам розвивати свої компетентності у власному

темпі та в обраній області;

– кар'єрне зростання – надання можливостей для просування по службі [узагальнено за: 7; 6; 4].

Розвиток працівника – це не лише вдосконалення знань, навичок та компетенцій; це також процес, який сприяє:

1. Мотивації: Коли працівники мають можливість розвиватися, вони відчують себе більш цінними та зацікавленими у своїй роботі.

2. Задоволеності працею: Розвиток нових навичок та знань може зробити роботу більш цікавою та складною, що веде до більшого задоволення працею.

3. Зростанню: Розвиток працівника може допомогти їм просунути кар'єрними сходами та взяти на себе нові відповідальності.

4. Конкурентоспроможності: Організації, які інвестують у розвиток своїх працівників, стають більш конкурентоспроможними на ринку.

5. Інноваціям: Розвиток нових знань та навичок може стимулювати інновації та креативність у команді [узагальнено за: 2-6; 5].

Отже, ефективна адаптація та розвиток працівників – це запорука успіху будь-якої організації. Вона несе в собі ряд переваг, які позитивно впливають на всі аспекти роботи, починаючи від зростання продуктивності й закінчуючи позитивною соціально-психологічною атмосферою в колективі, зокрема:

1. Зниження плинності кадрів. Коли нові працівники швидко й безболісно адаптуються до нового середовища, ймовірність того, що вони звільняться, значно зменшується. Це економить час і ресурси, які витрачаються на пошук і наймання нових працівників. Зниження плинності кадрів свідчить про стабільність і надійність організації, що робить її більш привабливою для потенційних кандидатів.

2. Підвищення продуктивності праці. Адаптовані та мотивовані працівники більш продуктивні. Вони краще розуміють свою роботу, знають, як її виконувати ефективно, й мають для цього всі необхідні знання та навички.

3. Розвиток компетентностей працівників веде до кращого результату й підвищення якості роботи.

4. Поліпшення мотивації та задоволеності працею. Коли працівники відчують, що їх цінують, їм надають можливості для розвитку й зростання, вони стають більш мотивованими й задоволеними своєю працею. Це веде до кращої соціально-психологічної атмосфери в колективі, зменшення рівня стресу й підвищення лояльності до організації.

5. Зміцнення командного духу: Ефективна адаптація та розвиток допомагають працівникам краще налагодити комунікацію, зрозуміти цінність командної роботи й ефективно співпрацювати. Допоможе більш згуртувати колектив, де кожен відчуває себе важливою частиною команди.

Отже, ефективна адаптація та розвиток працівників – це інвестиція в майбутнє організації. Це не просто витрати, а вигідне вкладення в майбутнє організації, яке приносить багатогранну віддачу й сприяє ефективному управлінню персоналом.

Література:

1. Завада, Л. В., Ковальова, І. В. Адаптація працівників у процесі управління персоналом. *Економічний вісник університету*. 2016. (29), С. 68-72.
2. Карабаджак К. І. Методи адаптації персоналу. *Управління розвитком*. 2013. № 14. С. 19-21.
3. Лобза А. В., Юрченко К. А. Сучасні персонал-технології як засіб забезпечення ефективної системи найму та адаптації персоналу: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Молодий вчений*. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/11/50.pdf>
4. Маркова Н. С. Розвиток персоналу: навчальний посібник Х: - Вид. ХНЕУ, 2016. 256 с.
5. Мирошниченко Ю. В., Лобенко А. В. Адаптація персоналу: досвід зарубіжних та вітчизняних підприємств. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2015. № 1 (2). С. 27-32.
6. Управління персоналом: підручник / [В.М. Данюк, А.М. Колот, Г.С. Суков та ін.]; за заг. та наук. ред. к.е.н., проф. В.М. Данюка. К.: КНЕУ; Краматорськ: НКМЗ, 2013. 665 с.
7. Що таке розвиток персоналу. *BIGENERGY* :website. URL : URL: <http://bigenergy.com.ua/fnansi/bznes-dlya-pdpri/963-rozvitok-personalu--ce-5-etapiv-rotacii-kadriv.html>
8. Як адаптувати персонал. *WORK.UA* :website. URL: <https://www.work.ua/guides/adaptation/2159/>

СЕКЦІЯ 3
ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКИ
ПРО БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, ОБЛІКОВОЇ МЕТОДОЛОГІЇ ТА
ПРАКТИКИ

УДК 657

Біденко Віталій

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Писаренко Ігор

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

м. Переяслав, Україна

Науковий керівник:

Яременко Людмила, к.е.н., доц.

доцент кафедри обліку, оподаткування та бізнес-управління

ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ
ОБСЛУГОВУВАННЯ

Зважаючи на не стійкий фінансовий стан більшості господарюючих суб'єктів на які вплинула політична, економічна ситуація в країні та зокрема COVID-2019впродовж 2020-2023 років все гостріше для них постає проблема стосовно ефективності управління активами підприємств. Визначальна роль активів у сучасних умовах господарювання вже давно доведена. Активи займають вагомe місце в господарській діяльності підприємств та зокрема підприємств сфери обслуговування, а за допомогою їх частки в складі активів можна оцінити рівень забезпеченості необхідними умовами для здійснення фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

Система управління активами підприємств відображена на рис. 1.

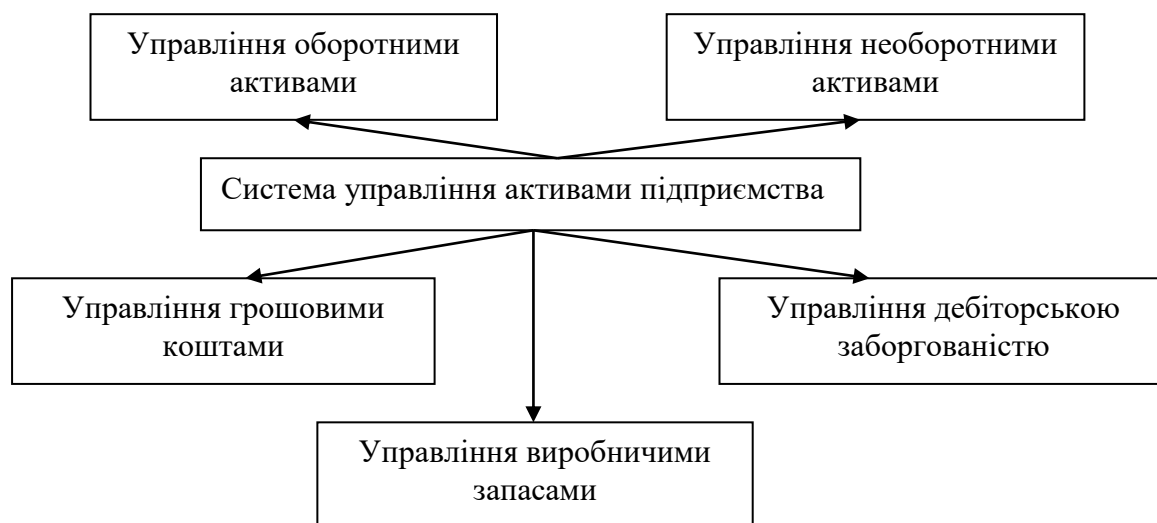

Рис. 1. Структурна система управління активами підприємства.

Основою економіки будь-якої держави вважається підприємство, від результату діяльності якого залежить як економічний, так і соціальний розвиток країни. Свою діяльність підприємство проводить лише за умови використання в процесі різних видів економічних ресурсів, зокрема його активів. Активи підприємства згідно балансу є необоротними та оборотними.

В сучасних умовах розвитку економіки господарюючого суб'єкта - забезпеченість необоротними активами та ефективне їх використання вважається важливим фактором успішного функціонування господарюючого суб'єкта. Стан, оновлення та раціональне використання необоротних активів є обов'язковими умовами функціонування господарюючого суб'єкта при здійсненні власної діяльності [1].

Управління необоротними активами полягає у забезпеченні зростання ефективності їх використання, це можна зробити зменшивши потреби у залученому капіталі та раціонально використовувати власні фінансові ресурси.

Необоротні активи становлять вагомую частину майна будь-якого підприємства, тому у сучасних умовах господарювання їм відводиться визначальна роль [2].

Необоротні активи є матеріальною базою будь-якої підприємницької діяльності, за допомогою яких вдосконалюються засоби праці, визначається потужність виробничого персоналу, підвищується технічна оснащеність господарюючого суб'єкта. На скільки підприємство забезпечено необоротними активами та на скільки їх використовує багато в чому залежить господарська діяльність та фінансовий стан підприємства. В складі майна підприємства необоротні активи створюють основу для його функціонування, а в подальшому визначають перспективи розвитку господарюючого суб'єкта [3].

Необоротні активи відображаються в першому розділі активу Балансу підприємства в розрізі таких елементів:

1. Основні засоби - матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам чи для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

2. Нематеріальні активи - це немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований. Дане визначення надто ускладнене і не дає чіткого уявлення про те, що ж таке нематеріальні активи.

3. Незавершені капітальні інвестиції можуть бути двох видів:

- незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи - капітальні інвестиції у будівництво, виготовлення, реконструкцію, модернізацію, придбання об'єктів необоротних матеріальних активів, введення яких в експлуатацію на дату балансу не відбулося, а також авансові платежі для фінансування будівництва;

- незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи - капітальні інвестиції у придбання, створення і модернізацію нематеріальних активів, використання яких за призначенням на дату балансу не відбулося.

4. Інвестиційна нерухомість – власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки, будівлі, споруди, які розташовуються на землі, утримувані з метою отримання орендних платежів та/або збільшення власного капіталу, а не для виробництва та постачання товарів, надання послуг, адміністративної мети або продажу в процесі звичайної діяльності.

5. Довгострокові біологічні активи – тварини або рослини, які в процесі біологічних перетворень здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що перевищує 12 місяців. До довгострокових біологічних активів відносяться: робоча худоба, продуктивна худоба, багаторічні насадження, інші довгострокові біологічні активи.

6. Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств враховують: фінансові інвестиції в асоційовані підприємства, фінансові інвестиції в дочірні підприємства, фінансові інвестиції у спільну діяльність із створенням юридичної особи (спільного підприємства).

7. Довгострокова дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

8. Відстрочені податкові активи - суми податків на прибуток, що підлягають відшкодуванню у наступних періодах унаслідок: тимчасової податкової різниці, що підлягає вирахуванню; перенесення податкового збитку, не включеного до розрахунку зменшення податку на прибуток у звітному періоді; перенесення на майбутні періоди податкових пільг, якими скористатися у звітному періоді неможливо [4].

Отже, в діяльності господарюючих суб'єктів політика управління необоротними активами являє собою систему дій, заснованих на чітко сформульованих принципах в основі якої лежить фінансова стратегія підприємства. Фінансова стратегія полягає у фінансовому забезпеченні щодо своєчасного оновлення необоротних активів та висока ефективність їх використання. За допомогою принципів можна визначити напрями та обсяги фінансування необоротних активів, сформувати необхідні грошові кошти з доступних джерел фінансування використовуючи різні методи та форми фінансування, враховуючи забезпечення оптимальної структури сформованих ресурсів.

Література

1. Коваленко Л.О., Ревнюва Л.М. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. 2-гк вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 485 с.
2. Лотюк М.В. Управління активами підприємства. *Економічні студії*. 2017. № 1(14). С. 62–66.
3. Правдюк Н.Л., Мулик Т.О., Мулик Я.І. Управління фінансовою безпекою підприємств: обліково-аналітичний аспект: монографія. Київ: «Центр учбової літератури», 2018. 224 с.
4. Шинкаренко О.М. Проблемні питання оптимізації структури активів та пасивів. *Збірник наукових праць ЧДТУ*. 2011. №21. С.45-49.

Грабовська Наталя

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Західноукраїнський національний університет

м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:

Мельничук Інна, к.е.н., доц.

доцент кафедри обліку та оподаткування

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В КОНТЕКСТІ ГАРМОНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

В умовах сучасного економічного середовища, де діяльність підприємств та організацій визначається великою кількістю регуляторів та стандартів, особливою важливістю наділяється нормативно-правова база, яка й визначає порядок обліку основних засобів. Достовірність та повнота інформації щодо основних засобів забезпечується рядом нормативних документів з бухгалтерського обліку на різних рівнях. Ці документи мають різний правовий статус, утворюючи загалом чотири рівні регулювання бухгалтерського обліку основних засобів, як це відображено на рис. 1.

Побудова ієрархічної структури та виділення чотирьох рівнів нормативно-правового регулювання обліку основних засобів дає можливість раціонально організувати дану облікову ділянку, забезпечити виконання законодавчих норм введення обліку основних засобів та ІНМА з метою їх правильного відображення в звітності згідно з чинними вимогами національних та міжнародних стандартів обліку і звітності.

Організація бухгалтерського обліку на підприємствах регламентується рядом законодавчих актів, серед яких ключовим є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Цей закон визначає правові принципи регулювання, організації та ведення бухгалтерського обліку, а також складання фінансової звітності в Україні.

Слід відзначити, що ключовим нормативно-методичним документом у сфері регулювання обліку основних засобів, який визначає методологічні принципи формування інформації в бухгалтерському обліку про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, а також обґрунтування цієї інформації у фінансовій звітності, є НП(С)БО 7 «Основні засоби» [2]. Важливо відзначити, що цей стандарт не охоплює відтворювані природні ресурси та операції з основними засобами, для яких використовуються інші НП(С)БО.

В Плані рахунків для бухгалтерського обліку основних засобів призначено однойменний рахунок 10 «Основні засоби». Паралельно із цим, ухвалено Інструкцію про використання плану рахунків № 291, спрямовану на забезпечення єдності відображення однорідних господарських операцій на відповідних синтетичних рахунках і субрахунках.

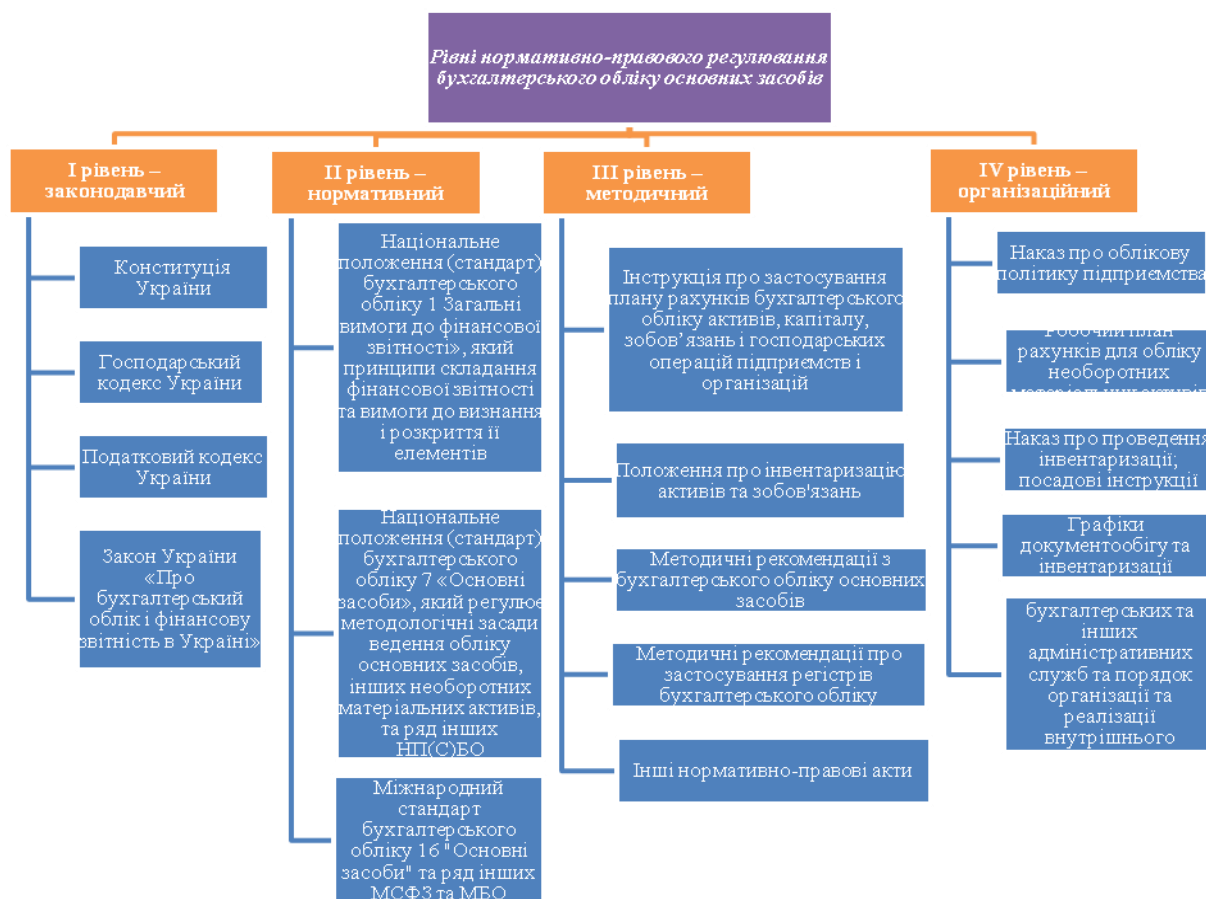

Рис. 1. Рівні нормативно-правового регулювання обліку основних засобів

Належна організація обліку основних засобів на підприємстві ґрунтується на внутрішніх документах, що відповідають нормативній базі України. Зокрема, до таких документів належить Наказ про облікову політику та розроблена Інструкція з обліку основних засобів. Головною метою цих документів є впровадження єдиних принципів, методів і процедур, які підприємство використовує для чіткої організації обліку основних засобів та ІНМА, а також формування та подання фінансової звітності щодо цих об'єктів.

В сучасних умовах функціонування економіки України, з процесом економічної інтеграції, виникає проблема наближення НП(С)БО до міжнародних стандартів. Національні та міжнародні стандарти обліку та звітності щодо основних засобів мають численні спільні положення. Однак, існують відмінності у сфері оцінки, переоцінки та визнання первісної вартості.

Відповідно до МСБО 16 «Основні засоби» в первісну вартість основних засобів включають також первісну попередню оцінку витрат на демонтаж, переміщення об'єкта та відновлення території, на якій він розташований, зобов'язання за якими суб'єкт господарювання бере або коли купує цей об'єкт, або коли використовує його протягом певного періоду з метою, яка відрізняється від виробництва запасів протягом цього періоду на відміну від НП(С)БО 7 «Основні засоби». Більше того, НП(С)БО 7 не надає конкретних вказівок щодо періодичності перегляду ліквідаційної вартості об'єкта основних засобів, тоді як у МСБО 16 встановлено вимогу проводити такий перегляд,

принаймні, на кінець кожного фінансового року. Важливо зауважити, що відповідно до норм МСБО 16 зміни ліквідаційної вартості та терміну корисного використання об'єкта основних засобів не розглядаються як зміна облікової політики, але слід відображати як зміну облікових оцінок.

Є також відмінності стосовно переоцінки основних засобів. Хоча, після ухвалення Податкового кодексу України (ПКУ), внесені відповідні зміни до НП(С)БО 7, що дозволяють застосовувати «індексацію» вартості основних засобів в залежності від офіційного рівня інфляції [2].

Також у НП(С)БО 7 та Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ) 16 існує розбіжність у відображенні нарахування зносу (амортизації). Так, відповідно до вимог НП(С)БО 7 всі основні засоби, крім землі, є об'єктом амортизації. У МСБО 16 зазначено, що «у деяких випадках сама земля може мати обмежений термін корисної експлуатації, тоді її амортизують методом, який відображає вигоди, що мають бути отримані від неї» [1].

У НП(С)БО 7 виділено п'ять методів нарахування амортизації (прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий) [2], а у МСБО 16 – три (лінійний метод, метод зменшення залишку та метод одиниць виробництва продукції) [1]. Проте, в МСБО 16 вказано, що перелік методів амортизації не є вичерпним та може бути обґрунтовано розширеним. Крім того, з норм ПКУ виключений виробничий метод нарахування амортизації, що, на нашу думку, є негативним моментом в відображенні об'єктивної залишкової вартості виробничих основних засобів та причиною виникнення податкових різниць.

Аналіз МСБО 16 та Н(С)БО 7 дозволив виявити ще один аспект, пов'язаний із періодом нарахування зносу об'єктів основних засобів. Зокрема, НП(С)БО визначає момент початку та завершення нарахування амортизації, тоді як МСБО не встановлює конкретних моментів для цього процесу.

Порівняльний аналіз ключових аспектів бухгалтерського обліку основних засобів НП(С)БО 7 за та МСБО 16 свідчить про те, що МСБО 16 конкретизує деякі положення більш детально. Тим не менш, НП(С)БО 7 також включає в себе аспекти, які визначені національними особливостями обліку. Ретельне вивчення національних положень вказує на необхідність їх постійного адаптування та вдосконалення відповідно до змін у економічній ситуації країни. Вирішення цих питань сприятиме гармонізації національної системи обліку з вимогами міжнародних стандартів, що допоможе у подоланні невідповідностей у обліку основних засобів, особливо щодо їх придбання, використання та оцінки.

Література:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» : IASB; Міжнародний документ URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.

Клівіцька Вікторія

здобувачі ОПС фаховий молодший бакалавр
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ВСП «Кам'янець-Подільський фаховий коледж» НРЗВО «КПДІ»
м. Кам'янець-Подільський, Україна

Науковий керівник:

Свирида Ольга

викладач облікових дисциплін

ТЕНДЕНЦІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКИ ПРО БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УКРАЇНІ

Проблеми та перспективи розвитку науки про бухгалтерський облік, облікової методології та практики відображають складні виклики і можливості, що стоять перед сучасною бухгалтерією. Ця галузь постійно зазнає впливу змін у технологіях, законодавстві, міжнародних стандартах та соціальних вимогах.

Проблеми включають в себе необхідність адаптації до нових технологій, вирішення складних фінансових та правових питань, забезпечення довіри та прозорості у фінансовій звітності, а також виклики, пов'язані з глобалізацією бізнесу та міжнародними стандартами [1].

Перспективи розвитку полягають у використанні передових технологій для автоматизації бухгалтерських процесів, удосконаленні методів аналізу фінансової інформації, створенні єдинообразних міжнародних стандартів, сприянні сталому розвитку бізнесу та відповідності соціальним та екологічним вимогам. Усі ці аспекти вимагають постійного вдосконалення як самої науки про бухгалтерський облік, так і практичного застосування бухгалтерських методів у різних галузях економіки та бізнесу.

Бухгалтерський облік є самостійною прикладною економічною наукою і певною галуззю практичної суспільної діяльності. Історія розвитку бухгалтерського обліку показує, що він є не тільки самостійною галуззю наукових знань, яка має певні системоутворюючі ознаки, а є й частиною системи економічних наук [2].

Розвиток сучасної науки про бухгалтерський облік, облікову методологію та практику відображається у важливих тенденціях, але також породжує різноманітні проблеми та відкриває нові перспективи. Дослідження проведені Джонсом (2019) та підтверджені Смітом і Брауном (2020) вказують на зростання ролі технологій у бухгалтерській галузі, зокрема використання штучного інтелекту та автоматизації процесів. Проте, відповідно до робіт Дейвіса (2018), існує низка серйозних проблем, включаючи нестабільність у регулюванні, відсутність єдиної міжнародної стандартизації та недостатню прозорість у фінансовій звітності. У світлі цих викликів, дослідники, зокрема Браун і Хілл (2021), визначають перспективи розвитку у вдосконаленні методів обліку та аналізу, розширенні міжнародного співробітництва та створенні більш прозорих механізмів звітності. Загалом, вивчення цієї сфери не тільки

допомагає розкрити складність та динаміку бухгалтерської практики, але й виявляє можливості для покращення регулювання та професійної практики у майбутньому [3].

Однією з основних тенденцій є перехід до цифрового бухгалтерського обліку та автоматизації процесів. Використання хмарних технологій, штучного інтелекту та блокчейну стає все поширенішим явищем у сфері бухгалтерського обліку, що дозволяє підвищити ефективність, точність та надійність облікових процесів.

Однак разом із зростанням можливостей виникають і проблеми. Наприклад, забезпечення кібербезпеки та конфіденційності фінансової інформації стає все більшою турботою. Також існують проблеми у забезпеченні відповідності бухгалтерської звітності різноманітним міжнародним та національним стандартам.

Попри ці виклики, перспективи розвитку науки про бухгалтерський облік є обнадійливими. Впровадження нових технологій, посилення співпраці між фахівцями з бухгалтерського обліку та іншими галузями, а також постійне удосконалення методології сприятиме підвищенню якості фінансового обліку та забезпечить відповідність його вимогам у сучасному глобальному бізнес-середовищі [2].

Аналіз сучасного стану, методики та організації бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання доцільно проводити за такими напрямками:

1. Стан інформаційної системи, тобто здійснити оцінку наявності та ефективності використання інформаційних систем для ведення бухгалтерського обліку. Це можуть бути спеціалізовані програми для бухгалтерського обліку та звітності.

2. Відповідність стандартам, тобто наскільки бухгалтерський облік відповідає місцевим законодавчим вимогам та міжнародним стандартам бухгалтерського обліку.

3. Організація обліку, а саме, дослідження організаційної структури бухгалтерського обліку, розподіл обов'язків та функцій між підрозділами.

4. Аналіз використовуваних методів та підходів до ведення бухгалтерського обліку, включаючи методи оцінки, аналізу та звітності.

5. Оцінка ефективності та надійності бухгалтерського обліку, включаючи аудиторську перевірку та виявлення можливих недоліків або помилок.

6. Тенденції розвитку, тобто виявлення потенційних напрямків розвитку бухгалтерського обліку, таких як впровадження нових технологій, удосконалення методології чи підвищення кваліфікації персоналу.

Отже, необхідно зазначити, що тема розвитку науки про бухгалтерський облік, облікової методології та практики відображає складні та багатогранні виклики, з якими стикаються сучасні бухгалтери та науковці. Глобалізація економіки, технологічні інновації, регулятивні зміни та стратегічна роль бухгалтерського обліку створюють умови для постійного розвитку та вдосконалення цієї науки. Фахівцям у галузі необхідно постійно оновлювати

свої знання та навички, а також вміти адаптуватися до нових вимог та технологій.

Література:

1. Кушнір Л. С. Тенденції та перспективи розвитку обліку в Україні. URL: <http://socrates.vsau.org/b04213/html/cards/getfile.php/18456.pdf> (дата звернення 03.03.2024 р.)
2. Корягін М.В., Куцик П.О. Концептуальний розвиток методології бухгалтерського обліку. URL: https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Buh_Obliku/Docs/Konceptualnii_rozvitok_metodologiji_bukhgalterskog_o_obliku.pdf(дата звернення 03.03.2024 р.)
3. Метелиця В.М. Розвиток бухгалтерської професії в умовах глобалізації світової економіки. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/rozvitok-buhgalterskoi-profesii-v-umovah-globalizacii-svitovoi-ekonomiki.html>(дата звернення 03.03.2024 р.)

УКД 657

Коваль Наталія

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Західноукраїнський національний університет

м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:

Омецінська Ірина, к.е.н., доцент

доцент кафедри обліку і оподаткування

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ

Управлінський облік є важливим інструментом ефективного управління підприємством, що включає збір, обробку, аналіз та інтерпретацію фінансової та нефінансової інформації. Цей процес допомагає керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо ресурсів, планування, управління та стратегій розвитку. Сьогодні важливість управлінського обліку полягає в його здатності виявляти проблеми, контролювати витрати, підвищувати ефективність і планувати розвиток підприємства. Ефективно налаштована система управлінського обліку може допомогти компаніям збільшити прибутковість, підвищити конкурентоспроможність та успішно працювати в довгостроковій перспективі.

Сучасне бізнес-середовище вимагає використання новітніх технологій в управлінському обліку. Інструменти аналізу даних, штучний інтелект, хмарні обчислення та автоматизовані системи дозволяють швидше і точніше збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації з обов'язковим дотриманням принципів управлінського обліку, як наголошують О. Пугаченко, Н. Зарудна [2]. Ці технології допомагають прогнозувати ризики, виявляти можливості та

формувані стратегії на основі об'єктивних даних, а також підвищують ефективність робочих процесів.

Штучний інтелект в управлінському обліку є важливим інструментом підвищення ефективності управлінських рішень. Він аналізує великі обсяги фінансових та операційних даних, виявляє закономірності та тенденції, прогнозує фінансові показники та оцінює ризики. Штучний інтелект дозволяє керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо бюджетування, інвестицій та стратегічного розвитку компанії. Він також сприяє більш точному управлінню витратами і фінансовими показниками, тим самим підвищуючи прибутковість підприємства. Використання штучного інтелекту в управлінському обліку допомагає розширити компетенції менеджерів, оптимізувати використання ресурсів і підвищити їхню перевагу на ринку.

С. Легомінова, А. Голобородько вказують на те, що «штучний інтелект передбачає побудову складних алгоритмів, їх автоматизацію та надання комп'ютеризованих варіативних рішень. Методи штучного інтелекту використовуються на основі безперервного моніторингу для прогнозування бізнес-процесів з метою передбачення їх результатів, отримання ключових показників для формування системного бачення процесу виробництва. Важливим є визначення умов настання кризових ситуацій або ризиків виконання певних бізнес-процесів. В залежності від отриманих даних має бути прийнято рішення щодо нівелювання або коригування процесів взагалі» [1].

Технології штучного інтелекту управлінському обліку мають значні переваги та відкривають нові можливості.

Переваги використання штучного інтелекту можна розділити на три основні групи:

1) швидкість/ефективність – впровадження технології штучного інтелекту в управлінський облік може значно прискорити облікові та аналітичні процеси, так як швидкість обробки даних штучним інтелектом перевершує людські можливості. Великі обсяги даних можуть бути оброблені за коротший час;

2) продуктивність – є ключовою причиною, чому обліковий та аналітичний персонал може бути замінений штучним інтелектом. Той факт, що штучний інтелект може обробляти дані швидше, це дозволить оперативно проаналізувати великий масив даних і створювати підсумкові звіти і прогнози. Обробка даних і підготовка підсумкових звітів і прогнозів може покращити облікові й управлінські операції компанії, вдосконалити облікову політику та стратегію розвитку компанії;

3) автоматизація – впровадження штучного інтелекту в управлінський облік може здійснюватися в рамках повністю автоматизованого і незалежного від облікового персоналу процесу. Це дозволяє систематично отримувати звіти про різні сфери діяльності компанії та оперативно приймати рішення щодо коригування бізнес-процесів.

Варто також зазначити, що використання штучного інтелекту в управлінському обліку має певні недоліки та обмеження. По перше, це стосується якості даних, які використовує штучний інтелект. Якщо якість

первинних даних низька, його результати будуть недостовірними. В такому випадку втрачається ефективність штучного інтелекту. По друге, незважаючи на те, що штучний інтелект може замінити значну частину обліково-аналітичного персоналу, його діяльність безпосередньо залежить від ІТ-спеціалістів або як постійних співробітників, або в рамках аутсорсингу. Це означає, що відбувається міграція персоналу – кваліфіковані бухгалтери та аналітики замінюються ІТ-спеціалістами, що не завжди є доцільним для забезпечення ефективних управлінських процесів. По третє, використання штучного інтелекту (безпосереднє впровадження, налаштування, моніторинг та безпека) потребує значного фінансування й не всі компанії здатні акумулювати такі кошти.

Погоджуємось з Н. В. Хочою, З. І. Тенюх та У. В. Пелех, що «у найближчому майбутньому буде активно реалізовуватись політика впровадження штучного інтелекту в управлінський облік на підприємствах. У той же час, необхідно розуміти, що мають бути використані різні підходи при впровадженні технологій штучного інтелекту для великих та малих підприємств. Великі компанії, завдяки наявності значних ресурсів, зможуть повністю реалізувати ці зміни. Тоді як для малих і середніх підприємств, що обмежені у фінансових ресурсах та кадрах, доцільно впроваджувати готові програмні рішення на платній» [3].

Таким чином, впровадження штучного інтелекту в управлінський облік має важливе значення для автоматизації та оптимізації процесів, аналізу великих обсягів даних і прийняття рішень на основі точних прогнозів. Це може підвищити ефективність управління, зменшити кількість помилок і підвищити точність управлінського обліку. Технології штучного інтелекту мають численні переваги, включаючи швидкість, продуктивність і автоматизацію, але вимагають значних людських і фінансових ресурсів. Водночас, необхідні подальші дослідження для вивчення доцільності використання цих технологій в системах управлінського обліку конкретних компаній. Це допоможе компаніям зрозуміти, наскільки ефективним є використання штучного інтелекту в системах управлінського обліку та які ресурси для цього знадобляться.

Література:

1. Легомінова С., Голобородько А. Інтегрування штучного інтелекту до бізнес-процесів підприємства як ефективного інструменту його розвитку. *Економічний форум*. 2022. Том 1 № 4. С. 99–107.
2. Пугаченко О.Б., Зарудна Н.Я. Базові, специфічні, глобальні принципи управлінського обліку: склад і кількість. *Економічний простір*, 2021. №172, с. 73-80. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/172-13>.
3. Хоча Н. В., Тенюх З. І., Пелех У. В. Технології штучного інтелекту (ШІ) в управлінському обліку. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Серія економічна. Серія юридична. 2023. Випуск 39. С. 12-19.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ДЛЯ РОЗШИРЕННЯ БІЗНЕСУ

У сучасному вимірі дуже важливим є дослідження вагомості формування системи управлінського обліку як прямого стимулу ефективного розросту, безпосереднього фактора збільшення інвестиційної привабливості підприємства, яке в умовах євроінтеграції може отримати міжнародне визнання та славу серйозного партнера. Управлінський облік є складовою системи управління підприємством через те, що виходить за межі бухгалтерського обліку, і призначений для забезпечення колективу інформацією для ефективного бізнес-планування, обліку, оцінки, аналізу, контролю та, відповідно, прийняття управлінських рішень. Управлінський облік та згенерована ним інформація виступає головним інформаційним джерелом для топ-менеджменту в процесі управління суб'єктом господарювання. Підприємства на практиці послуговуються на окремі елементи управлінського обліку і важливо, щоб вони не були відокремленими, а об'єднувались у загальну площину, яка орієнтована на досягнення позитивного результату. Тому Пугаченко О.Б., Зарудна Н.Я. [3] наголошують наскільки важливо визначати базові принципи формування системи управлінського обліку, окреслювати еталони оцінки інформації, яка формується на підприємстві, досліджувати методи її формування.

У період глобалізації економічних процесів перед сьогоднішніми підприємствами постає проблема досягнення конкурентоспроможності та ефективності функціонування на вітчизняному та інтернаціональному ринках. Проте, неспроможний обсяг чи взагалі відсутність якісної внутрішньої облікової інформації може негативно відгукуватися на його діяльності, оскільки відсутність до неї швидкого доступу впливає на можливості оперативного розв'язання проблемних питань, які виникають на підприємстві [1]. Практична діяльність підтверджує, що чим складніша виробнича структура та техніко-економічні особливості підприємства, тим варіативнішим має бути поле управлінських методів і процедур для оптимізації витрат і фінансових результатів, що вимагає оперативної економічної інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. На нашу думку, потрібною для оперативного управління інформацією забезпечує система управлінського

обліку підприємства. Постійні зміни та довершення до законодавчих та нормативних актів України, вплив трансформаційних процесів, пов'язаних з використанням МСФЗ, потребують, щоб система обліково-аналітичної інформації підприємств була цілеспрямована не на номінальне складання як зовнішньої, так і внутрішньої звітності, а призначалася джерелом для прийняття виважених управлінських вирішень.

Сьогодні ведення управлінського обліку не є безоглядною законодавчою вимогою, проте є основою для продуктивного менеджменту, оскільки діяльність компанії без нього відбуватиметься плутано. Управлінський облік показує реальну картину бізнесу з усіма його сильними та слабкими сторонами. Аналітика головних показників управлінського обліку допомагає керівництву приписувати правильні рішення, стратегічно планувати і легко досягати поставлених цілей.

На основі вивчення думок різноманітних авторів, вважаємо, що одними з головних завдань управлінського обліку є:

1. Планування та прогнозування: власне управлінський облік допомагає визначити цілі та стратегії підприємства, розробляти бюджети та прогнози на майбутнє на основі аналізу фінансових та нефінансових даних.

2. Контроль та аналіз результатів. Даний аспект полягає у відстеженні та аналізі фінансової та операційної діяльності підприємства для оцінки досягнення поставлених цілей та виявлення можливих проблемних ситуацій.

3. Прийняття рішень – саме управлінський облік надає керівництву підприємства інформацію, необхідну для прийняття обґрунтованих рішень щодо стратегічних та оперативних питань, таких як інвестиції, ціноутворення, виробничі процеси тощо.

4. Оптимізація ресурсів: бо завдяки управлінському обліку можна ефективно управляти ресурсами, визначати найбільш ефективне використання капіталу, праці та інших ресурсів.

5. Забезпечення внутрішньої контрольної системи: вважаємо, що управлінський облік допомагає створити та підтримувати ефективну систему внутрішнього контролю, що дозволяє запобігати шахрайству, помилкам та іншим ризикам.

6. Забезпечення виконання нормативних вимог: управлінський облік допомагає підприємствам виконувати законодавчі та регуляторні вимоги фінансового обліку, пов'язані з фінансовою звітністю та оподаткуванням.

7. Підвищення конкурентоспроможності: з допомогою управлінського обліку підприємство може підтримувати свою конкурентоспроможність шляхом постійного аналізу своєї діяльності та вдосконалення своїх стратегій.

Отже, дані завдання спрямовані на забезпечення ефективного управління підприємством та досягнення його стратегічних цілей.

Важливо, що стиль керівництва визначає рівень довіри, який формується всередині окремої групи, підрозділу, цеху, що теж прямопропорційно впливає на результативне функціонування підприємства. Відсутність злагодженості роботи всередині компанії, можливості кар'єрного розвитку та непорозуміння

між керівником та підрядними негативно впливають на кінцевий результат підприємств.

Використання інформації управлінського обліку може значно сприяти розширенню бізнесу через наступні аспекти:

✓ Стратегічне планування: аналіз фінансових та операційних даних дозволяє керівництву бізнесу зрозуміти сильні та слабкі сторони підприємства, визначити можливості для розвитку та вибрати оптимальні стратегії розширення.

✓ Оцінка ринкових можливостей: дані про витрати, прибутки та інші показники дозволяють провести аналіз ринку та ідентифікувати нові можливості для розширення бізнесу, наприклад, шляхом введення нових товарів або послуг, або зайняття нових ринків.

✓ Управління витратами: ефективний контроль над витратами дозволяє звільняти ресурси для інвестицій у розвиток бізнесу. Аналіз витрат може виявити області, де можна здійснити заощадження, та направити ці ресурси на стратегічні ініціативи.

✓ Оптимізація процесів: шляхом аналізу операційних процесів підприємство може виявити можливості для підвищення ефективності та продуктивності, що може сприяти розширенню діяльності без необхідності в значних капіталовкладеннях.

✓ Виявлення нових ринкових сегментів: аналіз даних дозволяє виявити нові сегменти або аудиторії, які можуть бути цікавими для розширення бізнесу. Це може включати розширення географічних ринків або спрямоване маркетингове зусилля до конкретних груп споживачів.

✓ Аналіз конкурентного середовища: використання даних управлінського обліку допомагає зрозуміти, як конкуренти ведуть свою діяльність та які стратегії вони використовують. Це може дати можливість розробити ефективну стратегію конкурентного переваги.

Отже, використання інформації управлінського обліку допомагає компаніям не лише підтримувати поточну діяльність, але і розвивати свій бізнес, виявляти нові можливості та пристосовуватися до змін в економічному середовищі. А важливість формування системи управлінського обліку зумовлена закономірністю оптимізації виробничих процесів, економії ресурсів і підвищення оперативності управлінського впливу, ділом у переході до вищого рівня господарювання, адекватно до сучасного стану розвитку наукових технологій і, як наслідок, управління.

Література:

1. Задорожний З.-М., Омецінська І. Внутрішньогосподарська звітність у системі управління підприємством. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2020. Вип. 4. С. 169-184. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/41034>. (дата звернення 03.03.2024 р.)
2. Косташ Т.В., Шелюжак І.Г. Формування системи управлінського обліку на підприємстві. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.5.78 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/80.pdf. (дата звернення 05.03.2024 р.)

3. Пугаченко О.Б., Зарудна Н.Я. Базові, специфічні, глобальні принципи управлінського обліку: склад і кількість. *Економічний простір*, 2021. №172, с. 73-80. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/172-13>. (дата звернення 10.03.2024 р.)
4. Управлінський облік – які завдання вирішує і кому необхідний? URL: <https://abmcloud.com/uk/upravlinskij-oblik/>.

УДК 657.22

Міньковський Петро
здобувач третього (PhD) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна
Науковий керівник:
Крупка Ярослав, д.е.н., проф.
професор кафедри обліку і оподаткування

СТРУКТУРА ВИРОБНИЦТВА ТА ОБЛІК ВИТРАТ З ВИПУСКУ БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ І КОНСТРУКЦІЙ

Для української економіки, яка зазнала і далі зазнає значних втрат від війни, розв'язаної російським агресором, виникає велика потреба у будівельних матеріалах для відбудови житла, виробничої та господарської інфраструктури. Технологічний процес з виробництва будівельних матеріалів і конструкцій є довготривалим і складним. Він включає кілька взаємопов'язаних циклів які проходять у певній послідовності. В обліку такі цикли називають переділами, коли продукція попереднього переділу служить основним сировинним ресурсом для наступного виробничого циклу.

Первинною сировиною, яка видобувається із надр землі і відноситься до першого переділу, є камінь, руда, глина, пісок, вода та інші. Таку сировину видобувають шахтним, свердловинним, кар'єрним способом, піднімають на поверхню, очищують, подрібнюють та доставляють до місця подальшої обробки.

На наступному переділі з підготовлених матеріалів виробляють цеглу, вапно, розчин, бетон, а також конструкції (блоки, панелі, ферми, сходові марші та ін.). В подальшому ці матеріали і конструкції використовуються у будівельному виробництві для спорудження об'єктів для замовників.

З врахуванням зазначеного, замість традиційних у промисловості процесів (постачання – виробництво – збут) науковцями пропонуються такі [1, с.52; 2, с. 23]: **видобування – виробництво – збут**.

Через циклічність виробництво окремих видів будівельної продукції вирізняється різними переділами загального виробничого циклу. Наприклад, у цегельному виробництві до першого переділу відноситься процес видобування глини та її вилежування у буртах. На другому етапі здійснюється формування напівфабрикатів (цегли-сирцю). До третього переділу належить висушування та

випалювання цегли, її складування, пакування як готової продукції. Подібні процеси відбуваються й у виробництві цементу, вапна гіпсу, збірних залізобетонних та пінобетонних виробів, скла і будівельної кераміки, штукатурних і шпаклювальних сумішей та інших матеріалів.

На кожному із зазначених переділів виникають витрати, які накопичуються і формують собівартість кінцевої продукції. До собівартості такої продукції входять сукупні витрати, що виникають на усіх переділах, хоча облік дає можливість розраховувати собівартість на кожному з них.

Завданнями обліку є чітке розмежування капітальних і поточних витрат, витрат, що стосуються теперішнього часу, і тих, які слід кваліфікувати як витрати майбутніх періодів. На цьому наголошують окремі фахівці [3, 156–166], оскільки неточний розподіл витрат міжзвітними періодами призводить до викривлення кінцевих результатів діяльності, заниження (завищення) бази оподаткування податком на прибуток та інше.

Зокрема, видобування природної сировини, як зазначалося, проводиться шахтним чи кар'єрним методом. Витрати на будівництво шахт, свердловин, відкриття кар'єрів можуть бути значними. Оскільки у період будівництва ці місця видобування копалин ще не дають продукції, такі витрати слід вважати:

- капітальними з формуванням на їх основі об'єктів основних засобів та наступною їх амортизацією протягом строку корисного використання;
- витратами майбутніх періодів з їх списання частинами на підставі розподілу протягом запланованого часу використання родовища.

Поточними витратами періоду, до яких входять витрати на утримання родовищ, включно з нарахованою амортизацією чи частиною від розподілу витрат майбутніх періодів, а також такі експлуатаційні витрати як: оплата праці з відрахуваннями працівників даних об'єктів, утримання та обслуговування видобувної техніки, транспорту, під'їзних доріг, сплата податків та проведення заходів з охорони праці і техніки безпеки та інші.

До поточних витрат і собівартості видобутої сировини слід включати резервування коштів для майбутнього покриття витрат на консервацію чи ліквідацію таких капітальних об'єктів після припинення на них процесу видобування. Для цього проводиться розрахунок очікуваних витрат на закриття родовищ, рекультивацію земель, приведення їх до природного стану. За рахунок зазначеного резерву покриваються витрати після завершення експлуатації кар'єру, шахти чи іншого родовища. Подібний порядок розподілу витрат між звітними періодами та їх віднесення до собівартості регулюється міжнародними стандартами бухгалтерського обліку і фінансової звітності [4].

Література:

1. Крупка Я. Д., Порохнавець Я. А. Облік і контроль у видобувних галузях: монографія. Тернопіль: Крок, 2019. 252 с.
2. Облік і контроль операційної діяльності на підприємствах промисловості будівельних матеріалів: монографія / Крупка Я. Д., Романчук А. Л. Чернівці: Місто, 2011. 296 с.
3. Крупка Я. Д., Назарова І. Я., Порохнавець Я. А., Дубіль О. В. Документування та облік капіталізації витрат у корпоративних об'єднаннях видобувних галузей. *Фінансово-*

кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. Львів: ІБС УБС, 2021, 5(40).С.156-166.

4. Міжнародний стандарт фінансової звітності (IFRS) 6 «Розвідка і оцінка мінеральних ресурсів» URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=408095&cat_id=408093&ctime=1423500775962.

УДК 657

Фартушній Ростислав

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 071 «Облік і оподаткування» Криворізького національного університету м. Кривий Ріг, Україна
Науковий керівник:
Шепелюк Віра, к.е.н., доц.
доцент кафедри обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ЙОГО ОБЛІК

У більшості вітчизняних суб'єктів господарювання на сьогоднішній день виникає проблема оптимізації обліку власного капіталу. Дослідження наукових доробків підтверджують, що власний капітал не лише є одним із джерел фінансових ресурсів підприємства, але й є вирішальним фактором у прийнятті управлінських рішень. Бухгалтерський облік власного капіталу відіграє особливу роль у взаємодії підприємства з зовнішніми кредиторами, оскільки він є ключовою складовою визначення рівня платоспроможності.

Власний капітал, як ключовий елемент капіталу підприємства, грає вирішальну роль у створенні та подальшій ефективній діяльності організації. Для прийняття обґрунтованих та виважених рішень адміністрації завжди потрібна повна та достовірна інформація про фінансово-майновий стан. Основним інформаційним інструментом формування ресурсів, де акумулюється та систематизовано подається інформація, є облік та фінансова звітність.

Наявність власного капіталу є ключовим фактором успішного створення та розвитку підприємства і бізнесу в цілому. Структура і динаміка власного капіталу визначають фінансовий стан підприємства і можуть вважатися найбільш значущими показниками.

Отже, власний капітал є важливою складовою капіталу, а його облік, оподаткування і аудит – важливі аспекти ефективного ведення бізнесу.

Незважаючи на велику кількість досліджень у цьому напрямку, нині виникає необхідність у вдосконаленні методології бухгалтерського обліку власного капіталу. Важливим аспектом є розгляд питань, пов'язаних із структурою власного капіталу, його відображенням на аналітичних рахунках

бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності, а також уточнення визначення поняття "власний капітал".

У НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1] зазначається, що «власний капітал – це частина в активах підприємства, яка залишається після вирахування його зобов'язань» [1]. До складу власного капіталу входять: зареєстрований (пайовий) капітал; капітал у дооцінках; додатковий капітал; резервний капітал; нерозподілений прибуток (непокритий збиток); вилучений капітал; неоплачений капітал [1]. Визначення власного капіталу, наведене у НП(С)БО 1 [1], не відповідає на питання, які критерії мають застосовуватися для визнання окремих елементів власного капіталу.

Відповідь на це питання дає більш розгорнуте визначення власного капіталу, яке відображає його економічний зміст.

Власний капітал - це частина капіталу підприємства, яка формується за рахунок внесків власників (акціонерів, засновників, учасників) або залишається в результаті прибутку, який не розподілено між власниками у вигляді дивідендів або інших виплат. Економічний зміст власного капіталу полягає в тому, що ця частина капіталу представляє внутрішні ресурси підприємства, доступні для фінансування діяльності, вкладання в активи та покриття зобов'язань. Власний капітал є гарантом стійкості та незалежності підприємства, а його розмір і структура відображають фінансову солідність та ефективність управління. Значення власного капіталу у економіці та складність його структури підкреслюють важливість точного та надійного обліку, реалізацію різноманітних форм контролю та проведення аналізу власного капіталу кожним суб'єктом господарювання.

Запропонуємо таке уточнене визначення терміну "власний капітал": це сума коштів, що належить підприємству і була набута ним у результаті власної діяльності, внесків власників (учасників), або у вигляді реінвестування чистого прибутку.

У процесі функціонування, власний капітал враховує інтереси держави, власників та персоналу. Облік власного капіталу служить інформаційною основою для відображення різних характеристик підприємства, таких як наявність коштів для діяльності, його кредитоспроможність, фінансова стійкість та платоспроможність.

Тому ефективне управління власним капіталом неможливе без подальшого вдосконалення методології та організації бухгалтерського обліку, який є не лише джерелом інформації про стан і зміни об'єктів управління, але й основою для проведення контролю.

Важливо відзначити, що облік власного капіталу залежить від організаційно-правової форми підприємства, вимог чинного законодавства та обов'язково відображається у документі про облікову політику. Облікова політика виступає основою для всього бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зі змінами) [2] підприємство визначає облікову політику самостійно у вигляді наказу керівника . У цьому документі

визначається, за якими стандартами обліку буде діяти підприємство, що в подальшому впливатиме на структуру власного капіталу.

Головна мета організації обліку власного капіталу полягає в підтримці фінансового управління шляхом прийняття рішень щодо його збереження та ефективного контролю за формуванням джерел власних коштів. Власний капітал формується з капіталу, внесеного засновниками без визначення терміну повернення (вкладений капітал), та з капіталу, отриманого підприємством у результаті успішної діяльності і залишається в його розпорядженні (накопичений капітал).

Залежно від організаційно-правової форми підприємства, формування капіталу відбувається за різними правилами. Наприклад, у акціонерних товариствах статутний капітал складається з суми акцій рівної номінальної вартості, проте його розмір повинен бути не менше визначеної суми, еквівалентної 1250 мінімальним заробітним платам. У товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю статутний капітал формується за рахунок сум внесків учасників, які визначають його розмір самостійно.

Складовий капітал повного товариства та командитних товариств формується з суми внесків учасників, яка визначається установчим договором та повинна бути достатньою для забезпечення діяльності підприємства.

Для державних та комерційних підприємств статутний капітал складається з сукупності виділених підприємству державним (муніципальним) органом основних та оборотних засобів.

Таким чином, власний капітал – це сукупність коштів, які належать підприємству та були набуті ним через його діяльність, внески власників (учасників), або у формі реінвестування чистого прибутку. Складові власного капіталу формуються та використовуються суб'єктами господарювання в різних аспектах їхньої діяльності. Оскільки ефективність підприємства залежить від обраної системи управління власним капіталом та її удосконалення, то підприємству необхідно чітко визначати цілі, порядок та умови формування і зміни складових власного капіталу. Ці аспекти доцільно прописати у Наказі про облікову політику підприємства з метою покращення обліку власного капіталу.

Література:

1. Національне положення стандарт бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства України від 07.02.2013 р. № 73 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 06.04.2024).
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 року № 96–XIV (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 06.04.2024).

Філь Максим

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:

Зарудна Наталія, к.е.н., доцент
доцент кафедри обліку і оподаткування

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Цифрові трансформації спонукали до змін у всіх сферах суспільно-економічного життя людства, що відзначилося і на діяльності суб'єктів господарювання, у тому числі і на обліковій практиці. Цифрова економіка прискорює обмін інформацією та забезпечує більш швидке і якісне обслуговування споживачів. Однією з ключових переваг цифрової економіки є зростання продуктивності та оптимізації ресурсів. Питаннями інтеграції ІТ-інструментів у бухгалтерський облік в теорії і практиці займалися вітчизняні науковці, зокрема: С. Івахненко, В. Муравський, З.-М. Задорожний, Н. Зарудна, М. Палюх, І. Спільник, Л. Чижевська, Н. Шишкова та ін.

Цифровізація в обліку – модернізація облікових процесів електронно-цифровими пристроями, засобами, системами; налагодження електронно-комунікаційного обміну інформацією між ними; побудова інтегральної взаємодії віртуального та реального середовища відображення бізнес-процесів [3]. Водночас не порушуючи принципів обліку та звітності, що викладені у статті 4 Закону [1].

Цифрові технології сприяють впровадженню інновацій та створенню нових ринків. Розвиток цифрової економіки вимагає змін в управлінні бізнесом, відкриває нові можливості, оптимізує процеси та сприяє нововведенням. Успішні компанії швидко адаптуються до змін та інтегрують ІТ-технології у всі сфери діяльності, про що наголошують автори [2, 4]. Це, у свою чергу, відкриває не тільки широкі можливості для розвитку та росту, але й вимагає від учасників ринку постійного їх вдосконалення.

Цифрова економіка відкриває нові можливості для обліку, а саме:

1. Електронний обмін даними: завдяки цифровому середовищу, обмін даними може бути автоматизованим і ефективним. Відправлення та отримання рахунків-фактур, замовлень інших документів може відбуватися онлайн.

2. Аналіз даних: у цифровій економіці можна збирати та аналізувати великі обсяги даних. Це дозволяє підприємствам приймати кращі управлінські рішення на основі аналізу цих даних.

3. Електронні платежі: у цифровому світі можливі безготівкові платежі, що спрощує процес оплати за товари та послуги.

4. Ефективність: цифрові технології дозволяють оптимізувати процеси обліку, зменшуючи час і витрати на господарські операції.

5. Безпека даних: важливо забезпечити надійний захист інформації від несанкціонованого доступу.

В умовах цифрової економіки, облік та контроль розрахунків із постачальниками стають ключовими аспектами управління ланцюгами постачання підприємства. Однією з особливостей є використання електронних систем управління постачанням. Вони дозволяють автоматизувати процеси замовлення, прийому та оплати товарів, а також взаємодію з постачальниками через цифрові платформи. Це спрощує обмін інформацією, прискорює угоди та зменшує можливі помилки в розрахунках. Ще однією важливою особливістю є використання цифрових технологій для контролю розрахунків з постачальниками. Електронні платіжні системи, онлайн-рахунки та віртуальні картки дозволяють підприємствам проводити безпечні та швидкі фінансові операції з трейдерами, дотримуючись усіх стандартів безпеки та конфіденційності. Крім того, у цифровій епосі варто звернути увагу на аналіз фінансової стійкості постачальників за допомогою спеціалізованих програмних продуктів. Це дозволяє підприємствам оцінити ризики співпраці з партнерами, вчасно виявляти зміни у фінансовому стані та приймати обґрунтовані рішення з укладення нових контрактів. Крім того, у цифрову добу важливо також звертати увагу на кібербезпеку та захист конфіденційної інформації під час взаємодії з постачальниками. Необхідно впроваджувати сучасні методи шифрування даних та контролю доступу до них, щоб уникнути можливих кібератак та витоків даних.

Контроль розрахунків із постачальниками в умовах цифрової економіки є надзвичайно важливим аспектом для ефективного управління фінансами підприємства. Завдяки цифровим технологіям, процес контролю може бути автоматизованим, швидким і точним. До основних особливостей контролювання належать:

1. Електронний моніторинг: автоматичні системи контролю допомагають вчасно виявляти можливі проблеми або помилки в розрахунках.

2. Автоматизовані перевірки: застосування програмних рішень для автоматичної перевірки рахунків-фактур і платежів від постачальників дозволяє уникнути людських помилок та збільшити точність контролю.

3. Аналіз даних: великі обсяги даних, які генеруються від операцій з постачальниками, можна аналізувати за допомогою спеціалізованих програм для виявлення тенденцій, ризиків та можливостей для оптимізації витрат.

4. Електронна звітність: цифрова економіка сприяє впровадженню електронних звітів та звітності, що спрощує процес контролю розрахунків із постачальниками і забезпечує прозорість у фінансових операціях.

5. Розширені аналітичні можливості: можливість підприємства проводити детальний аналіз розрахунків з постачальниками, аналізувати ефективність витрат, визначати оптимальні умови співпраці та уникати фінансових ризиків

6. Збереження даних та цифрова безпека: забезпечення захисту конфіденційності та цілісності даних.

Отже, цифрова економіка відкриває нові можливості для підприємств у сфері обліку та контролю розрахунків з постачальниками. Запровадження сучасних технологій дозволяє підвищити продуктивність, ефективність та безпеку операцій. Лише за умови дієвого їх використання та правильного підходу до управління постачальники підприємства зможуть залишатися конкурентоспроможними на ринку. Якісна ІТ-модернізація у сфері обліку та контролю не тільки створить єдиний інформаційний простір, але й покращить якість управління на всіх рівнях.

Література:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
2. Карпенко О. В., Плікус І. І., Головіна Д. В. Вплив цифровізації на розвиток бухгалтерського обліку. 2018. URL: https://www.researchgate.net/publication/330103354_Vpliv_cifrovizacii_na_rozvtok_buhgaltersogo_obliku.
3. Шишкова Н.Л. Перспективи ІТ-модернізації бухгалтерського обліку: актуалізація теорії і практики. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2019/3/EV20193_146-159.pdf.
4. Zadorozhnyi Z.-M., Muravskiy V., Humenna-Derij M., Zarudna N.Y. Innovative accounting and audit of the metaverse resources. *Marketing and Management of Innovations*. 3, 2022. URL: <https://mmi.sumdu.edu.ua/volume-13-issue-4/article-2/>.

Бондарєв Михайло

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік та оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Магопець Олена, к. е. н., проф.
завідувач кафедри аудиту, обліку та оподаткування, ЦНТУ

БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ

Блокчейн технології мають значний потенціал підвищення прозорості та надійності облікової інформації, яка є основним джерелом даних для забезпечення ефективного функціонування системи управління підприємством. Використання блокчейнтехнологій в управлінському обліку є інноваційним підходом до обробки, зберігання та передачі даних, забезпечує доступ до актуальної й достовірної інформації та максимальноавтоматизує облікові процеси. Крім того, застосування в системі управлінського обліку блокчейнсприяє підвищенню точності облікових даних, оптимізації облікових операцій та вдосконаленню управлінських рішень на основі аналітики.

Як свідчать дані опублікованого звіту KPMG, серед цифрових технологій, які застосовуються у фінансах й бухгалтерському обліку, технологія блокчейн знаходиться на початковому етапі: лише 1% підприємств в повній мірі використовують його потенціал, в той час як 74 % підприємств засвідчують повну незрілість застосування блокчейну[1].

Структурними елементами блокчейну є його блоки, які являють собою контейнери для даних. Кожен блок містить перелік транзакцій, позначку часу та посилання на попередній блок, утворюючи ланцюжок блоків – звідси назва «блокчейн». Зв'язок між блоками за допомогою криптографічних хешів забезпечує цілісність всього ланцюжка. Як тільки блок додається до ланцюжка, він стає практично незмінним, що вкрай ускладнює зловмисникам зміну попередніх транзакцій[2].

Враховуючи таку архітектуру блокчейн технологій, його визначальними характеристиками є:

- децентралізація (дані зберігаються одночасно на багатьох вузлах (комп'ютерах) у мережі, що унеможливує їхнє централізоване змінення або видалення);
- незмінність записів (дані, внесені в блокчейн, не можуть бути змінені без згоди усіх учасників мережі, що забезпечує їх високу надійність);
- прозорість і доступність (усі учасники мають доступ до спільних версій даних, що забезпечує довіру до таких даних та можливість перевірки інформації в реальному часі);
- безпека (дані захищені криптографічними кодами, а кожна транзакція підтверджується користувачами мережі);
- автоматизація (використання смарт-контрактів (програмованих договорів), які забезпечуються автоматично при виконанні певних умов).

На сьогодні існує декілька основних технологій блокчейну, які відрізняються функціональними можливостями, архітектурою та принципами використання. Найбільш доцільними для використання в системі управлінського обліку є: Ethereum, HyperledgerFabric, R3 Corda, Quorum[3].

Ethereum є відкритою платформою для створення децентралізованих додатків, основний функціонал якої базується на підтримці смарт-контрактів. Використання платформи в управлінському обліку забезпечує автоматизацію розрахунків з постачальниками, автоматизацію виплат бонусів працівникам на основі досягнутих KPI, дозволяє відстежувати рух коштів у системі стратегічного управлінського обліку.

HyperledgerFabric є блокчейнплатформою корпоративного рівня з відкритим кодом, яка має гнучку архітектуру з відповідним розподілом ролей та прав доступу. В управлінському обліку є ефективною завдяки можливості управління ланцюгом постачання, дозволяє відстежувати витратити рух активів між підрозділами, підвищує ефективність внутрішнього контролю за фінансовими операціями.

R3 Corda – це платформа, розроблена для використання підприємствами у сфері управління фінансами, основним призначенням якої є гарантування масштабованості та конфіденційності рішень корпоративного рівня. Використання в системі управлінського обліку забезпечує можливість реєстрації контрактів між компаніями та постачальниками, забезпечує конфіденційність даних і взаємодію між відповідними сторонами, сприяє зниженню витрат на ведення обліку за рахунок спрощеної взаємодії з партнерами.

Quorum– це корпоративна блокчейнплатформа, яка призначена для надання покращених функцій конфіденційності та дозволів для бізнес-додатків й базується на мережі Ethereum. Особливістю даної платформи є висока швидкість обробки транзакцій. Використання платформи Quorumв системі управлінського обліку забезпечує можливість ведення відокремленого управлінського обліку та формування управлінської звітності для великих корпорацій, підвищує ефективність управління фінансовими потоками між підрозділами підприємства.

Таким чином, блокчейн-технології (Ethereum, HyperledgerFabric, R3 Corda, Quorum) суттєво спрощують процеси управлінського обліку, підвищують ефективність облікових функцій, забезпечують прозорість даних та підвищують рівень довіри між учасниками бізнесу. Їх використання дозволяє компаніям оптимізувати управлінські рішення, зменшити витрати та мінімізувати ризики помилок і шахрайства, а також адаптувати систему управлінського обліку до сучасних цифрових викликів.

Література:

1. KPMG Global Insights Pulse Survey Report (2018). Employing advanced technologies to transform finance. Cambridge, KPMG International Cooperative. 17 p. URL:https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2018/08/20181q_pulse_flash_report_transform_finance.pdf(дата звернення : 05.04.2024).
2. Іванова Н.А., Мільман Л.М., Сакун А.Ж. Застосування блокчейн-технологій у бухгалтерському обліку та аудиті: аналіз інноваційних можливостей у контексті цифрової трансформації. *Економіка. Фінанси. Право*. 2024. № 2. С. 14-17. URL: <http://efp.in.ua/uk/journal-item/361> (дата звернення : 09.04.2024).
3. ExploringtheTopBlockchainPlatformsforYourEnterprise. *Medium*. URL: <https://medium.com/@marketing.blockchain/exploring-the-top-blockchain-platforms-for-your-enterprise-3157fa94fdc0> (дата звернення : 02.04.2024).

СЕКЦІЯ 4
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ
ОПОДАТКУВАННЯ
ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ
ЗВІТНОСТІ

UDC 657

Chachura Serhii

applicant of the second (master's) level of higher education
specialty 071 «Accounting and Taxation»

Central Ukrainian National Technical University
Kropyvnytskyi, Ukraine

Supervisor:

Gai Oleksandr

PhD in Economics, Associate Professor

Associate Professor of the Audit, Accounting and Taxation Department

Central Ukrainian National Technical University
Kropyvnytskyi, Ukraine

**PECULIARITIES OF FORMING FINANCIAL STATEMENTS OF SMALL
BUSINESS ENTITIES**

Enterprise reporting is the final stage of an enterprise's accounting cycle. It is prepared based on accounting data to meet the information needs of different categories of consumers. That is why today the issues of financial reporting for enterprises of all forms of ownership, especially for small enterprises, are relevant. Small business is one of the most important segments of the market infrastructure and contributes to the increase in employment, creation and growth of the national product of the country.

Financial reporting is an important aspect of business management that provides insight into its performance and financial condition. For small businesses, the process of preparing financial statements involves unique considerations and challenges.

The reporting of small enterprises is a system of indicators that covers and characterizes the results of their production and financial activities for a certain period. It reflects operational, statistical, financial, tax and management accounting data.

According to the Law of Ukraine «On Accounting and Financial Reporting in Ukraine», financial statements are accounting reports containing information on the financial position, results of operations and cash flows of an enterprise for the reporting period [1]. National Accounting Regulation (Standard) 1 «General Requirements for Financial Reporting» defines financial statements as reports prepared based on accounting data to meet the needs of certain users [2]. Small business entities apply the norms of National Accounting Regulation (Standard) 25 «Simplified Financial Statements» [3]. The concept of a simplified form of financial

statements is to reduce its composition. It consists of two forms, namely the balance sheet and the income statement. The simplified procedure allows reducing the amount of documentation and requirements for the preparation of financial statements. This facilitates the accounting process and reduces the company's administrative costs.

Saving time and resources, i.e., free from preparing detailed financial statements, small businesses can focus on other aspects of their operations, such as business development and customer acquisition.

One of the key features of small businesses is the simplicity and flexibility of financial reporting. Unlike large corporations, small businesses often have limited resources and expertise dedicated to financial reporting. As a result, the focus is on preparing financial statements that are clear, concise, and meet the specific needs of the business.

In addition, small businesses can benefit from different accounting systems tailored to their size and complexity. For example, some jurisdictions offer simplified accounting standards specifically designed for small businesses, such as Generally Accepted Accounting Principles (GAAP) for small and medium-sized enterprises (SMEs).

Another feature of small business financial reporting is the emphasis on cash flow management. Cash flow is vital to the survival and growth of a small business, so it is critical to track and report cash flow in financial statements. This emphasis on cash flow emphasizes the need for small businesses to effectively manage working capital and ensure liquidity.

In addition, small businesses may face unique challenges in the presentation and disclosure of financial statements. Given their size and structure, small businesses may have informal reporting processes and less formalized documentation. As a result, there is a need to strike a balance between providing sufficient information to stakeholders and avoiding unnecessary complexity in financial statements.

In summary, the specifics of financial reporting for small businesses emphasize the importance of simplicity, flexibility, and cash flow management. By understanding these unique considerations and challenges, small businesses can effectively communicate their financial performance and position to stakeholders, supporting informed decision-making and sustainable growth.

References:

1. Law of Ukraine «On Accounting and Financial Reporting in Ukraine» № 996-XIV. (1999, July 16). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (accessed 10 April 2024).
2. National Regulation (Standard) of Accounting 1 «General Requirements for Financial Reporting»: approved by order of the Ministry of Finance of Ukraine № 73 (2013, February 07). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (accessed 10 April 2024).
3. National Regulation (Standard) of Accounting 25 «Simplified financial reporting»: approved by order of the Ministry of Finance of Ukraine №39 (2000, February 25). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (accessed 10 April 2024).

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТСЬКИХ БЮРО (АДВОКАТСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ)

Незалежна професійна діяльність – участь фізичної особи у науковій, літературній, артистичній, художній, освітній або викладацькій діяльності, діяльність лікарів, приватних нотаріусів, приватних виконавців, адвокатів, арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), аудиторів, бухгалтерів, оцінщиків, інженерів чи архітекторів, особи, зайнятої релігійною (місіонерською) діяльністю, іншою подібною діяльністю за умови, що така особа не є працівником або фізичною особою - підприємцем та використовує найману працю не більш як чотирьох фізичних осіб. При цьому, якщо фізична особа зареєстрована як підприємець та при цьому така особа провадить незалежну професійну діяльність, така фізична особа обліковується у контролюючих органах як фізична особа – підприємець з ознакою провадження незалежної професійної діяльності [1]. Така особа повинна мати спеціальний документ (свідоцтво, довідку, ліцензію), що надається відповідним органом та дотримуватись свого професійного законодавства. Так, нотаріуси мають провадити свою діяльність у відповідності до Закону України «Про нотаріат», адвокати – Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», приватні виконавці – Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», судовий експерт – Закону України «Про судову експертизу», арбітражний керуючий – Кодексом України з процедур банкрутства.

Отже, адвокати є суб'єктами незалежної професійної діяльності. Податковий статус суб'єктів незалежної професійної діяльності висвітлено у роботі [2].

На відміну від ряду інших суб'єктів незалежної професійної діяльності, адвокату дозволено обирати форму здійснення своєї діяльності – це може бути індивідуальна адвокатська практика або діяльність у формі адвокатського бюро чи адвокатського об'єднання.

У даній статті зупинимось на порядку оподаткування адвокатської діяльності у формі юридичної особи.

Адвокатське бюро є юридичною особою, що створене одним адвокатом, а адвокатське об'єднання – це юридична особа, що створена об'єднанням двох або більше адвокатів.

Адвокатське бюро або адвокатське об'єднання можуть обрати одну з двох систем оподаткування:

- ✓ загальну;
- ✓ спрощену.

Загальна система оподаткування передбачає сплату усіх видів податків і зборів, передбачених ПКУ за наявності певних об'єктів оподаткування.

Якщо обрано загальну систему оподаткування, то об'єктом оподаткування адвокатського бюро або об'єднання буде прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до НП(С)БО або МСФЗ, на різниці, які визначені ПКУ, за ставкою 18 відсотків [1].

За умови, якщо дохід адвокатського бюро (об'єднання) не перевищує 40 мільйонів гривень за рік, Податкова декларація з податку на прибуток підприємств складається та подається один раз на рік, якщо перевищує – щоквартально.

Податкова декларації з податку на прибуток підприємств подається до територіальних податкових органів за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює:

- ✓ календарному кварталу – протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу (півріччя, трьох місяців);
- ✓ календарному року – протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року.

Застосовувати спрощену систему оподаткування адвокатські бюро (об'єднання) можуть за умови, якщо протягом року їх дохід не буде перевищувати 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня поточного податкового року (у 2024 році даний показник становить 8 285 700 гривень). За дотримання відповідним законодавчих вимог адвокатські бюро (об'єднання) можуть застосовувати спрощену систему оподаткування III групи. Ставка податку за такої системи становить:

- ✓ 3 відсотки – у разі реєстрації платником ПДВ;
- ✓ 5 відсотків – за відсутності реєстрації платником ПДВ.

Звітують адвокатські бюро (об'єднання) шляхом подання до територіальних податкових органів Податкової декларації платника єдиного податку третьої групи (юридичні особи) щоквартально.

Слід зауважити, що з метою підтримки бізнесу на період дії воєнного стану були внесені ряд змін до ПКУ, що діяли протягом 2022-2023 років, що більш докладно висвітлено у роботі [3].

Оподаткуванню також підлягають доходи адвоката (адвокатів), як засновника (засновників) адвокатського бюро (адвокатського об'єднання). Тут все залежить від форми виплати таких доходів, які можуть бути двох видів:

- ✓ у вигляді заробітної плати;
- ✓ у вигляді дивідендів.

Якщо дохід виплачується у вигляді заробітної плати, то податковий агент (адвокатське бюро або адвокатське об'єднання) зобов'язаний утримувати та сплачувати ПДФО до бюджету, вести податковий облік, подавати податкову звітність контролюючим органам та нести відповідальність за порушення норм ПКУ. Базою оподаткування є загальний оподатковуваний дохід. Ставка податку на доходи фізичних осіб у такому випадку становить 18% бази оподаткування.

У випадку виплати доходів у вигляді дивідендів, для цілей оподаткування вони прирівнюються до платежів у грошовій формі, що здійснюється юридичною особою на користь її засновника та/або учасника (учасників) у зв'язку з розподілом чистого прибутку (його частини). Ставки податку на пасивні доходи до бази оподаткування встановлюються у таких розмірах:

- ✓ 9 % для пасивних доходів (якщо бюро оподатковується за спрощеною системою оподаткування);
- ✓ 5 % для доходів у вигляді дивідендів за акціями та корпоративними правами, нарахованих резидентами – платниками податку на прибуток підприємств.

Отже, порядок оподаткування адвокатської діяльності залежить від системи оподаткування, що обрало адвокатське бюро (об'єднання) – загальна чи спрощена, а виплата доходів самим адвокатам – засновникам адвокатського бюро (об'єднання) у залежності від форми виплати доходу – чи то у вигляді заробітної плати, чи то у вигляді дивідендів.

Література

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 08.04.2024)
2. Фоміна Т., Чумак В. Податковий статус суб'єктів незалежної професійної діяльності в Україні. Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем : Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, 17 листопада 2022 р. Кропивницький: ЦНТУ, 2022. URL: <http://kntu.kr.ua/doc/science/zahody/vikl/2022/13-tez.pdf>
3. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Податкове стимулювання діяльності суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану в Україні. *Modern engineering and innovative technologies*. Issue № 20. Part 2. April 2022. Sergeieva&Co, Karlsruhe, Germany. С. 113-123. URL:<https://www.moderntechno.de/index.php/meit/issue/view/meit19-02/meit19-02>

Клявіна Олена

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 073 «Менеджмент»

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Пугаченко Ольга, к.е.н., доц.

доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Податкова система України є важливим інструментом для економічного регулювання, який в подальшому впливає на всі сфери життя суспільства. Вона відіграє ключову роль у формуванні доходів державного бюджету, стимулюванні економічного росту, а також забезпеченні соціальної рівності та справедливості. Однак, незважаючи на значні зусилля, докладені в останні роки для реформування податкової системи, все ще існує низка проблем, які потребують вирішення. Ці проблеми включають високий податковий тягар, складність розуміння окремих вимог Податкового кодексу, недостатню прозорість та ефективність податкового адміністрування.

Доходи державного бюджету відіграють незамінну роль у забезпеченні розвитку національної економіки. Формування та функціонування податкової системи завжди були в центрі уваги науковців і практиків. Проблему стану сучасної податкової системи в Україні розглядали: В.Л. Андрущенко, В.І. Антипов, Г.А. Білецька, Л.Н. Бурко, В.В. Буряковський, Ю.М. Мельничук, Л.В. Трофімова та інші.

Розвиток податкової системи збігається з утворенням держави і безпосередньо пов'язаний з усіма її складовими. Податкова система – це комплекс податків, зборів, інших обов'язкових платежів і внесків, які сплачуються до бюджету України та державних цільових фондів[2]. Дані платежі регулюються податковим і бюджетним законодавством.

Згідно з українським податковим законодавством, податок визначається як обов'язковий платіж, який здійснюється безумовно до бюджету або на єдиний рахунок платника податків. Збори (або внески) є обов'язковими платежами, які здійснюються до бюджету або на єдиний рахунок платників внесків, коли вони отримують спеціальні пільги, зокрема в результаті дій державних органів на користь цих осіб, органів місцевого самоврядування, державних органів, інших уповноважених установ та осіб, які мають важливі правові акти. Сукупність загальнодержавних та місцевих податків і зборів, що справляються в установленому ПКУ порядку, становить податкову систему України [3].

Податкова система відіграє важливу роль у підтримці національної економіки, особливо в умовах внутрішніх та зовнішніх викликів. Ситуація з воєнним станом в Україні та паралельні процеси євроінтеграції вимагають перегляду податкової системи як основного механізму стабілізації країни. В умовах воєнного стану податки відіграють визначальну роль у наповненні бюджету, а риси, що їм притаманні згруповані в таблиці 1.

Таблиця 1

Притаманні риси податків

Риси	Характеристика
Фінанси	Держава сама не може забезпечити гідні умови життя суспільства, тому оподаткування на сьогодні є основним джерелом формування державного бюджету та фінансових ресурсів
Грошове вираження	Сам податок має повністю грошове вираження, незалежно від об'єкта оподаткування
Обов'язковість та законодавче закріплення	Сплачують усі платники податку на підставах, у порядку та розмірах, визначених Податковим кодексом та податковим законодавством України
Індивідуальний та загальний порядок сплати	Кожен платник податків індивідуально та самостійно несе відповідальність за виконання своїх податкових обов'язків
Безоплатність, безумовність та односторонність	У правовідносинах «платник-держава» після того, як платник податків сплатить, держава не зобов'язується виконати певні умови конкретного платника податків, навпаки, держава втілює суспільні інтереси в цілому суспільство. Податкові кошти наповнюють бюджетні правовідносини «держава-суспільство»
Соціальне забезпечення	Держава за рахунок оподаткування наповнює бюджет для задоволення соціальних інтересів усієї країни
Безповоротність	Сплачений платником податок не може бути відшкодований безпосередньо цьому платнику, навіть якщо кінцевий споживач безповоротно його сплачує окремо до бюджету
Нецільовий характер використання	Держава акумулює всі доходи бюджету, а потім визначає видатки з державного або місцевого бюджету на виконання відповідних програм

Джерело: авторська розробка на основі [1]

Оподаткування має велике значення для економічного стану країни, незалежно від того мир чи війна в країні. Воно служить основою для формування доходів бюджету. Стабільні податкові надходження до державного бюджету є критично важливими для функціонування держави в умовах воєнного стану. В той же час, з метою підтримки вітчизняних підприємств, Верховна Рада України прийняла ряд законів, спрямованих на адаптацію національної економіки до умов воєнного стану та зниження податкового тягаря для швидкого відновлення суб'єктів підприємництва.

Представлені нововведення на час дії особливого правового режиму воєнного стану стосувались господарюючих суб'єктів – представників бізнесу. Поряд із цим, на законодавчому рівні, було запроваджено ряд пільгових умов

щодо оподаткування доходів фізичних осіб, сплати ними майнових та інших видів податків. Також державою передбачено стимулювання розвитку окремих галузей економіки (наприклад, агробізнесу, будівництва), спрощене та пільгове кредитування, надання різних видів допомоги внутрішньо переміщеним особам, компенсація власникам житла витрат за тимчасове розміщення таких осіб тощо [4]

Важливим нововведенням воєнного часу є порядок дій платників податків у разі втрати основних бухгалтерських документів внаслідок бойових дій чи окупації. При цьому платник податків зобов'язаний подати до податкових органів заяву у довільній формі про знищення первинного документа. Тоді платник податків звільняється від податкових перевірок і не може сумніватися у показниках фінансової звітності через відсутність виправленої первинної документації. Тут і вступає в дію презумпція правомірності дій платника податків.

Податкове стимулювання бізнесу, його дерегуляція та лібералізація в умовах воєнного стану є надзвичайно важливим кроком, адже сплата податків є вирішальною умовою функціонування економіки країни. Зменшення податкового навантаження на суб'єктів господарювання сприятиме стабілізації критично важливих сегментів економіки. На нашу думку, після війни, ряд таких нововведень варто буде залишити, а деякі – переформатувати, адже післявоєнне становлення та реабілітація економіки займе також певний час та потребуватиме підтримки держави [4].

Підсумовуючи вищезазначене можна стверджувати, що податкова система України є важливим інструментом управління економікою країни як в умовах мирного, так і воєнного часу та повоєнної відбудови. Оподаткування відіграє ключову роль у формуванні доходів бюджетів різних рівнів, стимулюванні економічного росту та забезпеченні соціальної справедливості. Однак, в умовах війни, податкова система стикається з новими викликами та вимогами. Так як воєнний стан вимагає адаптації податкової системи до нових реалій, зокрема, забезпечення стабільних податкових надходжень для фінансування військових витрат та підтримки вітчизняних підприємств. Водночас, необхідно зберегти баланс між потребами держави та можливостями платників податків, щоб не перевантажити економіку податковим навантаженням.

Література:

1. Лещенко Р.М. Суть та поняття податкової системи України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2021. № 6. С. 96-98.
2. Мельничук Ю. Реформування податкової системи. *Перспективні напрямки наукової думки: юриспруденція*. Тернопіль, 2018. С. 75-79.
3. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 10.04.2024)
4. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Податкове стимулювання діяльності суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану в Україні. *Modern Technology and Innovative Technologies*. 2022. Issue № 20. Part 2. P. 113-123.

Космина Анастасія

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:

Зарудна Наталія, к.е.н., доцент
доцент кафедри обліку і оподаткування

ВИПЛАТА ДИВІДЕНДІВ ФІЗОСОБАМ: ОБЛІКОВІ ТА ПОДАТКОВІ НАСЛІДКИ

Розгляд облікових та податкових аспектів виплати дивідендів фізичним особам є дуже важливим для компаній, інвесторів та регулюючих органів. Актуальність цієї теми зберігається у зв'язку з постійними змінами в податковому законодавстві, а також змінами в економічному середовищі та практиках управління корпоративними фінансами. Тож потрібно завжди слідкувати за правками в цих аспектах та детально вивчати їх.

Перш за все нагадаємо, що дивіденди є часткою чистого прибутку, яка розподіляється між учасниками (власниками) згідно з їхньою власною часткою в капіталі підприємства (відповідно до пункту 4 Національного стандарту бухгалтерського обліку 15) [2].

Рішення про виплату дивідендів приймається верхнім органом товариства - загальними зборами учасників (згідно з п. 12 част. 2 статті 30 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [3] від 06.02.2018 № 2275). На цих зборах власники затверджують фінансову звітність підприємства та напрями використання прибутку. У випадку товариства з обмеженою відповідальністю з одним учасником рішення про виплату дивідендів приймається цим учасником (власником) одноосібно. Сума чистого прибутку за звітний період, яка може бути використана для виплати дивідендів, відображається наступним чином:

- для середніх і великих підприємств - у рядку 2350 "Чистий прибуток" форми № 2 "Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)";
- для малих підприємств - у рядку 2350 "Чистий прибуток (збиток)" форми № 2-м "Звіт про фінансові результати" Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва (за наявності додатного значення);
- для мікропідприємств - у рядку 2350 "Чистий прибуток (збиток)" форми № 2-мс "Звіт про фінансові результати" Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва (за наявності додатного значення).

Рішення про виплату дивідендів оформляється протоколом загальних зборів власників. У протоколі зазначається сума прибутку, яка спрямовується на виплату дивідендів, період, за який розподіляється прибуток (рік, квартал), розмір дивідендів, форма та строки їх виплати. Якщо учасник єдиний, то

документом є рішення цього учасника. Далі видаватиметься розпорядження (наказ) про виплату дивідендів, на підставі якого нараховуються дивіденди.

Заборонено виплачувати дивіденди (згідно зі статтею 27 Закону № 2275): «якщо товариство не розрахувалося з учасниками у зв'язку з їх виходом із товариства або з правонаступниками учасників товариства; якщо майно товариства недостатнє для задоволення вимог кредиторів за зобов'язаннями, строк виконання яких настав, або буде недостатнім після прийняття рішення про виплату дивідендів; у інших випадках, передбачених статутом ТОВ» [3].

Також не можна виплачувати дивіденди учаснику товариства, який не вніс (вніс частково) свій внесок до статутного капіталу.

Регулярність виплати дивідендів може бути визначена згідно з волею учасників і, як правило, повинна становити кратність кварталу, якщо інше не передбачено у статуті (відповідно до пункту 3 статті 26 Закону № 2275). Тому рекомендується закріпити цей аспект у статуті, надаючи можливість навіть щомісячної виплати дивідендів. У такому випадку підприємство зобов'язане буде складати фінансові звіти щомісяця для визначення чистого прибутку.

Щодо строків виплати дивідендів, їх необхідно виплатити протягом шести місяців з дати прийняття рішення про це на загальних зборах (згідно з пунктом 4 статті 26 Закону № 2275). Проте учасники ТОВ можуть збільшити або зменшити цей термін, що може бути закріплено у статуті або протоколі загальних зборів учасників.

Онищенко В. описує питання виплати дивідендів не грошовою формою. Для ТОВ, дивіденди зазвичай повинні бути виплачені грошовими коштами, якщо інше не встановлено на загальних зборах учасників (відповідно до пункту 2 статті 26 Закону № 2275). Таким чином, можливість виплати дивідендів не грошовою формою може бути визначена у статуті або протоколі загальних зборів учасників за умови їхньої одностайної згоди [3]. Важливо зауважити, що платники єдиного податку не мають права виплачувати дивіденди не грошовою формою відповідно до пункту 291.6 Податкового кодексу України.

У практиці, виплату в не грошовій формі можна здійснити наступними способами:

- Нарахування дивідендів у грошовій формі.
- Укладення договору купівлі-продажу товарів або необоротних активів.
- Проведення заліку зустрічних однорідних вимог.

Оподаткування дивідендів для фізичних осіб залежить від системи оподаткування, за якою функціонує підприємство, що є емітентом корпоративних прав. Відповідно до цього:

✓ Якщо підприємство оподатковується на загальних умовах, за винятком дивідендів за акціями та інвестиційними сертифікатами, що виплачуються інститутами спільного інвестування (ІСІ), застосовується ставка податку у розмірі 5%.

✓ Якщо підприємство оподатковується за спрощеною системою оподаткування, є нерезидентом або інститутом спільного інвестування, застосовується ставка податку у розмірі 9%.

Винятком є дивіденди, нараховані на привілейовані або інші корпоративні права, що передбачають виплату дивідендів у фіксованому або більшому розмірі, ніж будь-яка інша частка цього емітента. Такі виплати розглядаються як дохід з роботи та оподатковуються за ставкою 18%.

Щодо термінів оплати податку на доходи з дивідендів:

- Якщо дивіденди перераховуються на банківський рахунок одержувача, податок сплачується до бюджету в день виплати.
- Якщо дивіденди виплачуються готівкою, податок сплачується протягом трьох банківських днів після виплати.
- Якщо дивіденди нараховані, але не виплачені, податок сплачується протягом 30 календарних днів після закінчення місяця, в якому вони були нараховані.

Дивіденди, як пасивний дохід, підлягають оподаткуванню військовим збором за ставкою 1,5%, яка сплачується разом з податком на доходи фізичних осіб.

Дивіденди не підлягають оподаткуванню ЄСВ, оскільки вони включаються до категорії доходів, з яких не нараховується цей внесок. Таким чином, доходи від дивідендів не є основою для обчислення ЄСВ ні для працівників підприємства, ні для його учасників, які не є працівниками. Підприємство, яке нараховує дивіденди фізичним особам, не розраховує та не сплачує авансовий внесок за податок на прибуток.

Підбиваючи підсумки, можна сказати, що тема виплати дивідендів фізичним особам є надзвичайно актуальною і важливою з точки зору фінансового управління компаній та інвестиційної стратегії індивідуальних акціонерів. Облікові та податкові аспекти цієї теми відіграють критичну роль у прийнятті фінансових рішень і можуть суттєво впливати на результативність діяльності як компаній, так і інвесторів. Розуміння облікових та податкових наслідків виплати дивідендів допомагає компаніям розробляти ефективні стратегії виплати, що відповідають їхнім фінансовим потребам і мають сприятливий вплив на сприйняття інвесторами. З іншого боку, для інвесторів важливо мати чітке уявлення про те, як облікові та податкові аспекти впливають на їхні інвестиційні рішення. Загалом, глибоке розуміння цієї теми є необхідним як для корпоративних фінансистів, так і для інвесторів, які прагнуть забезпечити ефективне використання капіталу та оптимізацію своїх інвестиційних стратегій.

Література:

1. Онищенко В. Виплата Дивідендів URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7096-viplata-dividendv>.(дата звернення 10.03.2024 р.)
2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»; Положення від 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>.(дата звернення 03.03.2024 р.)
3. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю; Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>.(дата звернення 05.03.2024 р.)

4. Оподаткування податком на доходи фізичних осіб дивідендів, які нараховуються фізичним особам URL: <https://if.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/642025.html>.

УДК 336.221

Кузьміна Анастасія

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Криворізький національний університет

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник:

Єгорова О.М., доктор філософії, викладач

кафедри обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування

ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Економічна міцність країни в умовах війни досить сильно залежить від активізації суб'єктів підприємницької діяльності, адже саме вони є одним із ключових джерел податкових надходжень. Наразі податки є не тільки каналом надходження до державного бюджету, а й ефективним інструментом мобілізації фінансових ресурсів для забезпечення обороноздатності країни.

В Україні система оподаткування застосовується з моменту виникнення підприємницької діяльності. Відповідно до Податкового кодексу України системи оподаткування для суб'єктів підприємницької діяльності представлені двома формами: загальною або спрощеною [4].

Проблемами системи оподаткування займалися багато науковців, серед яких О. С. Іванишина, Т. В. Пономарьова, А. О. Нікітішин, Т. П. Добрунік [2], І. В. Грановська [1] та інші.

Економічні перетворення в Україні вимагають впровадження нових методів організації та керування оподаткуванням. Воєнний стан в Україні сприяв зростанню цифровізації різних систем, зокрема і податкової.

Податкова система України формується вже багато років, але вона досі далека від ідеалу і має численні прогалини, серед яких:

- постійні зміни у законодавстві, які не дають очікуваних результатів;
- громіздка кількість нормативно-правових актів, що ускладнює процес оподаткування;
- нестабільність податкових норм може зменшувати потік іноземних інвестицій та створювати перешкоди для розвитку економіки країни;
- замале стимулювання економічного зростання;

Також досить великою проблемою є незначні податки, що є не надто важливими, та нераціональні податкові ставки, що призводять до широкого розповсюдження практик уникнення сплати податків. Ця ситуація провокує деяких підприємців до приховування своїх справжніх доходів і переходу у

«тінь». Тіньовий сектор може бути привабливим через його низький рівень оподаткування, відсутність адміністративних обмежень та менші ризики перевірок. Офшорні компанії є ще одним інструментом для уникнення сплати податків. Ці компанії зазвичай реєструються в країнах з низькими податковими ставками або навіть безподатковими юрисдикціями, що дозволяє уникнути оподаткування чи зменшити його до мінімуму. Офшорні схеми часто використовуються для приховування справжніх власників бізнесу та маскуванню фінансових операцій [5].

Для вирішення цієї ситуації була створена система спрощеного оподаткування (ССО). Вона передбачає скорочення податкової ставки та полегшення процесу оподаткування, але фактично режим спрощеної системи може призводити до зменшення податкових зобов'язань не тільки для власників малого та мікробізнесу, а і для суб'єктів підприємницької діяльності з набагато більшими прибутками, що спричиняє зменшення їхніх податкових виплат. Відсутність обов'язкового документального підтвердження походження товарів дозволяють платникам податків продавати нелегально ввезені товари, що також є причиною скорочення податкових надходжень до бюджету. Відповідно до Національної економічної стратегії, у період з 2025 до 2027 року планується провести ряд реформ, задля усунення середнього та великого бізнесу від використання ССО[3].

Але більшість пропозицій щодо зміни спрощеної системи оподаткування не мають достатнього обґрунтування і можуть призвести до збільшення складності бізнес-процесів та негативних фіскальних наслідків. Ці нововведення сприятимуть ліквідації ССО, спочатку для суб'єктів підприємницької діяльності-юридичних, а потім для фізичних осіб.

Враховуючи вищезазначені недоліки, можна висунути наступні шляхи розв'язання проблем системи спрощеного оподаткування:

- реформація Податкового кодексу;
- використання спрощеної системи оподаткування для окремих галузей виробництва, які є стратегічно важливими для економіки;
- звільнення нових малих підприємств від оподаткування протягом певного періоду їх існування;
- різні ставки єдиного податку, залежно від діяльності підприємства;
- заборона використання спрощеної системи оподаткування певним секторам виробництва;
- посилення контролю діяльності користувачів спрощеної системи оподаткування.

Поточний стан оподаткування суб'єктів малого підприємництва показує, що чинна система оподаткування є неефективною. Тому основним завданням є реформування податкової політики з метою створення стабільної системи оподаткування в Україні. Введення конкретних законодавчих норм допоможе у розвитку спрощеної системи оподаткування, а також вирішить недоліки і усуне можливість уникнення податкових платежів. Для поліпшення ефективності системи оподаткування України слід активно використовувати міжнародний досвід.

Література:

1. Грановська І. В. Сучасний стан розвитку оподаткування малого бізнесу в Україні. *Держава та регіони: економіка та підприємництво*. 2021. № 3 (120). С. 114–121. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/3_2021/20.pdf
2. Добрунік Т. П. Спрощена система оподаткування: фіскальна значимість та пріоритети розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-132>
3. Національна стратегія доходів до 2030 року. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf
4. Податковий кодекс України / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
5. Смирна К.В. Основні проблеми системи оподаткування України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-132>

УДК 336.2

Литовка Анастасія

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Центральноукраїнський інститут розвитку людини
м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Переверзев Євген, к.е.н., доц.
доцент кафедри права та соціально-економічних відносин

ЕВОЛЮЦІЯ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

Прибуткове оподаткування громадян в Україні реалізується через податок на доходи фізичних осіб та є одним із головних елементів податкової системи. Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) – це прямиий податок, розмір якого залежить від результату господарської діяльності, тобто безпосередньо від доходу фізичної особи.

ПДФО є важливим інструментом для забезпечення фінансових потреб держави та виконання соціальних та економічних функцій. Через справляння ПДФО держава забезпечується необхідними фінансовими ресурсами для функціонування та виконання своїх обов'язків шляхом фінансування різноманітних секторів, таких як охорона здоров'я, освіта, соціальна підтримка, оборона та інфраструктура. Доходи від ПДФО дозволяють урегулювати фінансові потреби держави та уникати дефіцитів бюджету, що сприяє економічній стабільності та більш ефективному управлінню фіскальною політикою. ПДФО є важливим джерелом формування бюджетів різних рівнів, що дозволяє органам державної влади та місцевого самоврядування планувати та фінансувати різноманітні програми та проекти на рівні країни чи регіону. При цьому, наявні в державі податкові стимули та знижки, включені в систему ПДФО, можуть стимулювати економічну активність, інвестиції та розвиток підприємництва. Хоча оподаткування доходів фізичних осіб може викликати

певне неприязне ставлення, його необхідність визнається більшістю фахівців-практиків і науковців-теоретиків як важливий інструмент для забезпечення стійкої фінансової бази держави та виконання соціальних та економічних функцій.

Оскільки ПДФО є також значним і важливим елементом розподілу фінансових ресурсів між бюджетами різних рівнів і фізичними особами, то питання формування бази оподаткування, механізму нарахування і сплати ПДФО та його облікового забезпечення потребують вдосконалення та завжди є актуальними і нагальними.

Проте, військова агресія російської федерації проти України, окрім морально-психологічного удару на суспільство, суттєво вплинула на стан та умови ведення бізнесу. Із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року в Україні було введено особливий правовий режим – воєнний стан [10, с. 113]. У першу чергу це торкнулось суб'єктів соціальної сфери, що фінансувались з державного бюджету [7]. Це суттєво відзначилось на первинних осередках економіки – усіх суб'єктах підприємницької діяльності та напряду вплинуло на оподаткування доходів фізичних осіб.

Податок на доходи фізичних осіб – це загальнодержавний прями́й податок, котрий стягується з доходів фізичних осіб (тобто, і резидентів, і нерезидентів). ПДФО в Україні є аналогом персонального оподаткування доходів (PIT – Personal Income Tax), який функціонує в переважній більшості розвинутих європейських країн.

Процес еволюції системи оподаткування доходів громадян в Україні пройшов шлях від зборів на користь державних інституцій данини (найдавніша форма прямого оподаткування) до розвитку та формування сучасної моделі оподаткування фізичних осіб. Історичний досвід системи оподаткування населення формувався в умовах тривалого поневолення Української держави. При цьому, в Україні система прямого оподаткування зазнавала численних трансформацій та перетворень, використовувалася як прогресивна, так і пропорційна шкала оподаткування особистих доходів. При цьому з точки зору фіскальної достатності та соціальної справедливості, ПДФО у різні періоди сприймався неоднозначно [8, с. 324-325]. Наразі можна стверджувати, що ПДФО в Україні пройшов складний шлях свого запровадження і становлення (таблиця 1).

Таблиця 1

Еволюція податку на доходи фізичних осіб в Україні

Етап	Період (роки)	Ставки	Законодавчий акт	Особливості справляння
Перший	1991-1993	13%, 15%, 20%, 30%, 40%, 50%, 60%	Закон України «Про прибутковий податок з громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства» [4]	Прибутковий податок з громадян складався з двох частин: основної та додаткової. Платники податку були поділені на окремі категорії та групи, відповідно до яких диференціювалися ставки. У зв'язку із встановленням неоподаткованого мінімуму

Етап	Період (роки)	Ставки	Законодавчий акт	Особливості справляння
				значна кількість осіб звільнялися від оподаткування
Другий	1993-2003	10%, 20%, 30%, 40%, 50%	Декрет Кабінету Міністрів України «Про прибутковий податок з громадян» [5]	Оподаткування здійснювалось відповідно до групи і категорії платника та залежало від виду отримуваного доходу
Третій	2004-2010	0%, 1%, 5%, 13% (15)%, 30%, 50%	Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб» [6]	Запроваджував суттєве зниження податкових ставок, розширював базу оподаткування та впроваджував податковий кредит і податкові соціальні пільги
Четвертий	2011-2015	0%, 1%, 5%, 10%, 15%, 17%, (20)%, 30%	Податковий кодекс України [7]	Податок з доходів фізичних осіб перетворився на податок на доходи фізичних осіб, а податковий кредит – на податкову знижку
П'ятий	2016-дотепер	0%, 5%, 9%, 18%	Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» [8]	Змінено систему нарахування ПДФО із малопрогресивної на пропорційну та запроваджено єдину базову ставку – 18%
				Через реформу децентралізації внесено зміни до Бюджетного кодексу України у частині розподілу ПДФО
				Підвищилась роль ПДФО як джерела фінансування ОТГ та стимулюючого чинника об'єднання територій

Джерело: Складено автором на основі [9, с. 345]

Отже, можна з упевненістю стверджувати, що ПДФО наразі має важливе бюджетне значення, адже є одним з основних джерел формування як державного, так і місцевих бюджетів України. ПДФО володіє суттєвим фіскальним потенціалом, що зумовлює його значимість у податкових інтересах держави.

В умовах реальних ринкових відносин саме податкові надходження у формуванні доходної частини бюджетів набувають особливого значення. «Податок на доходи фізичних осіб належить до групи основних бюджетоутворюючих податків та за фіскальною значимістю займає першу позицію в системі прямого оподаткування в Україні, що свідчить про значну роль даного податку у формуванні дохідної частини Зведеного бюджету. Однак реформа міжбюджетних відносин в Україні зробила певні зміни щодо зарахування даного податку. Так, ПДФО є загальнодержавним податком і, як показує практика, основним елементом фінансової бази органів місцевого самоврядування, а також виступає регулюючим інструментом трансфертної

політики в Україні» [1, с. 733].

ПДФО входить до основних бюджетоутворюючих податків поряд із податком на прибуток підприємств, податком на додану вартість та екологічним податком. За фіскальною значимістю серед загальнодержавних податків України, ПДФО займає другу позицію після ПДВ та перше місце в системі прямого оподаткування. Це підтверджує значну роль даного податку при формуванні доходної частини бюджету.

Література:

1. Діброва О.Л. Фіскальна роль податку на доходи фізичних осіб. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 7. С. 733-738
2. Про прибутковий податок з громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства : Закон України від 05.07.1991 р. № 1306-ХІІ (втратив чинність)
3. Про прибутковий податок з громадян : Декрет Кабінету Міністрів України від 26.12.1992 р. № 13-92 (втратив чинність)
4. Про податок з доходів фізичних осіб : Закон України від 22.05.2003 р. № 889-IV (втратив чинність)
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році : Закон України від 24.12.2015 р. № 909-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/909-19#Text> (дата звернення: 29.10.2023)
6. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (дата звернення: 28.10.2023)
7. Пугаченко О.Б., Зарудна Н.Я., Кундеус О.М. Облік праці та її оплати в закладах дошкільної освіти. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3391> (дата звернення: 04.04.2024)
8. Томілова-Яремчук Н.О., Хомяк Н.В., Крупа Н.М. Оподаткування доходів фізичних осіб в Україні у воєнний період. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-40> (дата звернення: 28.10.2023)
9. Тулай О.І., Ямелинець А.І. Податок на доходи фізичних осіб: роль та значення в умовах бюджетної децентралізації. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 343-348
10. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Податкове стимулювання діяльності суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану в Україні. *Modern Technology and Innovative Technologies*. 2022. Issue № 20. Part 2. P. 113-123.

Матвеева Анастасія

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Донбаська державна машинобудівна академія
м. Краматорськ-Тернопіль, Україна

Ісанишина Галина

старший викладач кафедри обліку, оподаткування та
економічної безпеки

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Перспективи розвитку оподаткування в Україні стали головною темою заходу постійного професійного навчання Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів (ФПБАУ), який відбувся у березні 2024 року.

У 2012 році близько 79% доходів зведеного бюджету України формувалося за рахунок податкових надходжень і це відповідало загальносвітовим тенденціям в оподаткуванні. У 2022 році тільки 57,3% доходів зведеного бюджету було забезпечено власними податковими надходженнями. В даний час існують об'єктивні фактори, що вплинули на структуру доходів бюджету України. Але потрібно розвивати власну систему оподаткування, відновлювати економіку держави та забезпечити сталий розвиток країни в подальшому. Як показало життя – це наша єдина можливість зберегти власну державу.

Все вищезазначене і визначило актуальність обраної теми дослідження.

Дорожньою картою реформування податкової та митної системи, а також удосконалення процедур податкового та митного адміністрування, яка необхідна для забезпечення потенціалу задоволення фіскальних потреб у середньостроковій перспективі стала Національна стратегія доходів до 2030 року (НСДУ) [1].

Мета НСДУ:

- удосконалення процедур податкового та митного адміністрування і реформування податкової та митної політики;
- забезпечення фіскальних потреб у середньостроковій перспективі з врахуванням пропозицій представників бізнесу;
- підходи та рекомендації від міжнародних експертів, зокрема МВФ, Світового банку та ОЕСР.

Цей документ (НСДУ) є гнучким і допускає коригування послідовності та наповнення відповідних реформ, зважаючи на обставини, які будуть виявлятися згодом.

Принципи, на яких ґрунтується НСДУ, відповідають принципам оподаткування, що найшли відображення у Податковому кодексі України.

Принципи НДСУ:

- стабільність: забезпечення поточної бази оподаткування доходів;

- нейтральність: політика повинна реагувати на внутрішні та глобальні економічні виклики і конкуренцію;
- справедливість: критичним є недопущення запровадження економічно необґрунтованих пільг та преференцій, які не передбачають забезпечення соціальної справедливості або економічного росту;
- добросовісність: безумовним пріоритетом є забезпечення конфіденційності та захисту даних в системах контролюючих органів;
- інтегрованість: максимальне наближення до вимог міжнародних стандартів, законодавства ЄС, світової економіки;
- ефективність: вдосконаленням управління процесами адміністрування, їх цифровізація, підвищення якості використання даних контролюючими органами;
- розвиток: відбудова, післявоєнна реконструкція та відновлення економіки України, стимулювання розвитку її виробничого та експортного потенціалу, підтримка інвестицій.

НСДУ містить три повідомлення для платників податків, партнерів з розвитку, інвесторів та інших зацікавлених осіб:

- Україна має розраховувати на власні надходження і це можливо забезпечити лише за рахунок реформ;
- у зв'язку з тим, що НСДУ розрахована на 6 років (до 2030 року), реформи будуть впроваджуватися поступово згідно з викладеними у цій стратегії кроками;
- НСДУ підлягає регулярним оновленням та уточненням: зміст заходів реформ та підходи до їх впровадження, викладені в цій стратегії, можуть зазнавати змін. Разом з тим загальний їх напрям має бути збережено.

Стратегічними орієнтирами під час формування НСДУ слугували документи, які наведені на рис. 1.

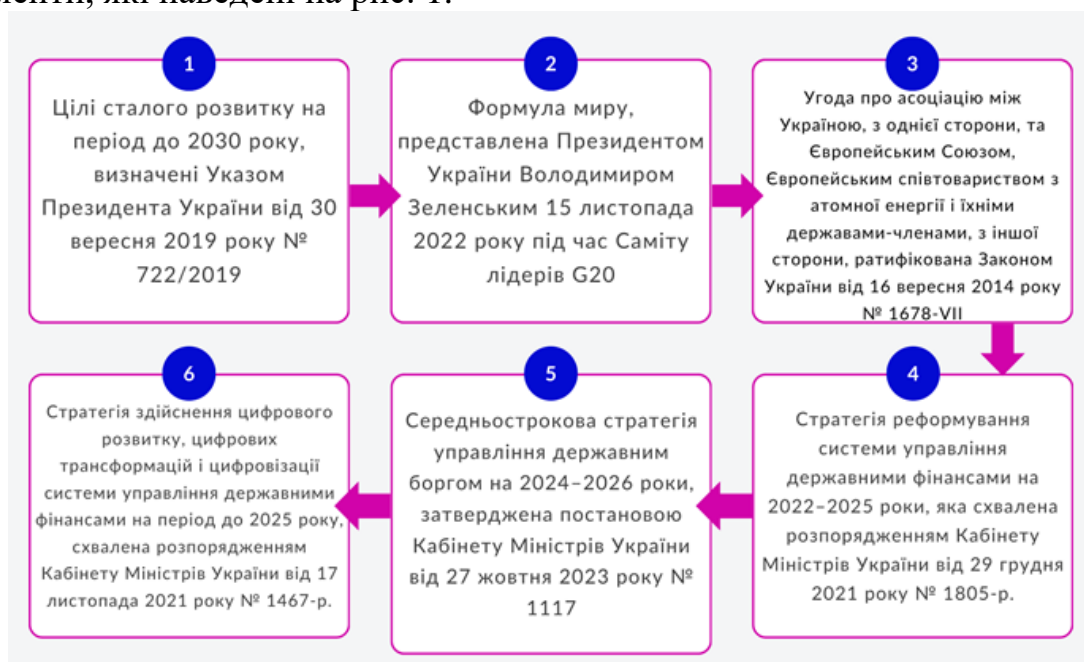

Рисунок 1. Стратегічні документи, які були взяті як орієнтири

Ключові реформи, від успішного та повного виконання яких залежить можливість впровадження інших змін:

1. Виконання заходів, визначених підпунктом 4.2.3(b) «Безпека використання даних та доступ до інформації про обсяг та обіг коштів платників податків на їх рахунках у банках», у частині забезпечення конфіденційності та захисту даних в системах ДПС (в тому числі інформації, одержаної від платників податків та податкових агентів).

2. Реалізація Концепції управління ризиками в ДПС із поступовою інтеграцією системи управління податковими ризиками в основу управління діяльністю контролюючого органу, як визначено підрозділом 4.2.2(a) «Управління податковими ризиками (комплаєнс-ризиками)».

Серед факторів, що негативно впливають на рівень довіри платників податків до ДПС, можна виділити таке:

– сприйняття працівниками податкових органів платників податків як потенційного порушника податкового законодавства;

– низький рівень податкової культури та знань у значній частини населення;

– недостатній рівень охоплення платників податків послугами з питань консультування щодо застосування податкового законодавства платниками податків;

– відсутність у сфері податкового консультування законодавчого регулювання щодо сегментації платників податків за категоріями уваги.

Підвищення рівня дотримання податкового законодавства заплановано як результат впровадження системи управління податковими ризиками (комплаєнс-ризиками) на основі Концепції системи управління ризиками.

Комплаєнс-ризиками в системі податкового адміністрування – ризиками, що призводять до втрати доходів, у разі якщо платники податків не дотримуються чотирьох основних обов'язків, визначених податковим законодавством: належної реєстрації в податковій системі; своєчасного подання податкової звітності; зазначення повної та достовірної інформації у податковій звітності та своєчасної сплати податкового зобов'язання в установлені терміни.

Стратегічна мета управління комплаєнс-ризиками – це постійне підвищення рівня добровільного дотримання платниками податків вимог податкового законодавства шляхом виявлення та визначення пріоритетності ризиків втрати податкових надходжень і впровадження заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків.

Багато змін заплановано протягом 2025-2026 років, тобто в даний час платникам доцільно враховувати заплановані зміни під час прийняття управлінських рішень і спостерігати за станом справ.

Література:

1. Національна стратегія доходів до 2030 року затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 року № 1218-р. – URL:https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf (дата звернення 05.03.2024р.)

Мачульський Олександр,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Черкаський державний бізнес-коледж
м. Черкаси, Україна
Науковий керівник:
Гриліцька Анжела, к.е.н., доц.,
доцент кафедри економіки, управління та адміністрування

СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВ: МІЖНАРОДНИЙ ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Підприємства, які діють на міжнародному ринку, зіштовхуються з різними системами оподаткування та податковими режимами, що може значно впливати на їхні фінансові результати та конкурентоспроможність. Особливо у зоні міжнародного бізнесу важливо розуміти відмінності в податкових системах різних країн, податкові ставки, пільги, обов'язки та процедури, щоб ефективно планувати оподаткування, уникати ризиків та забезпечити оптимальний фінансовий результат. Міжнародний порівняльний аналіз допомагає підприємствам та економічним аналітикам розуміти вплив різних податкових систем на їхню діяльність та приймати обґрунтовані стратегічні рішення.

Нові перетворення в політичній та економічній сферах, зміна правових та бюджетних відносин між рівнями і гілками влади, процес інтегрування вітчизняної економіки у світову, вимагають реформ у податкової політиці, побудові ефективної, справедливої, стабільної податкової системи, а також чіткості у регламентуванні повноважень податкових органів. Всі ці перетворення обґрунтовують доцільність змін у всю систему оподаткування, що буде сприяти змінам в інституціональному середовищі, і в регулюванні діяльності самих податкових органів.

Дослідженням даної проблеми займалися іноземні та вітчизняні науковці, серед яких Є.С. Крисоватий, О.Д. Василик, І.М. Вишневський, П.В. Мельник, А. Соколовська та інших вчених.

Високі або низькі ставки оподаткування, податкові пільги та звільнення, витрати на дотримання податкових обов'язків та вплив податкових обов'язків на фінансові стратегії підприємств - усе це формує фінансову картину підприємства. Правильне відображення податкових обов'язків у фінансовій звітності є ключовим для забезпечення достовірності та прозорості фінансової інформації, що сприяє ефективному управлінню та прийняттю стратегічних рішень.

Податкові ставки, пільги, відстрочки та інші фіскальні інструменти мають суттєвий вплив на прибутковість, ліквідність та фінансову стабільність підприємств. Наприклад, країни з низькими ставками оподаткування можуть привертати більше інвестицій та сприяти розвитку бізнесу, тоді як країни з

високими податковими ставками можуть стикатися з обмеженою активністю та меншою прибутковістю.

Різниця в податкових політиках може впливати на рівень конкурентоспроможності підприємств на міжнародному ринку. Таким чином, аналіз систем оподаткування в різних країнах є важливим для розуміння їхнього впливу на фінансові результати підприємств та для розроблення ефективних стратегій управління податковими ризиками та оптимізації оподаткування.

Порівняльний аналіз податкових систем у світі демонструє різноманітність підходів до оподаткування та їх вплив на фінансові показники підприємств. Кожна країна має власні податкові законодавства, ставки, пільги та процедури, які визначають податкові обов'язки бізнесу. Це дозволяє виявити різницю у рівні податкового тягаря для підприємств у різних країнах, а також вплив податкових режимів на їхню прибутковість, ліквідність та загальну фінансову стійкість.

У різних країнах світу податкові системи відрізняються за типом побудови, кількістю податків, ставками податкових платежів, методикою їхнього розрахунку, видом стягнення тощо. Але всі вони базуються на загальних принципах. Одним із основних є стабільність законодавчої бази. Вона не може бути незмінною протягом десятиліть, але принципові положення сплати податків не повинні змінюватись тривалий час. [1]

Порівняння податкових систем допомагає ідентифікувати кращі практики та можливість оптимізації податкових стратегій для підприємств у контексті глобального бізнес-середовища. Такий аналіз є важливим інструментом для підприємств у виборі оптимальних шляхів міжнародного оподаткування та забезпечення їхньої конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

На думку Н. Ногінової, саме спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва є оптимальним способом стягнення податків з малого бізнесу, оскільки загальна система сплати податків є надто складною й обтяжливою [3]

Аналіз застосування спрощеної системи оподаткування, проведений М. Черепаниним, свідчить, що в умовах оподаткування малого підприємництва потрібні зміни, насамперед необхідно розпочати з удосконалення механізму недопущення фіктивних підприємств чи послуг. [4]

У регіональному контексті, країни з різними економічними моделями та культурними особливостями можуть мати власні підходи до оподаткування, які впливають на фінансові результати підприємств. Тому для розуміння повного впливу податкових систем на фінансові результати необхідно враховувати як світовий контекст, так і регіональні відмінності в податкових політиках та практиках.

Різні підходи до оподаткування призводять до різного рівня податкової стабільності та адміністративного тягаря для підприємств. Таким чином, аналіз фінансових наслідків різних моделей оподаткування в міжнародному вимірі важливий для розуміння їхнього впливу на розвиток економіки, конкурентоспроможність бізнесу та соціальне добробут.

Оподаткування грає важливу роль у формуванні фінансових звітів підприємств і може бути порівняно впливовим у різних країнах. Наявність різних податкових режимів, ставок оподаткування та правил визнання податкових активів і обов'язків може суттєво впливати на фінансові показники підприємства.

Взаємозв'язок між системами оподаткування та фінансовими результатами підприємств є ключовим фактором у динаміці економічного розвитку країн світу. Різноманітність податкових систем у кожній країні може мати значний вплив на прибутковість, ліквідність та загальну фінансову стійкість підприємств.

Податкові політики відіграють ключову роль у формуванні фінансових показників підприємств у міжнародному контексті, і їх вплив може бути визначальним для ефективності та стабільності економіки країн. Міжнародний аналіз та практика показують, що різні податкові політики мають різний вплив на фінансові результати підприємств.

Системи оподаткування відображають різноманітність податкових політик у різних країнах, і їх вплив на фінансові результати підприємств є значним. Варіації у системах оподаткування включають різні рівні податкових ставок, різноманітність податкових пільг та звільнень, а також різні методи обчислення оподаткованого прибутку.

Країни з низькими ставками оподаткування можуть привертати більше інвестицій та сприяти зростанню бізнесу, забезпечуючи більшу прибутковість для підприємств. З іншого боку, країни з високими ставками оподаткування можуть забезпечувати більшу соціальну захищеність та інфраструктурний розвиток, але можуть зіткнутися з меншою конкурентоспроможністю підприємств на міжнародному ринку. [2]

Порівняльний аналіз різних систем оподаткування у різних країнах допомагає розуміти, як податкові політики впливають на фінансові результати підприємств та дозволяє країнам вдосконалювати свої податкові системи для забезпечення сталого економічного зростання.

Отже, аналіз систем оподаткування та їх вплив на фінансові результати підприємств у міжнародному контексті виявляє значний інтерес серед дослідників і експертів. Здійснюючи порівняльний аналіз податкових систем різних країн, вони виявляють різноманітність підходів до оподаткування та їх вплив на фінансову діяльність підприємств. Ці дослідження допомагають розкрити взаємозв'язок між податковими політиками та економічними результатами підприємств, а також виявити оптимальні стратегії оподаткування. Отримані висновки сприяють урядам у формулюванні податкової політики та підприємствам у плануванні своєї діяльності та фінансового управління, сприяючи таким чином сталому економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Література:

1. Бурцева О.Є., Власов О.О. Ефективна економіка 2017. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ СИСТЕМ КРАЇН ЄС <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6011>(дата звернення 03.03.2024р.)
2. Ногінова Н.М. Оподаткування малого підприємництва в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Науковий вісник НЛТУ України. 2014. Вип. 24.1.
3. Податкові системи зарубіжних країн: порівняльна характеристика. <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/16617/>(дата звернення 05.03.2024р.)
4. Черепанин М.І. Оподаткування суб'єктів малого бізнесу: сучасний стан та напрями реформування. «Молодий вчений».2016. № 12.1(40).

Орлович Пилип

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік та оподаткування»

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Магопець Олена, к. е. н., проф.

завідувач кафедри аудиту, обліку та оподаткування, ЦНТУ

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ З ПДВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Згідно Податкового кодексу України (ПКУ) податкова пільга трактується як «передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності на те підстав» [1].

З урахуванням норм, визначених п. 30.9 ПКУ та розділом V ПКУ, всі передбачені законодавством податкові пільги з ПДВ можна розділити на три категорії[2]:

1. Зменшення податкового зобов'язання (пільга для усіх зареєстрованих платників ПДВ, сутність якої полягає в тому, що величина ПДВ, яка підлягає сплаті до бюджету за звітний період визначається як різниця між податковими зобов'язаннями та податковим кредитом, й чим більша величина податкового кредиту, тим меншою буде величина ПДВ, яка підлягає сплаті до бюджету).

2. Встановлення зниженої ставки ПДВ (крім базової ставки ПДВ у розмірі 20%, чинними є ставки: 0% - для експорту; 7% - для медичних виробів, лікарських засобів, екскурсійних послуг відвідувачам музеїв, показу оригінальних творів, адаптованих фільмів; 14% - для деяких сільськогосподарських товарів).

3. Звільнення від сплати ПДВ (застосовується у випадку здійснення операцій, що регламентовані ст. 197 ПКУ та підрозділу 2, розділу XX ПКУ - щодо тимчасового звільнення. Крім того, за операціями у сфері ЗЕД задля уникнення подвійного оподаткування ПДВ, звільнення від оподаткування ПДВ

можуть встановлюватися міжнародними договорами (угодами).

Із введенням в Україні воєнного стану, уряд реалізував низку заходів, спрямованих на послаблення податкового навантаження для підтримки бізнесу, Збройних Сил України та соціальної стабільності в державі. Основні пільги з ПДВ включали:

1. Скасування ПДВ на критичний імпорт. З початком воєнного стану було тимчасово скасовано ПДВ на імпорт окремих категорій товарів, таких як паливо, продукти харчування, медикаменти, військова техніка та інші стратегічно важливі товари. Це сприяло забезпеченню потреб армії та населення.

2. Застосування нульової ставки ПДВ для оборонних закупівель.

3. Пільги для малого бізнесу. Для суб'єктів господарювання на спрощеній системі оподаткування було передбачено можливість сплачувати єдиний податок без ПДВ за ставкою 2%. Це спростило адміністрування та зменшило фіскальний тиск.

4. Відтермінування податкових перевірок і сплати податкових зобов'язань. Бізнес отримав можливість відстрочити сплату ПДВ без нарахування штрафів, що дозволяло перенаправити фінансові ресурси на підтримку фінансово-господарської діяльності.

До останніх податкових пільг з ПДВ, які були впроваджені з набуттям чинності Закону України «Про внесення змін до пункту 32 підрозділу 2 розділу ХХ «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо особливостей ввезення на митну територію України товарів для потреб безпеки і оборони» від 28.07.2023 р. № 3287 [3], відносяться ті, які стосуються звільнення від оподаткування ПДВ операції з ввезення на митну територію України та постачання на митній території України таких товарів:

- тепловізійних біноклів, монокулярів та біноклярів, приладів нічного бачення (біноклів та монокулярів);
- далекомірів;
- портативних радіоелектронних засобів виявлення та протидії безпілотним літальним апаратам (антидронових рушниць).

Зазначені товари підпадали під звільнення від ПДВ на підставі п. 92 підрозд. 2 Перехідних положень ПКУ, який втратив чинність з 1 січня 2024 року, тому зміни, внесені Законом № 3287 фактично є продовженням цих пільг.

Також, відповідно до пп. 4 п. 32 підрозд. 2 Перехідних положень ПКУ, й на тих же умовах, діють ще раніше введені пільги з ПДВ зокрема й щодо таких товарів: порох (в оборонних цілях); апаратура для комунікації; засоби радіоелектронної розвідки та радіоелектронної боротьби; автомобілі спецпризначення, радіолокаційні станції та причепи до них; частини для безпілотних літальних апаратів; парашути.

Крім того, у 2024 році продовжують діяти такі податкові пільги:

- звільнення від ПДВ постачання відходів та лому чорних і кольорових металів, а також паперу, картону для утилізації (п. 23, підрозд. 2 Перехідних положень ПКУ);

- ввезення обладнання за визначеними кодами УКТ ЗЕД, зокрема баштових кранів, технічних засобів для осіб з інвалідністю. Пільга стосується розстрочення сплати ПДВ на строк не більше 24 місяців (п. 65, підрозд. 2 Перехідних положень ПКУ);

- ввезення екологічного транспорту, а саме, транспортних засобів, які оснащені двигуном внутрішнього згорання, який працює виключно на газі (метані), у т.ч. зрідженому, а також біогазі (п. 64, підрозд. 2 Перехідних положень ПКУ);

- ввезення обладнання для виробництва транспортних засобів (п. 78, підрозд. 2 Перехідних положень ПКУ).

Відповідно до п. 30.4 ПКУ, починаючи з 01.01.2019 платник податків не може відмовитися від застосування податкової пільги з ПДВ, проте платник податків має право зупинити використання ПДВ-пільги на один або декілька податкових періодів, якщо іншого не передбачає ПКУ. Водночас, підставами для надання податкових пільг є особливості, що характеризують певну групу платників податків, вид їх діяльності, об'єкт оподаткування або характер та суспільне значення здійснюваних ними витрат (п. 30.2 ПКУ). Таким чином, зупинити використання податкової пільги на один або декілька податкових періодів платник податків має право лише тоді, коли режим звільнення надають безпосередньо платникові податків, а не встановлюють для окремих операцій із постачання товарів/послуг.

З метою підвищення позитивного ефекту від дії податкових пільг в умовах воєнного стану вважаємо за доцільне посилення контролю за цільовим використанням пільг та забезпечення повноавтоматизації систем моніторингу та обліку операцій з ПДВ з боку Державної податкової служби.

Література:

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02 груд. 2010 № 2755-VI, зі змінами і доповненнями. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show> (дата звернення 07.04.2024).
2. Гонтаренко О., Товченик Н. Податкові пільги з ПДВ. *Головбух*: веб сайт. URL : <https://buhplatforma.com.ua/article/15857-podatkovyi-pilgi-z-pdv> (дата звернення 02.04.2024).
3. Про внесення змін до пункту 32 підрозділу 2 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо особливостей ввезення на митну територію України товарів для потреб безпеки і оборони: Закон України від 28 лип. 2023 № 3287. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3287-20#Text> (дата звернення 03.04.2024).

Ропало Дмитро

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Криворізького національного університету
м. Кривий Ріг, Україна
Науковий керівник:
Шепелюк Віра, к.е.н., доц.
доцент кафедри обліку, оподаткування,
публічного управління та адміністрування

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

Оподаткування є складною та значущою фінансовою сферою, що має вплив на всі аспекти економічних процесів. Можна стверджувати, що податки становлять фінансову базу функціонування держави і відображають її потенціал у глобальному економічному контексті, особливо щодо розвитку науки, освіти, культури, забезпечення економічної безпеки та підвищення соціального благополуччя громадян.

З іншого боку, оподаткування є засобом перерозподілу доходів між фізичними та юридичними особами в державі, його мобілізація та використання стосується інтересів не лише окремих підприємців чи громадян, а й різних верств населення та соціальних груп. На сьогодні податки виступають найефективнішим інструментом впливу держави на соціальне виробництво, його розвиток і структуру, а також на прогрес у сферах науки і технологій та розміри соціальних гарантій для населення.

Оскільки податки є результатом еволюції економіки та держави, податкова система формується переважно під впливом об'єктивних чинників. Однак у сучасній демократичній правовій державі впровадження тих чи інших податкових форм є результатом волевиявлення членів парламенту та компромісу інтересів різних політичних партій, які відображають інтереси різних верств суспільства.

В Україні оподаткування малих підприємств має на меті сприяти розвитку даного сектору економіки, здійснюючи такі функції: сприяння формуванню конкурентного середовища; забезпечення гнучкості ринкової економіки через передбачуваність та стабільність правової системи та належного податкового навантаження; вирішення проблем зайнятості шляхом зменшення податкового тягаря на фонд оплати праці; формування сприятливого соціально-економічного середовища за допомогою збалансованих податкових законів. У сучасних умовах формування та удосконалення системи оподаткування малих підприємств є важливим завданням, розв'язання якого має значний вплив на розвиток бізнесу, формування бюджетів на всіх рівнях,

підвищення інвестиційної активності у різних галузях національної економіки та стабілізацію соціального життя.

Спрощена система оподаткування для юридичних осіб платників податків є альтернативним варіантом, що визначений ПКУ. Основою цієї системи є єдиний податок, який сплачується платниками – юридичними особами замість різноманітних податків та зборів. Підприємства, які відповідають певним критеріям, можуть обрати оплату єдиного податку за умовами, встановленими для платників єдиного податку третьої та четвертої груп.

Податкова система є різновидом відкритої динамічної системи, що включає в себе сукупність встановлених у країні податків. Відкритість цієї системи передбачає необхідність аналізу зовнішніх факторів, які впливають на її формування. Вимога системності полягає в тому, що податки мають бути взаємопов'язаними, доповнювати один одного та не суперечити системі в цілому. Системний підхід передбачає реалізацію обох функцій податків: забезпечення стабільних надходжень до бюджету та регулювання соціально-економічного розвитку суспільства.

Єдиний податок відіграє роль як фіскального, так і стимулюючого інструменту. Його фіскальна функція виявляється у спільному розподілі фінансових ресурсів між державою та суб'єктами малого бізнесу. Стимулююча функція визначається цілком введення єдиного податку, яка полягає у сприянні розвитку малого бізнесу через створення сприятливих умов оподаткування, що є формою захисту прав суб'єктів малого бізнесу зі сторони держави.

Єдиний податок – це встановлений державою консолідований податок для визначеної частини суб'єктів малого підприємництва, який замінює справляння певної сукупності передбачених законодавством обов'язкових платежів та зараховується до бюджетів і державних цільових фондів у відповідних пропорціях, характеризується добровільністю обрання платниками його сплати та має на меті спрощення оподаткування доходів цих суб'єктів.

Чинна податкова система отримує критику як від наукових коло, так і від підприємців, політичних діячів та депутатів. Проте існує можливість, що ця критика базується на емоційних і поверхневих оцінках економічної ситуації, а не на глибокому аналізі фінансових зв'язків у економіці та розумінні реальних потреб держави у фінансових ресурсах для виконання своїх функцій щодо регулювання розвитку економіки, підтримання суспільного добробуту, обороноздатності та державного управління.

Інтеграційний напрям у Європі, політична обстановка в Україні та рух до бюджетної децентралізації впливають на зміни в національному законодавстві, перш за все, у сфері податків. Головні зусилля у реформуванні податкової системи спрямовані на зменшення тіньової економіки.

Варто відзначити, що під час реформування податкової системи України слід звертати увагу не лише на зниження рівня оподаткування. Поточний рівень оподаткування має свої об'єктивні межі, обумовлені бюджетними витратами.

Національна стратегія доходів, схвалена урядом, передбачає реформування податкової системи. Запропоновано радикально переглянути

спрощену систему оподаткування, яка дозволяє сплачувати єдиний податок і практично уникнути ведення детального обліку, з метою зменшення можливостей для випадків недобросовісного використання цієї системи. Юридичним особам поступово заборонять перебувати на спрощеній системі. Спочатку держава буде поетапно підвищувати ставку єдиного податку протягом трьох років до 18% (з поточних 3% або 5%), а потім взагалі заборонить перебувати на спрощенці. Відповідні зміни будуть впроваджуватися поступово протягом 2024-2030 років. Їхня мета - зменшити зловживання спрощеною системою оподаткування для того, аби ухилитися від сплати податків. Затвердження Національної стратегії доходів було однією з вимог МВФ, яку Україна мала виконати.

Отже, в контексті глобалізації всіх процесів українське реформування спрощеної системи оподаткування має бути орієнтоване на вдосконалення вітчизняного законодавства, що відповідає потребам малих підприємців. Стимулювання підприємницької активності шляхом створення сприятливих умов оподаткування лишається однією з основних метою уряду. При цілісній підтримці від держави розвиток підприємництва призведе не лише до збільшення доходів місцевих бюджетів, але й сприятиме загальному економічному розвитку країни. Це може призвести до значного зростання податкових надходжень. Вдосконалення адміністрування податків та зменшення витрат на дотримання податкових обов'язків стосовно обліку та звітності підприємств також може сприяти збільшенню кількості робочих місць через відкриття новітніх підприємств.

Література:

1. Податковий кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 07.04.2024).
2. Спрощену систему оподаткування реформують: груп стане менше – Стратегія доходів URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/12/27/708174/> дата звернення: 06.04.2024).

Сударикова Карина

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 071 «Облік і оподаткування» Криворізького національного університету м. Кривий Ріг, Україна
Науковий керівник:
Шепелюк Віра, к.е.н., доц.
доцент кафедри обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ВІТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Доходи та витрати майбутніх періодів функціонують як ключовий механізм фінансового впливу на результати діяльності підприємства. Проте встановлення стандартів їх регулювання стає предметом суперечок. Спеціалісти різняться у своїх поглядах на те, що слід віднести до цих категорій. Деякі вважають, що їх слід повністю виключити з балансу та розглядати окремо як інші доходи та витрати. Українська законодавча база також не надає чітких вказівок щодо обліку цих категорій. Таким чином, підприємства самостійно вирішують, як визначати ці доходи та витрати.

Доходи майбутніх періодів представляють собою надходження грошових коштів або активів, які отримані протягом звітного періоду, але належать до майбутніх періодів, оскільки витрати, пов'язані з цими доходами, будуть здійснені у майбутніх звітних періодах.

За словами Слободяна Н. Я. [3], одним з ключових показників визнання доходів майбутніх періодів є отримання грошових коштів з подальшим виконанням зобов'язань, які виникають у зв'язку з такими надходженнями, у майбутніх звітних періодах. Крім того, важливим аспектом є неможливість зміни періодів та обсягів надаваних послуг. Отже, доходи відображаються у фінансовій звітності у період отримання грошових коштів, після відрахування суми, яка відноситься до доходів цього періоду.

Науковець Куцик П. О. [1], визначає, що склад доходів майбутніх періодів залежить від виду діяльності організації, і відповідно до цього слід розглядати доцільність такого поділу. Оскільки номенклатура доходів, які можуть відноситися до складу доходів майбутніх періодів, не є чіткою, кожне підприємство самостійно складає свій перелік на основі наведених критеріїв.

До них відносять: авансові платежі за здані в оренду основні засоби, передплату на газети, журнали, періодичні та довідкові видання, виручка від продажу квитків транспортних перевезень і театральновидовищними підприємствами та ін.

Важливим аспектом облікового відображення доходів майбутніх періодів є їх різноманітність. Аналізуючи склад таких доходів, можна виділити дві основні групи: поточні доходи майбутніх періодів, які будуть отримані протягом 12 місяців з дати балансу, та довгострокові доходи майбутніх періодів, які будуть отримані пізніше ніж за 12 місяців після дати балансу. У звичайній практиці обліку в промислових підприємств такі доходи майбутніх періодів відображаються в балансі як одна стаття, без подальшого розподілу за терміном списання. Але цей розподіл важливий, оскільки такі доходи можуть мати різні економічні значення.

Для більш раціонального та достовірного обліку та відображення доходів майбутніх періодів у звітності, деякі науковці рекомендують використовувати рахунок 69 "Доходи майбутніх періодів" з виділенням відповідних субрахунків для поточних доходів майбутніх періодів, та рахунок 551 "Довгострокові доходи майбутніх періодів" для довгострокових доходів майбутніх періодів.

Витрати майбутніх періодів – це витрати, які були сплачені в звітному чи попередніх звітних періодах, а також відносяться до собівартості реалізованої продукції в подальших звітних періодах шляхом капіталізації, що дає змогу підприємству отримати економічну вигоду в майбутньому [2].

Відповідно до витрат майбутніх періодів відносять: витрати на придбання ліцензії, витрати на телефонні послуги, Інтернет та мобільний зв'язок, витрати на сезонні роботи в підрозділах підприємства, витрати на орендну плату приміщень, цехів та основних засобів, трати на рекламу продукції робіт чи послуг фірми та ін.

Головна перешкода в обліку доходів та витрат майбутніх періодів полягає у тому, що баланс підприємства має відображати активи, які фактично ще не існують. В першу чергу, важливо розмежувати приховану дебіторську заборгованість у складі цієї економічної категорії. Це означає, що не рекомендується включати до "майбутніх забезпечень" платежі, за які відповідальні конкретні особи, які повинні їх компенсувати. У випадку відсутності відповідальної особи, доцільно класифікувати ці витрати як забезпечення майбутніх періодів.

Система обліку доходів і витрат майбутніх періодів має бути регульована різноманітними нормативними документами. Однак, при розгляді окремо доходів та витрат підприємства виявляється значна кількість законодавчих актів, які контролюють ці економічні об'єкти. Витрати та доходи майбутніх періодів розглядаються як їх складова, а не окрема система. Окрім Положень (стандартів) та Плану рахунків бухгалтерського обліку, сутність доходів та витрат висвітлюється у Постанові про затвердження методики оцінки майна та в Постанові про організацію обліку в Україні.

Сучасна система обліку витрат майбутніх періодів має недоліки. Один з основних недоліків полягає в тому, що суми, які відображаються у статті "Витрати майбутніх періодів", мають різний характер, що може призвести до спотворення показників ліквідності підприємства на практиці. Наприклад, витрати, пов'язані з освоєнням нових виробництв, агрегатів і установок, не можна розглядати як суми для покриття поточних зобов'язань.

Інформація про характер об'єктів, що відображаються в статті "Витрати майбутніх періодів", є необхідною для аналізу господарської діяльності, оскільки при розрахунку різних коефіцієнтів деякі об'єкти можуть бути враховані, а інші - ні. Це призводить до необхідності розділення обліку об'єктів витрат майбутніх періодів на відповідні субрахунки, щоб мати можливість відобразити сальдо рахунку 39 "Витрати майбутніх періодів" за субрахунками у балансі.

Оскільки забезпечення майбутніх витрат і платежів є суттєво розрахункового характеру і не передбачає резервування грошових коштів, пропонується виключити статтю "Забезпечення майбутніх витрат та платежів" з балансу. З огляду на те, що ці суми мають характер витрат майбутніх періодів, пропонується використати статтю "Витрати майбутніх періодів". Вчений рекомендує вести облік витрат майбутніх періодів на одному рахунку "Витрати майбутніх періодів", де витрати, пов'язані з активами, відображаються за дебетом у розрізі субрахунків, а витрати майбутніх періодів, що належать до пасиву, - за кредитом цього рахунку. Щоб на рахунку 39 "Витрати майбутніх періодів" відображалися виплати, пропонується виділити на рахунку "Витрати майбутніх періодів" окремий субрахунок "Виплачені суми", який кореспондуватиме за дебетом з рахунками обліку розрахунків, грошових коштів або іншими відповідними рахунками.

Отже, в Україні не існує жодного нормативного документа, який б регламентував таку економічну категорію, як доходи чи витрати майбутніх періодів, а лише їхню складову, що може призвести до складнощів у обліку даних на підприємстві. Склад та структура цієї економічної категорії досить різноманітні і мають свої особливості в обліку. Наприклад, для відображення доходів використовується пасивний рахунок 69 "Доходи майбутніх періодів", а для витрат - активний рахунок 39 "Витрати майбутніх періодів". Виявлено, що контроль за цими доходами та витратами є досить важливим, оскільки вони впливають на фінансові результати підприємства у звітному періоді. Тому некоректне відображення та списання цих доходів і витрат може призвести до спотворення фінансової звітності підприємства, що, в свою чергу, може призвести до серйозних фінансових втрат або навіть банкрутства підприємства.

Література

1. Куцик П. О. Проблемні аспекти обліку, аналізу та контролю витрат і доходів майбутніх періодів. Теоретико-методологічні і науково-практичні засади інвестиційного, фінансового та облікового забезпечення розвитку економіки. Матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (15–16 листопада 2011, м. Кам'янець-Подільський). Ч. 2. С. 199–202.
2. Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Вимоги до фінансової звітності» URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>(дата звернення 05.03.2024 р.)
3. Слободян Н. Я. Актуальні питання організації обліку доходів майбутніх періодів. Актуальні проблеми економічного та соціального розвитку підприємств харчової промисловості : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (21-22 квітня 2016 р., м. Київ). С. 36–38.

Телега Роксолана

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:

Зарудна Наталія, к.е.н., доцент
доцент кафедри обліку і оподаткування

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК У 2024 РОЦІ

У 2024 році проведення податкових перевірок залишається одним із ключових заходів, спрямованих на забезпечення виконання податкового законодавства та ефективного збору податків. Проте, у контексті змін у законодавстві, технологічного прогресу та зміни економічних умов, такі перевірки стають більш складним завданням як для податкових органів, так і для підприємств.

Наприкінці 2023 року, 6 грудня, Президент України підписав закон № 10016-д «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо скасування мораторію на проведення податкових перевірок» [1]. Цей закон розширює перелік платників податків, щодо яких можуть бути проведені документальні податкові перевірки вже у 2024 році. Після публікації закону та набуття ним чинності, було визначено план-графік проведення документальних планових перевірок на 2024 рік.

У цьому плані-графіку можуть бути включені наступні категорії платників податків:

✓ «Платники-нерезиденти, які діють в Україні через відокремлені підрозділи та показують певні ознаки недотримання податкових норм.

✓ Всі платники, які відповідають певним критеріям за результатами фінансової діяльності у 2021 році, таким як низький рівень сплати податків або незвичайні відносини між дебіторською та кредиторською заборгованістю» [2].

Мораторій на проведення перевірок залишається в силі для певних категорій платників, таких як ті, що оплачують єдиний податок або знаходяться на тимчасово окупованих або військових зонах. Рівні сплати податків та середня заробітна плата в різних секторах економіки та регіонах публікуються офіційною Державною податковою службою України. При формуванні плану-графіка перевірок на 2024 рік також враховуються позитивні тенденції у сплаті податків у 2023 році.

Розглянемо деякі з особливостей податкових перевірок у 2024 році.

1. Електронне звітування та аналіз даних. З впровадженням електронного звітування та автоматизованих систем обробки інформації, податкові органи отримують доступ до великого обсягу даних щодо фінансової діяльності

підприємств. Це дозволяє їм проводити більш детальний та ефективний аналіз даних для виявлення можливих порушень податкового законодавства.

2. Ризик-орієнтований підхід. Податкові органи у 2024 році все більше використовують ризик-орієнтований підхід до проведення податкових перевірок. Це означає, що вони зосереджуються на сегментах бізнесу з вищим ризиком порушень податкового законодавства, таких як великі корпорації або підприємства зі складною структурою власності.

3. Контроль за використанням цифрових технологій. З поширенням цифрових технологій у бізнесі, податкові органи уважніше стежать за використанням таких технологій для мінімізації податкових обов'язків або уникнення сплати податків. Це означає, що підприємства повинні бути особливо уважними при використанні цифрових рішень у своїй діяльності.

4. Зростання вимог до документації. У зв'язку зі змінами в податковому законодавстві, вимоги до обов'язкової документації зростають. Підприємства повинні забезпечити належну документацію щодо всіх операцій та транзакцій, щоб уникнути можливих претензій під час податкової перевірки.

5. Участь експертів. У зв'язку зі складністю податкового законодавства та технічними аспектами сучасного бізнесу, підприємства все частіше залучають до участі в податкових перевірках експертів з фінансової та податкової сфери. Це допомагає їм забезпечити належне представлення своїх інтересів та знизити ризик неправомірних вимог з боку податкових органів.

Проте наголос на необхідності належної організації обліку та податкових розрахунків неодноразово наголошувалося багатьма науковцями. Зокрема Ляхович Г. І., Зарудна Н. Я., Кундеус О. М., Яковець Т. А. [1] вказують на те, що починаючи із моменту реєстрації власної справи слід належним чином організувати облікові роботи для зменшення ризиків допущення помилок у системі податкових розрахунків. Тому зважаючи на наведені нами вище особливості податкових перевірок можемо визначити їх позитивні та негативні впливи.

Плюсами податкових перевірок у 2024 році є:

1. Забезпечення дотримання податкового законодавства, адже податкові перевірки допомагають забезпечити виконання законодавства щодо оподаткування, зменшуючи ймовірність податкових шахрайств та уникнення сплати податків.

2. Ефективний збір податків, оскільки проведення податкових перевірок допомагає виявити недекларовані або неправомірно зменшені суми податків, що сприяє підвищенню надходжень до бюджету.

3. Стимулювання прозорості, адже підприємства, які чітко ведуть облік та дотримуються податкового законодавства, мають менше ризику потрапити під податкову перевірку, що сприяє розвитку прозорих та чесних бізнес-практик.

4. Захист інтересів добросовісних підприємств: вважаємо, що податкові перевірки допомагають у захисті інтересів тих підприємств, які дотримуються закону, знижуючи конкурентні переваги для тих, що уникають сплати податків.

Водночас, на нашу думку мінусами податкових перевірок у 2024 році є:

1. Бюрократичність і витрати часу, адже проведення податкових перевірок може бути часо- та ресурсозатратним процесом як для підприємств, так і для податкових органів.

2. Негативний вплив на бізнес-середовище, бо податкові перевірки можуть створювати негативний вплив на бізнес, знижуючи його ефективність та конкурентоспроможність через додаткові витрати та стрес для підприємств.

3. Ризик помилкових рішень, оскільки під час проведення перевірок існує ризик прийняття неправомірних рішень з боку податкових органів, що може призвести до негативних наслідків для підприємств.

4. Загальна нестабільність економічної ситуації через те, що умови економічного середовища можуть змінюватися, що робить складним прогнозування ефективності та необхідності проведення податкових перевірок.

Отже, підсумовуючи та враховуючи ці плюси і мінуси, важливо збалансувати потреби податкових органів у забезпеченні дотримання податкового законодавства та ефективного збору податків із зіткненням цих процесів з інтересами підприємств та загальними економічними умовами. Водночас із впровадженням електронного звітування та автоматизованих систем обробки інформації, податкові органи отримують доступ до великого обсягу даних щодо фінансової діяльності підприємств. На нашу думку, це дозволяє їм проводити більш детальний та ефективний аналіз даних для виявлення можливих порушень податкового законодавства

Загалом, проведення податкових перевірок у 2024 році вимагає від підприємств додаткової уваги до дотримання податкового законодавства та готовності до взаємодії з податковими органами в умовах бізнес-середовища, що швидко змінюється. Особлива увага до використання цифрових технологій, які сприяють забезпеченню прозорості та точності обліку, може допомогти підприємствам знизити ризик негативних наслідків під час податкових перевірок.

Література:

1. Ляхович Г. І., Зарудна Н. Я., Кундеус О. М., Яковець Т. А. Облік і правове забезпечення господарських процесів підприємства: навчальний посібник Тернопіль : КРОК, 2017. 343 с.
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо скасування мораторію на проведення податкових перевірок : Закон України 09 листопада 2023 року № 3453-IX URL: <https://kr.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/737563.html>.

Фефелов Олег

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність 071 «Облік та оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:
Магопець Олена, к. е. н., проф.
завідувач кафедри аудиту, обліку та оподаткування, ЦНТУ

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМИ РИЗИКАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Податкові ризики – це ймовірність виникнення фінансових, правових або репутаційних втрат підприємства внаслідок впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. Більшість науковців акцентують увагу на тому, що зовнішні фактори обумовлені функціонуванням системи оподаткування та податковою політикою держави, а внутрішні фактори відображають зв'язок із діяльністю підприємства як суб'єкта господарювання та учасника податкових відносин [1; 2].

Здебільшого, серед зовнішніх чинників виникнення податкових ризиків визначають: недосконалість податкової системи; нестабільність та неузгодженість податкового законодавства; соціально-економічні фактори; політичні фактори; а серед внутрішніх – організаційні, фінансові, технологічні фактори.

З метою мінімізації таких ризиків підприємство має здійснювати їх постійний моніторинг та налагодити дієву систему управління, у тому числі й стратегічного характеру. Стратегічне управління податковими ризиками відіграє ключову роль у їх мінімізації, оскільки забезпечує системний підхід до прогнозування, виявлення, аналізу та нейтралізації податкових загроз. Це дозволяє підприємству уникати фінансових втрат, зберігати репутацію та підтримувати стабільність діяльності.

Стратегічне управління податковими ризиками аграрних підприємств – це процес розробки і реалізації довгострокових заходів, спрямованих на ідентифікацію, оцінку, мінімізацію та моніторинг податкових ризиків, з метою забезпечення фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємства. Основна сутність цього процесу полягає у пошуку балансу між належним виконанням податкових зобов'язань підприємством та оптимізацією його податкового навантаження в межах чинного законодавства.

Стратегічне управління податковими ризиками дозволяє сформувати цілеспрямовану систему контролю, зниження та нейтралізації податкових загроз для підприємства. Основними напрямками стратегічного управління податковими ризиками аграрних підприємств є:

1. Прогнозування податкових ризиків, в процесі якого здійснюється моніторинг законодавства та оцінка впливу макроекономічних умов та природних факторів на виконання податкових зобов'язань.

2. Ідентифікація зон ризику, що передбачає аналіз спеціальних режимів оподаткування, діючих для аграрних підприємств, вивчення операційних

процесів, оцінку правильності ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової й податкової звітності, процедур оформлення державної підтримки (дотацій чи субсидій).

3. Оцінка та ранжування ризиків, що ґрунтується на визначенні фінансових наслідків поточних податкових ризиків (штрафи, пені, додаткові податкові нарахування) та визначення найкритичніших зон ризику, які вимагають першочергового втручання.

4. Розробка заходів мінімізації ризиків, які включають: використання законних методів податкового планування, зокрема, оптимізацію оподаткування на основі використання спеціальних податкових режимів; автоматизацію обліку задля уникнення помилок у розрахунках та звітності; спеціалізоване підвищення кваліфікації бухгалтерів та юристів підприємства.

5. Впровадження системи внутрішнього контролю та регулярне проведення внутрішніх перевірок з питань дотримання податкового законодавства та правильності оформлення документів.

6. Управління взаємовідносинами з податковими органами на основі побудови ефективної комунікації та забезпечення максимальної прозорості діяльності.

7. Моніторинг ефективності заходів стратегічного управління податковими ризиками, що передбачає здійснення оцінки їх впливу на фінансову стабільність підприємства.

8. Коригування заходів стратегічного управління податковими ризиками на основі змін зовнішніх та/або внутрішніх факторів.

Отже, стратегічне управління податковими ризиками аграрних підприємств має бути багатогранним та динамічним, охоплюючи прогнозування ризиків, їх оцінку, розробку заходів мінімізації, впровадження та постійний аналіз ефективності стратегій. Такий підхід нейтралізує податкові загрози, дозволяє адаптуватися підприємству до змін податкового середовища, забезпечує фінансову стабільність та сталий розвиток аграрного підприємства.

Література:

1. Лега О.В., Яловега Л.В., Прийдак Т.Б. Податкові ризики як елемент податкової політики підприємств. *Інфраструктура ринку*. Випуск 67. 2022. С. 229-233. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/67_2022/42.pdf. (дата звернення 02.04.2024).
2. Мисник Т. Г., Безкровний, Ю. О., Романченко О. В. Податкові ризики: характеристика та шляхи мінімізації. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 6. С. 158-166. URL: <https://eco-science.net/downloads/> (дата звернення 04.04.2024).

Цехмістер Євгеній
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Фоміна Тетяна, к.е.н, доц.
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

СУТНІСТЬ КАСОВОГО МЕТОДУ ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Податок на додану вартість – це один з тих податків, який викликає найбільше дискусій. На етапі реформування податкової системи нашої держави та на тлі гармонізації непрямого оподаткування до вимог ЄС постає необхідність у дослідженні особливостей механізму його справлення. Питання, пов'язані з методикою та організацією податкових перевірок, у тому числі і у частині податку на додану вартість були розкриті у роботі [3].

Податковим законодавством України передбачено застосування двох методів визначення податку на додану вартість: так званого «методу першої події» та «касового методу». Згідно ПКУ касовий метод для цілей оподаткування – це метод податкового обліку, за яким:

- дата виникнення податкових зобов'язань визначається як дата зарахування (отримання) коштів на рахунки платника податку в банку/небанківському надавачу платіжних послуг, на електронний гаманець у емітента електронних грошей та/або на рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, у касу платника податків або дата отримання інших видів компенсацій вартості поставлених (або тих, що підлягають поставці) ним товарів (послуг);
- дата віднесення сум податку до податкового кредиту визначається як дата списання коштів з рахунків платника податку в банку/небанківському надавачу платіжних послуг, з електронних гаманців у емітента електронних грошей та/або з рахунків в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, дата видачі з каси платника податків або дата надання інших видів компенсацій вартості поставлених (або тих, що підлягають поставці) йому товарів (послуг) [1].

Отже, за касовим методом дата виникнення податкових зобов'язань та податкового кредиту визначається за датою надходження коштів для податкового зобов'язання та за датою списання коштів – для податкового кредиту.

При цьому деяким платникам ПДВ надана можливість вибору методу нарахування ПДВ. Це може бути як добровільне рішення платника податку, так і обов'язковість його застосування. Перелік операцій, які здійснюють платники

ПДВ щодо яких застосовується касовий метод податкового обліку ПДВ, наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Перелік операцій, які здійснюють платники ПДВ
щодо яких застосовується касовий метод податкового обліку ПДВ

Обов'язковість застосування	Оподатковувані ПДВ операції
Обов'язково	<ul style="list-style-type: none"> - постачання теплової енергії, природного газу (крім скрапленого); - надання послуг з транспортування та/або розподілу природного газу; - надання інших житлово-комунальних послуг, перелік яких визначений законом, - нарахування плати за абонентське обслуговування, послуги (роботи), вартість яких включається до складу плати за послугу з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій чи послугу з управління багатоквартирним будинком; - надання послуг фізичним особам, бюджетним установам, незареєстрованим як платники податку, а також ЖЕКам, управителям багатоквартирних будинків, квартирно-експлуатаційним частинам, ОСББ, іншим платникам податку, які здійснюють збір коштів від зазначених покупців з метою подальшого їх перерахування продавцям таких товарів (надавачам послуг) у рахунок компенсації їх вартості (п. 187.10 ПКУ)
	<p>Тимчасово, до 1 січня 2026 року:</p> <ul style="list-style-type: none"> - постачання, передача, розподіл електричної та/або теплової енергії; - надання послуг із забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку електричної енергії та/або послуг із зменшення навантаження відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії»; - постачання вугілля та/або продуктів його збагачення товарних позицій 2701, 2702 та товарної підпозиції 2704 00 згідно з УКТ ЗЕД; - надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення; - нараховування плати за абонентське обслуговування (п. 44 підрозділу 2 Розділу XX ПКУ)
	перше постачання житла (об'єктів житлової нерухомості), неподільного житлового об'єкта незавершеного будівництва/майбутнього об'єкта житлової нерухомості (п. 187.1 ПКУ)
	постачання товарів/послуг з оплатою за рахунок бюджетних коштів (п. 187.7 ПКУ)
Добровільно	виконання підрядних будівельних робіт суб'єкти підприємницької діяльності (підрядники та субпідрядники) (п. 187.1 ПКУ)

Джерело: складено на основі [1]

Платники ПДВ, для яких застосування касового методу є обов'язковим, відмовитись від нього не можуть.

У той же час, платники податків, що виконують підрядні будівельні роботи можуть обрати касовий метод на добровільній основі. Додаткової реєстрації в контролюючих органах факту обрання касового методу не відбувається. Проте, у Податковій декларації з податку на додану вартість у

відповідному полі обов'язково проставляється позначка про вибір касового методу. Також факт обрання касового методу має бути зафіксовано у Наказі про облікову політику підприємства. Прийняти рішення про відмову від касового методу підприємство може тільки на початку звітного року. При цьому, платник ПДВ що вирішив відмовитись від застосування касового методу, повинен донарахувати податкові зобов'язання з ПДВ та сформувати податковий кредит за тими операціями, які є незавершеними на останній день звітного періоду застосування касового методу.

Слід підкреслити, що при постачання послуг з оплатою за рахунок бюджетних коштів позначки про застосування касового методу ставити не потрібно, оскільки він є умовно касовим. Це пов'язано з тим, що податкове зобов'язання у такому випадку виникає за датою зарахування таких коштів, а податковий кредит – за «методом першої події».

Отже, касовий метод податкового обліку передбачає формування податкового зобов'язання з ПДВ – за датою надходження компенсації вартості товарів (робіт, послуг), а податкового кредиту з ПДВ – за датою списання коштів в рахунок компенсації вартості товарів (робіт, послуг). При постачанні товарів з оплатою за бюджетні кошти, для дати виникнення податкового зобов'язання застосовують касовий метод, а для дати формування податкового кредиту – «метод першої події». ПКУ визначені платники податків, які мають в обов'язковому порядку застосовувати касовий метод, а також ті, що можуть обрати його на добровільних засадах.

Література

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 08.04.2024)
2. Про ринок електричної енергії : Закон України від 13квіт. 2017 р. № 2019-VIII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>
3. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Організація і методика податкових перевірок : навчальний посібник. Дніпро : Середняк Т.К., 2020. 292 с.

СЕКЦІЯ 5
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ, АНАЛІЗІ, АУДИТІ, ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІЙ
ТА МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 339.138

Войтюк Микита
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 076 «Підприємництво і торгівля»
Донбаська державна машинобудівна академія
м. Краматорськ-Тернопіль, Україна
Науковий керівник:
Свинаренко Тетяна, к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та підприємництва

DIGITAL-МАРКЕТИНГ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
РИТЕЙЛУ

Стрімкий розвиток інформаційних технологій змінює процеси та технології здійснення бізнесу, у тому числі, й торговельного. Цифрові технології стають посередником між торговельними підприємствами та споживачами, за якого відбувається спрощення взаємодії без необхідності забезпечення безпосереднього контакту, відбувається зміна традиційних механізмів продажу товарів, швидко оновлюються інструменти маркетингу та канали просування і збуту товарів. Діджиталізація населення та збільшення кількості активних користувачів, покращення їхнього купівельного досвіду та підвищення довіри до замовлень в он-лайн сприяє збільшенню частки онлайн-продажів, зростанню прибутку вітчизняних ритейлерів, підвищенню рівня розвитку роздрібної торгівлі, в цілому, та розвитку електронної торгівлі, зокрема. За статистичними даними, до 2022 року відбувалося значне зростання обсягу та темпів росту ринку електронної комерції. Згідно з даними опитування Deloitte в Україні, напередодні війни спостерігалася важлива тенденція: двократне переважання темпів зростання онлайн над офлайн: 22% респондентів зазначили, що почали купувати частіше он-лайн, і лише 9% респондентів купували частіше офлайн [1]. Як показало дослідження Soul Partners і Baker Tilly Україна, обсяг ринку e-commerce в 2020 році зріс на 41% та досягнув \$4 млрд., що становило 8,8% від загального обсягу роздрібної торгівлі в Україні. Ринок електронної комерції виріс майже втричі з 2016 року і аналітики прогнозували його подвоєння протягом наступних п'яти років [**Error! Reference source not found.**].

З початком війни ринок електронної комерції пережив помітне падіння обсягів продаж, проте станом на 2023 рік намітилися стабілізаційні процеси та зростання його частки до 11 %, що вказує на продовження розвитку ринку. Як наслідок, спостерігаються помітні зміни споживчої поведінки та поведінки

суб'єктів торговельного бізнесу, які інтенсифікують конкурентну боротьбу за увагу споживача [4].

Щоб залишатися конкурентоспроможними, торговельні підприємства мають активно використовувати сучасні цифрові інструменти маркетингу. Справа в тому, що, по-перше, традиційні маркетингові канали мають односторонню комунікацію, без реального своєчасного зворотного зв'язку, тобто, традиційні маркетингові канали не сприяють ефективному діалогу між маркетологом і споживачем; по-друге, поширення інтернету і соціальних медіа означає, що в реальному часі саме комунікація є ключовим фактором успіху. З розвитком інтернету та цифрових технологій значимість діджитал-маркетингу стає дедалі суттєвішою. Сьогодні до цифрових медіа відправляється понад 4,5 трильйони рекламних повідомлень щороку, і їх число постійно зростає. Проте, digital-marketing не тільки надає можливість взаємодіяти з цільовою аудиторією та мотивувати її виконати ту чи іншу дію, а й вибудовувати зі споживачами міцні довірчі зв'язки, ділитися корисною та актуальною інформацією, робити ефективнішими маркетингові інструменти з просування та збуту продукції, товарів, послуг [2].

Отже, під digital-маркетингом найчастіше розуміють комплекс методів та інструментів, які використовують цифрові інформаційні технології для досягнення цілей маркетингової діяльності підприємства. Цифровий маркетинг, також, як і інші методи маркетингу, націлений на просування продукції і підвищення обсягів її збуту шляхом залучення й утримання покупців [3].

Впровадження інформаційних технологій та інновацій в торгівлю і, зокрема, в маркетинг, сприяє появі і динамічному розвитку безлічі новітніх методів та інструментів аналізу. Саме використання цифрових каналів і інструментів просування й збуту товарів дозволяє торговельним підприємствам збільшити свою присутність на нових ринках із меншими витратами в порівнянні з традиційними методами просування.

Сьогодні практично будь-яке підприємство, незалежно від сфери діяльності і цільової аудиторії, використовує просування за допомогою таких методів цифрового маркетингу, як пошукова оптимізація, контент-маркетинг, маркетинг соціальних медіа, e-mail-маркетинг та цифрова реклама.

До основних інструментів digital-маркетингу відносять наступні [3]:

- SEO-просування, яке полягає в піднятті сайту рекламодавця щодо видачі за запитами в результаті пошукової оптимізації та інших робіт;
- контекстна реклама (тип інтернет-реклами, у якому рекламне оголошення показується відповідно до змісту, до обраної аудиторії, до місця, до часу чи іншим контекстом інтернет-сторінок);
- банерна реклама – розміщення графічних банерів з пропозицією товару на тематичних ресурсах;
- нативна реклама – публікація на різних ресурсах відгуків, експертних думок та інших матеріалів, які підштовхують до придбання товару чи послуги;
- рекламні вікна – спосіб інтернет-реклами, який полягає в показі на тематичних майданчиках спливаючих рекламних вікон;

- QR-коди в offline – це спосіб, який використовують для мотивації встановлення додатку або використання інших цифрових продуктів;
- технологія Big Data – масиви даних великих обсягів;
- ретаргетінг – це показ інтернет-реклами товару або послуги, до якої раніше виявляли інтерес;
- SMS-розсилки – розсилки рекламних повідомлень різним абонентам стільникових операторів з пропозицією рекламодавця;
- вірусна реклама, що являє собою створення мультимедійного контенту з провокаційним змістом. Через це користувачі самі поширюють його в мережі (діляться в блогах, соціальних мережах тощо);
- RTB (real time bidding) – торги у реальному часі.

Варто зазначити, що основна відмінність digital-маркетингу від інтернет-маркетингу полягає в тому, що він також включає в себе канали просування продукту на будь-яких цифрових носіях поза мережею Інтернет, сприяючи створенню цифрового каналу комунікації, як в он-лайн, так і в офлайн режимі [2].

У digital-маркетингу можуть застосовуватися й інші інструменти, які засновані на цифрових технологіях: розсилка на електронну пошту мелодій, які утримують абонентів на лінії, рекламні пропозиції при встановленні програм, флаєри або газети, якщо вони мають QR-код. Digital-маркетинг доцільно використовувати для аналізу ринку і цільової аудиторії, конкурентного аналізу, а також у просуванні (пошукові системи, онлайн-заходи, email-маркетинг, робота з власними каналами, інтерактивна механіка).

Вибір конкретних інструментів цифрового маркетингу ґрунтується на особливостях товару та персоналізованих характеристиках цільової аудиторії.

Digital-маркетинг орієнтований на формування тривалих взаємовідносин з цільовими споживачами товарів шляхом комплексної дії, як он-лайн, так і офлайн каналів комунікації (соціальні мережі, мобільні додатки, YouTube, Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn, вуличні дисплеї, цифрове телебачення, POS матеріали з QR-кодом тощо). Digital-маркетинг, як ефективний комплекс інформаційних рішень, є невід'ємною складовою маркетингової системи та фактором розвитку сучасного торговельного підприємства. При цьому, не слід зневажати й традиційними методами маркетингу. В умовах сьогодення кожне підприємство має вибрати свій оптимальний набір інструментів, який надає йому максимальний ефект у задоволенні вимог споживачів, бо більш успішні будуть ті підприємства, які застосовують мультиканальну стратегію просування продукції, товарів та послуг на ринку.

Література:

1. Грабченко В.А. E-commerce в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку URL:<https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/12/121.pdf> (дата звернення: 29.03.2024).
2. Digital-маркетинг для бізнесу. URL:<https://wezom.com.ua/ua/blog/digital-marketing-6-preimuschestv-dlja-biznesa> (дата звернення: 09.04.2024).
3. Дерев'янченко Т. Є. Теоретичні аспекти діджитал-маркетингу. *Вчені записки : зб. наук. пр. М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ;*

[редкол.: О. Яценко (голов. ред.) та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2020. Вип. 21. с. 53–62.
URL:<https://ir.kneu.edu.ua/items/05b2c7cf-fec7-4f76-98fc-37bc41c176f5>

4. Кубліцька О. Ринок електронної комерції в Україні: сучасний стан та тенденції повоєнного відновлення. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. №3 (35), с. 98–108. URL:[https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3\(35\)-98-108](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-3(35)-98-108)

УДК 657:659.2:631.1

Головко Андрій

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Лисенко Алла, к.е.н., доц.

доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ

Фермерські господарства відіграють важливу роль у формуванні продовольчих запасів країни та забезпеченні потреб харчової промисловості у сировині аграрного походження, а населення - у сільськогосподарській продукції. В Україні такі господарства підлягають державній реєстрації як фізичні особи-підприємці, або як юридичні особи [1], що відображається на особливостях організації обліку та оподаткування, формуванні системи обліково-інформаційного забезпечення аудиту та аналізу.

У відповідності зі статтею 28 Закону України № 973-IV від 19.06.2003 р. (у редакції від 20.10.2021 р.) [1], фермерські господарства ведуть бухгалтерський облік та подають до відповідних органів фінансову звітність, статистичну інформацію, інші дані, встановлені чинним законодавством. Відповідальність за належну організацію обліку із забезпеченням фіксування у первинних документах фактів здійснення господарських операцій, збереження протягом встановленого терміну оброблених документів, реєстрів та звітності несе керівник або власник такого господарства відповідно до законодавства та установчих документів [2].

Питання інформаційного забезпечення досліджуються науковцями під різним кутом зору. Так, Гоголь Т.А. пропонує розглядати інформаційне забезпечення як систему, як механізм та як сукупність інформаційних даних, на основі чого науковець формулює наступне визначення поняття «інформаційне забезпечення»: «організація процесу збору, обробки, узагальнення і збереження інформації та передачі її між різними структурними підрозділами управлінської служби з метою її використання для виконання функцій, що поставлені перед системою управління для стабільного функціонування і розвитку підприємства» [3, с. 16].

Виходячи з цього, обліково-інформаційне забезпечення аудиту та аналізу у фермерських господарствах пропонуємо трактувати як організацію процесу збору, обробки облікової інформації, її узагальнення, збереження та передачі з метою подальшого використання при проведенні аудиту та аналізу для виконання функцій, пов'язаних з управлінням такими господарствами.

При формуванні системи обліково-інформаційного забезпечення аудиту та аналізу у фермерських господарствах необхідно враховувати особливості організації обліку, пов'язані з наступними аспектами функціонування таких господарств: у більшості випадків засновники вносять до складеного капіталу не майно, а права користування ним; як правило, членам господарства виплачується замість заробітної плати частка отриманого доходу; на організацію обліку, аудиту та аналізу здійснюють вплив галузеві особливості сільськогосподарського виробництва.

Найчастіше фермерські господарства невеликі за розміром та обсягами діяльності, тому вони, як правило, є малими підприємствами або суб'єктами мікропідприємства, що передбачає доцільність спрощення обліку. У відповідності з Методичними рекомендаціями № 189, бухгалтерський облік у фермерських господарствах може вестися за простою формою обліку, спрощеною формою обліку, спрощеним або повним Планом рахунків з використанням Журналу-Головна або Журнально-ордерної форми [4]. Статтею 296.1 ПКУ передбачено, що фізичні особи-підприємці - платники єдиного податку (ЄП) першої та другої груп і платники ЄП третьої групи, які не є платниками податку на додану вартість (ПДВ), ведуть облік у довільній формі з помісячним відображенням отриманих доходів. Фізичні особи-підприємці платники ЄП третьої групи, які є платниками ПДВ, здійснюють облік доходів і витрат з використанням типової форми. Платники ЄП третьої групи (фізичні особи-підприємці) при цьому ведуть облік доходів та витрат від виробництва власної сільськогосподарської продукції окремо від обліку доходів та витрат від здійснення інших видів підприємницької діяльності [5].

Розглянуті особливості здійснюють вплив на організацію аудиту та аналізу у фермерських господарствах. Так, при формуванні обліково-інформаційного забезпечення аудиту слід враховувати наявність специфічних об'єктів обліку: тварин, багаторічних насаджень та плодоносних рослин, довгострокових та поточних біологічних активів, продукції сільськогосподарського виробництва. Також необхідно враховувати особливості формування фінансових результатів, наявність специфічних форм первинних, зведених облікових документів та статистичної звітності.

Серед важливих моментів, на які доцільно звернути увагу під час формування системи обліково-інформаційного забезпечення та проведення аудиту у фермерських господарствах, науковці виокремлюють: особливості поширення норм НП(С)БО 7 «Основні засоби», НП(С)БО 30 «Біологічні активи», НП(С)БО 16 «Витрати» та ін.; необхідність встановлення відповідності даних аналітичних реєстрів та даних синтетичного обліку за рахунками 15, 16, 21 та ін.; урахування послідовності розподілу витрат та

особливостей калькулювання собівартості одиниці продукції; дотримання встановлених законодавством вимог щодо перебування на сплаті ЄП [6].

Нині фермерські господарства України здійснюють фінансово-господарську діяльність в умовах воєнного стану, що визначає необхідність урахування особливостей її нормативно-правового регулювання, зокрема, висвітлених у науковій публікації [7], оскільки розглянуті особливості здійснюють значний вплив на формування системи обліково-інформаційного забезпечення аудиту та аналізу.

Обліково-інформаційне забезпечення аналізу у фермерських господарствах залежить від специфіки побудови системи обліку та особливостей організації виконання аналітичних робіт. Керівник фермерського господарства, як правило, проводить економічний аналіз власними силами із залученням бухгалтера, або стороннього фахівця-аналітика. У той же час, при залученні зовнішніх фахівців необхідно враховувати, що «управлінська інформація не повинна розголошуватися, тому керівнику господарства доцільно обмежувати доступ сторонніх осіб до тієї частини внутрішньої інформації, яка має стратегічно важливе значення» [8].

Належне ведення обліку сприяє формуванню якісної системи обліково-інформаційного забезпечення аудиту та аналізу у фермерському господарстві, що забезпечує можливість прийняття ефективних управлінських рішень.

Література:

1. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV (редакція від 20.10.2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#n10> (дата звернення: 09.04.2024 р.).
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (у редакції від 01.01.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#n113> (дата звернення: 09.04.2024 р.).
3. Гоголь Т.А. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу: монографія. Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2014. 384 с.
4. Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах: Наказ Міністерства аграрної політики України від 02.07.2001 р. № 189. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0189555-01#Text> (дата звернення: 10.04.2024 р.).
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (редакція від 01.04.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n7158> (дата звернення: 10.04.2024 р.).
6. Лисенко А.М., Акімов С.С. Особливості проведення аудиту в сфері агробізнесу. Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф., 17 листоп. 2022 р. Кропивницький: ЦНТУ, 2022. С. 142-145. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/12301> (дата звернення: 10.04.2024 р.).
7. Лисенко А.М. Нормативно-правове регулювання як основа раціонального функціонування агробізнесу України в умовах воєнного стану. *Moderní aspekty vědy: XXVI. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022, pp. 71-81.* URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/12510> (дата звернення: 10.04.2024 р.).
8. Лисенко А.М. Особливості організації економічного аналізу у фермерському господарстві. Глобальні принципи фінансового, облікового та аналітичного забезпечення аграрного сектора економіки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 8-9

УДК 657

Доценко Вікторія

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальність 071 “Облік і оподаткування”

Криворізький національний університет

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник:

Сгорова О.М., доктор філософії, викладач

кафедри обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

На основі бухгалтерської інформації приймаються будь-які економічні, фінансові та конкурентні рішення. Інформаційні технології – це сучасний та ефективний інструмент отримання бухгалтерської інформації на підприємстві. За допомогою інформаційних технологій, керівники можуть швидко приймати важливі управлінські рішення або контролювати дану інформацію. І тому, перспективний розвиток використання інформаційних технологій є дуже важливим для кожного суб'єкта підприємницької діяльності.

Дослідженням цієї теми займалося багато науковців, зокрема: Білуха М. Т., Бутинець Ф. Ф., Завгородній В. П., Івахненков С. В., Старенька О. М., Грибовська Ю. М., Уманська В. Г., Ясінська А. І. [1-4].

Не зважаючи на те, що відбувається постійне удосконалення та з'являються нові рішення щодо програмного забезпечення для здійснення бухгалтерського обліку, світові тенденції вимагають використання в діяльності підприємств сучасних інформаційних технологій.

На жаль, у нас в країні цифровізація таких технологій відбувалася повільніше, ніж в інших. Але, не дивлячись на те, що нас застала пандемія та повномасштабна війна, у нас все одно продовжують прогресувати інформаційні технології. Ці перешкоди навпаки посприяли швидкості цифровізації для українських підприємств.

Не будемо забувати про те, що крім великих підприємств існують ще й малі, яким існувати значно складніше, ніж великим. Все це тому, що на великому підприємстві фінансовий запас набагато більший, ніж у малому. І тому на малих підприємствах витрати іноді перевищують за дохід. Через це, розвиток інформаційних технологій на таких підприємствах майже не відбувався і було дуже складно працювати, але зараз ситуація змінилася в кращу сторону[3].

В Україні такою найбільш популярною програмою є «MASTER:Бухгалтерія». Ця програма налаштована як раз на автоматизацію роботи в бухгалтерії та на обліку взагалі. Вона використовується в малих та середніх підприємствах. Власниками цієї програми є відома компанія “IT-Enterprise”, яка існує з 1987 року і співпрацює з багатьма країнами Європи, Азії та з Україною в тому числі[2].

Ще одна програма, яка створена для того, щоб з легкістю проводити фінансові операції, бухгалтерський документообіг та вести податковий облік називається “BOOKKEEPER”. Ця програма співпрацює з відомим нам Приват-24.

Інформаційні технології забезпечують ефективність та якість праці бухгалтерського обліку.

Окрім розвитку інформаційних технологій, керівники повинні ще володіти цими технологіями, бо по іншому, сенсу їх цифровізації не буде.

За рахунок інформаційних технологій, збільшуються перспективи підприємства. Бо люди будуть бачити, що дане підприємство не стоїть на місці, а розвивається і прагне кращого результату.

Існує три погляди на інформаційні технології:

1. Технічний погляд
2. Діловий погляд
3. Семантичний погляд

Технічний погляд являє собою розподілення інформації для того, щоб забезпечити підприємство прийняттями управлінських рішень.

Діловий погляд направлений на те, щоб підготувати управлінські рішення за допомогою комунікації та аналізування даних.

В семантичному погляді вже присутня різноманітність, є різні відомості про стан підготовки управлінських рішень або про стан вже самого процесу прийняття таких рішень.

Як завжди у використанні інформаційних технологій є не тільки плюси, а ще й свої недоліки.

Слід пам'ятати, що при використанні інформаційних технологій необхідно слідкувати за кібербезпекою. У наш час, коли всі переходять на більш сучасні технології для збереження та отримання інформації, неважливо, чи це на роботі, чи в повсякденному житті, потрібно дуже ретельно звертати увагу на те, чи в безпеці знаходиться ваша конфіденційна інформація, тому що вона може легко з'явитися у просторах інтернету. Тому ніколи не треба виключати таку думку, що на вашу інформацію може бути проведена кібератака.

І, звісно, що для реалізації розвитку та використання інформаційних технологій, потрібні грошові можливості. Потрібно постійно слідкувати за оновленнями, тому що еволюція технологій відбувається швидко і якщо невчасно їх оновлювати, вони будуть повільніше працювати[4].

Також, одним з недоліків є непередбачувані обставини. Це може бути відсутність світла або мережі інтернет, може злетіти програма або просто дуже повільно працювати через перенавантаження.

Низька обізнаність працівників в таких технологіях теж погано впливає на загальну роботу. Як правило такими працівниками є люди більш старшого віку, які вже більш звикли до «паперового» варіанту, ніж до електронного. Але це все можна виправити, просто навчити таких людей розбиратися та користуватися такими програмами. І в майбутньому їм буде набагато легше не тільки у своїй роботі, але й у повсякденному житті.

Отже, не дивлячись на те, що в інформаційних технологіях присутні свої недоліки: залежність від техніки, тобто відсутність світла, інтернету, збій в програмі; відсутня гарантія, що на вашу інформацію не будуть проводитися кібератаки; деяким службовцям недостатньо знань для використання сучасних програм. Вже стрімко розвивається цифровізація в бухгалтерському обліку. Користуючись інформаційними технологіями буде зростати ефективність праці, прискорюватись прийняття управлінських рішень. І надалі все буде автоматизовуватися, а якість та швидкість бухгалтерської роботи буде помітно змінюватися на кращу сторону.

Література:

1. Грибовська Ю.М. Застосування інформаційних систем в управлінні підприємством. Економіка та суспільство. 2023. №47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-84>
2. Старенька, О.М. Стан використання сучасних інформаційних технологій для бухгалтерського обліку на підприємствах. Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. Одеса: Одеський національний економічний університет. 2022. № 1-2 (80-81). С. 6175. URL: <http://vsed.oneu.edu.ua/collections/2022/80-81/pdf/61-75.pdf>
3. Уманська В.Г. Перспективи розвитку системи обліку та оподаткування на малих підприємствах. Економіка та суспільство. 2023. №55. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-50>
4. Ясінська А.І. Вплив цифрової трансформації на побудову інформаційно-облікової системи підприємства. Економіка та суспільство. 2023. №57. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-113>

УДК: 336.71

Кононенко Тетяна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Черкаський державний бізнес-коледж
м. Черкаси, Україна
Науковий керівник:
Гриліцька Анжела, к.е.н., доц.,
доцент кафедри економіки, управління та адміністрування

ЦИФРОВІ ВАЛЮТИ ТА ЇХНІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Цифрова валюта центрального банку (CBDC) представляє собою електронну альтернативу національній валюті, гарантованій та підтримуваній

державою, на відміну від приватних грошей та криптовалют, що не мають державного забезпечення. Забезпеченість такою валютою суверенітетом та економікою держави служить основою її надійності. CBDC доповнює, а не замінює, безготівкові розрахунки.

Важливу роль у вивченні криптовалют, їх проблем і перспектив розвитку відіграли дослідники, такі як М. Куцевол, О. Шевченко-Наумова, М. Швайка, Б. Бернанк та інші. Також важливо проаналізувати особливості та тенденції розвитку провідних криптовалют та оцінити наслідки їх визнання на законодавчому рівні.

Обіг цифрових грошей відбувається за допомогою окремої цифрової системи, що забезпечує швидку обробку транзакцій та безпеку за допомогою криптографічних протоколів, у відміну від звичайної банківської системи. Поява CBDC була відповіддю центральних банків на зростання попиту на приватні гроші та криптовалюти, викликане економічною кризою після 2008 року та недовірою до традиційних банківських систем. Центральні банки мотивовані впровадженням CBDC перш за все своїм бажанням повернути монетарну політику під свій контроль. Інші мотиви включають створення універсального платіжного інструменту для децентралізованої фінансової інфраструктури та отримання додаткового засобу впливу на фінансову систему.

Серед переваг CBDC - надійність, оскільки їх емітентом є центральний банк, який має зобов'язання щодо цього платіжного засобу. Також вони можуть зменшити вартість та збільшити швидкість транзакцій. Використання CBDC може створити конкуренцію традиційним платіжним системам, таким як Visa та Mastercard, та сприяти боротьбі з відмиванням грошей.

Проте, на відміну від криптовалют, CBDC має обмеження анонімності, що може бути важливим фактором для споживачів.

Згідно з даними Банку міжнародних розрахунків (BIS), у 2021 році більшість центральних банків (понад 86%) вивчали можливості CBDC, причому 60% провели експериментальні дослідження, а 14% розпочали пілотні проекти з його впровадження.

Системи CBDC можуть мати різні архітектурні моделі, такі як роздрібна та оптова. У роздрібній моделі CBDC доступ до цифрової валюти має широке коло користувачів, включаючи фізичних та юридичних осіб, тоді як у оптовій моделі доступ мають лише фінансові інституції. Крім того, система CBDC може бути централізованою або децентралізованою. У централізованій моделі центральний банк є єдиним емітентом CBDC, в той час як у децентралізованій моделі банки та небанківські фінансові установи можуть мати право емісії CBDC під контролем центрального банку [1].

Хоча досвід країн з впровадження CBDC поки що обмежений, вже видно загострення боротьби за лідерство в ефективному запровадженні цієї технології.

Китай виступає піонером у впровадженні повноцінного цифрового юаня, з тестуванням системи в ряді міст та провінцій у 2021-2022 роках. Індія планує розпочати емісію своєї цифрової валюти в 2022-2023 фінансовому році. Європейський центральний банк також планує створити прототип електронного

євро до кінця 2023 року, а повне впровадження може відбутися до 2025 року [5]. У Китаї виникають питання щодо великого впливу держави на контроль за транзакціями з використанням цифрових грошей, тоді як у Швеції та Норвегії під час використання CBDC може бути забезпечена анонімність.

Оскільки успіх кожного продукту залежить від інтересу споживача, вирішення питань щодо анонімності, швидкості транзакцій та безпеки робить продукт більш привабливим для користувачів і може забрати значну частку ринку у традиційних способів розрахунків.

В контексті стрімкого технологічного розвитку фінансового сектору з'являються нові можливості та виклики для банківської індустрії. Однією з революційних інновацій у цьому напрямі є поява цифрових валют, які визначають новий стандарт у понятті грошей та фінансових транзакцій. Зокрема, такі цифрові активи, як Bitcoin, Ethereum та інші, базуються на блокчейн-технології, що гарантує децентралізований та безпечний характер транзакцій.

Переваги використання цифрових валют для банків є невідомим обсягом. По-перше, це можливість зниження операційних витрат через відсутність посередників та прискорення та автоматизація процесів обробки платежів. По-друге, цифрові валюти дозволяють здійснювати швидкі та ефективні міжнародні трансфери, обходячи звичайні обмеження та витрати, що зазвичай пов'язані з такими операціями. Крім того, це відкриває нові можливості для розширення клієнтської бази, особливо серед тих, хто прагне інновацій та передових фінансових послуг.

Проте, разом із безсумнівними перевагами, використання цифрових валют також вносить відчутні виклики та ризики. На сьогоднішній день, питання регулювання цифрових валют залишається не визначеним належним чином, що створює правову невизначеність та ризики для банків. Більш того, висока волатильність цифрових активів може вплинути на їх стабільність, що стає важливою умовою для використання в фінансовій сфері. Важливим аспектом також є питання кібербезпеки, оскільки індустрія цифрових валют зазнає росту кількості кібератак та шахрайства.

З огляду на потенційні переваги та ризики використання цифрових валют у банківській діяльності, можна висунути кілька рекомендацій для банків в Україні. По-перше, активно проводити дослідження та тестування можливостей використання цифрових валют для покращення операційної ефективності та конкурентоспроможності. По-друге, важливо співпрацювати з національними та міжнародними регуляторами для вироблення чітких стандартів та правил, щоб визначити правовий статус цифрових валют в країні. Не менш важливою є інвестиція в кіберзахист для забезпечення надійності та безпеки фінансових транзакцій.

Ухвалений у 2021 році та введений у дію з 1 серпня 2022 року Закон "Про платіжні послуги" [2] встановив основні принципи регулювання цифрової валюти центрального банку (CBDC) та вніс поняття "цифрові гроші Національного банку України" до законодавства країни. Цифрові гроші НБУ, як електронна форма національної грошової одиниці, є легальним засобом

платежу на території України і приймаються фізичними та юридичними особами для проведення різних операцій і розрахунків.

Національний банк України розпочав розробку власної цифрової валюти ще у 2016 році, а в 2019 році відбулося пілотне випробування проекту "Е-гривня", що передбачало емісію обмеженої кількості е-гривні та проведення різних розрахунків. НБУ визнав, що е-гривня може стати альтернативою наявним платіжним засобам та змінити динаміку платіжного ринку України, відігравши роль disruptive technology. Повне впровадження е-гривні неможливе без значної модернізації платіжної інфраструктури. НБУ [3] пропонує, що е-гривня стане прямим зобов'язанням банку та може бути використана для безготівкових платежів, у сфері віртуальних активів та для міжнародних трансакцій.

Однією з основних цілей е-гривні є сприяння цифровізації економіки, розширення безготівкових розрахунків та підвищення довіри до національної валюти. Проте, вирішення ряду фундаментальних питань щодо моделі запровадження та забезпечення безпеки є важливим завданням, яке передує впровадженню цієї ініціативи [4]. Нині концепція та моделі впровадження е-гривні перебувають на стадії обговорення, і НБУ зобов'язується врахувати потреби різних учасників ринку та користувачів у цьому процесі. Також важливим є вивчення підходів до регулювання криптовалют та віртуальних активів паралельно з впровадженням е-гривні.

У висновку слід визначити, що цифрові валюти можуть стати ключовим інструментом для трансформації фінансового сектору в Україні. Проте, їх успішне впровадження вимагає комплексного підходу, який враховує як можливості, так і ризики, пов'язані з цим нововведенням.

Література:

1. Аналітична записка за результатами пілотного проекту із впровадження платформи «Електронна гривня» та електронних грошей Національного банку України (е-гривні). Національний банк України. 2019. URL: [\(дата звернення 01.03.2024р.\)](https://www.bank.gov.ua)
2. Гулей А. І. Цифрова трансформація вітчизняного банківського середовища в умовах розвитку фінтехеко системи. Український журнал прикладної економіки. 2019. Т. 4, № 1. С. 6–15. URL: [\(дата звернення 03.03.2024р.\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ujae_2019_4_1_3)
3. НБУ визначив три напрями використання е-гривні. Фінансовий клуб. URL: [\(дата звернення 06.03.2024р.\)](https://finclub.net/ua/news/natsbank-obrav-try-varianty-vykorystannia-ehryvni.html)
4. Опитування щодо можливості запровадження е-гривні. Національний банк України. URL: [\(дата звернення 07.03.2024р.\)](https://promo.bank.gov.ua/eah)
5. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2022 р. № 1591-IX : станом на 25 квіт. 2022 р. URL: [\(дата звернення 07.03.2024р.\)](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20)

Костик Андріана

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:

Мужевич Наталія, к.е.н., доцент
доцент кафедри обліку і оподаткування

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЕЛЕКТРОНИХ РОЗРАХУНКІВ ТА ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Значної популярності з кожним роком набувають безготівкові розрахунки як у всьому світі, так і в нашій країні. Це є наслідком динамічного розвитку інформаційних мереж та систем обробки даних, а також стрімке поширення інноваційних технологій в цифровому просторі. Динамічний розвиток економіки зобов'язує більшість населення здійснювати безготівкові розрахунки за допомогою платіжних карток для оплати за товари і послуги.

Сучасний етап розвитку підприємництва охоплює різноманітні сфери бізнесу, які досить часто пов'язані із діяльністю в Інтернет-середовищі, тобто торгівля здійснюється через мережу Інтернет. Торговельні мережі володіють розвиненою онлайн-інфраструктурою, що підвищує ефективність бізнесу та збільшує рекламний простір. Саме тому, діючі торговельні мережі активно використовують Інтернет для успішної торгівлі.

Електронні розрахунки – це процес здійснення фінансових транзакцій, в яких гроші передаються чи обмінюються через електронні системи, такі як банківські перекази, платіжні картки, мобільні платежі або криптовалюта. Вони дозволяють користувачам здійснювати оплату за товари та послуги або переказувати гроші шляхом електронних засобів, замість використання готівки або чеків. Електронні розрахунки можуть бути здійснені через Інтернет, мобільні додатки або спеціалізовані пристрої. Цей спосіб платежів стає все більш популярним у сучасному світі завдяки своїй зручності та ефективності. З урахуванням активного використання Інтернету у сфері торгівлі на сучасному етапі виникає питання про впровадження електронних грошей.

Електронні гроші (ЕГ) – це одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді, випущені емітентом електронних грошей для виконання платіжних операцій (у тому числі з використанням наперед оплачених платіжних карток багатоцільового використання), які приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж їх емітент, та є грошовим зобов'язанням такого емітента електронних грошей [2].

Враховуючи факт суттєвого збільшення безготівкових транзакцій підприємницькими структурами та населенням, експерти у сфері банківських та

фінансових послуг прогнозують повну відмову від готівки протягом наступних кількох років.

З цією метою було прийнято Закон України від 12.01.2023 № 2888-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо платіжних послуг» (чинний з 01.04.2023р.) більш відомий як Закон про легалізацію електронних грошей. Згідно Закону № 2888-IX електронні гроші використовуються у платіжній системі як звичайні (повноцінні) гроші. Випуск електронних грошей здійснюється окремими банками в межах популярних платіжних систем таких, як MasterCard, Visa, Максї тощо.

Ініціатори даного законопроекту передбачали багато позитивних новацій для розвитку cashless-розрахунків в Україні. Як наслідок, було запроваджено наступні положення:

- легалізація електронних грошей;
- прирівняння статусу електронних гаманців до банківських рахунків;
- можливість використання електронних грошей для сплати податків та комунальних послуг;
- легалізація проведення розрахунків за товари/послуги електронними грошима між суб'єктами господарської діяльності [1].

Власники електронних грошей (фізичні особи та суб'єктом господарювання) маю право використовувати їх як з метою придбання товарів та послуг, так і для здійснення розрахунків з постачальниками, за податками та платежами тощо. Тобто, згідно з законодавством України, суб'єкт господарювання може бути як користувачем електронних грошей, так і приймати електронні гроші як оплату за товари, роботи та послуги.

Розглянемо переваги (рис. 1) та недоліки (рис. 2) використання електронних грошей.

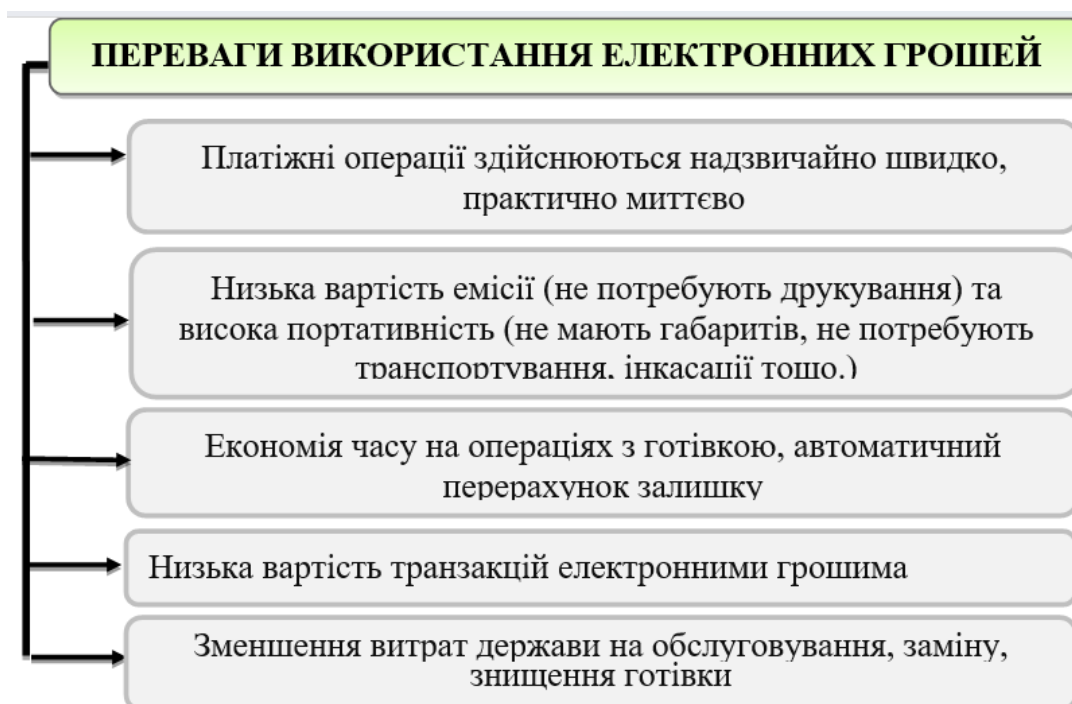

Рис. 1. Переваги використання електронних грошей

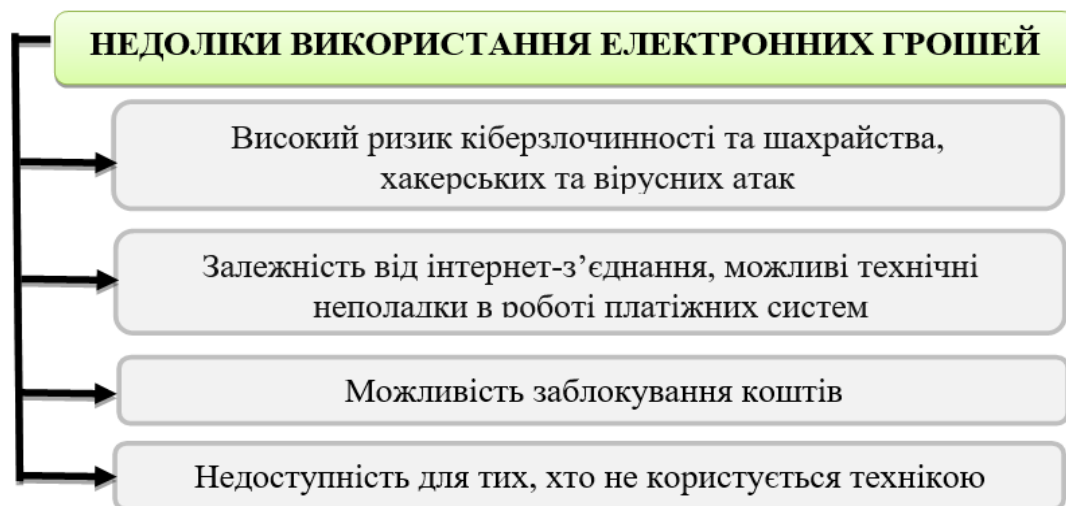

Рис. 2. Недоліки використання електронних грошей

Отже, електронні гроші – це особлива форма грошей, яка відрізняється від готівкових та безготівкових коштів. В Україні електронні кошти набувають свого поширення, але є менш поширеною формою грошей. Однією з важливих причин є недосконалість нормативно-правового законодавства. Електронні гроші мають ряд переваг та недоліків. До переваг слід віднести: зручність (ЕГ дозволяють проводити оплату за товари та послуги без необхідності носити при собі готівку); швидкість (операції з ЕГ відбуваються миттєво, що дозволяє ефективно керувати фінансами та здійснювати перекази швидко); спрощення обліку (використання електронних грошей дозволяє легко відстежувати та контролювати витрати за допомогою мобільних додатків або інтернет-банкінгу); ЕГ дають можливість здійснювати міжнародні платежі та перекази без необхідності перетинати кордони. До недоліків слід віднести: ризик безпеки (існує загроза кібератак та шахрайства, які можуть призвести до крадіжки фінансових даних та втрати грошей); якщо система електронних платежів відмовляє, можуть виникнути проблеми з доступом до грошей та проведенням оплат; відсутність фізичного контролю (в разі втрати доступу до електронного гаманця або проблем зі забезпеченням безпеки, може виникнути ризик втрати грошей без можливості їх повернення). Таким чином, електронні гроші мають багато переваг, проте важливо також усвідомлювати потенційні ризики та обережно користуватися цими системами.

Література:

1. Легалізація електронних грошей: що змінює Закон №2888-IX. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/217609_legalzatsya-elektronnikh-groshey-shcho-zmnyu-zakon-2888-ix(дата звернення 05.03.2024 р.)
2. Електронні гроші. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KB1097>(дата звернення 03.03.2024 р.)

Медвідь Владислав
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна
Науковий керівник:
Зарудна Наталія, к.е.н., доцент
доцент кафедри обліку і оподаткування

ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ МІЖ КОНТРАГЕНТАМИ

Сучасний етап розвитку економіки характеризується стрімким впровадженням цифрових технологій. Цифровізація економіки зумовлює кардинальні зміни у сферах виробництва, розподілу, обміну, споживання матеріальних і нематеріальних благ. У зв'язку з цим, особливої актуальності набуває питання організації, вивчення стану і перспектив обліку та контролю розрахунків між контрагентами в умовах цифрової трансформації.

Методологічні засади організації обліку та контролю розрахунків встановлюють правила документального оформлення прийому, зберігання, продажу товарів і відображення господарських операцій в бухгалтерському обліку, а також є складовою системи нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку. Невід'ємною частиною діяльності підприємства є продаж товарів, послуг та розрахунків за них із контрагентами. Цей процес являється одним з найактуальніших, оскільки розрахунки між компаніями, організаціями та споживачами є важливою частиною розширеного відтворення, від якої залежать результати діяльності підприємств, їх фінансовий стан та розвиток.

Основними завданнями обліку розрахунків за [1] є:

1) формування повної і достовірної інформації про стан розрахунків з постачальниками і підрядниками за товарно-матеріальні цінності, виконані роботи та надані послуги, необхідної внутрішнім користувачам бухгалтерської звітності - керівникам, засновникам, власникам майна організації, а також зовнішнім - інвесторам, кредиторам і іншим користувачам бухгалтерської звітності;

2) забезпечення інформацією, необхідної внутрішнім і зовнішнім користувачам бухгалтерської звітності для контролю за дотриманням законодавства України при здійсненні організацією господарських операцій і їх доцільністю, наявністю і рухом майна і зобов'язань, використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів відповідно до затверджених норм, нормативами і кошторисами;

3) контроль за станом дебіторської і кредиторської заборгованості; своєчасна вивірка розрахунків з дебіторами і кредиторами для виключення простроченої заборгованості;

4) своєчасне і правильне документування первинних документів і операцій по руху грошових коштів і розрахунків;

5) контроль за правильними і своєчасними розрахунками з покупцями і постачальниками;

6) контроль за дотриманням форм розрахунків, встановлених в договорах;

7) забезпечення контролю за правильністю оформлення договорів та інших документів, що регулюють і регламентують взаємовідносини між підприємствами, організаціями, установами, фізичними особами;

8) ліквідація прострочених заборгованостей та недопущення заборгованостей з простроченим терміном позовної давності.

Новітні технології змінюють підхід до ведення бізнесу, а також вимоги до організації облікового процесу. Розвиток Інтернету та інших інформаційно-комунікаційних технологій видозмінює ділову практику в тому, що стосується:

- відносин з постачальниками, споживачами, іншими фірмами та фінансовими установами, органами державної влади;

- напрямів використання цифрових ресурсів у господарській та управлінській діяльності;

- питань подальшої інтеграції обліку в систему управління;

- підходів до організації мережевої взаємодії учасників фінансово-облікового процесу тощо [3].

Цифровізація в обліку – модернізація облікових процесів електронно-цифровими пристроями, засобами, системами; налагодження електронно-комунікаційного обміну інформацією між ними; побудова інтегральної взаємодії віртуального та реального середовища відображення бізнес-процесів [3].

Умови цифрової економіки значно впливають на процес обліку та контролю розрахунків. Автоматизація процесів дозволяє використовувати різноманітні програмні рішення для спрощення обліку і контролю розрахунків, що значно полегшує роботу та зменшує імовірність помилок. Цифровізація економіки сприяє розширенню використання електронних платіжних систем, що дозволяє здійснювати швидкі та безпечні платежі між компаніями та їх споживачами. За допомогою новітніх технологій можна здійснювати аналіз даних про розрахунки, що дозволяє виявляти можливі ризики і оптимізувати фінансові процеси.

Цифровізація економіки забезпечує відкритий доступ до інформації, дозволяє стежити за всіма фінансовими операціями, що сприяє більш ефективному контролю над розрахунками та фінансами, наголошують Пугаченко О., Зарудна, Н. [2]. Проте умови цифрової економіки вимагають збільшення уваги до кібербезпеки, оскільки інформація про фінансові операції може бути схильною до крадіжок та шахрайства.

У наші дні, широко застосовується програмне забезпечення для ведення обліку, здійснення розрахунків та контрольних заходів. Технологічною базою цифровізації бухгалтерського обліку є:

- технології безконтактної ідентифікації активів;

- електронний документообіг;

- подання електронної звітності;
- хмарні обчислення та сховища даних;
- блокчейн (blockchain);
- Big Data;
- Інтернет речей (Internet of Things);
- штучний інтелект.

Отже, цифрова модернізація бухгалтерського обліку стає обов'язковим кроком для ефективного функціонування підприємства. Інформаційно-комунікаційні та сучасні технології надають можливість оптимізувати процеси обліку та контролю розрахунків між контрагентами. Таким чином, цифрова трансформація бухгалтерського обліку покращить якість управління на всіх рівнях.

Загалом умови сучасної економіки вимагають від компаній активного використання цифрових технологій для оптимізації процесів обліку та контролю розрахунків, а від бухгалтерів – компетентностей, пов'язаних з цифровою грамотністю, комунікацією, креативним мисленням, гнучкістю, вмінням здійснювати аналітику та прогнозування.

Література:

1. Актуальні питання обліку розрахунків з постачальниками та шляхи його удосконалення на сільськогосподарських підприємствах. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/5252/1/Актуальні.pdf>. (дата звернення 03.03.2024 р.)
2. Пугаченко О., Зарудна, Н. Внутрішній контроль порядку відображення в бухгалтерському та управлінському обліку довгострокових зобов'язань. *Економіка та суспільство*, 2022. №41. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-4>. (дата звернення 05.03.2024 р.)
3. Солодовнік О. О., Фещенко Д. А. Бухгалтерський облік в умовах цифрової трансформації. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/61255/1/2021-223-226.pdf>. (дата звернення 10.03.2024 р.)
4. Шишкова Н.Л. Перспективи ІТ-модернізації бухгалтерського обліку: актуалізація теорії і практики. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2019/3/EV20193_146-159.pdf. (дата звернення 15.03.2024 р.)

Мужевич Тетяна

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:

Мужевич Наталія, к.е.н., доцент
доцент кафедри обліку і оподаткування

КЛАСИФІКАЦІЯ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ДЛЯ ПОТРЕБ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

У сучасному світі, де глобалізація та швидкі технологічні зміни відкривають нові можливості та виклики, вивчення логістичних витрат стає важливим інструментом для підприємств у досягненні успіху. Дослідження логістичних витрат набуває все більшого значення, адже логістика відіграє ключову роль у діяльності багатьох підприємств. Логістична діяльність є не тільки важливим інструментом забезпечення ефективного обігу товарів, робіт, послуг, але й невід'ємною складовою конкурентної переваги. Вивчення логістичних витрат допомагає бізнес-структурам краще розуміти витрати, пов'язані зі складанням, зберіганням та доставкою товарів, робі, послуг, що сприяє оптимізації основних господарських процесів – постачання, виробництва та реалізації, та, в результаті – зменшенню загальних витрат.

Петухова О. М. [1] зазначає, що «для більшості сучасних підприємств вагому частку сукупних витрат становлять витрати на логістичну діяльність – за різними оцінками вони можуть коливатися від 5% до 45%. Для зниження частки логістичних витрат підприємству необхідно сформулювати ефективний механізм управління логістичними витратами, який зможе забезпечити оптимальний розмір витрат у конкретній сфері. На жаль, українські підприємства не надають достатньої уваги управлінню логістичними витратами, тому логістична складова вартості товару може досягати 30% та вище, в той же час у розвинутих країнах світу вона знаходиться на рівні 10-15%».

Саме тому, відображення логістичних витрат в бухгалтерському обліку є одним із важливих аспектів, оскільки чітке управління та контроль за ними дозволяє підприємствам ефективно використовувати ресурси, оптимізувати витрати та уникати надмірних витрат, бути конкурентоспроможними, забезпечуючи оптимальне використання ресурсів та підвищуючи ефективність своєї діяльності, покращує показник фінансового результату. Бухгалтерський облік відображає всі аспекти логістичних витрат, включаючи транспортні витрати, витрати на складування, управління запасами та інші пов'язані витрати, що дозволяє керівництву приймати обґрунтовані рішення.

Вважаємо, що основна мета обліку логістичних витрат полягає в тому, щоб своєчасно отримувати та відображати достовірну, точну та повну інформацію, пов'язану з логістичними процесами, які відбуваються в підприємстві, здійснення аналізу даних витрат та їх оптимізація в майбутньому. Що забезпечує бухгалтерський облік логістичних витрат підприємницьких структур відобразимо на рис. 1.

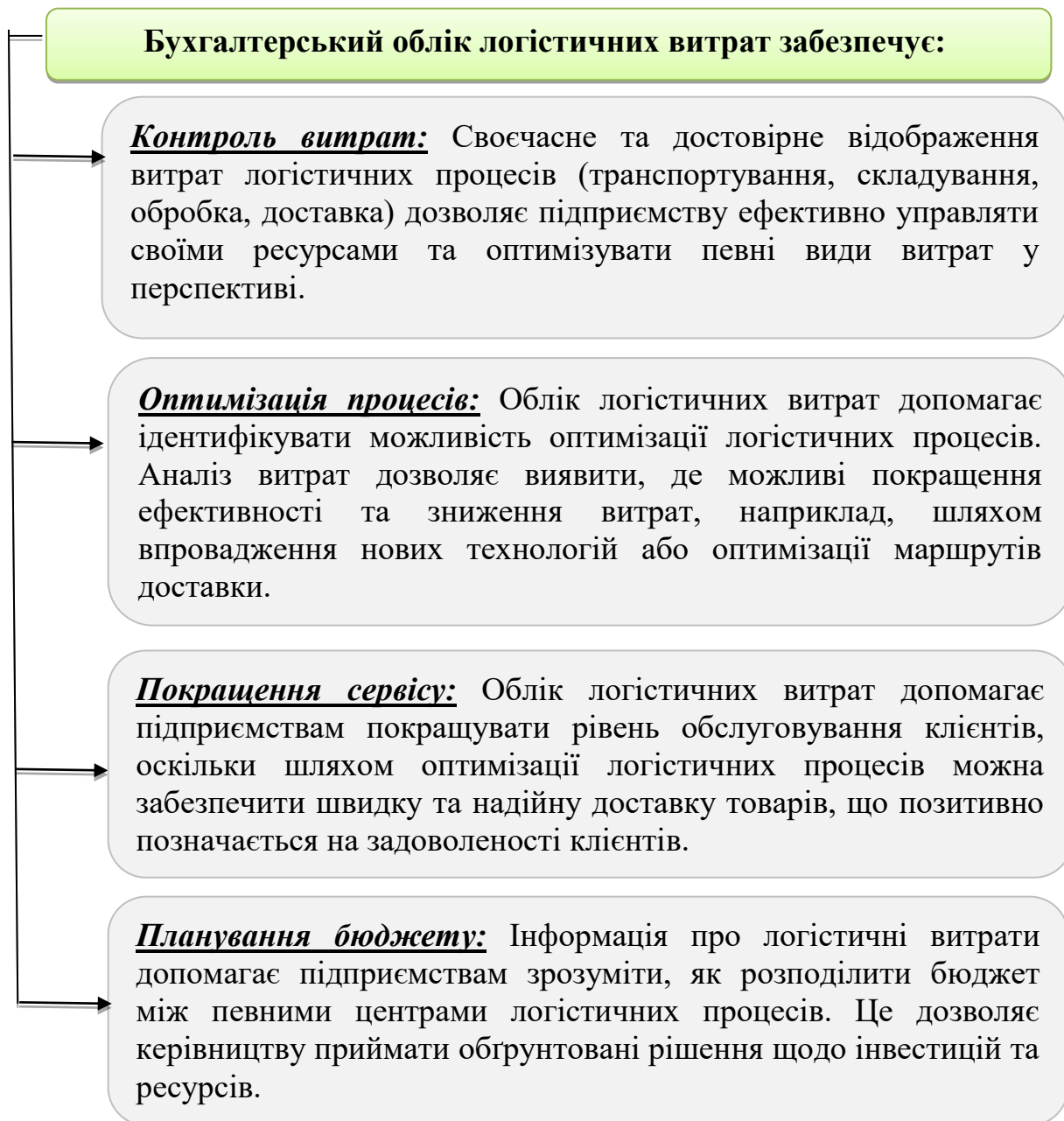

Рис. 1. Складові характеристики мети бухгалтерського обліку логістичних витрат

Вченими-економістами запропоновано ряд класифікаційних ознак логістичних витрат, але чітка класифікація даних витрат для потреб бухгалтерського обліку відсутня. Петухова О.М. зазначає: «...традиційні підходи до класифікації витрат за статтями, як правило, не містять інформації,

необхідної для структуризації витрат, пов'язаних з логістичною діяльністю, і тому виділити із загальної структури витрат логістичні витрати є досить проблематично. Проведений аналіз найбільш поширених наукових поглядів дозволяє зробити висновок, що логістичні витрати – це витрати підприємства, які пов'язані з потоковими процесами, що забезпечують рух матеріальних активів у логістичній системі, тобто це витрати, які виникають під час проходження усього логістичного ланцюга: від вибору постачальника до транспортування готової продукції споживачу» [1].

Пропонуємо наступну класифікацію логістичних витрат для потреб бухгалтерського обліку:

- Транспортні витрати (включають витрати на транспортування товарів між постачальниками, складами та клієнтами; витрати на паливо, обслуговування та амортизацію транспортних засобів; витрати на перевезення міжнародних вантажів (митні збори, податки тощо);

- Витрати на складування (включають витрати на складські приміщення власні чи орендовані; витрати на обслуговування складської інфраструктури (освітлення, опалення, вентиляція); витрати на розміщення та обробку товарів на складі);

- Витрати на утримання та використання запасів (включають операції з закупівлі та збуту; витрати на інвентаризацію та контроль за запасами; витрати на зберігання (упаковка, маркування тощо); витрати на замовлення товарів).

- Логістичні послуги (включають витрати на послуги сторонніх логістичних підприємств; витрати на впровадження та обслуговування програмного забезпечення для управління логістикою; витрати на планування та управління ланцюгом постачання, виробництва та збуту; витрати на вдосконалення та оптимізацію логістичних процесів в рамках ланцюга постачання та ін.).

Усі вищеперераховані логістичні витрати повинні також включати заробітну плату працівників, задіяних в логістичних процесах та пов'язані з нею податки.

Запропонована деталізована класифікація логістичних витрат для потреб бухгалтерського обліку може включати й більшу кількість статей витрат (в залежності від виду діяльності підприємства) та має на меті краще відстежувати, відображати та аналізувати такі витрати в підприємстві з метою оптимізації логістичних процесів та ефективного використання ресурсів.

Література:

1. Петухова О. Управління логістичними витратами на підприємстві. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1c65d65f-c938-4ec3-9436-d7342af4bc06/content> (дата звернення: 12.04.2024р.)

Оришич Олександра

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Криворізький національний університет

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник:

Єгорова О.М., доктор філософії,

викладач кафедри обліку, оподаткування,

публічного управління

та адміністрування

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Розв'язання актуальних економічних проблем стає неможливим без швидкого науково-технічного прогресу та широкого впровадження інноваційних інформаційних технологій у всі сфери людської діяльності. Однією з найважливіших областей використання таких технологій є бухгалтерський облік, найбільш важлива частина роботи в підприємствах, установах та організаціях. Чітко налагоджена система обліку забезпечує управлінські потреби необхідною та достовірною інформацією. Крім того, бухгалтерський облік будь-якого підприємства є основою глибокого аналізу його господарської діяльності, контролю та обґрунтування відповідних управлінських рішень щодо фінансово-господарської діяльності.

Ми розглянемо вплив розвитку інформаційних технологій на бухгалтерський облік. Інформаційні системи та технології значною мірою визначають рівень розвитку сучасного суспільства. Вплив інформаційних технологій на бухгалтерський облік виявився дуже ефективним. У ці дні важко знайти когось, хто проводить облік вручну, за допомогою паперу та олівця. Оскільки бухгалтерський облік безпосередньо пов'язаний з ІТ, то будь-які досягнення в цій галузі матимуть позитивний вплив на сферу бухгалтерського обліку.

Найвідомішими проявами впливу технологій на облік є наявність таких звичайних речей як комп'ютери, принтери, сканери та факси. Основною перевагою є доступність цін на більшість обладнання. Його собі можуть дозволити не тільки великі корпорації, але й малі підприємства, які також можуть отримати ІТ-обладнання за прийнятною ціною. Таке устаткування може бути складним за будовою, але водночас швидким та простим у використанні. Окрім придбання нового обладнання, бухгалтерам також важливо слідкувати за оновленнями програмного забезпечення, щоб використовувати всі його переваги. Це стосується, зокрема, програм для електронних таблиць, які є надзвичайно корисними для проведення розрахунків та складання звітності. Вони допомагають ефективно проводити розрахунки та

звітування. На ринку є бухгалтерські програми, які легко використовувати, що робить їх дуже популярними серед малих підприємств. Програмне забезпечення також може допомогти бухгалтерам у повсякденній роботі: оплата рахунків, запис операцій та звітування. Програми зберігають усі дані в централізованому розташуванні, а аутентифікація обмежує доступ до конфіденційної інформації. Захист може бути значно покращений за допомогою відповідних комп'ютерних програм, а загублений чи викрадений ноутбук або настільний комп'ютер можна відстежувати за допомогою захисного програмного забезпечення, яке можна активувати дистанційно.[1]

Основні переваги, які вносить автоматизація бухгалтерського обліку та звітності, можна узагальнити у чотири основні групи:

Покращення якості інформації: Розвиток інформаційних технологій дозволяє зменшити вплив "людського фактора" та запобігти великій кількості помилок в обліку та звітності. Створення єдиної інформаційної бази сприяє підвищенню якості виконання розрахунків.

Економія часу і трудовитрат: Використання інформаційних технологій дозволяє скоротити час і зусилля, необхідні для обробки облікових операцій, що призводить до підвищення продуктивності праці бухгалтерів. Простота і гнучкість комп'ютерних систем допомагають підвищити швидкість збору, передачі, оброблення інформації, складання звітів і ведення документації.

Оперативність, своєчасність і актуальність облікових даних: Використання інформаційних технологій у бухгалтерському обліку значно підвищує оперативність та дозволяє оцінити поточне фінансове положення підприємства та його перспективи. Інформаційні системи розширюють аналітичні можливості обліку і дозволяють паралельне ведення обліку в кількох стандартах.

Посилення контролю: Комп'ютерні системи дозволяють розмежувати доступ до інформації та розділяти функції. Це надає можливість для оперативного оцінювання й контролю діяльності з боку керівництва організації.[2]

Бухгалтерський облік, як ядро інформаційної системи будь-якого підприємства, відіграє ключову роль, адже саме він становить понад 80% всієї економічної інформації. Саме тому основним напрямком удосконалення бухгалтерського обліку (поруч із впровадженням міжнародних стандартів бухгалтерського обліку й фінансової звітності, удосконаленням регуляторного середовища) є впровадження автоматизованих систем на основі інноваційних інформаційних технологій. Це дасть змогу більш повно реалізувати функції управління інформацією, контролю та обліку в системі управління підприємством. Розвиток інформаційних технологій у нашій країні безпосередньо впливає не тільки на економічні аспекти життєдіяльності суспільства, але і на всю систему бухгалтерського обліку. Отже, можна зробити висновок, що при застосуванні сучасних інформаційних технологій ефективність бухгалтерського обліку стає вищою.

Література:

1. Бенько М. М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку – Київ, 2010. – 336 с.
2. Ратинський В. В. Інформаційні технології в бухгалтерському обліку. Перспективи та проблеми: http://efp.in.ua/public_html/uploads/journals/297/efp_04-1_2021.pdf#page=17

УДК 657:659.2:332.8

Чевільча Ростислав

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Лисенко Алла, к.е.н., доц.

доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ В ЖИТЛОВО-ЕКСПЛУАТАЦІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

При формуванні обліково-інформаційного забезпечення аудиту та аналізу в житлово-експлуатаційних організаціях потрібно враховувати, перш за все, галузеві особливості функціонування сфери житлово-комунального господарства та, зокрема, специфіку надання житлово-комунальних послуг.

Відповідно до Закону України № 2189-VIII, «житлово-комунальні послуги - результат господарської діяльності, спрямованої на забезпечення умов проживання та/або перебування осіб у житлових і нежитлових приміщеннях, будинках і спорудах, комплексах будинків і споруд відповідно до нормативів, норм, стандартів, порядків і правил, що здійснюється на підставі відповідних договорів про надання житлово-комунальних послуг» [1].

Житловий фонд є специфічним об'єктом обліку, аудиту та аналізу. Складові житлового фонду України представлені на рис. 1.

Для експлуатації державного та громадського житлового фонду створюються житлово-експлуатаційні організації. Відповідно до законодавства України, діяльність таких організацій здійснюється на основі господарського розрахунку [2].

Галузеві особливості, що здійснюють вплив на формування обліково-інформаційного забезпечення аудиту та аналізу в житлово-експлуатаційних організаціях, прийнято класифікувати за такими групами: ринкові; територіальні; організаційні; технологічні; державного регулювання. Система обліку в житлово-експлуатаційних організаціях, налагоджена з урахуванням взаємозв'язку між зазначеними групами галузевих особливостей, має формуватися таким чином, щоб наявна інформація забезпечувала раціональне управління суб'єктом господарювання.

Рис. 1. Склад житлового фонду України*

* узагальнено автором на підставі [2]

При цьому бухгалтерський облік слід розглядати як певний технологічний процес, у якому поєднуються:

- первинний облік (документування та вимірювання господарських операцій);
- поточний облік (хронологічне, послідовне відображення господарських операцій у регістрах бухгалтерського обліку);
- узагальнюючий облік (підготовка звітності, розроблення аналітичних таблиць).

При проведенні аудиту значна увага приділяється оцінці загального стану внутрішньої системи контролю житлово-експлуатаційної організації, перевірці правильності складання первинних документів, повноти та правильності відображення інформації, що здійснює вплив на формування сукупних доходів, витрат та інших важливих показників фінансово-господарської діяльності, які у подальшому відображаються у формах звітності, встановлюється відповідність ідентичних показників, відображених у різних формах звітності, досліджується їх взаємозв'язок з показниками, зазначеними в облікових регістрах. Річна фінансова звітність може підлягати обов'язковій перевірці незалежним аудитором. Порядок такої перевірки передбачається рішенням відповідної місцевої ради.

Використання перевіреної звітно-облікової інформації на предмет її повноти та достовірності забезпечує формування передумов для якісного проведення аналізу господарської діяльності житлово-експлуатаційної організації та прийняття на цій основі раціональних управлінських рішень, спрямованих на визначення стратегії та ключових напрямків розвитку

конкретного суб'єкта господарювання з урахуванням власних пріоритетів та економічної ситуації.

Література:

1. Про житлово-комунальні послуги : Закон України від 09.11.2017 р. №2189-VIII (редакція від 09.07.2023 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text> (дата звернення: 08.04.2024 р.).
2. Житловий кодекс України від 30.06.1983 р. № 5464-X (у редакції від 19.11.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#n33> (дата звернення: 08.04.2024 р.).

СЕКЦІЯ 6
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В
СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
SECTION 6
PROBLEMS AND PROSPECTS OF ANALYSIS AND CONTROL
DEVELOPMENT IN THE MANAGEMENT SYSTEM

УДК 331.2

Гавриленко Артем
аспірант 3-го року навчання
спеціальність «Облік і оподаткування»
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
м. Переяслав, Україна
Дадиверін Віталій
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
м. Переяслав, Україна
Науковий керівник:
Яременко Людмила, к.е.н., доц.
доцент кафедри обліку, оподаткування та бізнес-управління

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
РОЗРАХУНКІВ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ (НА ПРИКЛАДІ БЮДЖЕТНИХ
УСТАНОВ)

Ревізія оплати праці зазвичай починається з перевірки обґрунтованості затверджених асигнувань на заробітну плату працівників установи, для чого перевіряють правильність планування виробничих показників (за мережею, штатами та контингентом), а також застосування норм і нормативів у розрахунках.

Планування фонду оплати праці щодо кожної категорії персоналу здійснюють відповідно до специфіки діяльності установи [1].

Під час перевірки правильності планування видатків на оплату праці аналізують, чи дотримано вимоги Постанови Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228 «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ» у частині наявності розрахунків сум видатків, внесених до кошторисів, доцільності запланованих видатків, правильності їх розподілу за економічною класифікацією.

Законами України про державний бюджет передбачено, що видатки на заробітну плату працівників бюджетних установ, а також нарахування на неї є захищеними статтями бюджету. Тому під час перевірки виконання кошторисних призначень бюджетної установи за кодами економічної класифікації видатків аналізують: чи не відверталися кошти, надані на оплату

праці, за іншими напрямками і, навпаки, чи не здійснювалась оплата праці за рахунок інших кодів економічної класифікації видатків.

Також встановлюють, чи не здійснюється планування та виплата заробітної плати за рахунок коштів загального фонду кошторису працівникам підрозділу бюджетної установи, які утримуються винятково за рахунок спеціальних коштів. Оскільки базовою нормою для перевірки правильності визначення фонду оплати праці є система оплати праці, запроваджена в бюджетній установі, то під час перевірки правильності встановлення посадових окладів перевіряють наявність підтвердного документа про надання відповідної категорії (якщо це передбачено системою оплати праці), а також відповідність посадового окладу встановленій кваліфікаційній категорії [3].

При перевірці дотримання штатної дисципліни зіставляють фактичний штат працівників зі штатним розписом, тобто перевіряють, чи не допускається утримання посад, не передбачених штатним розписом.

У разі виявлення нештатних працівників контролер зобов'язаний встановити:

- 1) чим зумовлено утримання таких працівників;
- 2) чи не виконували вони обов'язки (роботу) штатних працівників, яким за це проведено оплату праці;
- 3) чи укладено з працівниками нештатного складу трудові угоди;
- 4) за рахунок яких джерел проведено оплату праці нештатних працівників (за рахунок коштів загального чи спеціального фонду кошторису);
- 5) чи дотримано порядок (розцінки) оплати праці в бюджетній сфері;
- 6) чи фактично виконано оплачену за нештатним складом роботу;
- 7) чи насправді ці нештатні працівники одержали зазначені в касі суми оплати праці.

Правильна організація контролю за витрачанням коштів на оплату праці є одним із важливих етапів комплексної перевірки діяльності бюджетних установ.

Першим етапом контролю за витрачанням коштів та затвердження асигнувань на оплату праці є перевірка правильності чисельності персоналу відповідно до штатного розпису бюджетної організації. Адже, найчастішим правопорушенням є розкрадання грошових коштів бюджетної установи при виплаті заробітної плати за сфальсифікованими трудовими договорами і привласнення безпідставно нарахованих на них сум.

Важливим етапом є встановлення наявності випадків виплати коштів, за іншими статтями ніж це передбачено, чи не має фактів перевищення нормативів витрат коштів по оплаті праці і по яким кодам економічної класифікації вони погашалися. Завищення планових призначень може бути джерелом зловживань при виконанні кошторису [1].

Контролер розробляє та затверджує тарифікаційні списки, які складають єдиний документ, що визначає розмір тарифних ставок і надбавок працівникам та посадових окладів. Розряди і коефіцієнти оплати праці працівників бюджетних установ розроблені та затверджені Постановою Кабінету Міністрів України № 197 «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки

розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери».

Також при проведенні контролю обліку заробітної плати перевірки підлягають: допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю та допомога у зв'язку з вагітністю та пологами; виплати за виконання державних обов'язків [3].

Фактично виконану роботу можна перевірити шляхом перегляду оперативної документації, журналів обліку виконаних робіт, опитуванням окремих посадових осіб, отриманням письмових пояснень про виконувані функції тим чи іншим працівником і перевіркою цієї ділянки роботи тощо. На виявлені позаштатні посади складаються відомості (додаток до акту ревізії), в яких вказується займана посада, розмір посадової ставки, прізвище, ім'я та по батькові особи, зарахованої на відповідну посаду, номер і дата виданого наказу про зарахування на посаду, період робочого часу на заміщення посади, загальна сума нарахованої заробітної плати та інших виплат і сума відрахувань на соціальне страхування та відповідність фонду за цією сумою заробітної плати.

Також необхідно перевірити, чи немає в установі осіб, які на службу в органи місцевого самоврядування не можуть бути прийняті, а саме:

- 1) визнані судом недієздатними;
- 2) які мають судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку;
- 3) які відповідно до закону позбавлені права займати посади в органах державної влади та їх апараті або в органах місцевого самоврядування протягом встановленого терміну;
- 4) які у разі прийняття на службу в органи місцевого самоврядування будуть безпосередньо підпорядковані або підлеглим особам, що є близькими родичами чи свояками [2].

Для перевірки дотримання трудової дисципліни вивчають розподіл обов'язків працівників і їх фактичне завантаження роботою. Звертають увагу на ефективність використання робочого часу, для чого зіставляють фактично відпрацьований час з плановим. Перевіряючи правильність нарахування погодинної заробітної плати, до уваги беруть дані про фактично відпрацьований час і систему встановлених ставок. Зазвичай виявляють такі типові порушення, як неправильне відображення дати прийому на роботу або звільнення з роботи, завищення окладу, а також внесення в робочі дні періоду, за який треба було б нараховувати допомогу з тимчасової непрацездатності. Необхідно також перевірити відомості на виплату заробітної плати шляхом співставлення їх з тарифікаційним списком працівників, а також з даними змін у тарифікаційних списках, проведених в установленому порядку.

Отже, дефіцит бюджетних коштів стає характерним для більшості бюджетних установ. Починаючи з 2015 року захищеними статтями бюджету є видатки на заробітну плату працівників бюджетних установ, а також нарахування на неї.

Література

1. Романів Є.М., Приймак С.В., Шот А.П., Долбнєва Д.В. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: навчальний посібник. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 772 с.

2. Садовська І.Б., Божидарнік Т.В., Нагірська К.Є. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2013. 688с.
3. Сльозко Т.М. Бухгалтерський облік в умовах інституційних перетворень: теорія і практика: монографія. Київ: ЦУЛ. 2013. 304 с.

Годованюк Володимир

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік та оподаткування»

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Решетов Валерій, к. е. н., доц.

доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування, ЦНТУ

ПЛАНУВАННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Аудиторська перевірка фінансових результатів діяльності підприємства є важливим інструментом підтвердження достовірності фінансової звітності, прозорості бізнес-процесів та прийняття управлінських рішень. Планування аудиторської перевірки виступає ключовим етапом, який визначає якість та ефективність усього аудиторського процесу та забезпечує системний підхід до виявлення ризиків, визначення обсягу процедур й спрямоване на отримання надійних доказів для формування аудиторського висновку.

Питання планування аудиту регламентовані Міжнародним стандартом аудиту 300 «Планування аудиту фінансової звітності», відповідно до якого, планування складається із визначення загальної стратегії аудиторської перевірки для розробки плану аудиторської перевірки й зменшення аудиторського ризику до прийняттого низького рівня [1].

Таким чином, планування аудиту – це процес розробки стратегії аудиторської перевірки, що враховує специфіку діяльності підприємства, ризику суттєвих викривлень та нормативні вимоги. Його основною метою є забезпечення ефективного та результативного проведення аудиту.

Як зазначається у літературних джерелах, планування аудиторської перевірки фінансових результатів діяльності підприємства доцільно здійснювати у такій послідовності: 1) збір інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства, що підлягає перевірці, включаючи його стан по галузі та на ринку; 2) аналіз основних економічних показників; 3) перевірка взаємоузгодженості показників фінансових звітів; 4) оцінка аудиторського ризику; 5) оцінка стану системи внутрішнього контролю; 6) складання плану та програми перевірки [2].

Отже, з урахуванням сутності процесу планування аудиту та наявних підходів щодо розуміння послідовності цього процесу, основні етапи планування аудиторської перевірки фінансових результатів включають:

1. Розуміння специфіки ведення бізнесу підприємства. Аудитор має отримати інформацію про: основні напрями діяльності підприємства; фактори,

що впливають на фінансові результати (галузеві ризики, макроекономічна ситуація); систему управління, облікову політику та внутрішній контроль). Джерела інформації, які можуть бути використані на даному етапі, це, статутні документи підприємства, фінансова звітність за попередні періоди, інтерв'ю з керівництвом та працівниками фінансової й бухгалтерської служб підприємства.

2. Визначення ризиків суттєвих викривлень. На цьому етапі проводиться оцінка: ризиків, пов'язаних із прибутковістю діяльності підприємства (заниження витрат, завищення доходів); факторів, що можуть впливати на формування фінансових результатів (зміни податкового законодавства, нестабільність валютного курсу). Основними інструментами оцінки ризиків є аналіз результатів попередніх аудитів та використання аналітичних процедур (співвідношення доходів, витрат, прибутку).

3. Розробку загальної стратегії аудиту. На основі зібраної інформації визначається обсяг перевірки фінансових результатів діяльності підприємства та підхід до тестування системи внутрішнього контролю. Ключові питання, на яких зосереджується увага це, підтвердження достовірності доходів, витрат, нерозподіленого прибутку.

4. Підготовку програми аудиту. Програма аудиту включає перелік аудиторських процедур для перевірки фінансових результатів діяльності підприємства, розподіл завдань між членами аудиторської групи та строки проведення перевірки.

5. Оцінку системи внутрішнього контролю, яка здійснюється на основі перевірки політики обліку доходів та витрат й ефективності системи контролю за розрахунками з контрагентами.

6. Аналітичні процедури. На етапі планування аудитор здійснює порівняння фінансових результатів поточного періоду з минулим, досліджує наявність аномалій (раптове зростання прибутку або витрат).

Для забезпечення якісного процесу планування аудиторської перевірки фінансових результатів використовуються такі методи: аналітичні (горизонтальний та вертикальний аналіз звітності, аналіз трендів та коефіцієнтів (прибутковості, рентабельності, маржинальності); ризик-орієнтований підхід (фокусування на ділянках із високою ймовірністю суттєвих викривлень); використання контрольних списків (охоплення всіх важливих аспектів перевірки); моделювання сценаріїв (прогнозування можливих викривлень фінансових результатів).

До основних напрямів удосконалення процесів планування аудиторської перевірки фінансових результатів діяльності підприємства слід віднести: використання спеціалізованого програмного забезпечення для аналізу фінансових даних; розширення бази аналітичних процедур; підвищення кваліфікації аудиторів; впровадження ризик-орієнтованого підходу. Ці заходи сприятимуть підвищенню ефективності аудиторських перевірок та рівня довіри до результатів аудиту.

Література:

1. Міжнародні стандарти контролю касті, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. *Міністерство фінансів України*: веб сайт. URL:

https://mof.gov.ua/uk/international_quality_control_standards_quality_management_audit_review_other_assurance_and_related_services-779 (дата звернення : 03.04.2024).

2. Бутько О.В., Корнієнко О.В. Аудит фінансових результатів: організаційні та методичні засади проведення. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2022. № 1(4). С. 79-87. URL: <http://econvisnyk.dstu.dp.ua/article/view/264869> (дата звернення : 04.04.2024).

УДК 657

Горохова Олена

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Донбаська державна машинобудівна академія
м. Краматорськ, Україна

Науковий керівник:

Романькова О. М., к.х.н., доц.

доцент кафедри обліку, оподаткування та економічної безпеки

ДИНАМІКА ТА АНАЛІЗ ЕКСПОРТУ ТОВАРІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Не зважаючи на складні часи в Україні, в 2022 році експорт аграрної продукції здійснювався, але в менших обсягах порівняно з попередніми роками. До товарів, які експортуються до країн експортерів (зокрема Єгипет, Індія, Іспанія, Італія, Нідерланди, Німеччина, Румунія, США, Туреччина, Угорщина та інших) відносяться: зернові культури, продукція борошномельно-круп'яної промисловості, живі дерева та інші рослини, овочі, кава, чай, їстівні плоди та горіхи, насіння та плоди олійних рослин, шелак природний тощо.

Найвищий обсяг експорту України у 2021 році мала продукція аграрного сектору та металургії, а більшість галузей вітчизняного виробництва показують суттєвий приріст у порівнянні з показниками 2020 року. Обсяг експорту товарів з України за 2021 рік склав 68,24 млрд. доларів. Такий показник був найбільшим з 2012 року. Попередні показники такого рівня Україна мала у 2011-му (68,39 млрд. доларів) та у 2012 роках (68,81 млрд. доларів) [4].

Розглянемо динаміку та структуру експорту продуктів рослинного походження, та проаналізуємо дані за 2020-2022 роки, наведені на рисунках 1, 2, 3, які побудовано за даними Державної служби статистики України [1]. В динаміці експорту товарів рослинного походження в 2020-2022 рр. найбільше значення займали зернові культури.

В 2020 році зернові культури становили 9410668,9 тис. дол. США, а в 2021 році – 12343846,1 тис. дол. США, тобто показник збільшився на 2933177,0 тис. дол. США. А в 2022 році – 5213342,9 тис. дол. США, в порівнянні з 2021 роком зменшився на 7130503,0 тис. дол. США.

Найменше значення в експорті товарів рослинного походження становив шелак природний. У 2020 році він склав – 944,1 тис. дол. США, а у 2021 році – 3606,9 тис. дол. США, тобто збільшився на 2662,8 тис. дол. США в порівнянні з 2020 роком. У 2022 році шелак природний склав 2051,9 тис. дол. США, тобто зменшився на 1555,0 тис. дол. США у порівнянні з 2021 роком.

Після повномасштабного вторгнення в Україну українські порти у Чорному морі були заблоковані, через що Україна, один із найбільших у світі експортерів зерна, була змушена шукати альтернативні маршрути постачання, зокрема через Польщу та Румунію. Протягом 2022 року Польща та Румунія спільно сприяли експорту зернових з України. Додаткова пропозиція зерна на їхніх ринках спричинила тиск на фермерів, оскільки вплинула на ціни та можливості зберігання зернових культур. У двох країнах відбувалися місцеві протести проти урядів. За оцінками Єврокомісії, фермери з Польщі, Румунії, Угорщини, Болгарії та Словаччини втратили 417 мільйонів євро від напливу дешевшого українського зерна на їхні ринки. Тому 2 травня 2023 року Європейська Комісія тимчасово обмежила продаж пшениці, кукурудзи, ріпаку та соняшнику українського походження у Болгарії, Угорщині, Польщі, Румунії та Словаччині [2].

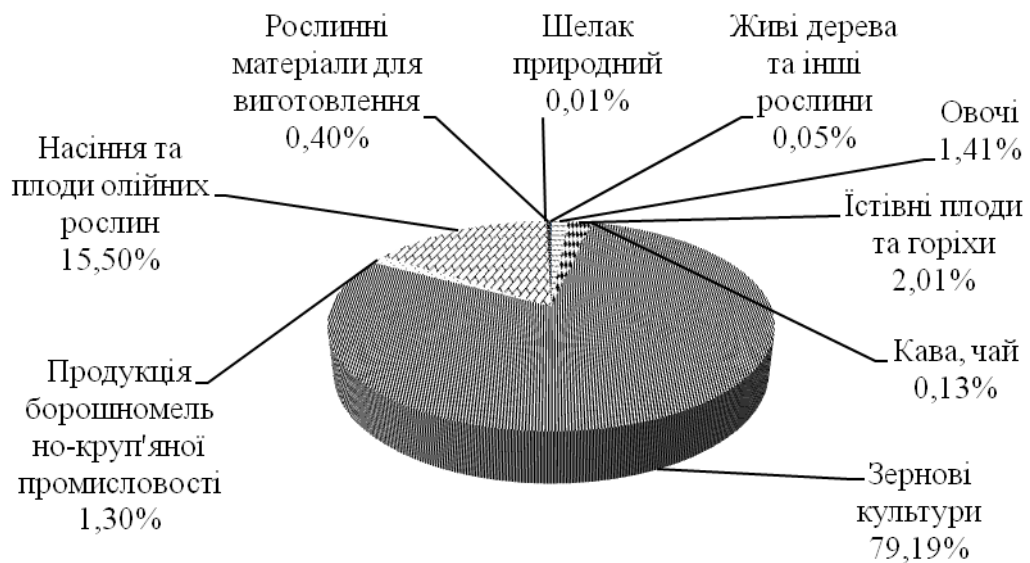

Рис. 1. Структура експорту товарів рослинного походження у 2020 році

Аналіз структури експорту товарів рослинного походження показав, що у 2020 році найбільшу питому вагу становили зернові культури – 79%. А найменшу питому вагу становив шелак природний – 0,01%.

У 2021 році найбільшу питому вагу в структурі експорту товарів рослинного походження займали також зернові культури, як і в 2020 році, це значення збільшилось майже до 80% в порівнянні з попереднім періодом. А найменшу питому вагу займав шелак природний 0,01%.

Структура експорту товарів рослинного походження у 2022 році показала, що найбільшу питому вагу також займають зернові культури – 72%, але їх обсяги суттєво зменшилися в порівнянні з попередніми роками. А найменшу питому вагу займає шелак природний – 0,03%.

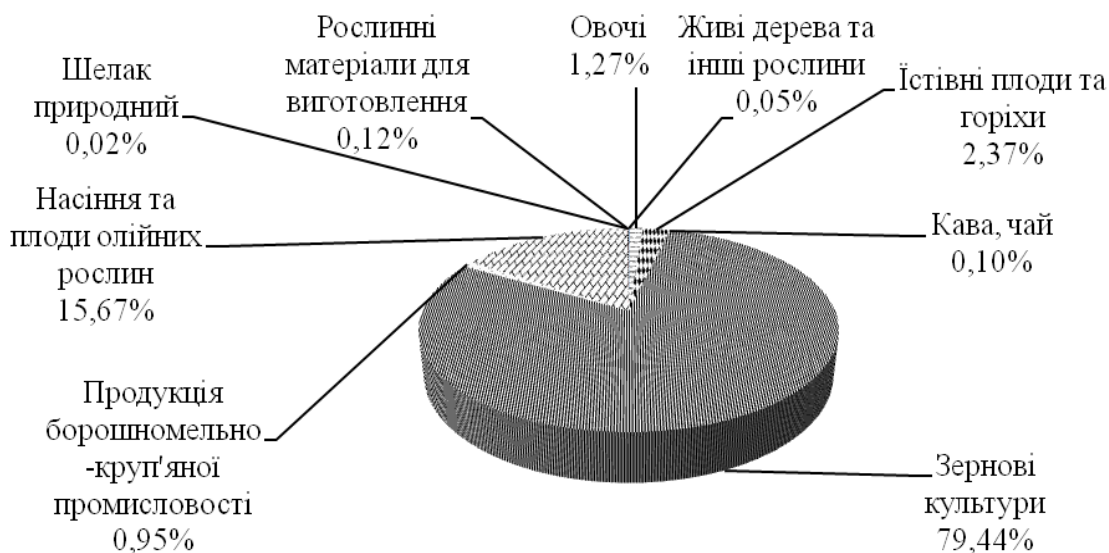

Рис. 2. Структура експорту товарів рослинного походження у 2021 році

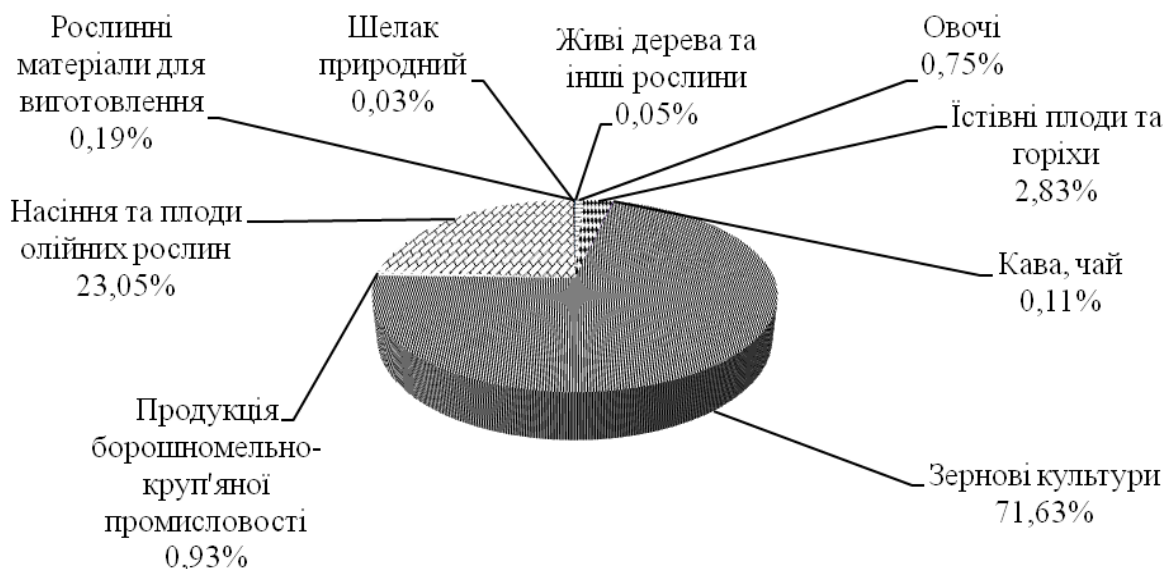

Рис. 3. Структура експорту товарів рослинного походження у 2022 році

Відповідно даним Міністерства аграрної політики та продовольства України [3], в вересні 2023 року Європейською комісією було знято обмеження на експорт української агропродукції з введенням додаткових заходів контролю. Уряд України схвалив нову процедуру експорту певних видів продукції до окремих держав-членів ЄС. В ній передбачено, що 4 культури: кукурудза, ріпак, соняшник, пшениця, які йдуть в режимі експорту до 5 держав мають отримати ліцензію Мінекономіки за погодженням з Мінагрополітики. Така схема роботи повинна задовольнити усі сторони та налагодити експорт аграрного сектору в майбутньому.

Література:

1. Державна служба статистики України. URL:<https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 03.03.2024 р.)
2. Експорт зерна в Україні за рік упав на понад 30%. URL: <https://suspilne.media/610695-eksport-zerna-z-ukraini-za-rik-upav-na-ponad-30/>(дата звернення 05.03.2024 р.)
3. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/mikola-solskij-ukrayina-vdyachna-za-konstruktivne-rishennya-uevrokomisiyi-shchodo-eksportu-agroprodukcii>(дата звернення 01.03.2024 р.)
4. Урядовий портал. URL:<https://www.kmu.gov.ua/news/v-2021-roci-ukrayinski-eksporteri-pokazali-najbilshi-pokazniki-z-prodazhu-za-kordon-metaliv-ta-roslinnoi-produkcii>(дата звернення 03.03.2024 р.)

УДК 657

Жуган Вікторія

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Криворізький національний університет

м. Кривий Ріг, Україна

Науковий керівник:

Брадул Олександр, д.е.н., проф.

професор кафедри обліку та оподаткування, публічного управління та
адміністрування

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АНАЛІЗУ, ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Основні засоби відіграють важливу роль у діяльності будь-якого суб'єкта господарювання, адже вони забезпечують його виробничий процес, впливають на фінансові показники, створюють робочі місця та сприяють розвитку.

Відповідно до НПСБО 7 «Основні засоби», основні засоби визначаються як матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [2].

Ефективний аналіз, облік та контроль основних засобів є важливою складовою успішної діяльності підприємства. Завдяки правильному управлінню основними засобами підприємство може підвищити свою ефективність, конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість.

Нині велика кількість підприємств стикаються з низкою проблем, пов'язаних з аналізом, обліком та контролем основних засобів (рис. 1).

Війна в Україні негативно вплинула на ведення бухгалтерського обліку, й облік основних засобів не став винятком.

Впровадження тимчасових обмежень та окупація частини території країни ускладнили роботу бухгалтерів та призвели до припинення діяльності багатьох підприємств.

Внаслідок військових дій велика частина основних засобів підприємств зазнала значних пошкоджень та руйнувань. Це стосується як окремих об'єктів, так і цілої інфраструктури. Додатково, частина активів опинилася на тимчасово окупованих територіях, що значно ускладнило проведення інвентаризації та нарахування амортизації на такі об'єкти. Також, ряд основних засобів були передані або вилучені для потреб оборони держави [1].

Перебої з електропостачанням, Інтернетом, доступом до первинних документів ускладнюють ведення бухгалтерського обліку. Існує ризик втрати або пошкодження документації, що може призвести до порушення норм обліку та штрафних санкцій з боку контролюючих органів.

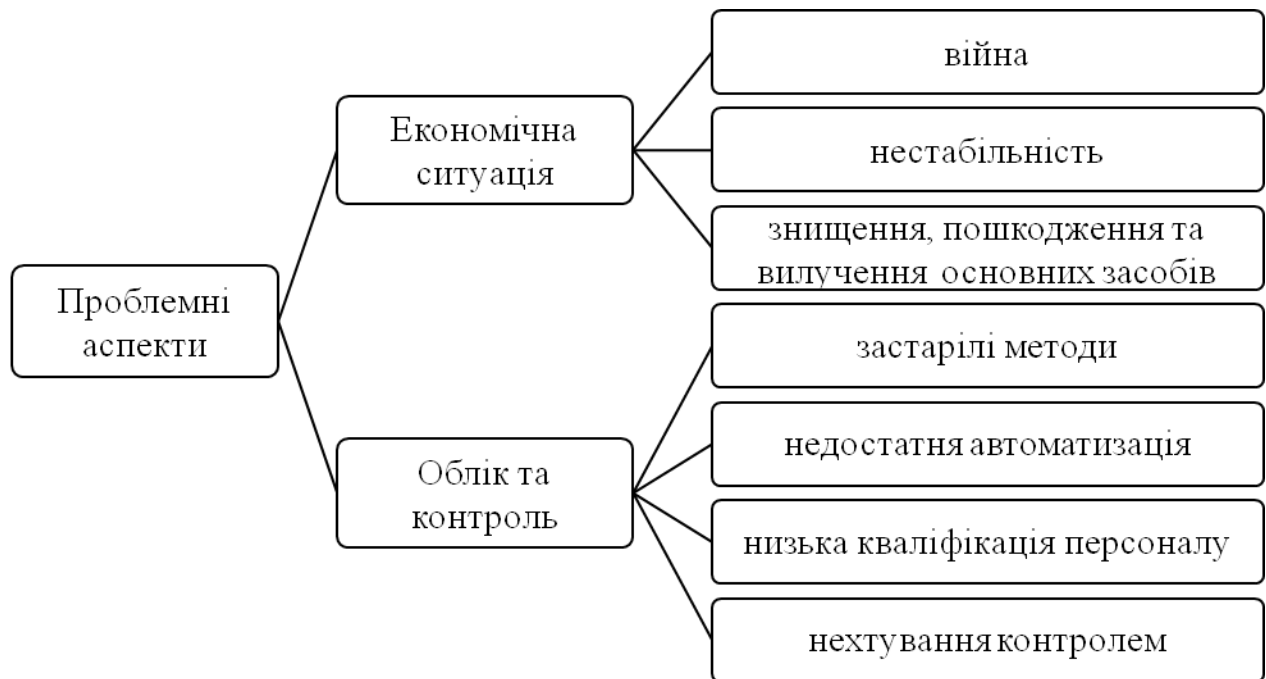

Рисунок 1 – Проблемні аспекти аналізу, обліку та контролю основних засобів

Нестабільність економічної ситуації, висока інфляція та девальвація гривні роблять довгострокове планування та оцінку ефективності використання основних засобів складними завданнями.

Водночас багато підприємств все ще використовують застарілі методи обліку та контролю основних засобів, що не відповідають сучасним вимогам.

Також прослідковується недостатня автоматизація обліку, що призводить до помилок, втрати часу та низької продуктивності.

Не всі фахівці, які відповідають за аналіз, облік та контроль основних засобів, мають необхідну кваліфікацію та знання. Актуальним аспектом залишається мобілізація та виїзд за кордон спеціалістів.

На деяких підприємствах не ведеться належного контролю за збереженням та використанням активів, що призводить до їх втрат та неефективного використання.

Таким чином, ознайомившись з основними сучасними проблемними аспектами аналізу, обліку та контролю основних засобів, можна визначити наступні перспективи розвитку:

1. Впровадження систем дистанційного моніторингу та обліку –

допоможе у відстеженні стану основних засобів, навіть якщо доступ до них обмежений.

2. Регулярна переоцінка вартості основних засобів – дозволить краще відображати їх реальну вартість у балансі підприємства.

3. Створення резервів на відновлення основних засобів – надасть можливість підприємству підготуватися до можливих втрат та пошкоджень.

4. Розроблення стратегії управління основними засобами з урахуванням ризиків воєнного часу – допоможе підприємству ефективно використовувати свої ресурси.

5. Впровадження автоматизованих систем обліку – дозволить підвищити ефективність обліку, зменшити кількість помилок та отримувати інформацію в режимі реального часу.

6. Застосування штучного інтелекту – допоможе автоматизувати аналітичні процеси та прогнозувати майбутні потреби в основних засобах.

7. Використання сучасних аналітичних інструментів – дозволить отримувати більш глибоку інформацію про стан основних засобів та приймати більш обґрунтовані рішення.

8. Підвищення кваліфікації фахівців – допоможе покращити якість їх роботи та знання сучасних методів та підходів.

9. Впровадження ефективної системи контролю за збереженням та використанням основних засобів – дозволить зменшити їх втрати, псування та неефективне використання.

Отже, в умовах воєнного стану ефективне управління основними засобами має особливе значення для забезпечення стійкості та конкурентоспроможності підприємства. Розвиток систем обліку, аналізу та контролю основних засобів з урахуванням ризиків воєнного часу допоможе підприємствам мінімізувати втрати, оптимізувати використання ресурсів та підготуватися до відновлення та розвитку після війни.

Література:

1. Колісник О. П., Приходько К. К. Облік і контроль основних засобів в умовах воєнного стану. Проблеми сучасних трансформацій. 2023. №7. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-09-03>.
2. НП(С)БО 7 «Основні засоби», затверджене МФУ України від 27 квітня 2000 року № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.

Івлєв Ігор

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
м. Переяслав, Україна

Пода Петро

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
м. Переяслав, Україна

Науковий керівник:

Яременко Людмила, к.е.н., доц.
доцент кафедри обліку, оподаткування та бізнес-управління

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВЕДЕННІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Сучасні інформаційні технології та можливості їх використання суттєво змінили структуру управління підприємством, що призвело до підвищення якості та швидкості обробки бухгалтерської інформації, спростили ведення бухгалтерського обліку та скоротили робочий час бухгалтера. В нинішній час робота облікових працівників полягає у вдосконаленні організації ведення бухгалтерського обліку. Проте досить часто виникають питання щодо доцільності впровадження інформаційних систем в систему бухгалтерського обліку. Адже бухгалтерський облік є найбільш місткою частиною роботи в підприємствах, установах та організаціях, але не всі працівники мають навички роботи в програмах на відповідному рівні. Крім того, бухгалтерський облік підприємства будь-якої форми власності є основною інформаційною базою глибокого аналізу господарської діяльності, контролю та обґрунтування відповідних управлінських рішень щодо фінансово-господарської діяльності.

Бухгалтерський облік являється інформаційною базою, на основі якої приймаються найважливіші управлінські рішення керівництвом суб'єкта господарювання, що є внутрішніми користувачами інформації, і здійснюється оцінка діяльності підприємства зовнішніми користувачами, такими як державні контролюючі органи, акціонери, інвестори, кредитори та ін. Технологічними детермінантами розвитку організації бухгалтерського обліку є:

- поширення мобільного зв'язку;
- поліпшення надання послуг щодо доступу до мережі Інтернет;
- розвиток програмного забезпечення;
- перетворення смартфонів, планшетів на інтегровані пристрої, активне їх використання на робочому місці облікового персоналу [2].

Порівняльна характеристика бухгалтерських програм в Україні відображена в таблиці 1.

Одним з дослідників процесу впровадження новітніх інформаційних систем на підприємстві є Колумбет О. П. Він здійснив порівняння найбільш

відомих бухгалтерських програм в Україні: «1С: Бухгалтерія», «Парус», «Інфо-Бухгалтер», «БЕСТ», «Інфін», «Галактика», «Акцент», «Інфософт», «Діасфорт», «Омега» та інші. Автор, розглядаючи кожну із них, найбільш функціональною та поширеною визнав 1С:Бухгалтерію [1].

Таблиця 1

Порівняльна характеристика бухгалтерських програм в Україні

№	Параметри	Інфо Бухгалтер	1С: Бухгалтерія	Парус - Бухгалтерія	БЕСТ
1	Ведення кількох юридичних осіб	+	+	+	+
2	Розбиття проводок на господарські операції	+	+	+	+
3	Можливість вести облік в будь-якій системі оподаткування без додаткової переустановки	-	+	-	-
4	Наявність типових документів	+	+	+	+
5	Набір стандартної звітності	+	+	+	+
6	Можливість створення нових документів	+	+	-	-
7	Забезпечення електронного документообігу з органами казначейства в частині розрахунково-платіжних документів і звітності	+	-	+	-
8	Можливість користування програмою без попереднього навчання	+	-	+	-

Джерело: [3]

Також, він зазначив про відносно не високу ціну цієї програми. Проте, крім переваг, згаданої програми, є і недоліки: складність освоєння, неможливість роботи з графікою і відсутність безкоштовної демонстраційної версії.

Не менш цікавою програмою вважається Інфо-Бухгалтер, адже вона є простою в освоєнні, має високий рівень технічної підтримки, низьку ціну, невимогливість до ресурсів комп'ютера. Проте існують труднощі у налагодженні такої програми для конкретного підприємства. У цьому плані найбільш вдалою Колумбет О. П. вважає Парус-бухгалтерію. У ній можна побудувати ту систему обліку, яка потрібна з урахуванням специфіки підприємства, адже можна самостійно «підігнати» будь-який документ чи зробити новий, вільно створювати рахунки і субрахунки. За це, правда, доводиться багато платити. Ще звернув увагу на програму «БЕСТ». Функціонує вона як в локальному, так і мережевому варіанті, проте є закритою і не може бути змінена користувачем [1, с. 109-111].

Проте існує проблема із законністю використання даних інформаційних систем, але адекватних аналогів цих програм немає. Тому, наразі існує потреба в розробці українського продукту, який би забезпечував всі вимоги користувачів [5].

- Позитивним у використанні інформаційних системи на підприємстві є:
- впорядкованість бухгалтерського обліку;
 - покращення інформованості бухгалтера про ситуацію на підприємстві;
 - зменшення кількості бухгалтерських помилок;
 - збільшення швидкості обліку та передачі даних;

- економія оборотних засобів;
- зниження кількості браку;
- скорочення адміністративних витрат;
- зростання продуктивності виробництва;
- зменшення транспортних витрат;
- скорочення страхових запасів на складах;
- зменшення часу на обробку інформації [4].

Отже, сучасні інформаційні технології та можливості їх використання, добре організована і автоматизована робота зі спеціально розробленим програмним комплексом, все це впливає на успішність і прибутковість роботи підприємства.

Література

1. Колумбет О.П. Впровадження комп'ютеризованих інформаційних систем бухгалтерського обліку: особливості та послідовність здійснення. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2014. № 2. 44 С. 107-115. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boaa_2014_2_13.
2. Матвієнко О., Цивін М. Інформаційний менеджмент: навч. посібник. Київ, 2010. 170 с.
3. Моряк Т. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/27667/2/VII_AZST_2018v3_Moryak_T_V-Information_technology_204-205.pdf
4. Огуй Н. Характеристика інформаційних технологій і систем: навч. посібник. Полтава, 2011. 120 с.
5. Плєскач В., Затонацька Т. Інформаційні системи і технології на підприємствах. Київ: Знання, 2011. 718 с.

УДК 65.012.12

Кинашенко Альона

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Андрощук Ірина, к.е.н., доц.

доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ СЛУЖБ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ДЛЯ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Мета, цілі служб, підрозділів, систем внутрішнього аудиту широко варіюються і зрозуміло, що залежать від розміру та структури суб'єкта, приналежності його до певного виду економічної діяльності, його форми власності, організаційно-правової форми, структури бізнес-процесів та виробничого циклу, вимог управлінського персоналу, та охоплюють: моніторинг внутрішнього контролю, перевірку фінансової та операційної інформації, огляд операційної діяльності, огляд дотримання законів і нормативних актів, управління ризиками, управління. Функції внутрішнього аудиту можна конкретизувати наступним чином: оцінка ефективності

управління діяльністю, ступеня виконання і досягнення визначених цілей, якості виконання завдань і функцій та надання відповідних рекомендацій керівнику установи [3, с. 9]. Зрозуміло, що ці функції диференціюватимуться залежно знову ж таки від конкретного виду та структури суб'єкта, його форми власності та цілей. Особливий акцент необхідно зробити на функцію внутрішнього аудиту стосовно попередження шахрайства та корупції, що є надзвичайно важливим в сфері управління державними фінансами.

Внутрішній аудит в дошкільних навчальних закладах як органах державного сектору регулюється низкою документів: 1) Стандарти внутрішнього аудиту [6]; 2) Методологічні вказівки з внутрішнього аудиту в державному секторі України [3]; 3) Порядок здійснення Міністерством фінансів України оцінки функціонування системи внутрішнього аудиту [5].

Впровадження внутрішнього аудиту в дошкільних навчальних закладах має враховувати особливості управління та обліку в дошкільних навчальних закладах. Управління в сфері освіти в цілому, так і в сфері дошкільної освіти, зокрема може відбуватися в різних формах, які класифікують наступним чином: 1) централізація окремих функцій закладів установами вищого рівня (органами управління – управлінням освіти), при цьому централізуватися можуть усі функції, а можуть менше половини; 2) делегування виконання окремих функцій одного закладу іншій установі; 3) автономізація (автономне функціонування) діяльності закладу [1].

Особливості обліку проявляються в можливості його організації за централізованим та децентралізованим підходом. Відповідно впровадження внутрішнього аудиту має враховувати порівняння переваг та недоліків управлінської структури, яка базується на централізованій бухгалтерії і децентралізованій бухгалтерії.

В більшості з областей створені Централізовані бухгалтерії управлінь освіти міських рад, які виконують такі обов'язки: 1) ведуть бухгалтерський облік, відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, а також інших нормативно-правових актів щодо ведення бухгалтерського обліку, в тому числі з використанням уніфікованої автоматизованої системи бухгалтерського обліку та звітності; 2) складають на підставі даних бухгалтерського обліку фінансову та бюджетну звітність, а також державну статистичну, зведену та іншу звітність (декларації) в порядку, встановленому законодавством; 3) здійснюють поточний контроль за правильністю зарахування та використання власних надходжень бюджетних установ; 4) своєчасно та у повному обсязі перераховують податки і збори (обов'язкові платежі) до відповідних бюджетів; 5) забезпечують дотримання вимог нормативно-правових актів; 6) проводять аналіз даних бухгалтерського обліку та звітності, у тому числі зведеної звітності, щодо причин зростання дебіторської та кредиторської заборгованості; 7) розробляють та здійснюють заходи щодо стягнення дебіторської та погашення кредиторської заборгованості, організовують та проводять роботу з її списання відповідно до законодавства; 8) беруть участь у роботі з оформлення матеріалів щодо нестачі, крадіжки майна; 9) розробляють та забезпечують здійснення заходів щодо дотримання та підвищення рівня фінансово-бюджетної дисципліни її

працівників; 10) здійснюють заходи щодо усунення порушень і недоліків, виявлених під час перевірок проведених державними органами, що уповноважені здійснювати контроль за дотриманням вимог бюджетного законодавства.

В самих дошкільних навчальних закладах функціонують такі суб'єкти та органи управління: директор, педагогічна рада, загальні збори колективу закладу або осіб, які їх замінюють, рада дошкільного закладу, піклувальна рада. За директором залишають права розпорядників бюджетних коштів, наприклад: 1) на укладання договорів на постачання товарів та надання послуг, трудових договорів (контрактів) на виконання робіт, які мають обов'язково підписуватися головним бухгалтером централізованої бухгалтерії; 2) отримувати в установленому порядку аванси на господарські або інші потреби та дозволяти видачу авансів своїм працівникам; 3) дозволяти оплату витрат за рахунок асигнувань, передбачених кошторисом; 4) витратити матеріали, продукти харчування та інші матеріальні цінності на потреби установи відповідно до установлених норм; 5) затверджувати авансові звіти підзвітних осіб, результати інвентаризацій, акти на списання матеріальних цінностей, які визнано непридатними, а також вирішувати інші питання, які стосуються діяльності бюджетної установи. Відповідальність за оформлення та ведення ділової документації зазвичай покладають на директора, вихователя-методиста, діловода, сестру медичну старшу, завідувача господарством. Отже, як бачимо, виконати усі контрольні функції централізована бухгалтерія достатньо ефективно не може. Якщо впроваджено децентралізована бухгалтерія, то контроль тим більше має бути активізований, оскільки усі функції з ведення обліку, закупівель покладаються на бухгалтера.

Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю, прийнята в 2005 році [2], виокремлює централізований та децентралізований внутрішній аудит: 1) централізований внутрішній аудит – це державний внутрішній аудит, що проводиться Державною аудиторською службою України, спрямування та координацію централізованого внутрішнього аудиту здійснює Мінфін; 2) децентралізований внутрішній аудит – внутрішній аудит, що здійснюється уповноваженим самостійним підрозділом (посадовою особою), підпорядкованим безпосередньо керівництву органу державного сектору, але функціонально незалежним від нього, в самому органі державного сектору або в межах системи його управління.

Організація внутрішнього аудиту в органах державної влади, державному секторі теоретично може відбуватися з використанням централізованого та децентралізованого підходів за трьома напрямками (створення окремої структури - структурного підрозділу служби внутрішнього аудиту, аутсорсинг, косорсинг [4, с. 122]), вибір яких залежить від наявності фінансових ресурсів та інших чинників, які детально описуються в статті [4] (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння різних напрямків організації внутрішнього аудиту в сфері дошкільної освіти

Напрямки	Переваги	Недоліки
Служба внутрішнього аудиту як	Співробітники на достатньому рівні обізнані із внутрішньою організацією установи та	Затрати, понесені на створення такого

структурний підрозділ установи	галузевими особливостями організація та ведення діяльності, при цьому отримані навички та досвід при виконанні завдань аудиту залишаються всередині установи.	підрозділу та підтримку його функціонування
Аутсорсінг	Надасть змогу певною мірою зекономити кошти на утримання штатного персоналу та його технічного забезпечення, а також послугами аутсорсингу установа може користуватися не постійно, а при виникненні такої необхідності.	Значно програє в частині обізнаності суб'єктами здійснення внутрішнього аудиту про особливості організації та діяльності установи.
Косорсінг	Дозволяє якісно вирішити поставлені завдання при раціональних затратах.	Затрати, понесені на створення власного підрозділу та залучення зовнішніх фахівців

Джерело: розроблено автором.

Порівнюючи фінансову доцільність служби внутрішнього аудиту та аутсорсінгу необхідно порівняти витрати, які будуть понесені на створення і функціонування окремого підрозділу і на залучення спеціалізованої консалтингової компанії. Косорсінг передбачає створення служби внутрішнього аудиту, але у деяких випадках можуть залучатися експерти спеціалізованої компанії чи зовнішні консультанти. Враховуючи те, що діяльність дошкільних навчальних закладів є в цілому типовою, використання косорсінгу є оптимальнішим.

Література:

1. Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи. Методичні рекомендації. / Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. К., 2019. 47 с. URL: <https://rozvytok-osvity.te.ua/wp-content/uploads/2021/08/avtonomy.pdf> (дата звернення: 30.10.2023).
2. Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю, схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2005 р. №158-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/17381979> (дата звернення: 30.10.2023).
3. Методологічні вказівки з внутрішнього аудиту в державному секторі України. Міністерство фінансів України, 2020. 109 с. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/4_%20Методологічні%20вказівки%20з%20внутрішнього%20аудиту%20в%20державному%20секторі%20України.pdf (дата звернення: 30.10.2023).
4. Назаренко Т.П. Служба внутрішнього аудиту: особливості організації. Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2016. Том 23. № 2. С. 119-125. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/2482/1/18.pdf> (дата звернення: 30.10.2023).
5. Порядок здійснення Міністерством фінансів України оцінки функціонування системи внутрішнього аудиту, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 03.05.2017 р. №480. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0663-17> (дата звернення: 30.10.2023).
6. Стандарти внутрішнього аудиту, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 04.10.2011 р. №1247 (Зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1219-11#Text> (дата звернення: 30.10.2023).

Кісіль Владислав

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Дніпровський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

м. Дніпро, Україна

Науковий керівник:

Мельнік Марина Анатоліївна, к.е.н., доц.

доцент кафедри економіки, менеджменту і туристичного бізнесу

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Медична сфера та охорона здоров'я в Україні останнє десятиріччя знаходиться в активному розвитку та реформуванні. Протягом останнього часу активно реформуються як підходи до діагностики та лікування пацієнтів на основі всесвітніх рекомендацій та протоколів ВООЗ, так і сама кадрова політики у сфері охорони здоров'я та контроль за якістю надання медичних послуг. Україна намагається йти своїм євроатлантичним шляхом, та намагається відмовитись від застарілих методів керування у сфері охорони здоров'я, методів лікування та кадрової політики, які частково були засновані ще на за часів радянської України та в ранні роки після отримання Незалежності. Ще більшою стала потреба в реформуванні медицини, як однієї з головних ланок цільової державної політики у період початку пандемії ковіду у 2020 році, а також сфера охорони здоров'я отримала дуже вагомий виклик після початку повномасштабної агресії Російської Федерації проти нашої держави та народу України. Відтак, питання вдосконалення механізмів реалізації державної політики щодо кадрового забезпечення сфери охорони здоров'я набуває особливої актуальності, що й спонукає мене до проведення відповідного дослідження.

В сучасних умовах, в яких знаходиться Україна, сфера охорони здоров'я та усі заклади, які надають послуги у сфері охорони здоров'я, змушені адаптуватись до стрімких змін навколо як всередині країни, так і в контексті глобального розвитку медицини у світі. Саме тому важливо, щоб якість надання медичних послуг та розвиток медичних працівників постійно зростали. Водночас сучасні умови кидають виклики Україні у сфері охорони здоров'я, щодо пошуку інноваційних підходів до формування ефективної кадрової політики, оскільки якість медичної допомоги залежить від рівня забезпеченості медичних закладів та їхньої постійної професійної освіти.

Окрім цього якісне надання медичної допомоги населенню відіграє важливу роль у своєчасному та ефективному лікуванні та реабілітації військових, а також усіх постраждалих в наслідок військової агресії. Для цього у сфері надання медичних послуг повинно бути якомога більше науково обґрунтованих лікувально-діагностичних процедур та інших оздоровчих заходів, метою яких повинно бути зміцнення здоров'я, профілактика

захворювань та рецидивів хронічних хвороб, підвищення працездатного віку та активного життя громадян.

Здоров'я населення – спільний підхід держави, органів місцевого самоврядування, науковців, фармацевтів та спеціалістів різних рівнів у сфері охорони здоров'я та самих громадян. Іншими словами кажучи державна політика в сфері ОЗ – комплекс рішень які включають у себе широкий спектр дій та заходів, спрямованих на збереження та укріплення фізичного і психічного здоров'я населення. Ці дії охоплюють організаційно-економічні, правові, соціальні, культурні, наукові, профілактичні і лікувально-діагностичні аспекти. Мета такої програми полягає в збереженні генофонду нації, максимізації її гуманітарного потенціалу та врахуванні потреб сучасних і майбутніх поколінь.

Саме через важливість забезпечити населення якісними медичними послугами та розвивати країну на шляху її євроінтеграції і є ключовими факторами, які потребують підвищення та покращення навичок кожного надавача медичних послуг – медичних працівників.

З цією метою, після багатьох правок була ухвалена постанова «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників» № 725, від 14 липня 2021 року, яка набрала чинності з 1 січня 2022 року.

Постанова містить низку значних нововведень, зокрема:

- поняття заходів безперервного професійного розвитку, їх перелік та визначення;
- вимоги до заходів БПР, за які нараховуються бали, та вимоги до провайдерів БПР;
- форми участі у заходах (обов'язкова особиста участь, дистанційна участь, дистанційна участь в режимі реального часу);
- діє електронна система БПР, яка призначена для збереження інформації про провайдерів та заходи, обліку балів та ведення особистого освітнього портфолію працівників сфери охорони здоров'я;
- функції адміністратора системи виконує державне підприємство (адміністратор), що створюється МОЗ. Адміністратор забезпечує технічну підтримку системи, обробку та аналіз внесених відомостей, збереження та захист даних, що містяться у системі, забезпечення доступу до системи працівників сфери охорони здоров'я, провайдерів, органів державної влади в межах, визначених законодавством;
- адміністратор встановлює за погодженням з МОЗ технічний регламент роботи системи.

На даний момент для медичних працівників діють наступні документи що регламентують БПР працівників сфери охорони здоров'я:

- Наказ МОЗ «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» від 22.02.2019 № 446
- Постанова КМУ №725 від 14.07.2021р зі змінами
- Наказ МОЗ «Про атестацію молодших спеціалістів з медичною освітою» від 23.11.2007 № 742;

- Наказ МОЗ «Про вдосконалення атестації провізорів та фармацевтів» від 12.12.2006 № 818;
- Наказ МОЗ «Про атестацію професіоналів з вищою немедичною освітою, які працюють у системі охорони здоров'я» від 12.08.2009 № 588
- Довідник кваліфікаційних характеристик №78, «Охорона здоров'я»

Окрім цього починаючи з 2024 року відтепер БПР діє також і на середній медичний персонал – медичних сестер та фельдшерів, які також повинні кожен рік проходити он-лайн курси та приймати участь в он-лайн/офлайн конференціях та накопичувати бали, для того, щоб продовжувати свій професійний розвиток.

Однак не зважаючи на стрімкий розвиток та прогресування медичної сфери в цілому, та державної політики у сфері охорони здоров'я в особливості, нашій країні потрібно зробити ще багато удосконалень в цьому напрямку. По-перше що потрібно зробити, це розвивати комунікацію та цифровізацію цієї сфери, підготувати он-лайн платформи у достатній кількості, які будуть співпрацювати з МОЗ та НСЗУ, та будуть надавати у повному обсязі безкоштовний доступ до різноманітних заходів та конференцій, які будуть необхідні кожній спеціальності. По-друге – заохочувати лікарів до участі в цих заходах, зробити більшу мінімальну кількість балів БПР на рік, але натомість зробити можливість отримувати за послідовне накопичення декілька років поспіль балів певної нагороди. Іншими словами кажучи спонукати лікарів не тільки з точки зору професійного розвитку, а також і точки зору підвищення свого доходу. Також не менш важливим є правильна та чемна комунікація між лікарями та пацієнтами. Лікар та середній медичний персонал, це перш за все люди, які обрали професію, в якій вони несуть відповідальність за життя людей, і ця професія не менш небезпечна ніж рятувальник чи співробітник поліції. Однак частина людей про це забуває, та вважає, що лікар – це той, хто зобов'язаний зробити усе, а у випадку невдачі – понести суворе покарання. Потрібно знаходити порозуміння та пам'ятати, що медичний працівник – це не всесильний, це така сама людина, яка може помилятись.

Література:

1. Авраменко Т.П. Державна політика щодо підвищення якості професійної підготовки медичних працівників. Матеріали щорічної науково-практичної конференції за міжнародною участю. Державне управління людськими ресурсами у сфері охорони здоров'я в Україні. 2016. Київ, 23 березня. С.11-13
2. Боднар Г.О. Удосконалення системи професійного розвитку медичних працівників в контексті проведення медичної реформи. Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах інноваційного розвитку економіки : матеріали доповідей II Всеукр. наук.-практ. конф. з міжн. участю, (Тернопіль, 28 травня 2021 р.) Ч. 2 / відп. за випуск М. М. Шкільняк. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С.38-41.
3. Галієнко Л.І. Сучасні кадрові проблеми охорони здоров'я в країнах Європейського регіону ВООЗ. Східноєвропейський журнал громадського здоров'я. 2011. № 1 (13). С. 279-281.
4. Гладун З.С. Заклад охорони здоров'я: основи правового статусу. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2006. 223 с.
5. Державна політика у сфері охорони здоров'я: кол. моногр.: у 2 ч. / [кол. авт.; упоряд. проф. Я.Ф. Радиш; передм. та заг. ред. проф. М.М. Білинської. У 2 ч. Ч. 2. К.: НАДУ, 2013. 484 с.

6. Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 22.02.2019 № 446. URL: <https://www.medsprava.com.ua/news/2458-zatverdili-noviy-nakaz-moz-pr> (Дата звернення: 31.03.2024 09:35)
7. Лашкул З.В. Особливості підготовки керівників охорони здоров'я в сучасних умовах. Завдання держави у забезпеченні ефективної кадрової політики системи охорони здоров'я: матеріали науково-практичної конференції (Київ, 22 квітня 2015 р.). 2015. С.66-70.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я» №725 від 14 липня 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/725-2021-п#Text> (Дата звернення: 31.03.2024 10:10.)

УДК 657

Крупа Андрій

здобувач рівня вищої освіти «магістр»
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна
Науковий керівник: Жукевич Світлана, к.е.н.,
доц. кафедри обліку і оподаткування

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

Основним критерієм ефективності фінансово-господарської діяльності в ринковому просторі є рівень фінансового стану підприємства та його визначальні складові.

Фінансовий стан є комплексною економічною категорією, дослідженням якого займаються науковці-аналітики, дослідники фінансового аналізу. Серед них Я. Базилінська, М. Білик, О. Павловські, Н. Притуляк, Н. Невмержицька, І. Бланк, С. Жукевич, В. Ковальов, О. Олійник, Ю. Цал-Цалко та інші.

Слід відзначити вагомий науковий доробок науковців щодо сутності фінансового стану як складової здійснення фінансового аналізу, однак фінансовий стан як індикатор визначення ймовірності настання кризових станів, що спричиняють банкрутство підприємства, критерії його визначення розглядаються фрагментарно.

Науковцями фінансовий аналіз (аналіз фінансового стану) розглядається як «процес дослідження фінансового стану і основних результатів фінансово-господарської діяльності підприємства з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості та забезпечення ефективного розвитку; це засіб накопичення, трансформації й використання інформації фінансового характеру» [6]. Будучи методом пізнання фінансового механізму підприємства й процесів формування та використання фінансових ресурсів для операційної та інвестиційної діяльності, фінансовий аналіз дає оцінку фінансовому благополуччю, стану майна (активів), швидкості його обертання, характеризує структуру активів та джерел їх формування, ефективності використання коштів.

Результатом аналізу є обґрунтовані висновки щодо стану об'єкта та передбачення майбутніх змін.

Зазначимо, що фінансовий аналіз – це «метод оцінки і прогнозування фінансового стану підприємства на основі його бухгалтерської звітності. Такий аналіз може виконувати як управлінський персонал даного підприємства, так і будь-який зовнішній аналітик, оскільки згаданий аналіз базований здебільшого на загальнодоступній інформації» [1, с. 4]; «засіб нагромадження, трансформації і використання фінансової інформації, що має на меті: оцінити поточний і перспективний фінансовий стан підприємства; визначити можливі й доцільні темпи розвитку підприємства з позиції їх фінансового забезпечення; виявити доступні джерела засобів і оцінити можливість та доцільність їхньої мобілізації; спрогнозувати місце підприємства на ринку капіталів» [3].

Завданнями аналізу фінансового стану підприємства згідно його мети та цілей управління є: аналіз та оцінка чинників, що впливають на фінансовий стан підприємств: структури активів, ліквідності й платоспроможності, ділової активності, фінансових результатів та рентабельності; аналіз та оцінка ймовірності настання кризових явищ та рівня фінансової безпеки; аналіз та обґрунтування необхідності здійснення певних заходів щодо попередження кризових явищ та банкрутства; аналіз ефективного використання ресурсів; аналіз ризиків їх якісний та кількісний вимір, з метою визначення пріоритетності проблемних місць у фінансовому стані [4].

Крім того, погоджуючись із думками науковців, можна стверджувати, що домінантним індикатором ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства є показник рівня його фінансового стану, аналіз якого є важливим елементом механізму забезпечення від кризових явищ.

Аналіз та оцінку фінансового стану слід здійснювати використовуючи показники, методи, інструментарій, що розроблений фахівцями з фінансового аналізу.

Методика аналізу фінансового стану підприємства в контексті попередження банкрутства та визначення ймовірності його настання визначається метою та забезпечуючими чинниками: необхідна глибина дослідження, період, методичне, інформаційне, методичне, програмно-технічне й кадрове забезпечення. Відповідно до часових потреб і необхідної деталізації аналізу фінансового стану підприємств для прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень рекомендовано застосовувати методику експрес-аналізу та поглибленого аналізу фінансового стану. При цьому застосовуються різний набір, кількість індикаторів та методів дослідження [5].

Методика експрес-аналізу фінансового стану або, як ще її називають - загальний аналіз фінансового стану є початковим етапом дослідження. Вона досить поверхнева, однак наочна й ефективна. Метою експрес-аналізу є предметна та відносно проста оцінка динаміки розвитку та ефективності господарювання підприємств. Зазначена методика передбачає такі етапи: підготовчий, попередній огляд й аналіз звітності. Її застосування можливе будь-якою зацікавленою особою, яка здатна інтерпретувати звітність, що є основною інформаційною базою для здійснення експрес-аналізу та не конференційною [6].

Обґрунтованість здійснення аналізу фінансової звітності визначається на підготовчому етапі й передбачає ознайомлення із фінансовою бухгалтерською звітністю. Під час цього аналізуються основні результати діяльності, визначаються основні тенденції та зміни показників в майновому та фінансовому стані з врахуванням інфляційних чинників та недоліків балансу. Аналітична інтерпретація звітності узагальнюється оцінкою результатів діяльності підприємства.

Поглиблений фінансовий аналіз фінансового стану характеризує майновий та фінансовий стан суб'єкта господарювання, результатів його фінансової діяльності у поточному та перспективному періодах з врахуванням впливу різноманітних чинників у їх якісному й кількісному вимірі.

Порядок поглибленого фінансового аналізу охоплює: попередній огляд економічного і фінансового стану підприємства, аналіз та оцінка економічного потенціалу підприємства, аналіз результативності фінансово-господарської діяльності та чинників, що на неї впливають.

Аналіз фінансового стану здійснюється за допомогою комплексу показників. Оптимальна кількість показників та методичних прийомів для аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання визначається метою та основними завданнями аналітичного дослідження.

Також доцільно звернути увагу на вплив на аналітичні процеси цифрової економіки та інтеграції інноваційних інформаційних технологій, що дозволяє регулярно застосовувати новітнє програмно-математичне забезпечення для вирішення складних, системних завдань та ухвалювати ефективні, вчасні рішення для досягнення достатнього рівня гнучкості та реагування на ризики [7].

Отже, аналіз фінансового стану забезпечує високий рівень економічної ефективності підприємства в поточному та майбутньому періодах.

Література:

1. Білик М.Д., Павловські О.В., Пritуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2005. 592 с.
2. Жук Н.Т., 2023. Аналіз фінансової безпеки підприємств харчової промисловості. Дисертація. <https://www.wunu.edu.ua/svr/disertatsia/zhuk/dusertatsia.pdf> (дата звернення 03.03.2024 р.)
3. Жук Н. Діагностика фінансового стану як функціональна складова менеджменту безпеки підприємства. *Теорія та практика менеджменту: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (13 травня 2020 р.). Луцьк, 2020. С 197-199.
4. Жук Н. Аналіз фінансового стану як домінуючий індикатор фінансової безпеки підприємств. *Вісник економіки* №4, 2022 р.С.97-112.
5. Zadorozhny, Z.-M., Zhukevich, S., Portovaras, T., Rozheliuk, V., Zhuk, N., & Nazarova, I. (2023). Analysis of risks in the financial security management system of business entities. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 6(53), 82–95. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4242>(дата звернення 05.03.2024 р.)
6. Лучко М. Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль:ТНЕУ, 2016. 302 с. URL:<http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/19240/1/Fin%20analiz%20Verstka.pdf>.(дата звернення 10.03.2024 р.)
7. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник. К. : Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

Магонець Михайло
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік та оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Решетов Валерій, к. е. н., доц.
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування, ЦНТУ

ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ ВИПЛАТ ПРАЦІВНИКАМ

Проведення аудиту виплат працівникам надає власникові та бухгалтерській службі підприємства впевненість у тому, що організація системи обліку підприємства відповідає трудовому та податковому законодавству. Результати аудиту є засобом запобігання можливим штрафам та нівелюють ризики непередбачених витрат підприємства.

Метою аудиту виплат працівникам є «встановлення об'єктивної істини щодо інформації, відображеної в фінансовій звітності, бухгалтерському обліку і первинних документах, що стосуються повноти, достовірності, об'єктивності та законності в контексті дотримання трудового та податкового законодавства в частині здійснюваних розрахунків з виплат працівникам» [1].

Методологію організації аудиту виплат працівникам, «можливо розглядати з точки зору господарських операцій, пов'язаних із нарахуванням заробітної плати, утриманнями та виплатою заробітної плати» [2].

До основних завдань аудиту виплат працівникам, які здійснюються на їх користь роботодавцями, відносяться: встановлення наявності внутрішніх документів, якими регламентуються трудові відносини та питання виплат працівникам, дотримання у них гарантій праці та її оплати, передбачених державою; перевірка дотримання роботодавцем норм трудового законодавства, встановлених внутрішніми нормативними документами та чинним законодавством; перевірка достовірності інформації про використання робочого часу; перевірка та оцінка стану внутрішнього контролю і системи бухгалтерського обліку щодо питань дотримання законодавства за виплатами працівникам; оцінка повноти відображення здійснених операцій щодо розрахунків з виплат працівникам в бухгалтерському обліку; встановлення достовірності, об'єктивності, законності та повноти відображення операцій щодо розрахунків за виплатами працівникам; перевірка дотримання суб'єктом господарювання норм чинного податкового законодавства під час здійснення виплат працівникам та утримання з них податку на доходи фізичних осіб і військового збору.

Кожна аудиторська перевірка, у тому числі й аудит виплат працівникам, включають в себе певні етапи й стадії, які поділяються на: «дослідницьку, підготовчо-узгоджувальну, основну та завершальну стадії» [3].

Аудитор складає робочий план та програму аудиту (незалежно від способів організації аудиторської перевірки), у яких встановлює перелік аудиторських процедур, достатніх для вирішення усіх поставлених завдань.

Для здійснення аудиторської перевірки виплат працівникам джерелами інформації слугують:

- 1) вимоги чинних нормативно-правових актів, які визначають порядок нарахування виплат працівникам та особливості щодо їх оподаткування;
- 2) внутрішні нормативні документи, розроблені підприємством, у тому числі: колективний договір; правил внутрішнього трудового розпорядку; положення про оплату праці; положення про преміювання тощо;
- 3) трудові договори та контракти;
- 4) посадові інструкції;
- 5) наказ про облікову політику;
- 6) інші накази по підприємству;
- 7) виробничо-фінансові плани, бізнес-плани;
- 8) документи з обліку особового складу тощо.

Під час проведення аудиторської перевірки виплат, здійснюваних працівникам, аудитор досліджує наступні документи: заяви про прийняття на роботу, звільнення з роботи, трудові угоди, акти виконаних робіт, накази керівника, якими оформлюють прийняття на роботу та звільнення з роботи, про направлення у відрядження, про відпустки, про преміювання, про роботу у вихідні і святкові дні, про надання доплат, про здійснення утримань із заробітної плати (в основному тих, що є необов'язковими та здійснюються за заявою працівника, або за виконавчими листами); особові картки у відділі кадрів, таблиці обліку використання робочого часу, особові рахунки працівників, лікарняні листи, штатний розклад, розрахунково-платіжні відомості, зведені облікові реєстри (оборотні відомості по рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», Головна книга, баланс тощо).

Вивчаючи нормативну базу, аудитор має пам'ятати, що у питаннях дотримання трудового законодавства та розрахунків, пов'язаних із заробітною платою, слід орієнтуватися не лише на зовнішні нормативно-правові акти, але необхідно досліджувати й внутрішні нормативні документи підприємства. При вивченні внутрішніх нормативних документів (статуту, колективного договору, положення про оплату праці, положення про преміювання, правил внутрішнього трудового розпорядку тощо), слід встановити, чи не містять вони положень, які б суперечили чинному законодавству.

Досліджуючи питання дотримання трудового законодавства, аудитор з'ясовує: чи відповідає величина виплат, здійснюваних працівникам, розміру встановленої законодавством мінімальної заробітної плати; чи правильно

нараховуються надбавки, доплати, премії та їх відповідність умовам колективного договору та внутрішніх нормативних актів підприємства; чи надаються працівникам щорічні основні та додаткові відпустки, та чи здійснюються виплати відпускних у повному обсязі; чи дотримується встановлена тривалість робочого часу, з наданням перерв для відпочинку і харчування, компенсацією за понаднормову роботу; чи дотримується підприємство встановленої процедури звільнення працівників, своєчасності виплати вихідної допомоги тощо.

Досліджуючи правильність утримання ПДФО та військового збору перевіряється дотримання норм Податкового кодексу України[4], а саме: встановлюється правильність застосування ставок ПДФО та військового збору; встановлюється, чи всі види доходів, які підлягають оподаткуванню, включені до бази оподаткування, визначається законність застосування пільг та звільнень, передбачених законодавством; перевіряється правильність розрахунку сум утриманих податків та своєчасність їх утримання і перерахування до бюджету; перевіряється повнота і достовірність податкової звітності з ПДФО та військового збору та своєчасність її подання.

Проводячи аудит виплат працівникам, слід враховувати й те, що ці господарські операції оформлюються й підтверджуються великою кількістю кадрових та бухгалтерських первинних документів, які повинні містити ідентичну інформацію. У випадку, коли на підприємстві процес виплат працівникам не автоматизований, дуже часто виникають невідповідності, які призводять до помилок і ризиків нарахування штрафів. Найпоширенішими штрафами, з якими стикаються багато підприємств є: виплата заробітної плати у розмірі меншому за мінімальний; виплата заробітної плати без нарахування податків (ПДФО, ВЗ); порушення строків виплати заробітної плати.

Таким чином, аудит виплат працівникам є важливим інструментом забезпечення достовірності фінансової звітності підприємства та дотримання трудового законодавства й дозволяє: власникові підприємства пересвідчитись у відсутності вчинення зловмисних дій співробітниками; бухгалтеру – можливість виявити механічні помилки перед поданням звітності; контролюючим органам й співвласникам бізнесу – пересвідчитись у правильності і достовірності ведення обліку. Проведення такого аудиту дозволяє виявити потенційні ризики, пов'язані з нарахуванням і виплатою заробітної плати, та вжити заходів для їх усунення.

Література:

1. Макаренко А.П., Боюк І.В. Аудит операцій і розрахунків з оплати праці та обліку її витрат на підприємстві. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. Вип 1 (13). Бердянськ, 2011. С. 112 - 119.
2. Подмешальська Ю.В., Бескоста Г.М., Стафійчук К.В. Аудит розрахунків з оплати праці. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5975> (дата звернення : 05.04.2024).
3. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Бескоста Г.М. Організація і методика аудиту: навч.-метод. посіб. Запоріжжя: ЗДІА, 2014. 288 с.

4. Податковий кодекс України: Закон України від 02 груд. 2010 № 2755-VI, зі змінами і доповненнями. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>. (дата звернення 07.04.2024).

УДК 657

Маркідов Павло
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік та оподаткування»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Андрощук Ірина, к. е. н., доц.
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування, ЦНТУ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ АУДИТУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА

Аудит зобов'язань підприємства є важливим інструментом забезпечення достовірності фінансової звітності. Зобов'язання підприємства відображають його борги перед кредиторами, постачальниками та іншими контрагентами. В умовах сучасного економічного середовища нормативно-правова регламентація аудиту цих зобов'язань є важливою складовою забезпечення прозорості та достовірності облікових даних й фінансової звітності.

Розглянемо основні нормативно-правові акти, які регламентують як організацію обліку зобов'язань підприємства, так й беруться за основу під час проведення аудиту (табл. 1).

Таблиця 1 – Основні нормативно-правові акти, які регламентують організацію обліку та аудиту зобов'язань підприємства[1; 2; 3]

№ з/п	Назва нормативно-правового акту	Сфера дії
1	Господарський Кодекс України	Визначає правові основи господарської діяльності (господарювання), яка ґрунтується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності
2	Цивільний кодекс України	Регламентує порядок формування заборгованості та правові засади здійснення розрахунків
3	Податковий кодекс України	Визначає порядок оподаткування операцій, пов'язаних із формуванням заборгованості
4	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Визначає порядок регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності
5	Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську	Регламентує порядок провадження аудиторської діяльності в Україні

№ з/п	Назва нормативно-правового акту	Сфера дії
	діяльність»	
6	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Визначає сутність та елементи зобов'язань, порядок складання фінансової звітності та розкриття інформації щодо зобов'язань
7	НП(С)БО 11 «Зобов'язання»	Визначає методологічні засади формування інформації про зобов'язання у бухгалтерському обліку та її розкриття у фінансовій звітності
8	НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти»	Регламентує порядок формування фінансових зобов'язань у бухгалтерському обліку та їх відображення у фінансовій звітності
9	Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку	Регламентує порядок створення, приймання, відображення та зберігання у бухгалтерському обліку первинних документів, облікових реєстрів та бухгалтерської звітності
10	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	Визначає порядок відображення господарських операцій установ та організацій в бухгалтерському обліку
11	Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	Встановлює перелік рахунків бухгалтерського обліку та схем реєстрації і групування на них відповідних фактів фінансово-господарської діяльності
12	Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань	Регламентує порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань
13	Міжнародні стандарти контролю кості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг	Визначають порядок виконання завдань з аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг

В Україні нормативно-правова база, що регулює аудиторську діяльність, має певні недоліки в контексті регулювання аудиту зобов'язань. Серед основних проблем можна визначити наступні: недостатня деталізація вимог до аудиту окремих видів зобов'язань; недосконалість наявного інструментарію для оцінки ризиків суттєвих викривлень у зобов'язаннях, пов'язаних із трансфертним ціноутворенням; недостатня адаптація законодавства до сучасних вимог міжнародних стандартів.

З урахуванням цього, основні заходи, пов'язані із вдосконалення аудиту зобов'язань, мають бути спрямовані на удосконалення національних стандартів аудиту щодо: деталізації вимог до перевірки зобов'язань різних видів; впровадження окремих стандартів для аудиту податкових зобов'язань; адаптації міжнародного досвіду; використання сучасних практик аудиту, які застосовуються в країнах ЄС; запровадження інструментів цифрового аудиту для моніторингу та оцінки ризиків.

Література:

1. Законодавство України. Верховна Рада України: веб сайт. URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws> (дата звернення 02.04.2024).
2. Нормативно-правове забезпечення аудиторської діяльності. Міністерство фінансів України: веб сайт. URL : <https://mof.gov.ua/uk/normativno-pravove-zabezpechennja-auditorskoi-dijalnosti> (дата звернення 07.04.2024).
3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Міністерство фінансів України: веб сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk/international-quality-control-standards-quality-management-audit-review-other-assurance-and-related-services-779> (дата звернення : 09.04.2024).

УДК 657

Нагінайлов Олександр

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Пальчиков Роман

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Решетов Валерій, к.е.н., доц.

доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Матеріальне виробництво є фундаментом існування та розвитку людського суспільства. В умовах нестійкої економічної ситуації ефективне управління виробничими процесами вимагає вирішення численних питань. Кожне управлінське рішення потребує наявності відповідної інформаційної бази, яка має бути представлена оперативно та у повному обсязі. Одним із ключових джерел для прийняття управлінських рішень є облік виробничих витрат та обсягів

випуску продукції. Відповідно, повнота та достовірність відображення цих даних безпосередньо впливає на якість управлінських рішень.

Рослинництво традиційно є однією з провідних галузей аграрного сектору України та невід'ємним елементом стратегії економічного поступу країни. Вирощування зернових, технічних, овочевих та інших культур віддавна посідає вагомим місце у структурі сільськогосподарського виробництва держави. Слід зазначити, що Україна належить до найбільших світових експортерів продукції рослинництва, зокрема пшениці, кукурудзи та соняшникової олії. Сприятливі ґрунтово-кліматичні умови, розвинена переробна інфраструктура та досвідчені кадри забезпечують конкурентоспроможність вітчизняної рослинницької продукції на міжнародних ринках. Разом з тим, галузь потребує активного впровадження інноваційних технологій, підвищення рівня механізації виробничих процесів та розширення асортименту культур з високою доданою вартістю. Сталий розвиток рослинництва в Україні безпосередньо пов'язаний із забезпеченням продовольчої безпеки, нарощуванням експортного потенціалу держави та диверсифікацією національної економіки загалом.

В сучасних реаліях, коли обсяги даних постійно зростають, ефективне управління виробничими процесами неможливе без застосування автоматизованих систем обліку та аналізу. Спеціалізовані програмні рішення дозволяють не лише оперативно збирати та обробляти величезні масиви інформації, але й виконувати глибокий аналіз витрат на виробництво, виявляти тенденції та аномалії, генерувати звіти та візуалізації. Це забезпечує керівництву доступ до якісної аналітики в режимі реального часу, що є критично важливим для прийняття своєчасних та обґрунтованих рішень.

Варто також зазначити, що сучасні рішення часто пропонують функції прогнозування та моделювання, які дозволяють оцінювати вплив різних сценаріїв на виробничі витрати та прибутковість. Це допомагає керівництву приймати стратегічні рішення, спираючись на об'єктивні дані та прогнози.

Отже, в сучасних умовах ефективне управління виробництвом неможливе без належної інформаційної бази, яка формується завдяки автоматизованим системам обліку, контролю та аналізу витрат і обсягів випуску сільськогосподарської продукції. Впровадження таких рішень забезпечує керівництву якісною аналітикою, необхідною для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Вартісна інформація про виробничі витрати є визначальним чинником для прийняття управлінських рішень на підприємстві. Достовірність, повнота й актуальність даних обліку безпосередньо впливають на подальшу господарську діяльність та рентабельність виробничих процесів. Собівартість продукції відображає сукупні витрати підприємства на виготовлення та реалізацію товарів чи послуг. В умовах ринкової економіки рівень виробничих витрат є базисом для формування цінової політики та рентабельності реалізованої продукції. Відтак, зниження собівартості при сталих обсягах випуску є вагомим чинником

нарощування власного капіталу суб'єкта господарювання. Однак, головним завданням обліку, аналізу та контролю витрат на виробництво є не штучне зменшення витрат, а максимально точно відображення реальної собівартості продукції. Ефективне управління витратами дозволяє оптимізувати використання ресурсів, підвищити продуктивність праці та мінімізувати втрати на виробництві.

Література:

1. Карпенко Є. А., Карпенко О. В., Мілька А. І. (2021). Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в умовах інноваційних інформаційних технологій: монографія. Полтава : ПУЕТ. 410 с. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/11475>(дата звернення 05.03.2024 р.)
2. Khaustova Yevheniia, Durmanov Akmal, Dubinina Maryna, Yurchenko Oksana, Cherkesova Elvira. Quality of strategic business management in the aspect of growing the role of intellectual capital. *Academy of Strategic Management Journal*. Arden. Vol. 19, Iss. 5, (2020) URL:<https://search.proquest.com/openview/94acda2721acd4408356541f0e1e624d/1?cbl=38745&pq-origsite=gscholar>(дата звернення 03.03.2024 р.)
3. Чумак О. В., Юрченко О. В. Теоретичні засади управління соціальними витратами аграрних підприємств. *Trends in the development of modern scientific thought*. Abstracts of X International Scientific and Practical Conference. Vancouver, Canada 2020. 189-192 pp

УДК 657

Новіков Віталій

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік та оподаткування»

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Магопець Олена, к. е. н., проф.

завідувач кафедри аудиту, обліку та оподаткування, ЦНТУ

АНАЛІТИЧНІ МЕТОДИ ЯК СКЛАДОВІ АУДИТОРСЬКИХ ПРОЦЕДУР ПЕРЕВІРКИ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Дебіторська заборгованість є одним із ключових елементів активів підприємства, який впливає на його фінансову стабільність, ліквідність та платоспроможність. Аудиторська перевірка дебіторської заборгованості є важливим етапом забезпечення достовірності фінансової звітності, під час проведення якої досліджується повнота відображення операцій, коректність класифікації дебіторської заборгованості, відповідність обліковій політиці, наявність потенційних сумнівних боргів.

У процесі проведення аудиторської перевірки дебіторської заборгованості особливу роль відіграють аналітичні методи, оскільки останні дозволяють оцінити

стан, динаміку та якість заборгованості, виявити потенційні ризики та зловживання.

Аналітичні методи, як складові аудиторських процедур перевірки дебіторської заборгованості, передбачають використання кількісних і якісних методів аналізу, які застосовуються з метою оцінки стану та тенденцій змiну структури дебіторської заборгованості. Аналіз стану дебіторської заборгованості починають із загальної оцінки динаміки її обсягу в цілому та в розрізі статей (дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги, дебіторська заборгованість по розрахункам: з бюджетом, за виданим авансам, за нарахованими доходами, за внутрішніми розрахунками тощо)[1, С. 52]. При цьому здійснюється горизонтальний аналіз (дозволяє провести оцінку змін у показниках дебіторської заборгованості за певний період, виявити ознаки значних коливань у її обсягах, які можуть свідчити про нетипові або сумнівні для підприємства операції) та вертикальний аналіз (дозволяє визначити частку кожного виду дебіторської заборгованості у її загальному обсязі та у загальному обсязі активів, співвідношення між короткостроковою та довгостроковою заборгованістю).

Для проведення аналізу якісного стану дебіторської заборгованості використовують методіку коефіцієнтного аналізу. При цьому розраховують коефіцієнти ліквідності та оборотності дебіторської заборгованості, період її погашення (період індексації дебіторської заборгованості).

Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості дозволяє оцінити, наскільки швидко дебіторська заборгованість може бути перетворена у грошові кошти для виконання зобов'язань підприємства[1, С. 52]. Для розрахунку ліквідності дебіторської заборгованості використовують формулу:

$$K_{л.ДЗ} = \frac{\overline{ДЗ}}{ЧВ} \times K_{он} \text{ (збільшення), де}$$

ЧВ – чиста виручка від реалізації;

$\overline{ДЗ}$ – середньорічна дебіторська заборгованість;

$K_{он}$ – кількість днів у періоді.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує у скільки разів виручка від реалізації перевищує наявну дебіторську заборгованість[1, С. 52], розраховується за формулою:

$$K_{о.ДЗ} = \frac{ЧВ}{\overline{ДЗ}} \text{ (збільшення), де}$$

ЧВ – чиста виручка від реалізації;

$\overline{ДЗ}$ – середньорічна дебіторська заборгованість.

Період погашення дебіторської заборгованості (днів) свідчить про середній період індексації дебіторської заборгованості, тобто період її погашення. Він дорівнює часу між відвантаженням товарів і одержанням за них готівки від покупців[1, С. 52], розраховується за формулою:

$$T_{ДЗ} = \frac{360}{K_{одЗ}} \text{ (зменшення особливо в умовах інфляції, збільшення, якщо}$$

додаткова вартість коштів компенсується додатковим прибутком від збільшення обсягів реалізації), де

360 – кількість днів у періоді;

$K_{одЗ}$ – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

Також під час проведення аналізу дебіторської заборгованості широко використовується методика порівняльного аналізу (здійснюється порівняння показників дебіторської заборгованості підприємства в межах підприємства з показниками минулих періодів, з аналогічними показниками інших підприємств у галузі), трендового аналізу (здійснюється дослідження динаміки змін у структурі та обсягах заборгованості, виявляються систематичні відхилення, які можуть свідчити про наявні проблеми з погашенням боргів) та факторного аналізу (визначаються фактори, які впливають на формування та обсяги дебіторської заборгованості, як позитивно, так і негативно (умови контрактів, ринкові тенденції, платоспроможність контрагентів тощо).

Під час проведення аудиту дебіторської заборгованості аналітичні методикоцільно використовувати як на етапі планування аудиту (попередній аналіз фінансової звітності дозволяє ідентифікувати потенційні ризики та визначити масштаби, цілі та специфіку перевірки), в процесі виконання аудиторських процедур (збір даних та проведення обчислень, виявлення аномалій, які потребують більш детальної перевірки, інтерпретація результатів, оцінка виявлених ризиків) та формування аудиторського звіту (результати аналізу враховуються при складанні остаточного звіту).

Таким чином, аналітичні методи є невід'ємною складовою аудиторських процедур перевірки дебіторської заборгованості. Вони дозволяють аудитору оперативно і точно оцінити стан, динаміку та якість дебіторської заборгованості, ідентифікувати потенційні ризики та забезпечити достовірність фінансової звітності. Вдосконалення методів аналізу, автоматизація аналітичних процедур та інтеграція сучасних технологій у процес аудиту сприятимуть підвищенню його ефективності.

Література:

1. Магопєць О.А., Шалімова Н.С., Черновол О.М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. 2-ге вид., випр. і доп. Кропивницький : ЦНТУ. 2022. 230 с. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/13973> (дата звернення : 04.04.2024).

Панченко Ярослав

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Смірнова Надія, к.е.н., доц.

доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ВИБІР ВИДУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ ПРИ ПЕРЕВІРЦІ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ПО ПДВ ДЛЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Фермерські господарства мають значну специфіку, яка полягає як у видах та змісті діяльності (що є логічним, адже вони функціонують в сфері сільського господарства), так і в організації діяльності. Для впевненості в правильності ведення діяльності виникає потреба у зверненні до зовнішніх консультантів та аудиторів. Суб'єкти аудиторської діяльності мають пріоритет, оскільки можуть надавати різні види послуг залежно від того, які потреби висувають замовники. Для фермерських господарств розрахунки з бюджетом по податку на додану вартість є найризикованішим об'єктом, оскільки сам розрахунок і його документальне оформлення (податкові накладі, податкова декларація) є складним об'єктом.

Класифікація аудиторських послуг базується на вимогах Міжнародних стандартах контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [1, 2], виданих Радою з міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості, яка є структурним підрозділом (частиною) Міжнародної федерації бухгалтерів. Ці послуги фактично включають:

1) аудит історичної фінансової інформації, до складу якого віднесено і певні аудиторські завдання спеціального призначення, предметом перевірки в рамках яких є, зокрема: фінансові звіти, складені відповідно до всеохопної основи бухгалтерського обліку, іншої, ніж Міжнародні чи національні стандарти бухгалтерського обліку; окремі фінансові звіти; конкретні рахунки, елементи рахунків або статті у фінансовому звіті (в подальшому висновки щодо компонентів фінансових звітів); виконання контрактних угод, коли аспекти такого виконання в цілому стосуються питань бухгалтерського обліку та фінансових питань; узагальнені фінансові звіти (п.1 Міжнародного стандарту аудиту (МСА) 805 «Особливі міркування - аудити окремих фінансових звітів та певних елементів, рахунків або статей фінансового звіту»);

2) огляд історичної фінансової інформації;

3) завдання з надання впевненості, які не стосуються історичної фінансової інформації, а відповідно не є аудитом чи оглядом історичної

фінансової інформації;

4) супутні послуги;

5) інші послуги, в тому числі консультаційні, відмінністю яких є те, що для них не розроблені відповідні стандарти.

Якщо мова йде про розрахунки з бюджетом по податку на додану вартість, то аудитор залежно від потреб замовника – фермерського господарства – може запропонувати виконати різні види завдань. Їх детальний аналіз представлений в наукових статтях [6], а також в навально-методичній літературі [3, с. 88-135; 5, с. 522-573].

1. Завдання з аудиту дебіторської заборгованості та поточних зобов'язань за розрахунками з бюджетом. Такий вид завдання відповідає вимогам МСА 805 «Особливі міркування - аудити окремих фінансових звітів та певних елементів, рахунків або статей фінансового звіту» і буде виконуватися, враховуючи те, що розрахунки з бюджетом по ПДВ відображаються компонентах фінансової звітності: Баланс: ряд. 1135 «Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом», ряд. 1620 «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом»; Звіт про рух грошових коштів: ряд. 3005 «Надходження від повернення податків і зборів», ряд. 3006 «у тому числі податку на додану вартість», ряд. 3115 «Витрачання на оплату зобов'язань з податків і зборів». В цьому випадку аудитор буде виконувати аудит правильності та достовірності відображення інформації за відповідними (вище зазначеними) рядками балансу та звіту про рух грошових коштів, використовуючи вимоги усіх Міжнародних стандартів аудиту.

2. Завдання з виконання супутніх послуг. В цьому випадку аудитор може запропонувати виконання двох видів завдань, залежно від того, які потреби є у замовника – фермерського господарства. Можна буде виконати завдання з виконання узгоджених процедур щодо дебіторської заборгованості та поточних зобов'язань за розрахунками з бюджетом як елементів фінансового звіту. Даний вид завдань виконується відповідно до Міжнародного стандарту супутніх послуг Інше завдання – це завдання з підготовки інформації для податкових декларацій.

3. Консультаційні послуги. Цей вид послуг дуже різноманітний, стандарти для нього не передбачені. Аудитор може запропонувати виконання податкове консультування, послуги з податкового планування та прогнозування. При виконанні даних послуг аудитор не обмежений стандартами, тому різноманітні запити фермерського господарства можуть бути задоволені. Необхідно звернути увагу на те, що податкове консультування – це складний і відповідальний процес, тому за прикладом статусу «сертифікований аудитор» розроблялися законодавчі документи щодо закріплення статусу «податковий консультант», зокрема ще в 2008 році був розроблений проект Закону України «Про податкове консультування в Україні» [4].

Кожен із завдань має як свої переваги, так і свої недоліки. На вибір виду послуги в першу чергу впливатиме вартість, оскільки аудит – це послуга з

найбільшою вартістю, при якій аудитор має виконати безліч процедур для отримання впевненості щодо правильності розрахунків. Супутні послуги – оптимальний вид послуг для фермерських господарств, оскільки під час їх виконання аудитор концентрується виключно на ключові операції з розрахунку ПДВ. Консультаційні послуги у випадку якщо вони виконуються постійно дозволять фермерському господарству знати оперативні зміни в податковому законодавстві, реагувати на них та враховувати в своїй повсякденній діяльності.

Література:

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2020 року. Частина I. URL: https://www.apob.org.ua/?page_id=3482 (дата звернення 21.03.2024).
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2020 року. Частина II. URL: https://www.apob.org.ua/?page_id=3482 (дата звернення 21.03.2024).
3. Оподаткування юридичних осіб та аудит в сфері оподаткування: навчальний посібник / І. К. Дрозд, В. М. Іванков, О. А. Магопець, Г. Б. Назарова, В. В. Шалімов, Н. С. Шалімова / за редакцією Н.С. Шалімової. (рекомендовано до друку Вченою радою Центральноукраїнського національного технічного університету, протокол №2 від 30 жовтня 2017 року). К. : «ТОВ Видавництво «Сова», 2017. 524 с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/7433> (дата звернення 21.03.2024).
4. Проект Закону України «Про податкове консультування в Україні». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF24900A> (дата звернення 21.03.2024).
5. Суб'єкти господарювання: оподаткування, контроль та аудит: навчальний посібник / Г.М. Давидов, І.К. Дрозд, В.М. Іванков, О.Л. Макєєва, О.А. Магопець, Г.Б. Назарова, В.В. Шалімов, Н.С. Шалімова / за редакцією Г.М. Давидова. (рекомендовано до друку Вченою радою Кіровоградського національного технічного університету, протокол №2 від 31 жовтня 2016 року). К.: «ТОВ Видавництво «Сова», 2016. 590 с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/7434> (дата звернення 21.03.2024).
6. Шалімова Н., Назарова Г., Андрощук І. Податкове законодавство як об'єкт аудиту та його вплив на обов'язки аудитора відповідно до Міжнародних стандартів аудиту. *Modern Engineering and Innovative Technologies* 2022. №2(21-02). С. 129–135. <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2022-21-02-073> (дата звернення 21.03.2024).

Поповкіна Олена
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 051 «Економіка»
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна
Науковий керівник:
Пугаченко Ольга, к.е.н., доц.
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АУДИТУ, ЩО ВХОДЯТЬ ДО «ВЕЛИКОЇ ЧЕТВІРКИ»

Аудиторські та консалтингові компанії відіграють важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості, стратегічного розвитку та конкурентоспроможності підприємств.

З кожним роком роль сфери аудиту й консалтингу в розвинених країнах поступово зростає. Цьому сприяє багато зовнішніх та внутрішніх факторів, таких, як інтеграційні процеси та технологічні нововведення у виробничому процесі. Політичні, соціально-економічні та військові виклики значно вплинули і на ринок аудиту й змусили аудиторські компанії переглянути перелік надаваних послуг, значно розширивши його. Саме від якості наданих послуг залежить дієвість сформованих аудиторською командою рекомендацій, спрямованих на стабілізацію фінансового стану клієнтів [1, с. 49].

Відомими всьому світу суб'єктами аудиторської діяльності є так звана «Велика четвірка аудиторських компаній» (BigFour), що складається з Deloitte, Pricewaterhouse Coopers (PwC), Ernst&Young (EY) та KPMG, які визначають глобальні стандарти у сфері аудиту, обліку та консалтингу.

Фактично, компанії «Великої аудиторської четвірки» стали монополістами на світовому ринку аудиторських послуг. У сукупності, загальний прибуток компаній «Великої четвірки» перевищує 60% від загального річного прибутку аудиторських компаній на території України, що пояснюється вартістю їх послуг, яка є значно вищою, ніж у конкурентів з менш відомими брендами, такими, як BakerTilly, BDO, GrandThornton та Kreston GCG [1, с. 50].

У діяльності аудиторських фірм «великої четвірки» виявляється ряд особливостей, які варто проаналізувати та порівняти, щоб краще зрозуміти їхню роль у фінансовому світі та вплив на підприємництво. Характеристика компаній опрацьована на основі [2; 3] та представлена у таблиці 1.

Характеристика компаній BigFour

Компанія	Рік заснування	Штаб-квартира	Кількість країн діяльності	Спеціалізація
PricewaterhouseCoopers (PwC)	1998	Нью-Йорк	152	Аудит, консалтинг, податковий та юридичний консалтинг
DeloitteToucheTohmatsuLimited (Deloitte)	1845	Лондон	150	Аудит, консалтинг, ризико-консалтинг, фінансовий консалтинг
Ernst&YoungGlobalLimited (EY)	1989	Лондон	150	Аудит, консалтинг, податковий та юридичний консалтинг
KPMG InternationalLimited (KPMG)	1987	Амстелвен	143	Аудит, консалтинг, податковий та юридичний консалтинг

Велика аудиторська четвірка значно розширила свої можливості протягом останніх 20 років. Тепер вони пропонують комплексні професійні послуги, спрямовані на цифрову трансформацію, хмарні технології, кібербезпеку, стратегію, управління послугами та інше. Deloitte має сильні консалтингові підрозділи, такі як Deloitte Digital для креативних цифрових рішень. EY веде EY Wavespace для запуску нових технологій. PwC придбала кілька дизайнерських фірм та фокусується на цифровій трансформації, орієнтованій на людину. KPMG має велику глобальну мережу технологічних альянсів та придбань [2].

Найпрестижнішою із компаній вважають PwC, оскільки вона має міцну репутацію засновану на аудиторській практиці та стабільності обслуговування міжнародних клієнтів у різних галузях. Також з точки зору річного доходу ця компанія є найбільш прибутковою. Після неї в рейтингу стоїть Deloitte, EY і KPMG. PwC відома своїми аудиторськими та фінансовими консультаційними послугами. Deloitte має значні можливості для консультування та впровадження технологій. EY приділяє значну увагу консультаційним послугам. KPMG має потужну податкову та юридичну практику [2].

Аналіз результатів діяльності найбільших аудиторських компаній на території України за 2020 р. показує, що найбільший дохід від надання аудиторських і суміжних послуг на території України мали представництва суб'єктів аудиту з «Великої четвірки», а саме: Ernst&Young (326 млн грн), Deloitte (311 млн грн), PwC (268 млн грн), KPMG (239 млн грн). Наступною за рівнем доходу із значним відривом була міжнародна аудиторська фірма BakerTilly

(96 млн. Грн.), а компаніями з доходом у діапазоні від 4 до 50 млн. грн. здебільшого були суб'єктами під міжнародними брендами. Серед українських компаній можна виділити лише такі, як аудиторську фірму «КапіталПлюс» (5 млн. грн.), «Українську аудиторську службу» (5 млн. грн.) та аудиторську компанію «Респект» (4 млн. грн.). Значне перевищення доходів міжнародних компаній у порівнянні з вітчизняними компаніями пояснюється багатьма факторами, основним з яких є їх репутація, яка формувалася протягом десятиліть шляхом відмінної роботи [1, с. 50].

Deloitte LLP у 2023 р. збільшилася до понад 457000 співробітників, а її річний дохід склав 64,9 мільярда доларів. У 2023 р. PwC повідомила про річний дохід у розмірі 53,1 мільярда доларів США, що є другою за величиною сумою серед компаній «Великої четвірки». Протягом 2023 р. компанія Ernst&Young повідомила про приблизно 49,9 мільярдів доларів доходу всієї компанії. У 2023 р. KPMG повідомила про еквівалент 36 мільярдів доларів США прибутку зі значним зростанням у кількох підрозділах [3] – таблиця 2.

Таблиця 2

Фінансові показники та кількість співробітників
аудиторських компаній BigFour за 2023 рік

Компанія	Річний дохід у млрд. доларів США	Кількість співробітників
DeloitteToucheTohmatsuLimited (Deloitte)	64,9	457000
PricewaterhouseCoopers (PwC)	53,1	364000
Ernst&YoungGlobalLimited (EY)	49,9	395442
KPMG InternationalLimited (KPMG)	36,0	273000

Згідно даних таблиці 2 можна розрахувати дохід на одного працівника за формулою:

$$RPE = AI / E, \text{ де:}$$

RPE – середній показник, що виражає величину доходу компанії на одного працівника, млрд. дол. США

AI – річний дохід компанії, млрд. дол. США

E – кількість працівників в компанії, осіб.

RPE_{Deloitte}: 64,9 млрд. дол./457000=142013 дол. США

RPE_{PwC}: 53,1 млрд. дол./364000=145879 дол. США

RPE_{EY}: 49,9 млрд. дол./395442=126188 дол. США

RPE_{KPMG}: 36,0 млрд. дол./273000=131868 дол. США

За 2023 р. середній дохід на одного працівника (RPE) відрізняється між компаніями Великої аудиторської четвірки. PwC має найвищий середній дохід на одного працівника, що свідчить про високу ефективність використання ресурсів компанією.

Отже, можна стверджувати, що суб'єкти аудиторської діяльності, що входять до «Великої четвірки» мають значний вплив у корпоративному світі та на ринках капіталу завдяки своєму великому масштабу, широким можливостям

надання послуг і потужному списку клієнтів, які включають переважну більшість великих публічних компаній у всьому світі. Їхні великі розміри також породжують і ймовірність суттєвих ризиків і стратегічних викликів. Однак вони залишаються домінуючими у сфері професійних послуг завдяки гарній репутації своїх брендів, глобальному охопленню та широкому спектру консультаційних напрямків у бухгалтерській, податковій, антикризовій, ризиковій, юридичній та інших консалтингових сферах.

Література:

1. Бондаренко Н., Репіна С. Особливості нарахування заробітної плати у компанії великої четвірки. *Галицький економічний вісник*. 2022. № 3 (76). С. 48-57
2. ComparingtheBigFour: A DetailedReviewofGlobalAccountingGiants. URL: <https://www.vintti.com/blog/comparing-the-big-four-a-detailed-review-of-global-accounting-giants/> (дата звернення: 04.04.2024)
3. WhatAretheBigFourAccountingFirms? DefinitionandCritique. URL: <https://www.investopedia.com/terms/b/bigfour.asp> (дата звернення: 04.04.2024)

УДК 657

Почка Олександр

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Шалімова Наталія, д.е.н., проф.

декан економічного факультету

професор кафедри аудиту, обліку та оподаткування

АУДИТ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Науково-дослідна діяльність виконується широким колом суб'єктів. Згідно із Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [1] в Україні діють наукові установи державної, комунальної та приватної форм власності, які мають рівні права у здійсненні наукової, науково-технічної та інших видів діяльності. Наукова установа діє на підставі статуту (положення) чи іншого установчого документа, що затверджуються в установленому порядку, є юридичною особою та може мати статус неприбуткової організації.

Державними науковими установами є наукові установи, засновані на державній власності. Майно, що становить матеріально-технічну базу державної наукової установи, закріплюється за такою установою на основі права

оперативного управління або господарського відання відповідно до організаційно-правової форми.

Національна академія наук України, національні галузеві академії наук утворюють, реорганізують, ліквідують наукові установи, що перебувають у їх віданні, з урахуванням норм Закону України «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» [2].

Наприклад до складу Національної академії аграрних наук України входять відділення та різноманітні науково-дослідні структури (інститути, національні наукові центри, науково-дослідні інститути, заповідники, інженерно-технологічні інститути, державні дослідні станції, державні підприємства – науково-технічні центри сертифікації, національна наукова сільськогосподарська бібліотека тощо), а саме: відділення аграрної економіки і продовольства (5 структур), відділення ветеринарної медицини (2 структури), відділення землеробства, меліорації та механізації (11 структур), відділення зоотехнії (9 структур), відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку (11 структур), відділення рослинництва (13 структур). Вони здійснюють науково-методичне керівництво та координацію діяльності наукових установ і дослідних господарств із питань виконання наукових досліджень. Станом на 01.01.2023 р. загальна чисельність працюючих у НААН становить 14471 особу, зокрема у наукових установах – 5928 осіб. Виконання науково-дослідних робіт з актуальних проблем розвитку галузей агропромислового комплексу України здійснюють 2899 наукових працівників, з них 413 докторів і 1345 кандидатів наук, 77 дійсних членів (академіків) НААН і 50 членів-кореспондентів НААН.

Діяльність науково-дослідних установ вимагає контролю з боку держави. Такий контроль має бути спрямований і на перевірку правильності, достовірності ведення обліку, збереження активів, і на ефективність їх діяльності. Якщо перша задача реалізується за допомогою інспектування з боку Державної аудиторської служби, то друга задача реалізується за допомогою державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм.

Також необхідно відмітити, що зараз проводяться так звані огляди витрат державного бюджету, що передбачено частиною 10 статті 20 Бюджетного кодексу України для забезпечення підвищення ефективності та результативності використання коштів державного бюджету. Такі огляди передбачають здійснення аналізу ефективності реалізації державної політики у відповідній сфері діяльності за рахунок коштів державного бюджету в межах визначених бюджетних програм, а також оцінки ефективності, результативності та економічної доцільності відповідних витрат державного бюджету. В 2023 році робочою групою було проведено огляд витрат за рахунок коштів державного бюджету у сфері наукової і науково-технічної діяльності наукових установ відання Національної академії аграрних наук України в межах бюджетної програми КПКВК 6591060 «Наукова і

науково-технічна діяльність у сфері агропромислового комплексу» (звіт оприлюднено на сайті НААН України [3]).

Отже, контроль діяльності науково-дослідних установ відбувається як на макрорівні, коли аналізується діяльність конкретної установи, так і на макрорівні – коли аналізується фінансування і діяльність сукупності науково-дослідних установ, об'єднаних, наприклад, галузевою приналежністю і підпорядкуванням конкретній галузевій академії наук.

Державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм був введений в 2004 році у зв'язку з прийняттям відповідної Постанови Кабінету Міністрів України №1017 від 10 серпня 2004 року [4]. Державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм - вид державного фінансового аудиту, спрямований на проведення аналізу і перевірки законності та ефективності управління і використання коштів державного та місцевих бюджетів під час виконання бюджетних програм, досягнення економії бюджетних коштів та їх цільового використання, досягнення результативних показників бюджетних програм, правильності ведення бухгалтерського обліку, достовірності фінансової та бюджетної звітності, функціонування системи внутрішнього контролю та стану внутрішнього аудиту. Цілі державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм доволі широкі, але обмежені коштами державного і місцевих бюджетів.

Інспектування є традиційною формою контролю, яка полягає у документальній і фактичній перевірці певного комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності об'єкта контролю і проводиться у формі ревізії, яка повинна забезпечувати виявлення фактів порушення законодавства, встановлення винних у їх допущенні посадових і матеріально відповідальних осіб [5].

Інспектування та державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм мають свої переваги та недоліки. Перевагою інспектування є комплексний характер дослідження діяльності науково-дослідної установи; перевагою ж державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм – є його цілеспрямованість та точковість, оскільки аналізуються конкретні питання. Як підкреслює Шевченко Н.В., ефективний державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм дасть змогу: оцінити рівень досягнення результативних показників бюджетної програми через співвідношення фактично отриманих та запланованих результативних показників; здійснити контроль за використанням бюджетних коштів; визначити проблеми, які негативно вплинули на процес виконання запланованих завдань; зберегти бюджетні ресурси шляхом внесення своєчасних змін; посилити відповідальність керівництва одо організації контролю на всіх стадіях використання бюджетних коштів [6].

Поєднання цих двох форм контролю дозволяє враховувати специфіку функціонування науково-дослідних установ: наявність науково-дослідної діяльності, яка виконується за рахунок державних коштів та бюджетних програм, і

звичайні традиційні операції, що забезпечують функціонування науково-дослідної установи як організації.

Література:

1. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26 листопада 2015 року №848-VIII (зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення 18.03.2024).
2. Закон України «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» від 7 лютого 2002 року №3065-III (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3065-14#Text> (дата звернення 18.03.2024).
3. Звіт про огляд витрат Державного бюджету у сфері наукової і науково-технічної діяльності наукових установ Національної академії аграрних наук України за період 2020-2022 рр. (відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.06.2023 р. №580-р «Про проведення у 2023 році оглядів витрат державного бюджету в окремих сферах». Київ, 2023. 104 с. URL: [http://naas.gov.ua/upload/iblock/46f/Звіт%20НААН%20з%20огляду%20витрат%20за%202020-2022%20рр.%20з%20підписами%20\(1\).pdf](http://naas.gov.ua/upload/iblock/46f/Звіт%20НААН%20з%20огляду%20витрат%20за%202020-2022%20рр.%20з%20підписами%20(1).pdf) (дата звернення 18.03.2024).
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм» №1017 від 10 серпня 2004 р. (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2004-%D0%BF#Text> (дата звернення 18.03.2024).
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення інспектування Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами» №550 від 20 квітня 2006 року (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-2006-%D0%BF#Text> (дата звернення 18.03.2024).
6. Шевченко Н.В. Державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм як нова форма державного фінансового контролю в Україні. *Сталий розвиток економіки*. 2018. №1 (38). С. 165-171. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/download/203/194/> (дата звернення 18.03.2024).

Роженко Андрій

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Борисов Микита

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Університет Григорія Сковороди в Переяславі
м. Переяслав, Україна

Науковий керівник:

Яременко Людмила, к.е.н., доц.

доцент кафедри обліку, оподаткування та бізнес-управління

ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Фінансово-господарська діяльність підприємств найбільше постраждала в період пандемії коронавірусу та військової агресії. Україна опинилася в непростих економічних умовах, коли більшість підприємств призупинила свою діяльність, а держава не змогла вчасно розробити низку ефективних заходів в підтримку господарюючих суб'єктів. В умовах геополітичних та економічних викликів підприємства змушені вести свою господарську діяльність в умовах економічної кризи. Пандемія коронавірусу та військовий стан в Україні створили ситуацію невизначеності, яка безпосередньо вплинула на діяльність всіх господарюючих суб'єктів та на здійснення їх господарських операцій [1].

В умовах геополітичних та економічних викликів суб'єкти господарювання змушені вести свою господарську діяльність в умовах економічної кризи. Дана криза характеризується ризикованістю і нестабільністю. Пандемія та воєнний стан в Україні створили ситуацію невизначеності, яка безпосередньо вплинула на діяльність всіх господарюючих суб'єктів та на здійснення господарських операцій. Систематичне прострочення платежів стало характерним майже для всіх підприємств [4].

З огляду на те, що прострочені зобов'язання призводять до зниження конкурентоспроможності підприємства, а це спонукає до гострої необхідності щодо розробки напрямків і заходів з метою ефективного управління кредиторською заборгованістю. Напрями мають бути універсальними інструментами на підприємствах в умовах скрутної ситуації [2].

Науковцями та практиками доведено, що основним елементом управління кредиторською заборгованістю на підприємстві виступає правильний та своєчасний її аналіз. Важливе значення для аналізу кредиторської заборгованості має збір необхідної достовірної інформації, що відображається в балансі (звіті про фінансовий стан) підприємства, звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід), звіті про рух грошових коштів, первинних документах, а також в журналах, де відображається рух відповідних платежів.

Удосконалення процесу обліку та звітності кредиторської заборгованості може бути реалізовано шляхом:

- своєчасного і повного відображення записів в регістрах обліку;
- забезпечення регулярного отримання звітів;
- постійного моніторингу грошових потоків в частині здійснюваних платежів з метою оптимізації витрат;
- своєчасного звітування перед керівництвом різних рівнів управління для прийняття рішень щодо розробки програми подальшої діяльності;
- налагодження інформаційних процесів отримання даних для їх комплексної обробки в розрізі кредиторів, сум боргів, термінів їх погашення;
- контролю розрахунків з кредиторами за відстрочену або прострочену заборгованість;
- оцінки реальної вартості існуючої кредиторської заборгованості.

Якщо будуть дотримуватися всі ці заходи і підприємство буде приділяти належну увагу кредиторській заборгованості, а особливо поліпшенню й удосконаленню її обліку, це буде позитивно відображатися на діяльності підприємства у цілому. Саме тому вивченню цієї категорії необхідно приділяти увагу, адже від прийнятих рішень залежить фінансовий стан та перспективи розвитку підприємства [3].

Господарючі суб'єкти нині здійснюють свою діяльність в умовах геополітичних та економічних викликів. Поточні зобов'язання та забезпечення особливо збільшились протягом останніх двох років. Їх розмір впливає на фінансову стійкість, конкурентоспроможність підприємства, прибуток, автономність. Проаналізувавши фінансово-господарську діяльність підприємств за період 2019-2022 рр. ми дійшли висновку, що в основі управління кредиторською заборгованістю має бути дієвий механізм, направлений на ефективне управління кредиторською заборгованістю. Основними напрямками механізму щодо управління кредиторською заборгованістю має бути:

- безперервний моніторинг стану та динаміки поточних зобов'язань і забезпечень за видами та строками.
- аналіз кредиторської заборгованості з метою розрахунку основних показників, які впливають на конкурентоспроможність та фінансову стійкість підприємства.
- одночасне проведення аналізу дебіторської заборгованості.
- удосконалення обліку кредиторської заборгованості підприємства з метою покращення управління підприємством, уникнення кризових ситуацій.
- відкриття аналітичних рахунків до субрахунків 631, 632, 633, що дозволить підприємству в подальшому проводити аналіз існуючої заборгованості та планувати її погашення відповідно до фінансових можливостей підприємства.
- запровадження в кінці року аудиторських перевірок за допомогою яких можна уникнути численних ризиків.
- запровадження оперативного і щоденного контролю кредиторської заборгованості в розрізі розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Запропонований механізм заходів дозволить підприємствам створити дієву систему ефективного управління кредиторською заборгованістю з метою уникнення кризових ситуацій, покращити процес управління загалом, усунути негативні наслідки та сприятиме уникненню ризиків, які можуть в подальшому призвести до неплатоспроможності підприємства. В умовах геополітичних та економічних викликів управління кредиторською заборгованістю для підприємств набуло ключового значення. Оскільки від прийнятих управлінських рішень залежить фінансовий стан та перспективи розвитку підприємства.

Література

1. Мягких І. М. Методичний підхід до аналізу та оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості як складових управління фінансової стійкості авіакомпаній України. *Сталий розвиток економіки*. 2013. №4 (21). С.255-262.
2. Савченко А.М., Коротаєва І.Р. Аналіз кредиторської заборгованості на прикладі підприємства ПАТ «Монделіс Україна». *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «ModernEconomics»*. №18 (2019). 174-180.
3. Скоробогатова Н.Є. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Видавництво «Політехніка», 2017. 248 с.
4. Liudmyla Yaremenko, Anna Nevchuk, TetianaVuzh, Elena Vashchilina, MarynaYermolaieva. Information Technologies of Accounting and Analysis in Modern Companies. *International Journal of Computer Science and Network Security(IJCSNS)*, VOL.21 No.5, May 2021. S. 151-159.

УДК 657

Терещенко Дмитро

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

Науковий керівник:

Смірнова Ірина, к.е.н., доц.

доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ВИКОРИСТАННЯ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИНАХ МІЖ ЗАМОВНИКОМ ТА ВИКОНАВЦЕМ

Договірні відносини виникають постійно під час провадження господарської діяльності, оскільки виникає потреба у закупівлі сировини, матеріалів, отриманні певних послуг для забезпечення в цілому функціонування підприємства і виконання ключових операцій. Також договірні відносини виникають в процесі продажу продукції, товарів, робіт, послуг, для виробництва або надання яких і було створено підприємство. Аудиторська діяльність як незалежна експертиза може виконувати ключову роль в забезпеченні достовірності, правильності, законності цих договірних відносин.

Роль аудиту посилюється при виникненні специфічних договірних

відносин, наприклад, під час операцій із давальницькою сировиною або толінговими операціями.

Операції з давальницькою сировиною є досить складними, що зумовлено порядком визнання права власності на передану сировину та вироблену з неї продукцію, наявністю різних видів таких операцій, шляхів реалізації готової продукції і способів розрахунку за переробку сировини. На складність договірних відносин звертає увагу багато науковців та практиків [1; 2; 3; 4]. Це впливає на формування змісту договору на переробку давальницької сировини, на форми оплати. Зазначені особливості ускладнюють процес організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах.

Відповідно під час аудиту необхідно враховувати специфіку організаційного та облікового процесу операцій з давальницькою сировиною. Це впливає на вибір джерел аудиторських доказів та аудиторські процедури. При цьому цей вибір відрізняється залежно від того, операції якого суб'єкта досліджує аудитор - замовника (суб'єкта господарської діяльності, який надає давальницьку сировину для вироблення готової продукції) чи виконавця (суб'єкта господарської діяльності, який здійснює переробку давальницької сировини). Організаційні моделі обліку операцій з давальницькою сировиною у замовника та виконавця пропонує Кирик Ю.О. [3], кожна з моделей має свої особливості, але вони показують важливість договірних відносин, оскільки від них залежить ціна, списання власних матеріалів, калькулювання, відображення вартості робіт, оплата виконаних робіт тощо.

Міжнародним стандартом аудиту 500 «Аудиторські докази» [5] передбачена можливість виконання таких аудиторських процедур: спостереження; зовнішнє підтвердження; повторне обчислення; повторне виконання; аналітичні процедури; запит; інспектування.

В даному переліку не згадується така процедура як інвентаризація, а ця процедура може бути доволі ефективною при аудиторському дослідженні обліку виконавця. Інвентаризація є найбільш ефективною аудиторською процедурою при проведенні аудиту операцій із давальницькою сировиною, оскільки дозволяє підтвердити наявність активів, зобов'язань з найбільшою високим рівнем суттєвості. У вітчизняній практиці цей метод достатньо повно розроблений та досліджений в контексті організації обліку та контролю. Але Міжнародними стандартами аудиту питання проведення інвентаризації та використання її результатів в процесі виконання завдань з аудиту викладені нечітко. На цю проблему звертають увагу Шалімова Н.С. та Роева О.С. [6], які аналізують взаємозв'язок аудиторських процедур, доказів та інвентаризації.

Міжнародний стандарт аудиту 501 «Аудиторські докази – особливі положення щодо відібраних елементів» розглядає особливі вимоги щодо запасів. Якщо запаси є суттєвими для фінансової звітності, аудитор повинен отримати прийнятні аудиторські докази у достатньому обсязі щодо наявності та стану запасів шляхом:

– присутності під час інвентаризації запасів, крім випадків, якщо це не є можливим на практиці для того, щоб: оцінити інструкції та процедури управлінського персоналу для відображення в обліку і контролю за

результатами інвентаризації запасів суб'єкта господарювання; спостерігати за процедурами проведення підрахунку, які здійснюються управлінським персоналом; інспектувати запаси; виконати контрольні перерахунки;

– здійснення аудиторських процедур щодо остаточних даних про запаси суб'єкта господарювання, щоб визначити, чи точно вони відображають фактичні результати інвентаризації запасів.

Можна зробити висновок, що для суттєвих запасів аудитор може використати такі процедури як: спостереження, інспектування, контрольні перерахунки. Останній вид процедур не згадується в МАС 500, тому можна припустити, що це є аналогом процедури повторного виконання. Важливо звернути увагу, що інспектування не є в розумінні стандартів аудиту інвентаризацією: інспектування як процедура виконується під час присутності при інвентаризації запасів і допомагає аудитору підтвердити наявність запасів, а у випадку операцій із давальницькою сировиною і право власності на них.

Досліджуючи фінансову звітність замовника необхідно враховувати, що особливості передбачені для запасів, що перебувають на зберіганні та під контролем третьої сторони, що є характерним для операцій із давальницькою сировиною. Міжнародні стандарти рекомендують аудитору отримати достатні та прийнятні аудиторські докази щодо наявності та стану таких запасів, зокрема: надіслати запит про підтвердження кількості і стану запасів, які зберігаються в інтересах суб'єкта господарювання; здійснити інспектування або інші аудиторські процедури, які є прийнятними за таких обставин.

Враховуючи, що аудитор має справу з договірними відносинами, доволі ефективною буде процедура зовнішнього підтвердження. Зовнішнє підтвердження – аудиторські докази, отримані як пряма письмова відповідь аудитору від третьої сторони (сторони, яка підтверджує) у паперовій формі або на електронних чи інших носіях інформації. Безперечно, що в контексті аудиту давальницької сировини зовнішні підтвердження є одним з найважливіших джерел доказів, оскільки: по-перше, процедури зовнішнього підтвердження часто виконуються для отримання підтвердження або запиту щодо інформації про залишки на рахунках та їх елементи; по-друге, вони також можуть використовуватися для підтвердження умов угод, контрактів або операцій між компанією та іншими сторонами, або для підтвердження відсутності певних умов, наприклад додаткової угоди.

Договірні відносини – сфера діяльності, яка має значні ризики для обох контрагентів. Знизити ризики може залучення аудиторів, але не повністю, що зумовлено вимогами міжнародних стандартів та особливостями аудиторських процедур, які може виконати аудитор.

Література:

1. Богомазова К.К. Сутність операцій з давальницькою сировиною та їх значення. *Ефективна економіка*. 2013. №7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2182> (дата звернення 31.03.2024).
2. Гринь В.І. Операції з переробки давальницької сировини в зовнішньоекономічній діяльності: бухгалтерський та податковий аспект. *Наукові праці Полтавської*

- державної аграрної академії. 2013. №3 (1/6). С. 93-97. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/6.3/93.pdf> (дата звернення 31.03.2024).
3. Кирик Ю.О. Особливості обліку операцій із давальницькою сировиною. URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/2023/konf2203/4/10.pdf> (дата звернення 31.03.2024).
 4. Коць І.Г. Управління толінговими операціями на підприємствах : дис. ... канд..екон. наук : 08.00.04 / НУ «Львівська політехніка». Львів, 2017. 269 с.
 5. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2020 року. Частина I. URL: https://www.apob.org.ua/?page_id=3482 (дата звернення 31.03.2024).
 6. Шалімова Н.С., Роєва О.С. Проблемні аспекти використання інвентаризації як аудиторської процедури та джерела аудиторських доказів в процесі виконання завдань з аудиту фінансової звітності // Бухгалтерський облік, аналіз, контроль, оподаткування, фінансовий менеджмент : сучасні виклики та перспективи розвитку : монографія. Кривий Ріг: Видавництво ФО-П Чернявський Д.О., 2018. С. 120-138. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/9292> (дата звернення 31.03.2024).

УДК 331.108 : 005.336.3

Терьохіна Дар'я
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 073 «Менеджмент»
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
м. Харків, Україна
Науковий керівник:
Величко Яна
асистент кафедри менеджменту

ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ ЧЕРЕЗ АНАЛІЗ ВЗАЄМОДІЇ ПРАЦІВНИКІВ РІЗНИХ ПОКОЛІНЬ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ

У сучасному робочому середовищі, де працюють представники різних вікових груп, важливість аналізу та оптимізації управлінських процесів через розуміння взаємодії між цими групами стає все більш актуальним. Розмаїття вікових груп приносить унікальні виклики та можливості для управлінців [3]. Ці відмінності в цінностях, мотиваціях, стилях комунікації та реакціях на технології вимагають вдосконаленого підходу до управління, який здатен інтегрувати та гармонізувати різні вікові особливості. Аналіз взаємодії різних поколінь на робочому місці важливий для розуміння того, як можна оптимізувати робочі процеси, покращити комунікацію та збільшити загальну продуктивність.

Для здійснення порівняльного аналізу взаємодії різних поколінь на робочому місці, можна використати наступні характеристики [3-6]:

1. Пріоритетні цінності - досліджує ключові мотиваційні фактори, які впливають на робочу поведінку співробітників. Вона включає основні принципи, ідеали та очікування, які працівники вважають важливими в їхній

професійній діяльності. Цінності можуть варіюватися від прагнення до безпеки та стабільності до потреби в автономії чи особистісному зростанні.

2. Переважний стиль комунікації - відображає способи, в які працівники найбільш ефективно обмінюються інформацією. Вона охоплює як засоби комунікації (електронні листи, телефонні дзвінки, соціальні мережі), так і формати взаємодії (особисті зустрічі, відеоконференції, чати). Важливою складовою є також рівень формальності, який використовується в спілкуванні.

3. Бажані умови роботи – визначає, які аспекти робочого середовища вважаються працівниками найбільш бажаними або важливими. Це може включати тип робочого простору (відкритий офіс, індивідуальний кабінет), гнучкість графіку, наявність технологій, а також політику відносно віддаленої роботи.

4. Відношення до технологій - аналізує ступінь комфорту та прийняття новітніх технологій серед співробітників. Вона досліджує, наскільки швидко різні покоління адаптуються до технологічних інновацій і як вони використовують ці технології у своїй роботі.

5. Взаємодія з керівництвом - описує ставлення працівників до керівництва та їхні очікування від менеджменту. Вона включає сприйняття стилів керівництва, бажання щодо авторитету та ієрархії, а також відкритість до зворотного зв'язку з боку керівників.

6. Переваги в навчанні та розвитку – розглядає, які методи та підходи до навчання та розвитку найбільш ефективні для співробітників різного віку. Вона включає аналіз переваг до традиційних чи сучасних освітніх підходів, використання онлайн-ресурсів, інтерактивних програм, та участь у професійних тренінгах.

Результати аналізу наведені в таблиці 1.

Отже, можна зробити висновок, що Бейбі-бумери цінують стабільність та особистісні зв'язки, віддаючи перевагу традиційним умовам роботи і ієрархічним структурам управління. Покоління X зосереджене на робочому-життєвому балансі, адаптивне до технологій і більше цінує незалежність у роботі. Міленіали та Покоління Z прагнуть до гнучкості, віддають перевагу неформальному спілкуванню та колаборативним методам управління, і вони найбільш комфортні з цифровими технологіями.

Розуміння цих відмінностей може допомогти керівництву розробити стратегії, які включають гнучкі методи управління, адаптовані стилі комунікації та індивідуалізовані підходи до навчання і розвитку. Це не тільки сприяє підвищенню продуктивності та задоволеності на роботі, але й зміцнює взаєморозуміння і співпрацю між різними поколіннями. Оптимізація робочого середовища з урахуванням поколінних особливостей може стати ключем до успішного і стійкого розвитку будь-якої організації.

Література:

1. Боришкевич І.І., Якубів В.М. Вплив теорії поколінь на формування мотивації працівників. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-12> (дата звернення: 20.02.2024).

2. Денисенко М.П., Давиденко Н.В. Теорія поколінь та який її вплив на сучасний бізнес. *Економіка та держава*. 2020. № 1. С. 46–49.
3. Коваль Н.В., Биба В.А. Використання теорії поколінь в менеджменті персоналу. *Ефективна економіка*. 2020. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8262> (дата звернення: 20.02.2024).
4. Сайко В.Р., Лучко Г.Й. Основні аспекти мотивації та взаємодії з поколінням Z в умовах сучасного ринку праці. *БізнесІнформ*. 2021. №12. С.177-183.
5. Соколовська В. В., Іванченко Г. В. Мотивація співробітників на основі теорії поколінь: теоретичний підхід. *Економіка та держава*. 2018. № 10. С. 58–62.
6. Щетініна Л.В., Рудакова С.Г., Даниляк М.І. Управління персоналом з урахуванням положень теорії поколінь. *Проблеми економіки*. 2017. № 1. С. 277–283.

УДК 658.5

Тітова Олена,
слухач курсів MBA (MasterofBusinessAdministration)
Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті,
м. Кропивницький, Україна
Яковенко Роман
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу, менеджменту та економіки
Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті,
м. Кропивницький, Україна

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «КІЗ «ЛЕЗО»

Товариство з обмеженою відповідальністю Кіровоградський інструментальний завод ЛЕЗО засновано 1 лютого 2007 р. на базі інструментального цеху № 8 АТ «Гідросила». Колектив заводу має багаторічний досвід виготовлення ливарних форм для деталей з кольорових металів, модельного оснащення, нестандартного технологічного оснащення, прес-форм для деталей з пластмас та гуми, штампів різного призначення, спеціального різального та контрольного інструменту, унікальних, складних деталей для забезпечення основного виробництва силових машин на АТ «Гідросила» та АТ «Ельворті» [1].

Для визначення стратегії розвитку підприємства на ринках та досягнення цілей проводиться аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства. Аналіз внутрішнього середовища повинен включати: аналіз підприємства, сильні і слабкі властивості, персонал, технології, продукцію, управління та інші чинники. Аналіз зовнішнього середовища повинен включати: аналіз постачальників, конкурентів, покупців, ринків збуту, середовища, фінансування[2, с. 81].

Порівняльний аналіз взаємодії різних поколінь на робочому місці представлено у табл. 1

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз взаємодії різних поколінь на робочому місці

Характеристика	Бейбі-бумери	Хоум-лендери (покоління X)	Міленіали (покоління Y)	Альфа (покоління Z)
Роки народження	1944 – 1963	1964 – 1984	1985-1999	2000 і далі
Пріоритетні цінності	Цінують стабільність, відданість та важку працю. Їх мотивує визнання їхнього досвіду та вкладу	Цінують баланс між роботою та особистим життям, незалежність у робочих завданнях та можливості професійного зростання	Мотивуються значущою роботою, гнучкістю та корпоративною культурою, що відповідає їхнім цінностям	Шукають інноваційність, швидку кар'єрну прогресію та сильну корпоративну відповідальність
Стиль комунікації	Воліють особистісні зустрічі та телефонні дзвінки	Комбінують традиційні та цифрові методи, такі як електронні листи та телефонні дзвінки	Віддають перевагу електронним листам, месенджерам і відеоконференціям	Переважно використовують мобільні додатки, соціальні медіа та інші онлайн платформи для швидкого та ефективного обміну інформацією
Умови роботи	Традиційні офісні умови з чітко визначеним графіком	Цінують гнучкість у графіку роботи та можливість дистанційної роботи	Прагнуть до відкритих просторів, спільних робочих місць та гнучких графіків, проєктна робота	Очікують високу гнучкість і можливості для роботи з будь-якої точки світу, неформальність
Відношення до технологій	Скептичне або обережне. Часто потребують додаткового навчання для комфортного використання нових технологій	Адаптивне. Комфортно використовують технології, але не вважають їх за основний інструмент роботи	Інтуїтивне, активне. Рідко знаходять труднощі з новими технологіями	Інтегроване з раннього віку. Використовують їх як невід'ємну частину свого життя та роботи
Взаємодія з керівництвом	Віддають перевагу ієрархічній структурі з чітким керівництвом	Незалежні, але відкриті для керівництва та обговорення; результативність	Колаборативна, неформальна. Прагнуть до відкритого та інтерактивного стилю керівництва	Рівність, відкритість. Прагнуть до відкритого та інтерактивного стилю керівництва, з акцентом на взаємодію та обратний зв'язок
Переваги навчанні	Формальне навчання. Традиційні методи навчання через особистісні лекції та семінари	Комбіноване навчання. Цінують самостійне навчання та професійні тренінги	Електронне навчання, відео. Віддають перевагу цифровому навчанню, вебінарам та онлайн-курсам	Мікронавчання, гейміфікація. Надають перевагу інтерактивному та візуальному контенту, такому як відео та мультимедіа

Джерело: сформовано автором на основі [1, 3-6]

Використаємо модель «П'яти сил» М. Портера, яка є ключовим інструментом для надання допомоги підприємствам у збереженні конкурентоспроможності та гнучкості в сучасному бізнес-середовищі завдяки широкому спектру застосувань для аналізу конкурентного середовища та побудови стратегій. Для визначення конкурентної позиції ТОВ «КІЗ «ЛЕЗО» на ринку проведемо порівняння з конкурентами за комплексом маркетингу 4Р (див. табл. 2).

Конкуренти представлені виробниками України. Продукція СМП «КВОТА» м. Тернопіль та ПП «ФОРМАЗД» м. Дніпро мають кращу шорсткість, зовнішній вигляд, а також за строками виготовлення продукції мають перевагу над ТОВ «КІЗ «ЛЕЗО»». Крім того, СМП «КВОТА» м. Тернопіль має міжнародний сертифікат управління якістю ISO9001:2015. Також компанія надає додаткові сервіси, такі як: відливка малої партії на власному обладнанні, прототипування зразка, в продажі пропонує супутні товари (матеріали для змащення пресформ, гранульований пластик тощо).

Таблиця 1

Аналіз конкурентів за методом 4Р

Показник	ТОВ «КІЗ «ЛЕЗО» м. Кропивницький	СМП «КВОТА» м. Тернопіль	ПП «ФОРМАЗД» м. Дніпро	НПФ «КІТ-Консалтинг» м. Кропивницький
Product (продукт)	4	5	4,9	4
Place (місце продажів)	4 Сайт компанії all.biz	5 Сайт компанії all.biz Prom	4,5 Сайт компанії all.biz Prom	4,5 Сайт компанії all.biz Prom
Price (ціна)	4	3	5	3,5
Promotion (просування)	2 Прямі продажі	5 Facebook LinkedIn YouTube Виставки міжнародні	3 Facebook	5 Facebook YouTube Виставки міжнародні

Джерело : складено авторами самостійно

Варто відмітити наповнення сайту компанії СМП «КВОТА» м. Тернопіль, який містить інформацію про новини компанії, відео продукції та етапів виробництва, консультаційний матеріал.

Також компанія СМП «КВОТА» м. Тернопіль разом з НПФ «КІТ-Консалтинг» м. Кропивницький займають лідерські позиції з просування своєї продукції та послуг на сторінках соціальних мереж, відеохостингах, міжнародних виставках.

Графічно аналіз представлено на рис. 1.

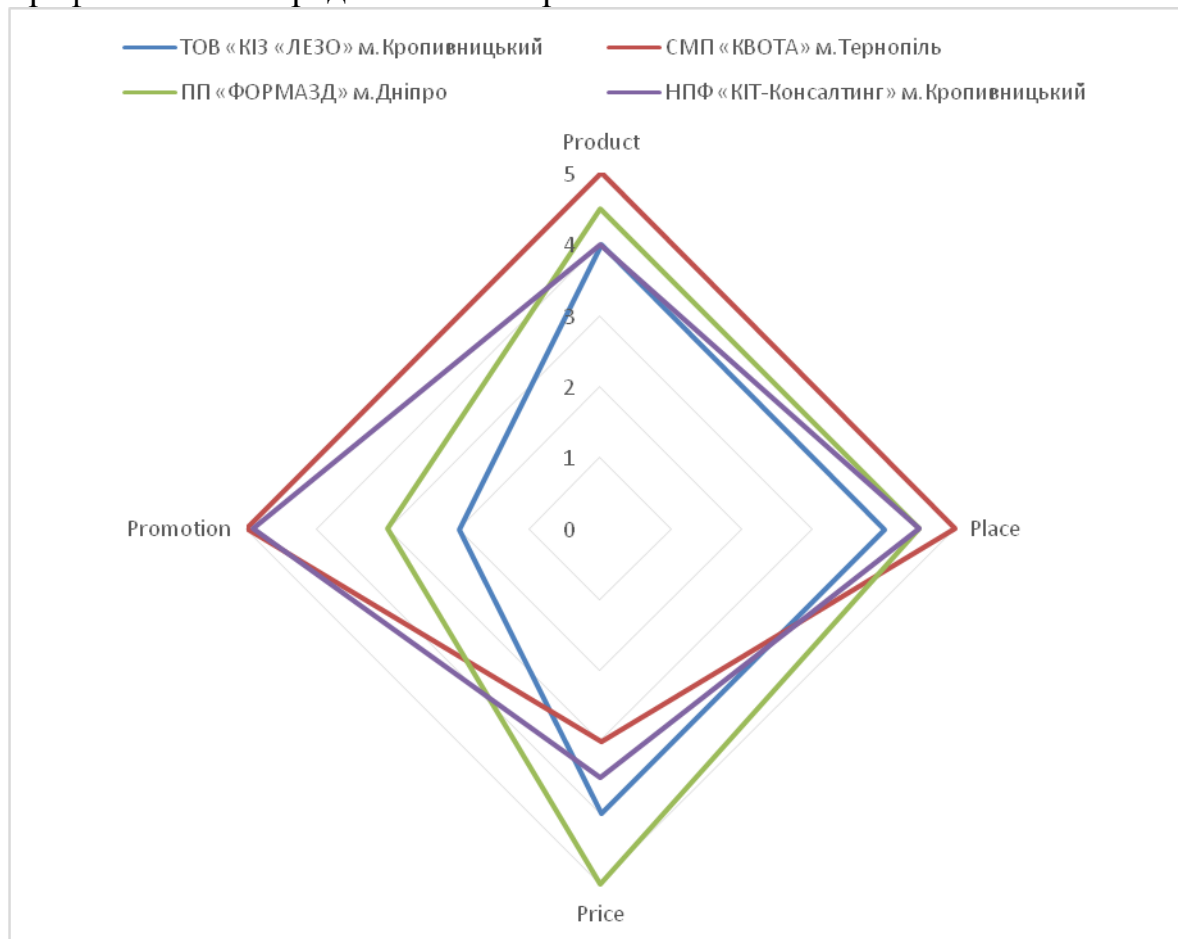

Рис.1. Аналіз конкурентів за комплексом маркетингу 4Р

Джерело : складено авторами самостійно

Отже ТОВ «КІЗ «ЛЕЗО» має конкурентів з сильною позицією, які випереджають за строками виробництва, додатковими сервісами в обслуговуванні, які, крім того, застосовують активну стратегію просування продукції та підтримку іміджу свого підприємства.

Література:

1. Про компанію. *КІЗ ЛЕЗО* : веб-сайт. URL: <http://kizlezo.com.ua/about-company>(дата звернення: 16.04.2024).
2. Яковенко Р. В., Чукий О. І. Аналіз зовнішнього оточення АТ «Ельворті» в системі стратегічного управління. *Інноваційне підприємництво та торгівля: сучасний стан та перспективи розвитку* : матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Херсон – Кропивницький, 23 травня 2023 р.). Херсон – Кропивницький : Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2023. С. 81-84.

Шевченко Олена Олександрівна
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Дніпровський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
м. Дніпро, Україна
Науковий керівник:
Мельнік Марина Анатоліївна, к.е.н., доц.
доцент кафедри економіки, менеджменту і туристичного бізнесу

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ ЯКІСНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Під впливом викликів сьогодення перед Україною постали безліч питань, пов'язаних зі збереженням життя суспільства, функціонування критичної інфраструктури, нарощування оборонного сектору та, звісно, збереження доступності та якості послуг у сфері охорони здоров'я. Поява нової категорії осіб, що потребують медичної допомоги загострила необхідність розробки та впровадження принципово нових інструментів і механізмів державного регулювання.

Військові дії торкнулися кожного етапу надання медичних послуг, як прямо, так і опосередковано. Велику роль відіграє руйнування медичної інфраструктури - на період січня-лютого 2024р., пошкоджено більше тисячі українських медичних закладів, з них 203 повністю зруйновано і не підлягають відновленню. Лише за приблизними підрахунками матеріальних збитків державі лише на повоєнну відбудову потрібно більше 1 мільярда доларів. Саме тому за підтримки Світового Банку у співпраці з МОЗ ще у 2022 році започатковано проект «Зміцнення системи охорони здоров'я та збереження життя» (HEAL Ukraine), спрямований на задоволення нових та невідкладних потреб у сфері охорони здоров'я. Це рамковий проект із загальним запланованим обсягом фінансування у розмірі 500 млн. доларів США. До базових цілей проекту відносяться:

- відновлення та покращення доступу до основних медичних послуг
- задоволення нових та невідкладних потреб у медичних послугах
- забезпечення фінансового захисту у надзвичайній ситуації

Перевага надається підтримці напрямів психічного здоров'я, реабілітаційних послуг, відновленню мережі первинної медичної допомоги, збереженню та розширенню програми «Доступні ліки» [1].

З початком вторгнення Україна розпочала всесвітню кампанію зі збору коштів у рамках ініціативи United24, фандрайзингової платформи націленої на пошук інвесторів для збору коштів на підтримку оборонної здатності держави, гуманітарної та медичної допомоги, відбудові країни. Усі кошти надходять на рахунки Національного банку України та закріплені за профільними міністерствами: Міністерством оборони, Міністерством охорони здоров'я та

Міністерством інфраструктури. Окрім економічної складової зрушення відбулись і у нормативно-правовому полі сфери охорони здоров'я.

Зміни у Наказі МОЗ України «Щодо надання медичної допомоги в умовах воєнного стану військовослужбовцям, які беруть участь в операції об'єднаних сил» від 25.02.2022 №379, який був виданий першим від початку воєнних дій, запровадили регулювання роботи закладів охорони здоров'я (ЗОЗ) таким чином, щоб медична допомога усім постраждалим внаслідок військової агресії та військовослужбовцям надавалась у цілодобовому режимі, безвідмовно і у найближчих ЗОЗ, в яких є база для надання допомоги згідно профілю поранення. В контексті повномасштабних військових дій Верховна Рада 1 квітня 2022 року прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з внесенням змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», яким було внесено зміни до статті 11 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», яким вдосконалено порядок надання медичної допомоги військовослужбовцям України в умовах воєнного стану. Окремі питання, які виникли з часом врегульовані на сьогоднішній день такими наказами, деякі з них наведені нижче[4]:

- Наказ МОЗ України від 24.02.2022 року № 368 «Медичне сортування при масовому надходженні постраждалих на ранньому госпітальному етапі»
- Наказ від 17.03.2022 № 496 «Деякі питання надання первинної медичної допомоги в умовах воєнного стану»
- Наказ МОЗ України від 01.09.2022 № 1571 "Про внесення зміни до Переліку та обсягу товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб галузі охорони здоров'я в умовах воєнного стану"
- Наказ МОЗ України від 17.03.2022 № 498 "Щодо організації курсів надання домедичної допомоги постраждалим в умовах бойових дій/воєнного стану для підрозділів сил оборони"
- Наказ МОЗ України від 27.03.2022 № 537 "Про організацію надання комбустіологічної допомоги в умовах воєнного стану"
- Наказ МОЗ України від 04.03.2022 № 409 "Про надання паліативної допомоги та замісної підтримувальної терапії пацієнтам в умовах воєнного стану"
- Наказ МОЗ України від 25.12.2023 № 2193 "Про внесення змін до переліку медичного обладнання для забезпечення потреб сфери охорони здоров'я в умовах воєнного стану"
- Наказ МОЗ України від 19.02.2024 № 274 "Про продовження строку дії реєстраційних посвідчень на лікарські засоби, строк дії яких закінчився або закінчується протягом періоду дії воєнного стану.

Але, не зважаючи на велику кількість проведених змін у системі управління охорони здоров'я, багато аспектів залишаються значно ускладнені та бюрократизовані, як от: транскордонність надання послуг, створення єдиної геоінформаційної системи даних пацієнтів, робота з гуманітарними вантажами, надання вторинної та третинної медичної допомоги ВПО та ін.

З метою покращення якості надання медичних послуг населенню необхідно:

1. Реформувати медичну галузь новою ІТ-системою, що допоможе відрегулювати механізми комунікації, транспортування, скерування та перенаправлення пацієнтів;
2. Забезпечити розвиток телемедицини, як дієвого інструменту поширення доступу до медичної допомоги в умовах масової міграції;
3. Забезпечення привабливого середовища роботи для медичних працівників;
4. Посилення медичних послуг для задоволення особливих потреб людей (включаючи ВПО, ветеранів війни), викликаних війною;
5. Побудова системи обліку та використання гуманітарних вантажів, спрощення алгоритмів процесу передачі/отримання гуманітарної допомоги закладами охорони здоров'я, покращення взаємодії між волонтерськими організаціями та ЗОЗ [6].

Сукупність вищезгаданих механізмів реалізації управління системою охорони здоров'я під час дії воєнного стану в Україні і розробка новітніх методик і є ключем до формування здорового суспільства, поліпшення якості надання медичних послуг та економічного укріплення даної галузі економіки.

Література:

1. Громик В. Актуальні питання правового регулювання надання медичної допомоги в період дії воєнного стану в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 10. С. 411–414.
2. Надання медичних послуг під час воєнного стану: на що слід звертати увагу на рівні громад. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.ua/news/15125> (дата звернення: 17.03.2024).
3. Офіційний сайт Міністерства Охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/>
4. Правові аспекти надання медичної допомоги військовослужбовцям та цивільному населенню під час війни: адвокат Оксана Вітязь. URL: <https://advokatpost.com/pravovi-aspekty-nadannia-medychnoi-dopomohy-vijskovosluzhbovtsiam-ta-tsyvilnomu-naselenniu-pid-chas-vijny-advokat-oksana-vitiaz/> (дата звернення 17.03.2024р.).
5. Проблемні питання медичної допомоги в умовах воєнного стану. Український Медичний Часопис. 2018. 23 грудня. URL: <https://api.umj.com.ua/wp/wp-content/uploads/2018/12/VoenMed.pdf> (дата звернення 17.03.2024р.).
6. Шостак Л. Генеза системи медичного захисту в умовах надзвичайних ситуацій. Український Медичний Часопис. 2023. 1 грудня. URL: <https://api.umj.com.ua/wp/wp-content/uploads/2023/12/5374.pdf> (дата звернення: 17.03.2024).